

CIVICART У ПРАКТИЦІ

ЗБІРКА ПІДХОДІВ ТА МЕТОДІВ

Веб-сайт проєкту civicart.rcfres.org

Co-funded by
the European Union

CIVICART У ПРАКТИЦІ

ЗБІРКА ПІДХОДІВ ТА МЕТОДІВ

Веб-сайт проекту civkart.rcfres.org

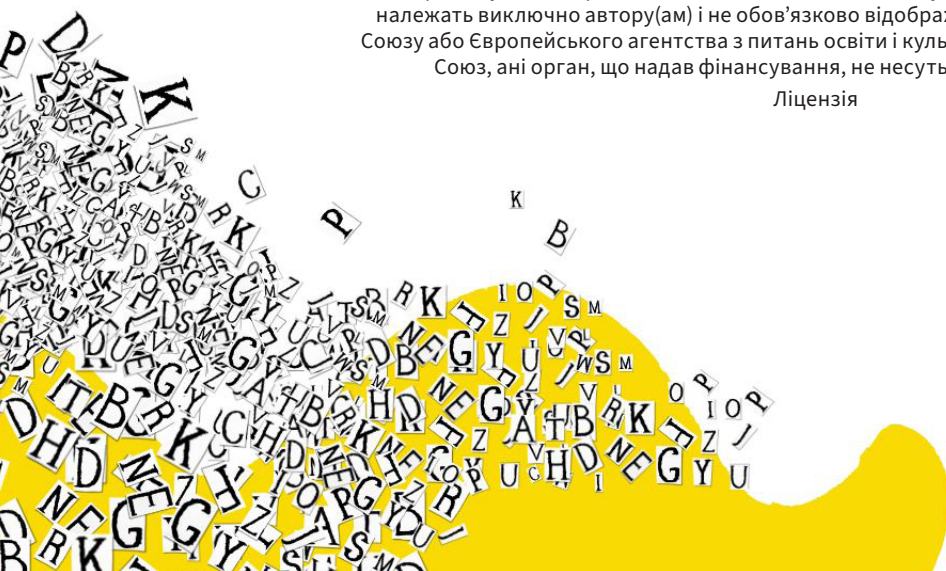
Licenses and Disclaimer:

CivikArt у практиці. Збірка підходів та методів © 2025, Консорціум проекту CivikArt, ліцензовано за CC BY-NC-ND 4.0. Щоб переглянути копію цієї ліцензії, відвідайте <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

Документ підготовлено в рамках проекту Erasmus+ «CivikArt: Посилення потенціалу для громадянської освіти через мистецтво» (101184018 — CivikArt — ERASMUS-YOUTH-2024-CB)

Співфінансується Європейським Союзом. Погляди та думки, викладені у цій публікації, належать виключно автору(ам) і не обов'язково відображають позицію Європейського Союзу або Європейського агентства з питань освіти і культури (EACEA). Ані Європейський Союз, ані орган, що надав фінансування, не несуть за них відповідальності.

Ліцензія

ЗМІСТ

ВСТУП	6
ПРАКТИКИ	11
МІСІЯ: НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ	12
ЛАБОРАТОРІЯ.....	13
ФІЛІГРАНЬ ДРАВИ.....	23
МІСІЯ: ПРАВА ЛЮДИНИ	33
ДУБЛІНСЬКИЙ ФЕСТИВАЛЬ МИСТЕЦТВА ТА ПРАВ ЛЮДИНИ.....	34
ПРОСВІТЛЕНИЙ ЄДИНОРІГ.....	41
HAUSRAT.....	50
«ТРАНСФОРМЕР».....	59
ЗАПОВНЮВАЧ ПАУЗИР.....	70
ДУМАЄМО РАЗОМ – ГРАЄМО РАЗОМ.....	76
.....	83
МІСІЯ: ПРАВА ЛЮДИНИ / АКТИВНЕ ГРОМАДЯНСТВО	92
ВАКУУМ ВЛАДИ: ТЕАТРАЛЬНИЙ ЕКСПЕРИМЕНТ ЗА ВІДСУТНОСТІ КЕРІВНИКА.....	93
МІСІЯ: АКТИВНЕ ГРОМАДЯНСТВО	100
КНИЖКОВА ВЕЧІРКА З ДЕРЕВОМ.....	101
ДОНАУВЕЛЛЕ (DONAUWELLE).....	110
ЛІНОЛЕУМ ЕКСПРЕ.....	119
МИСТЕЦТВО, ПЕРЕМІЩЕННЯ ТА ВРАЗЛИВІСТЬ. ФОТОГРАФУЮЧИ БАРСЕЛОНУ З ЇЇ ОКОЛИЦЬ.....	126
СОЦІАЛЬНЕ ВУЛИЧНЕ МИСТЕЦТВО: СМІТТЄВІ БАКИ У ФОРМІ СОМБРЕРО В БУДАПЕШТІ (УГОРЩИНА).....	137
«БУДЬ ЛЮДИНОЮ» (ЦИТАТА МАРГО ФРІДЛЕНДЕР).....	145
МАНДРУЮЧІ ВІТАЛЬНІ.....	154
МІСІЯ: МІЖСЕКТОРАЛЬНИЙ ДІАЛО	160
АРТИСТАНІЯ.....	161
ВІД СЕРЦЯ ДО СЕРЦЯ.....	169
THEATER DER KLEINEN FORM (ТЕАТР МАЛИХ ФОРМ).....	182
IDISCOVER – МАСКИ ТА ІДЕНТИЧНІСТЬ.....	189
ДОДАТОК А:	197
ПРО ПРОЄКТС.....	198
ДОДАТОК Б:	200
СЛОВНИК ТЕРМІНІВ.....	200

ВСТУП

Запрошуємо вас ознайомитися з публікацією, яка створена, щоб надихнути та заохотити вас до проведення навчальних заходів у сфері громадянської освіти через мистецтво. Зібрані тут матеріали є лише невеликою частиною роботи, що проводиться у сфері громадянської освіти через мистецтво в Європі. Ці практики були подані на відкритий конкурс, відібрані експертами та адаптовані до освітніх реалій і можливостей України та Грузії у 2025 році.

Ця збірка практик є не просто описом, а глибоким аналізом, в якому ми досліджуємо художні методи, компетенції, що розвиваються завдяки цим практикам, та збираємо цитати як від творців, так і від учасників. Ми розділили практики на чотири місії, щоб полегшити читання, а також щоб з самого початку чітко показати, що громадянська освіта через мистецтво має відчутний вплив на громади. Вона залишає сліди не тільки в нашій свідомості, але й у нашій підсвідомості.

Через представлення цих методологій, ідей та реальних прикладів використання, ми сподіваємося сприяти зростанню руху, який визнає мистецтво не як щось окреме від громадянського життя, а як його невід’ємну складову.

Що таке мова мистецтва?

На основі низки практичних прикладів (пов’язаних із місіями в галузі охорони навколишнього середовища, прав людини, активного громадянства та міжсекторального діалогу) ми демонструємо як актори, митці, громади та інституції, такі як школи, використовують ці елементи не тільки для вираження власного досвіду та поглядів, а й для створення простору для взаєморозуміння, співпраці, комунікації, дискурсу, видимості та змін. Творці проектів розуміють, що до художнього чи політичного активізму можна підходити як до роботи в лабораторії з відкритим процесом, використовуючи ситуативну та контекстну роботу як форму ціннісного посилення – що слугує рушійною силою змін або імпульсом, який відкриває можливість для непередбачуваних подій.

Цитата Біргіт Мандель

Біргіт Мандель в інтерв’ю описує наступне:

Мистецтво відкриває особливі можливості для культурної освіти, оскільки воно одночасно звертається до людей на емоційному, естетичному та інтелектуальному рівнях. Воно не має чітко визначеного об’єкта і має ігровий характер, що дозволяє здійснювати «репетиції дій» і створювати утопічні простори: «все могло б бути зовсім інакше». Завдяки своїй неоднозначності та багатству значень «немає єдиного правильного рішення», у його рамках можна також обговорювати конфлікти та суперечності. Ці якості мистецтва можуть стати продуктивними у поєднанні зі стратегіями комунікації в різних суспільних контекстах, таких як школа, робота з молоддю, міський розвиток, політична діяльність або в бізнес-підприємствах...

[Біргіт Мандель – Художні інтервенції](#)

Ми ділимося інсайтами, використовуючи практичні приклади з перспективи емпіричних знань і спонукаємо до роздумів про те, що можна перенести в інші контексти, навіть якщо це лише фрагмент. Творці проєктів, художники, активісти, освітяни тощо розробляють ситуативні стратегії дій за допомогою художнього вираження, адаптованого до конкретного контексту. Тому кожен проєкт є унікальним у своєму процесі і не призначений для сліпого наслідування, як рецепт, а скоріше є джерелом натхнення для роботи над власними проєктами. Використовуючи художню мову та методи, ми можемо отримати корисні інсайти, які виходять за межі традиційного музейного мистецтва і мають вплив на суспільство.

Не слід недооцінювати вплив мови мистецтва як колективної сили (громадянської освіти через мистецтво) на індивідуальний та суспільний контекст. Мистецтво має здатність підвищувати обізнаність, викликати емоції та стимулювати до роздумів. Воно може виступати каталізатором соціальних змін, надихаючи людей висловлювати свою думку та діяти. Більше того, воно дозволяє продуктивно поєднувати комунікаційні стратегії в різних суспільних контекстах, чи то в школах, молодіжній роботі, міському розвитку чи політичній діяльності. Воно може відкривати простори для діалогу через неформальні канали: в цих рамках можна обговорювати конфлікти та протиріччя, що є надзвичайно важливим у сучасному світі.

Артивізм

Мистецтво є позачасовим і універсальним медіумом, що об'єднує людей, долаючи культурні, мовні та географічні кордони; воно є транскультурним. Це проявляється у здатності мистецтва виражати емоції, думки та ідеали у спосіб, доступний і зрозумілий для різних культур. Універсальна мова мистецтва виходить за межі конкретних обставин, які часто здаються чинниками роз'єднання; вона звертається до фундаментальних людських переживань, що об'єднують нас усіх.

Центральним аспектом цієї універсальної мови є імпровізація, яка надає динамічності та гнучкості художній творчості, часто приводячи до несподіваних результатів. Часто саме імпровізація приносить інноваційні та дивовижні повороти. Вона дозволяє реагувати в момент, досліджувати нові ідеї, взаємодіяти з невідомим та кидати виклик існуючим концепціям. Несподіване не тільки приймається, але й цінується як невід'ємна частина творчого процесу.

Мистецтво вільне від визначеного об'єкта; воно має ігровий характер, що відкриває можливості для того, щоб «тестувати дії» і створювати утопічні простори — простори, де «все може бути зовсім інакше». Ці утопії є важливими для розвитку нових ідей і перспектив, що виходять за межі статус-кво.

Неоднозначність — ще одна потужна характеристика мистецтва, яка сприяє транскультурній комунікації. Твір мистецтва можна інтерпретувати по-різному, що дозволяє глядачеві відкривати для себе власні значення та зв'язки. Біргіт Мандель називає це «багатством значень», що дозволяє стверджувати, що «не існує єдиного правильного рішення».

Громадянська освіта через мистецтво відкриває нові простори для дії та резонансу в безпосередньому оточенні — приймаючи відкритість до неочікуваного. Вона сприяє випадковим,

але значущим відкриттям, коли щось цінне або корисне з'являється завдяки щасливому збігу обставин, несподіваним зустрічам чи знахідкам.

Що таке громадянська освіта?

Дуже часто серед представників багатьох суспільств зустрічається апатія, пасивність і байдужість. Інші, хоча й поінформовані та обізнані щодо того, що є неправильним чи несправедливим у їхньому суспільстві, часто відчують фрустрацію та безсилля щось змінити.

Громадянська освіта спрямована на навчання громадян своїм правам та обов'язкам як членів громади чи суспільства. Вона вчить не лише розуміти політичні та соціальні системи, а й критично та конструктивно взаємодіяти з ними. Вона мотивує громадян змінити свої песимістичні переконання на: «Я теж маю право голосу», «Я теж можу змінити ситуацію». Крім того, вона вчить їх бути активними учасниками такого суспільства і надає їм сили діяти там, де вони бачать потребу в змінах. Люди, які беруть активну участь у громадському житті, як правило, створюють спільноти, асоціації та ініціативи для вирішення проблем у своїх громадах.

Громадянська освіта включає три ключові аспекти: громадянські знання, навички та установки. Громадянські знання – це розуміння того, як функціонують політичні та суспільні системи, а також якими є права та обов'язки в цих системах. Громадянські навички – це здатність використовувати це розуміння для участі в громадянських та політичних процесах. Громадянські установки (толерантність, активне слухання та чесність тощо) – це риси характеру, необхідні для того, щоб мати можливість брати участь у демократичному суспільстві.

Окремі теми, які розглядаються в рамках громадянської освіти, включають:

ПРАВА ЛЮДИНИ
НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ
СОЦІАЛЬНА СПРАВЕДЛИВІСТЬ
СОЛІДАРНІСТЬ
ТОЛЕРАНТНІСТЬ
ДЕМОКРАТІЯ
ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ
РІЗНОМАНІТТЯ ТА ІНКЛЮЗІЯ

Громадянська освіта переважно викладається в системі формальної освіти (школах), а також за допомогою організацій неформальної освіти, таких як НУО, громадські об'єднання тощо. Мета неформальної громадянської освіти полягає в тому, щоб надати громадянам різноманітні компетенції, необхідні для спільного творення більш демократичного суспільства. У цьому відношенні неформальна громадянська освіта є більш експериментальною, практичною та орієнтованою на дії.

Громадянська освіта через мистецтво

Громадянська освіта через мистецтво використовує силу мистецтва для інформування членів суспільства про нагальні проблеми. Вона вчить учасників висловлювати свої думки та погляди за допомогою художніх технік, спонукає до роздумів, відкритості та критичного мислення як творця, так і глядача. Крім того, вона задіює різні органи чуттів і глибинні рівні підсвідомості, а тому краще запам'ятовується і є більш впливовою.

Основні теми посібника (його МІСІЇ)

МІСІЯ «НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ»

З огляду на актуальність питання, це одна з чотирьох ключових місій цього посібника. Вона є особливо актуальною у світлі сучасних екологічних викликів, які загрожують нашому існуванню на цій планеті, а також самій планеті. Громадянська освіта через мистецтво посилює обізнаність, навчає та мотивує окремих людей та громади розуміти ці виклики та брати на себе відповідальність. Вона може надихати на змістовні роздуми та колективні дії для більш сталого і свідомого життя.

МІСІЯ «ПРАВА ЛЮДИНИ»

Як проголошено в статті 1 Загальної декларації прав людини, що прийнята ООН: «Всі люди народжуються вільними і рівними у своїй гідності та правах». На жаль, у нашому недосконалому світі багато людей не можуть реалізувати свої права з огляду на колір шкіри, расу, національність, релігію та багато інших ірраціональних і несправедливих причин. Завдяки громадянській освіті через мистецтво учасники можуть навчитися розрізняти добро і зло, а також розвинути в собі мужність і навички, необхідні для відстоювання своїх прав та прав інших людей.

МІСІЯ «АКТИВНЕ ГРОМАДЯНСТВО»

Ця місія спрямована на надання людям можливості активно сприяти кращому розвитку своїх громад та суспільства. Вона заохочує брати участь у формуванні справедливого суспільства, заснованого на демократичних цінностях. Активні громадяни усвідомлюють, що домінуючі політичні та соціальні реалії не є чимось, що падає на них з неба, а навпаки, вони використовують свої можливості, щоб спільно їх створювати. Завдяки громадянській освіті через мистецтво люди використовують доступні та інклюзивні художні та творчі інструменти, щоб кидати виклик і впливати на панівні політичні та суспільні норми та наративи.

МІСІЯ «МІЖСЕКТОРАЛЬНИЙ ДІАЛОГ»

Враховуючи надзвичайну різноманітність у світі, вкрай важливо сприяти комунікації, взаєморозумінню та толерантності між різними поколіннями, культурами, релігіями, гендерами, соціально-економічними класами та іншими ідентичностями. Розуміння та прийняття наших відмінностей і подібностей є ключовою передумовою мирного та гармонійного співіснування. Міжсекторальний діалог як місія громадянської освіти через мистецтво створює безпечні та інклюзивні простори, де різні учасники можуть виразити свою унікальну ідентичність та досвід за допомогою художніх технік. Він сприяє співпраці та участі, об'єднуючи людей з різних середовищ, даючи їм можливість бути почутими та визнаними.

Як користуватися посібником?

У наступному розділі ви знайдете 22 приклади практик, які використовують мистецтво як основну мову в громадянській освіті.

Практики організовані за основними місіями.

Кожна практика описана за подібною структурою, у якій зазначені використані мистецькі техніки та складність практики за шкалою від 1 до 5, де 1 означає просту практику для впровадження, а 5 вказує на її комплексний характер.

Далі описуються цільові аудиторії для кожного методу. Пізніше переходимо до контексту, в якому застосовувалася практика, та її цілі. Лише в наступному розділі описується сама практика. Кожна практика також включає розділ про компетенції, в якому викладено навички, які, на нашу думку, можна розвинути завдяки цій практиці.

В останньому розділі кожна мистецька практика описана у формі глосарію та окреслюється контекст усього проекту.

НЕХАЙ ЦЯ ЗБІРКА ПОДАРУЄ ВАМ НОВІ ДУМКИ, ІДЕЇ Й НАТХНЕННЯ.

ПРАКТИКИ

**МІСІЯ:
НАВКОЛИШНЄ
СЕРЕДОВИЩЕ**

ЛАБОРАТОРІЯ

Специфікація місії:

екологічне різноманіття, сталий розвиток, форми участі, надвиробництво, надмірне споживання, екологія

Використані художні техніки:

ленд-арт, переробка відходів, мистецький активізм, візуальне мистецтво, архітектура, дизайн, партисипативне мистецтво

Складність:

5 - дуже складна

Матеріали:

знайдені предмети; виведені з експлуатації будівельні вагони, знайдені дерев'яні чи кам'яні предмети, наприклад, старі віконні рами.

Ресурси:

- Достатня кількість людських ресурсів та часу, що дозволяє учням виконувати просту ручну роботу під час основних занять. Фізична робота займає багато часу.
- Гонорари для митців.
- Відкритий простір на території школи, який можна використовувати як будівельний майданчик.

Час:

1 проектний тиждень як тестова фаза для створення прототипів разом із учнями, під час якої були створені теплиці.

4 проектні тижні для лабораторії під відкритим небом.

Персонал:

Зовнішня команда: 2 митці, помічник тесляра.

Внутрішня шкільна команда: 2 вчителі та соціальний працівник школи.

Аудиторія:

1105 учнів з усіх сьомих класів школи, віком від 12 до 14 років.

Контекст практики:

У цьому контексті слід зазначити, що школа Гагенбек протягом чотирьох років співпрацювала з культурним агентом Евою Рандельцхофер. Це дозволило структурно впровадити експериментальні та складні художні формати у повсякденне шкільне життя. У рамках програми «Культурні агенти для творчих шкіл» було профінансовано гонорари та ресурси. Культурний агент Ева Рандельцхофер курувала, модерувала та супроводжувала партисипативний підхід. Концепція була розроблена спільно в рамках двочастинного семінару-діалогу щодо візії та ідей, який

тривав три години щодня після обіду, за участю керівництва школи, вчителів-учасників та представників учнів.

Школа Гагенбек має незвичайну історію. Вона має шкільний зоопарк, власну ферму з біотопом та колекцію наукових цікавинок. За шкільною будівлею, панельною спорудою 1977 року, розташований ще один частково асфальтований майданчик з артефактами минулого, що межує з лугом. Цей луг служить спортивним майданчиком, який використовується як пасовище та природний луг. Примітною особливістю школи є те, що в минулому відома особистість, покійний вчитель біології пан Кранцін, своєю відданістю значно вплинув на розвиток школи та створив особливий профіль «біологічного різноманіття». Викладацький склад культивував культуру «діяльності» через персональну ініціативу, форму самореалізації.

Спільна розробка проекту:

Влітку 2012 року в школі Хагенбек відбувся семінар, в якому взяли участь вчителі школи та художник Фольке Кобберлінг. Семінар був спрямований на розробку планів проекту співпраці між школою та художником. Перед цим було проведено семінар з розробки концепції, в якому взяли участь представники всієї шкільної спільноти, включаючи керівництво школи, вчителів та учнів. У цьому діалоговому процесі були спільно сформульовані цілі культурної дорожньої карти школи. У попередні роки за участю ландшафтних дизайнерів був розроблений план облаштування зовнішнього простору, що передбачав багато можливостей для спільного проектування. На основі цього плану були спільно обговорені питання дизайну, можливості неформального проектування, спільного будівництва та питання, пов'язані з облаштуванням шкільного двору, з урахуванням художніх стратегій на місці.

Попередньо були призначені зустрічі для спостереження за роботою залучених художників. Ідея була натхненна двома невикористаними будівельними вагонами, які школа хотіла перепрофілювати. Шкільна спільнота швидко переконалася в доцільності цієї ідеї та співпраці з художниками, орієнтованими на практичну діяльність. Два вагони, розфарбовані графіті, які стояли в зоні входу, стали предметом жвавих дискусій, оскільки персонал школи вважав їх невідповідними естетичним вимогам цього місця.

Як пробний запуск перед реалізацією проекту будівництва відкритої лабораторії, з зібраних старих віконних рам були побудовані теплиці для шкільного саду. Проект під назвою «Готувати без кухні» мав на меті перевірити, чи можна реалізувати практичне будівництво разом із учнями.

Цілі практики:

Головною метою було за допомогою творчих методів зробити профіль спеціальної школи «біологічне різноманіття» практично й довготривало відчутним, а також залучити до процесу якомога більше шкільних груп.

Освітні цілі включали створення «зеленої» класної кімнати та забезпечення доступу до природи навіть у місті. Сталий розвиток та екологічна свідомість передавалися у практичний спосіб, заохочуючи до наслідування через практичний досвід.

Художні освітні процеси підвищили обізнаність про екологічні проблеми та спонукали до зміни мислення та дій. Питання екології та сталого розвитку були передані практичним шляхом за

допомогою методів переробки відходів, що дало нові перспективи завдяки практичному досвіду та розвитку навичок ручної роботи. Те, що можна досягти колективно в громаді, було перетворено на досвід. Також було створено доступ до міської природи та посилено екологічну свідомість. Для посилення ідентифікації зі школою та її профілем були обрані учні-новачки 7 класу.

Опис практики:

Змішана команда вчителів та митців розробила концепцію перепрофілювання будівельних вагонів, інспіровану девізом школи «Біорізноманіття»: ідея будівництва разом з учнями відкритої лабораторії, яка буде інтегрована як художній функціональний простір у город та шкільний біотоп. Там учні можуть досліджувати три сфери — землю, воду та повітря — на станціях спостереження. Для реалізації проекту два будівельні вагони були з'єднані в один блок, для чого було використано багато непридатних предметів, знайдених предметів та старих меблів, які зберігалися на території школи.

Усього в проекті взяли участь 105 учнів сьомого класу. Протягом чотирьох тижнів будівництва восени 2012 року та навесні 2013 року на території школи було створено простір, який буде використовуватися як універсальна навчальна зона.

Цитата вчителя: «Нашою метою було створити альтернативну навчальну та експериментальну зону, просторово інтегровану між шкільним біотопом та городом, де учні можуть досліджувати та вивчати живих істот, що живуть у середовищі землі, води та повітря — те, що ми називаємо істотами підземного світу, істотами води та істотами повітря — з художньої та наукової точок зору. У цій лабораторії після завершення будівництва можна буде активно та творчо досліджувати живих істот та особливості трьох середовищ існування. Крім того, як внутрішній дизайн, так і зовнішнє планування так званих спостережних станцій повинні відображати три середовища існування: землю, воду та повітря. Ці спостережні станції спроектовані як довгострокові експерименти, які повинні зробити плин часу для учнів видимим і відчутним через спостереження за процесами, які інакше були б невидимими».

Конструкторський етап:

З 22 по 26 квітня 2013 року художники спільно з учнями школи Хагенбек працювали над реалізацією проекту. У цьому спеціальному приміщенні для занять за напрямком «Біорізноманіття», старі причепи перетворилися на зелену аудиторію на біотопі школи, де всі предмети можна викладати на відкритому повітрі. Це можуть бути уроки музики, використання атріуму для хору, уроки сценічного мистецтва з використанням простору і сходів як фону, або презентації доповідей, діалогів і результатів творчого письма.

Для цього було необхідно виконати різні завдання, оскільки учасники практикувалися в роботі з деревом, укладанні доріжок і кам'яної плитки, забиванні цвяхів, пилянні, шліфуванні, фарбуванні, закручуванні гвинтів, свердління та інших підготовчих роботах, таких як вирівнювання, викопування каменів і сортування. На території школи були знайдені викинуті меблі, стара собача будка, а також навіси, лавки, дерево та інші матеріали.

Проект підвищив обізнаність учнів про управління ресурсами в їхньому безпосередньому

оточенні та надав практичні навички, які можна було застосувати на місці, в результаті чого була створена унікальна споруда. Учні також дізналися, що багато речей можна покращити та зробити ефективнішими завдяки ремонту та переробці, не купуючи нових. Усі учасники були надзвичайно мотивовані протягом трьох тижнів будівництва, вдихаючи нове життя у старі викинуті речі. В результаті учні створили для себе унікальний та багатофункціональний клас.

Станція спостереження «Земля»:

Після дослідницької поїздки до Природничого музею Сенкенберга в Гьорліці та консультацій з Інститутом ґрунтової зоології команда планувальників вирішила створити станцію спостереження за підземними процесами розкладання: «Коробку для дощових хробаків». У ній учні зможуть зблизька спостерігати за процесом розкладання листя в ґрунт за допомогою мікроорганізмів. Мета проекту — відкрити вікно у прихований світ ґрунту. Ця насичена змістом і технічно складна частина проекту могла бути успішною лише завдяки співпраці з різними партнерами. Для технічної реалізації скляної спостережної станції за дощовими хробаками були залучені спонсори та експерти зі школи Marcel-Breuer, яка співпрацює з проектом.

Станція спостереження «Повітря»:

Два будівельні вагони пофарбовані в жовтий колір. Цей колір використовується концептуально, оскільки він приваблює комах до квітів. Учні мають можливість регулярно досліджувати комах, які літають до поверхні вагонів влітку, наприклад, підраховуючи, фотографуючи, ідентифікуючи та малюючи їх.

Станція спостереження «Вода»:

Дощова вода через труби надходить в акваріуми, встановлені в будівельному вагончику, що дозволяє учням досліджувати та вивчати зміну водних організмів, які там живуть.

Мистецький підхід

Мистецький підхід творчого дуету Фольке Кобберлінга та Мартіна Кальтвассера спрямований на залучення аудиторії як емоційно, так і інтелектуально, використовуючи мистецтво як засіб для підвищення обізнаності про сучасні суспільні та екологічні виклики. Аудиторія бере активну участь у мистецьких процесах, орієнтованих на дію.

Інші центральні теми включають екологічні проблеми, сталий розвиток, соціальну взаємодію та міське життя. Їхні роботи сприяють діалогу та рефлексії, залучаючи глядачів до творчого процесу. Через свої твори вони заохочують глядачів критично розмірковувати над соціальними, культурними та політичними темами. Активно працювали в міських просторах. Мартін Кальтвассер помер у 2022 році, і з того часу Фольке Кобберлінг продовжує працювати самостійно.

Опис методу роботи Фольке Кобберлінга та Мартіна Кальтвассера, «Мистецтво та архітектура публічного простору — бріколаж — опір — ресурси — естетика»: «Тримай!», сторінка 8:

«...Поводження з ресурсами має центральне значення в нашій роботі. Ми працюємо майже виключно з будівельними відходами, залишками промислового виробництва, предметами, подарованими приватними особами, та знайденими предметами з різних сміттєзвалищ, які ми сортуємо, зберігаємо та намагаємося якомога ретельніше повторно використовувати відповідно до принципу «Тримай!». Таким чином ми творимо мистецтво, дизайн, архітектуру та акції. Результати майже завжди є специфічними для конкретного місця і поєднують дослідження та вивчення матеріалів із просторовою, об'єктною, архітектурною реалізацією, що характеризується неідеальною майстерністю виконання. Багато наших будівель та об'єктів створені за участю

волонтерів, і виконані у формі більш чи менш складних виробів ручної роботи. Адже ремесло — це те, чим може займатися кожен. Вже під час пошуку матеріалів, де участь багатьох є вирішальною, наші будівельні процеси мають сильну соціальну та комунікативну складову, а ідея відкритості та участі продовжується в реалізації через прагнення до недосконалості ремесла».

У шкільному контексті, окресленому програмою «Культурні агенти для креативних шкіл», всі групи в школі були охоплені та залучені через багатоетапний діалоговий процес участі. Хореографія процесу та формати семінарів були розроблені та модерувалися культурною агентною Евою Рандельцхофер у ролі фасилітатора процесу. Ідея лабораторії поступово формувалася спільно — як результат процесу з множинним авторством: Художня концепція будівельного проекту була розроблена художником Фольке Кобберлінгом, який поєднав та інтегрував ідеї учасників попередніх майстер-класів. В результаті всі були повністю переконані та готові до дії.

Цитата з каталогу «Тримай!», Фольке Кобберлінг та Мартін Кальтвассер, «Мистецтво та архітектура публічного простору: Бріколаж, опір, ресурси, естетика», сторінка 9:

«Якщо думати далі, «Тримай!» означає зупинитися і спрямувати увагу на невеликі, точні міські інтервенції, сила яких полягає в їх відкритості та доступності. У перекладі на архітектуру та повсякденне міське життя «Тримай!» означає, що я міг би сприяти самоорганізованому впливу мешканців на міський дизайн і перетворити його на демократичну повсякденну культуру для всіх, за умови високого рівня комунікації, особистої та спільної відповідальності та готовності до естетичної освіти. Усьому цьому легко навчитися — для цього потрібні лише простір для свободи та експериментів, доступні матеріальні ресурси та волонтери, які це продемонструють. Будівельне середовище має активно створюватися всіма разом; майстрування — це лише початок».

У рамках семінару з візуалізації учасники малювали та створювали колажі, щоб уявити, як має виглядати школа через п'ять років. Цей діалогічно розроблений процес участі включав семінар з ідеями з художником Фольке Кобберлінгом, де всі учасники могли дослідити художні підходи та можливості акціоністського (спонтанного) будівництва. Після цього відбулася спільна розробка концепції художником та вчителем біології: на цьому етапі були створені ескізи та концепція відкритої лабораторії з станціями спостереження за землею, водою та повітрям, а також був складений план. Крім того, був проведений проектний тиждень як пробний запуск колективного будівництва: на піддонах з старих викинутих віконних рам, які були зібрані раніше, були побудовані мобільні теплиці. Колективне будівництво на основі ручної роботи відбувалося за принципом «бріколажу», що передбачало імпровізацію з матеріалами: були зібрані викинуті меблі та матеріали, знайдені на території школи, в результаті чого була створена колекція матеріалів для вторинної переробки.

Навчальний підхід:

Способи фіксації знань:

1. Спостереження за природними процесами, що проводяться на тематичних станціях у відкритій лабораторії
2. Практичні будівельні роботи шляхом безпосередньої участі у будівництві, ремонті та переробці матеріалів під час створення відкритого класу
3. Художнє та наукове дослідження за допомогою малювання, ідентифікації видів та творчої трансформації знайдених предметів у шкільному середовищі
4. Спільна візуалізація та дизайн під час майстер-класів із використанням малюнків та колажів для уявлення майбутніх шкільних просторів та художніх концепцій
5. Публічний обмін інформацією та документація за допомогою презентацій, проведених учнями на різних етапах будівництва та відкриття проекту, а також відеорепортажів та візуального архівування, підготовлених командою учнівських ЗМІ

Ключ до навчальних підходів

Навчання на основі досвіду та практичне навчання

Учасники дізналися, що багато речей можна вдосконалити та зробити більш корисними, відремонтувавши їх або змінивши призначення, замість того, щоб купувати нові. На території школи були знайдені викинуті меблі, стара собача будка, а також навіси, лавки, дерево та інші матеріали.

Колективне навчання

Шкільна спільнота переконалася, що бачення можна реалізувати колективно, невеликими кроками.

Партисипативне навчання

Учні брали участь у концептуальній фазі та могли висловити свої потреби та ідеї.

Презентації для шкільної спільноти та сторонніх відвідувачів відбувалися на різних етапах будівництва та під час відкриття. Крім того, ініціатива була задокументована у відео власною учнівською командою.

Компетенції

Навички:

- Прикладні будівельні та технічні навички
- Повторне використання відходів для створення нових функціональних конструкцій
- Художнє вираження та візуалізація ідей
- Робота в команді та спільна робота над проектами під час тривалих групових заходів
- Комунікативні навички, включаючи чітке формулювання ідей, вміння слухати інших, обговорення дизайнерських рішень та участь у колективних дискусіях
- Навички публічних презентацій та документування
- Створення відеорепортажів та візуальної документації

Знання:

- Біорізноманіття міських територій та екологічні системи
- Сталий розвиток та циркулярне використання ресурсів
- Апсайклінг як практика сталого розвитку
- Художні методи та процеси партисипативного дизайну
- Практичні знання, які можна одразу застосувати на місці, що призведе до створення власних конструкцій

Ставлення:

- Екологічна свідомість та повага до повторного використання замість споживання з турботою про навколишнє середовище
- Відкритість до групової активності та співавторства
- Особиста та колективна відповідальність за формування спільних просторів
- Демократична участь через діалог, прийняття рішень та інклюзивну участь
- Співпраця та участь у шкільному житті

Як?

Крок 1. Семінар з розробки концепції у шкільній спільноті, модерований фасилітаторкою процесу/агенткою культури. Метою було колективно уявити, як мав би розвиватися шкільний простір у наступні роки. На цьому етапі важливо включити усю шкільну спільноту, включаючи керівництво, вчителів, учнів, соціальних працівників і, можливо, батьків, для того, щоб забезпечити діалогічність та інклюзивність процесу, даючи усім сторонам можливість висловлювати свої ідеї, очікування та потреби.

Крок 2. Огляд приміщення школи художниками-учасниками для ознайомлення з простором та пошуку артефактів. Тут художники мають можливість дослідити фізичне середовище та атмосферу школи, зрозуміти її повсякденне життя та культуру, а також визначити доступні або невикористані матеріали, які згодом можна буде використати в проєкті.

Крок 3. Семінар з розробки ідей, який проводив художник разом із представниками шкільної спільноти: адміністрацією школи, вчителями, учнями та соціальними працівниками. Ця фаза сфокусована на креативній генерації ідей.

Крок 4. Розробка концепції художником у співпраці з вчителями біології. Після семінару з генерування ідей, початкові ідеї перетворюються на конкретну і реалістичну концепцію. Спільна робота художника і вчителів допомагає визначити структуру, зміст і освітню спрямованість проєкту, що підкріплюється тематичними дослідженнями (в даному випадку – екскурсією до музею).

Крок 5. Збір коштів на матеріали, інструменти тощо. У даному проєкті фінансування було надано в рамках програми «Культурні агенти», що дозволило школі продовжити роботу без додаткових витрат. В іншому випадку фінансування або спонсорську допомогу для покриття витрат на матеріали, інструменти та технічну підтримку можна отримати від місцевих культурних фондів, освітніх грантів, муніципальних молодіжних програм або в рамках партнерства з приватними компаніями та громадськими організаціями. Підготовка чіткої концепції з бюджетом, графіком та поясненням соціального впливу може допомогти залучити підтримку.

Крок 6. Планування будівельних робіт, включаючи розклад: коли учні сьомого класу можуть бути звільнені від регулярних занять на 3 тижні для виконання будівельних робіт?

Крок 7. Пілотаж з тижневим проєктом та будівництво тимчасових теплиць протягом тижня проєкту. Проведення такого невеликого практичного проєкту може допомогти виявити потенційні проблеми та підготувати як студентів, так і фасилітаторів до командної роботи, використання інструментів та колективного прийняття рішень.

Крок 8. Реалізація етапу будівництва каркасної конструкції протягом трьох проєктних тижнів, під час яких учні працюють позмінно. Одна група вранці, інша група в другій половині дня. Така організація роботи забезпечує залучення всіх учасників та збалансоване розподілення навантаження. Акцент слід робити на участі, співпраці та спільній відповідальності.

Крок 9. Залучення додаткових партнерів для співпраці в облаштуванні інтер'єру. Крім того, як інтер'єр, так і екстер'єр повинні відображати три стихії: землю, воду та повітря, за допомогою так званих станцій спостереження.

Історія з практики:

З каталогу: «7 at once» (7 одночасно), сторінка 48, в рамках заходу «7 at once», що відбувся в Kunsthochschule Weisensee 2014:

Агентка культури, Ева Рандельцхофер:

Як можна викладати мистецтво в школі і як можна донести до учнів принцип соціальної скульптури?

Фольке Кобберлінг:

Що таке соціальна скульптура? У своїй роботі учні усвідомлюють, що вони співпрацюють; не окрема людина створює твір мистецтва, зображення або скульптуру, а учні розуміють, що

завдяки співпраці можна досягти того, чого ніколи не можна було б досягти самотужки. Соціальна скульптура залучає громаду; вона створює щось, що розвиває авторство. Під час будівництва учні переважно виконували ручні роботи, які допомогли їм оновити старі матеріали на території. Вони вилучили так звані відходи з циклу переробки відходів і створили щось чудове, своє. Кожен, хто доклав зусиль, в різній мірі ідентифікує себе з цим. Для мене це частина того, як аспект соціальної скульптури може бути переданий у школі.

Агентка культури:

Яку роль відіграє ваш творчий метод роботи у роботі зі школою? У ваших проектах результати майже завжди є специфічними для місця і поєднують дослідження та вивчення матеріалів з просторовою та архітектурною реалізацією, що характеризується недосконалою майстерністю.

Фольке:

Центральне значення в моїй роботі має управління ресурсами. Я працюю переважно з будівельними відходами, залишками промислового виробництва, предметами, подарованими приватними особами, та знайденими предметами. Під час мого першого візиту до школи Гагенбек я натрапив на чудове місце, яке виглядало частково диким і схожим на пустир. На території було два занедбані будівельні вагони та стара собача будка, які школа мала намір утилізувати. Ці вагони надихнули мене на те, щоб інтегрувати їх у загальну концепцію. Школа Гагенбека має профіль «біологічне різноманіття». У співпраці з вчителями біології та за допомогою учнів з'явилася нова освітня концепція, результатом якої стало створення відкритого класу біології, збудованого його користувачами.

Вплив:

Поєднання художніх та освітніх концепцій: Унікальний профіль школи втілюється та проявляється у повсякденному житті та навчальній програмі. Завдяки реалізації будівельного проекту було подолано символічні межі для створення простору, який можна використовувати тривалий час. Проект сприяв посиленню ідентифікації всієї шкільної спільноти з особливим профілем школи – біологічним різноманіттям. Досвід власної ефективності та соціального посилення мав тривалий ефект.

Автори:

ЛКерівництво студентськими воркшопами: Фольке Кобберлінг, Роб Врієн та Крістіан Хоппе

Розробка концепції: Співпраця педагогів Гаральда Гаузера, Естер Айхенауер та Александри Трауцеттель з творчим дуєтом Кобберлінг & Кальтвассер

Культурна агентка: Ева Рандельзофер

Посилання:

<http://www.kulturagenten-programm.de/laender/projekte/3/366.html>

https://youtu.be/LzXwJnkbn_4

ФОТО: ЕВА РАНДЕЛЬЦХОФЕР

Питання для рефлексії:

- В якому конкретному середовищі (школа, громада, установа) може бути реалізований проєкт проєкт?
- Які унікальні характеристики та потреби цього середовища?
- Чи доступні ресурси (матеріали, досвід, приміщення) в новому контексті?
- Хто є відповідними цільовими групами (учні, вчителі, митці, громада)? Які їхні інтереси та потреби? Як цільові групи можуть бути активно залучені до планування та реалізації проєкту?
- Які партнери (наприклад, місцеві митці, екологічні організації, культурні установи) можуть бути залучені до проєкту і які ролі вони можуть виконувати?
- Як існуючі мережі та громади можуть бути інтегровані в новий контекст для підтримки проєкту?
- Які культурні або соціальні особливості потрібно враховувати в новому контексті?
- Як проєкт може бути адаптований до регіональних традицій або конкретних потреб громади?

ФІЛІГРАНЬ ДРАВИ

Специфікація місії:

Регіональна ідентичність

Використані художні техніки:

Візуальне мистецтво, цифрове мистецтво, література

Складність:

3 – середня

Матеріали:

Збір матеріалів був нескладним: ми збирали фото-колекції від відомих людей та груп.

Ресурси:

Потрібно було забезпечити наявність відповідних приміщень для виставок та спланувати бюджет на друковані матеріали (каталог виставки).

Час:

Потрібен був час, щоб глибше дослідити мотиви на фотографіях і зібрати всі конкретні деталі зроблених знімків: дату зйомки, місце, автора та те, що зображено на знімку.

Команда:

Крістіна Понграц відповідала за дослідження, збір фотографій, обробку, архівування, графічний дизайн експонатів виставки та написання текстів для блогу. Партнери проєкту з Хорватії, Мая Ізабела Лесінгер (директорка міської бібліотеки Прелога) та Влатка Леміч (президентка хорватської асоціації ICARUS), підтримали реалізацію конкретних заходів.

Бібліотека забезпечила друк каталогу та експонатів виставки, надала приміщення для виставки та керувала спільним онлайн-архівом, куди Крістіна завантажила зібрані архівні фотографії.

Аудиторія:

Збірки та розповіді літніх людей, відвідування виставок і читання дорожніх нарисів молоддю та студентами.

Контекст практики:

Загальна інформація:

Річка Драва має важливе значення для району Меджимур'є, що входить до верхньої течії Драви в Хорватії, щонайменше з 18 століття, про що свідчить, наприклад, сертифікат на промивання золота, виданий імператрицею Марією Терезією за часів Габсбурзької імперії. У XIX та XX століттях відбулися значні зміни, зокрема було збудовано нові мости та інфраструктуру, що істотно змінило середовище річки та спосіб життя місцевих мешканців.

Драва відома як «Амазонка Європи» завдяки своєму багатому біорізноманіттю та відносно збереженому природному стану порівняно з іншими європейськими річками. Історично економіка

регіону залежала від річки як засобу транспортного сполучення, промисловості та джерела життєзабезпечення (наприклад, промивання золота, судноплавство тощо). Сучасні втручання, такі як гідроелектростанції та інфраструктура, відображають пріоритети індустріалізації та виробництва енергії, часто нехтуючи потребою екологічного збереження.

Регіональна ідентичність тісно пов'язана з річкою, що робить проєкт важливим для залучення громади та збереження спадщини.

Специфічний:

Проєкт «Філігрань Драви» виник з бажання громади віднайти та продемонструвати багату історію та яскраве життя, яке колись процвітало вздовж річки Драви, до того як індустріалізація та великі інфраструктурні проєкти змінили регіон. Імпульсом для проєкту стало бажання поєднати минуле і сьогодення та показати, яким було життя на річці, створивши виставку старих фотографій. Проєкт органічно розвивався завдяки співпраці та активній участі місцевих жителів і груп, які надали власні фотографії, історії та архівні матеріали.

Це був шестимісячний проєкт, реалізований у межах ініціативи «E-Routes» за співфінансування Європейського Союзу. Крістіна виконувала проєкт самостійно як мисткиня у рамках «E-Routes», запропонувавши ідею створення архіву, виставки та дослідження. Вона також написала два блоги про історію річки Драва, яка стала головною темою, навколо якої оберталася вся діяльність. Партнери проєкту надали фінансову та організаційну підтримку.

Цілі практики

1. Формувати регіональну ідентичність та екологічну свідомість шляхом залучення громади до збору, збереження та поширення багатогранного спадку річки.
2. Завдяки спільним заходам поділитися почуттям відповідальності та гордості, перетворивши історичні дослідження на освітню та культурну кампанію, яка об'єднує покоління та погляди.
3. Представляти яскраве життя «Амазонки Європи» та підтримувати глобальну пам'ять і повагу до річок за допомогою громадської роботи та освіти.
4. Підвищити інтерес до природної та культурної спадщини останніх збережених низовинних річок Європи, зміцнити регіональну ідентичність та екологічну свідомість.

Опис практики:

«Філігрань Драви» – це візуально-літературний мистецький проєкт, ініційований громадою, що має на меті дослідити й зберегти регіональну ідентичність, пов'язану з річкою Драва в повіті Меджимур'є (Хорватія). Спираючись на підходи документального мистецтва та роботи зі спадщиною, проєкт включав архівні дослідження, збирання історичних фотографій і усних свідчень місцевих жителів, а також їх творчу інтерпретацію у форматі фоторобіт і дорожніх нарисів.

Проєкт сприяв діалогу між поколіннями та розвитку екологічної свідомості, повертаючи учасників до багатой культурної та природної спадщини річки, яку було змінено внаслідок індустріалізації. Виставка, цифровий архів і літературні тексти заохочували колективне осмислення питань ідентичності, пам'яті та належності, надихаючи місцеву громаду цінувати й зберігати свою спільну спадщину.

Мистецький підхід:

Підхід, заснований на роботі зі спадщиною та документальному мистецтві, що поєднує архівні дослідження, розповіді громади та творчу переінтерпретацію історичних матеріалів. Основна увага зосереджена на відновленні культурної пам'яті й перетворенні її на сучасні візуальні та літературні форми, роблячи історію відчутною через залучення широкої аудиторії.

Мистецькі інструменти:

Отографія – як історичне джерело (архівні світлини), а також як виразний інструмент (переосмислення, редагування, колажування).

Фотоколаж – візуальний спосіб розповіді, що поєднує різні часи, місця та погляди в одному кадрі.

Усна оповідь – неформальний обмін спогадами літніх мешканців громади, що стало основою для візуальних і текстових інтерпретацій.

Фотоархіви (з музеїв, родинних колекцій, клубів тощо) – першоджерела, які були відібрані, упорядковані та перетворені на нові творчі продукти, такі як фотоколажі, виставки та подорожні нотатки. Вони використовувалися не лише для документації, а й були художньо переосмислені, щоб розповісти історію та викликати емоції, спогади та роздуми.

Літературний текст / Дорожній нарис – особисті й поетичні наративи, що поєднують простір, пам'ять і екологію, пропонуючи літературну інтерпретацію минулого й теперішнього річки Драва.

Художні методи:

Збір фотографій та краудсорсинг – Збір зображень та історій від місцевих жителів, сімей та історичних груп.

Аналіз та документація фотографій – Дослідження походження, дати, авторства та контексту фотографій.

Ретушування фотографій та створення колажів – Художня реінтерпретація історичного контенту, поєднання минулого та сьогодення за допомогою кураторського візуального сторітелінгу.

Креативні дослідження на основі громади – Заохочення місцевих жителів до участі у створенні художнього наративу шляхом надання матеріалів та знань.

Літературна композиція – Написання подорожніх нотаток як художня відповідь на історичні та екологічні теми річки Драва.

Кураторство виставок – Організація публічних виставкових просторів для залучення місцевої та ширшої аудиторії до результатів роботи.

Навчальний підхід:

Способи отримання знань:

Виставка фотоколажів, брошура з розповідями про історію Драви, онлайн-колекція фотографій у Топотеці Меджимур'я та два дорожні нариси, присвячені судноплавству й екології Драви.

Виставка фотоколажів: Виставка фотоколажів візуально зафіксувала історичні трансформації річки Драва та її околиць. Поєднання старих фотографій із новими композиціями та кураторськими контекстами дало змогу і учасникам, і відвідувачам замислитися над тим, як змінювалися стиль життя, довкілля й громада з плином часу. Виставка викликала

емоційний відгук — особливо коли люди впізнавали родичів, знайомі місця чи забуті звичаї. Це поглиблювало пізнання через особистий зв'язок і громадський діалог, перетворюючи виставку не просто на експозицію, а на живу розмову з історією.

Брошура з розповідями про історію Драви: Брошура зібрала місцеві усні свідчення, письмові роздуми та задокументовані історії, що з'явилися під час партисипативного дослідження. Вона слугувала водночас освітнім матеріалом і засобом збереження культури, зафіксувавши спогади, які могли б залишитися забутими. Для учасників, особливо літніх людей, це стало визнанням їхнього життєвого досвіду. А для молодших читачів – вікном у життя вздовж річки в минулі століття. Сам процес збирання та редагування цих історій став формою навчання через слухання, письмо й контекстуалізацію.

Онлайн-колекція фотографій у Топотеці Меджимур'є (Topotheque of Međimurje): Цей цифровий архів розширив межі навчання за місцеві та часові рамки проєкту. Він створив публічну платформу з можливістю пошуку та розширення, де кожна людина може переглянути матеріали, додати власні або використати архів для подальших досліджень. Для учасників, особливо молодого покоління, це була можливість долучитися до історії завдяки цифровій грамотності, а для ширшої спільноти – інструмент для колективної пам'яті та неформальної освіти. Топотека також сприяла співпраці між поколіннями, зробивши культурну спадщину доступною для всіх.

Дві подорожні нотатки про судноплавство та екологію на річці Драва: Ці літературні твори досліджували річку Драву через творчу призму, поєднуючи особисті роздуми, розповіді та спостереження за навколишнім середовищем. Вони слугували освітніми ресурсами та художніми творами, допомагаючи читачам зрозуміти, що річка – це не просто пейзаж. Це жива істота, яка відіграє культурну та екологічну роль. Учасники, які читали або брали участь у створенні подорожніх нотаток, практикували творче письмо, екологічне мислення та культурну інтерпретацію. Читачі навчалися через розповідь, пов'язуючи факти з почуттями, місця з спогадами.

Ключ до навчальних підходів:

Експериментальне навчання відбувалося, коли учасники глибоко поринули в історію та оточення річки Драва через власний життєвий досвід та особисті історії. За допомогою безпосереднього ознайомлення з історичними фотографіями, місцевими переказами та природним ландшафтом вони вчилися, діючи, відчуваючи та розмірковуючи, оживляючи минуле та сьогодення річки у значущий, відчутний спосіб.

Партисипативне навчання відбувалося через активну співпрацю та обмін між членами громади. Учасники надали фотографії, історії та знання, спільними зусиллями розкриваючи та зберігаючи багату спадщину річки Драва. Таке колективне залучення сприяло формуванню відчуття приналежності та зв'язку, перетворюючи навчання на спільний, інклюзивний процес.

Колективне навчання відбувалося, коли співтворці разом із відвідувачами виставки сформували спільне розуміння історії та значення Драви, зміцнивши соціальні зв'язки та регіональну ідентичність.

Трансформаційне навчання відбулося, коли учасники та відвідувачі пережили зміну погляду на свої відносини з річкою Драва та регіональною спадщиною. Завдяки зв'язку з особистою та колективною історією через розповіді, фотографії та виставки, багато хто з них глибше оцінив екологічну та культурну цінність річки. Цей процес надихнув на нове почуття відповідальності та гордості, мотивуючи їх активно зберігати та шанувати місцеве середовище та ідентичність.

Компетенції

- Ефективна комунікація через сторітелінг та діалог для сприяння громадянській активності та культурному самовираженню.
- Спільна участь у дослідженні, упорядкуванні та презентації спадщини громади, підтримка співтворчості та демократії участі.
- Організаційна координація для інклюзивного управління проєктами, що поважає різноманітні голоси громади.
- Критична культурна свідомість для інтерпретації історичних та художніх матеріалів у соціальному та екологічному контексті
- Громадянська відповідальність за збереження та просування регіональної ідентичності, екологічного управління та колективної пам'яті через мистецтво.

Навички

- Дослідження історичних та візуальних матеріалів
- Цифрові навички, такі як редагування фотографій
- Літературні навички для створення оповідань та подорожніх нотаток
- Міжособистісні навички для взаємодії з літніми членами громади.

Знання

- Розуміння місцевої історії, культурної спадщини та екологічних проблем, пов'язаних з річкою Драва
- Знання архівних процесів та цифрових платформ, таких як Topotheque (Топотека)
- Усвідомлення екологічних та соціальних змін, спричинених індустріалізацією та розвитком інфраструктури.

Ставлення

- Відданість справі залучення громади та збереження культури
- Відкритість до навчання та обміну між поколіннями
- Повага до різних точок зору та процесів співпраці
- Гордість за регіональну ідентичність та дбайливе ставлення до навколишнього середовища.

Як?

Крок 1. Планування проєкту та картування ресурсів

Почніть з визначення термінів реалізації проєкту, основних етапів та бажаних результатів. Визначте потенційних партнерів, прихильників та джерела інформації, зокрема місцеві музеї, історичні товариства, родини та громадські клуби, які мають фотоархіви або усну історію, якими можна поділитися. Визначте канали комунікації для інформування та залучення учасників.

Крок 2. Інформаційна робота з громадою та збір матеріалів

Залучіть місцеву громаду через особисті мережі, оголошення та місцеві ЗМІ. Запросіть мешканців поділитися фотографіями, історіями та спогадами, пов'язаними з річкою Драва. Організуйте неформальні зустрічі або візити до літніх людей та сімей, щоб зібрати усні історії та контекстуальну інформацію. Створіть систему для документування походження, авторства та дат матеріалів.

Крок 3. Художня та літературна творчість

Проаналізуйте та відберіть зібрані матеріали. Переформатуйте вибрані фотографії за допомогою техніки колажу, щоб створити візуальні наративи. Створіть подорожні нотатки або літературні рефлексії на основі озвучених історій та екологічних тем. Залучіть учасників до творчої реінтерпретації, де це можливо, заохочуючи взаємодію та діалог між поколіннями.

Крок 4. Публічне поширення та розповсюдження

Організуйте виставку фотоколажів у місцевому публічному просторі, супроводжуючи її читаннями або розповідями. Опублікуйте буклет із зібраними історіями та роздумами. Завантажте цифровий архів до регіональної Топотеки, щоб забезпечити публічний доступ та можливість використання в майбутньому. Поширюйте результати через місцеві ЗМІ, культурні платформи та вебсайт проєкту.

Крок 5. Рефлексія, оцінка та планування подальшої роботи

Зберіть відгуки від учасників, відвідувачів та партнерів. Поміркуйте над тим, що було значущим, що можна було б поліпшити та які нові ідеї виникли. Обговоріть можливості розширення архіву, повторення формату в іншій громаді або інтеграції матеріалів у місцеві школи чи музеї. Оцініть внесок проєкту в формування регіональної ідентичності, збереження спадщини та екологічну свідомість.

Історія з практики:

“Історія з практики

«Жити поруч із джунглями річки Драва неймовірно захоплює, особливо коли занурюєшся в її течію та зміни, які дивують щороку. У її глибинах ховаються численні історії та скарби, які спливають на поверхню, коли рівень води стабілізується або падає, розпалюючи уяву...»

Крістіна Понграц

Джерело: E-Routes

Доступ: <https://e-routes.eu/navigating-on-the-drava-river-through-time/>

“Я уявляю, як колись, коли асфальт ще навіть не був поняттям, ми терпляче і повільно пробиралися вузькими стежками на величезних меджимурських конях через наш квітковий сад на острові. А точніше – колишній ліс з дубами-грабами. Одна з цих стежок, безсумнівно, вела до Адама і Єви десь в Ореховиці біля Драви. Хоча це звучить так, ніби я говорю про біблійних персонажів, насправді я маю на увазі істот, які населяли і якимось захищали цю місцевість набагато довше. Ці імена були дані двом столітнім гігантським дубам, які були зрубані і продані в 1925 році на звичайну деревину. Про їхню велич свідчать записи та фотодокументація. Згідно з ними, діаметр стовбурів становив два метри, а за кількістю річних кілець вік дерев оцінювали в 500 років.”-Крістіна Понграц

Джерело: E-Routes

Доступ: ...[towards the 100th anniversary of Adam and Eve's departure from Međimurje – E-ROUTES](#)

Вплив:

Запланований вплив:

Зміцнення зв'язків між поколіннями – проєкт створив змістовний діалог між молодшим і старшим поколіннями. Дізнавшись більше про особисті історії людей, які колись жили в цьому регіоні, молодші учасники змогли емоційно поєднатися з минулим Драви. Це поглибило їхню повагу до усної історії та сприяло розвитку емпатії та поваги між різними віковими групами.

Підвищення екологічної та культурної обізнаності через сторітеллінг – Залучення до мандрівних нотаток проєкту допомогло учасникам зрозуміти екологію та історію Драви у доступній оповідній формі. Це сприяло зміцненню емоційного зв'язку з річкою та підвищило обізнаність про збереження навколишнього середовища та культури.

Покращення візуальної та історичної грамотності – Виставка фотоколажів дозволила учасникам візуально простежити зміни ландшафту та громади з плином часу. Це спонукало до роздумів про ідентичність, пам'ять та екологічний вплив, сприяючи критичному мисленню

та історичній обізнаності.

Розширення участі громади в дослідженні – завдяки збору та аналізу старих фотографій учасники активно долучилися до розкриття та інтерпретації власної місцевої історії. Цей практичний досвід покращив навички дослідження, спостереження та документування, одночасно формуючи відчуття причетності до проєкту.

Розширення доступу до культурної спадщини завдяки цифровому залученню – створення цифрового архіву Torotheque дозволило ширшій аудиторії отримати доступ до історичних матеріалів.

Учасники та члени громади продовжували взаємодіяти з місцевою спадщиною в Інтернеті, зміцнюючи неформальне, самостійне навчання та цифрову грамотність.

Поглиблене осмислення регіональної ідентичності та місця – Весь процес, від збору історій до їх візуального та цифрового представлення, спонукав учасників до роздумів про свою регіональну ідентичність, їхній зв'язок з природою та цінність збереження колективної пам'яті. Це зміцнило зв'язки в громаді та викликало постійний інтерес до громадянської та екологічної діяльності.

Несподіваний вплив:

Виставка фотоколажів викликала такий сильний резонанс у місцевої громади, що місто продовжило її публічну експозицію довше, ніж було заплановано. Глядачі часто впізнавали на фотографіях членів своїх сімей або знайомих, що викликало у них радість від спогадів про свої пригоди в минулому та стару Драву.

Автори:

Автор проєкту, мандрівних нотаток та фотоколажу – Крістіна Понграц; співпраця, власники або автори фотоколекцій: родини Франчіч, Павліч, Хорват, Понграц, Уйлакі, Кедменець та Коленіч, мото-водний клуб «Vidovski zlatari» (англ. Золотошукачі з Відовця), Етнографічний музей, Музей Меджимур'є, видавництво «Meridijani», Топотека Меджимур'є та Прелог, Туристична рада Прелога та члени Facebook-групи «Stare fotografije Preloga» (англ. Старі фотографії Прелога)

Посилання:

Відкриття виставки:

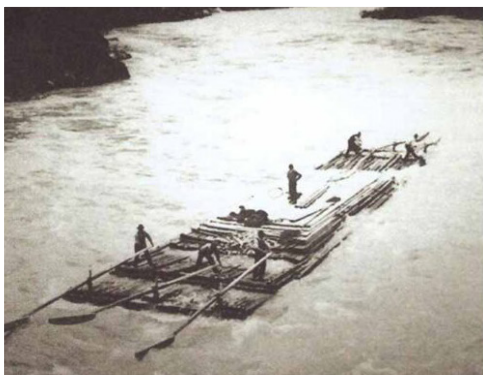
[Виставка Крістіни Понграц відкрилася в День європейської спадщини – E-ROUTES](#)

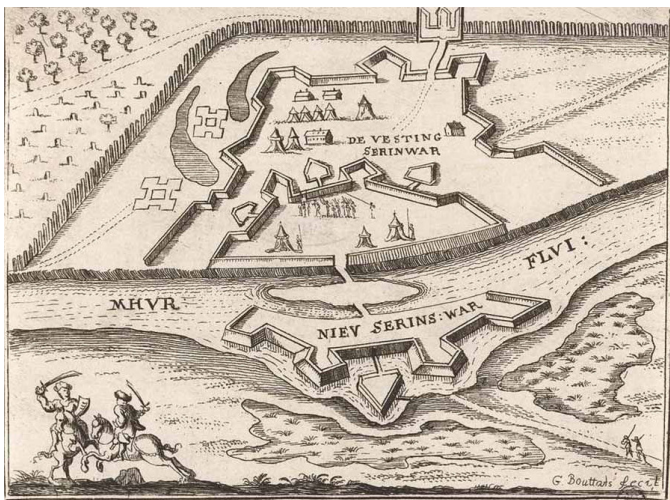
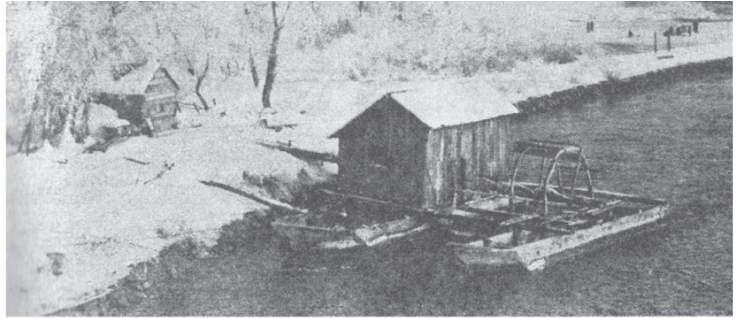
Мандрівні нотатки:

[Подорож річкою Драва крізь час...](#)

[...до 100-річчя відходу Адама і Єви з Меджимур'я – E-ROUTES](#)

Топотека (пошук за ключовим словом: «filigran Drave»): [Topoteka Topoteka Medjimurje](#)

Питання для рефлексії:

1. Яку частину місцевої історії, ландшафту або громади ви хотіли б виділити та викликати повагу до неї?
2. Який найпотужніший або найвиразніший засіб ви могли б використати, щоб донести це повідомлення?
3. Яким чином місцева громада може активно брати участь у формуванні та поширенні цієї історії?
4. Як старі фотографії та особисті історії можуть стати інструментами громадянської пам'яті та екологічної свідомості?
5. Яку цінність має обмін між поколіннями для мистецьких проєктів на рівні громади?
6. Як ви можете забезпечити, щоб внесок старших членів вашої громади був поважаний, задокументований та інтегрований у значущий спосіб?
7. Як творчі методи, такі як фотоколаж, сторітеллінг або цифрові архіви, можуть допомогти знову зробити невидимі частини історії видимими?
8. Як мистецькі проєкти за участю громадськості можуть спонукати людей до роздумів про вплив індустріалізації та екологічних змін?
9. Які несподівані історії чи емоції можуть виплисти на поверхню під час роботи з матеріалами місцевого культурного надбання? Чи готові ви створити для них простір?
10. Як ваш проєкт може зблизити покоління та посилити почуття приналежності?

**МІСІЯ:
ПРАВА ЛЮДИНИ**

ДУБЛІНСЬКИЙ ФЕСТИВАЛЬ МИСТЕЦТВА ТА ПРАВ ЛЮДИНИ

Специфікація місії:

Активне громадянство, соціальна справедливість різноманіття, інклюзія, солідарність, свобода висловлювань, артivism, міжкультурний діалог

Використані художні техніки:

Візуальне мистецтво, перформанс, цифрове мистецтво, мультимедіа

Складність:

5 – Дуже складна

Матеріали:

Аудіо-візуальне обладнання, комп'ютери та програми редагування для цифрового та медіа-арту, фізичні матеріали для інсталяцій чи візуального мистецтва, промоційні матеріали, матеріали для приміщення.

Ресурси:

Доступ до концертних та виставкових майданчиків по всьому місту, фінансування або спонсорська підтримка для покриття гонорарів митців, витрат на майданчики, технічну підтримку та маркетинг, партнерство з місцевими культурними організаціями, правозахисними групами та громадськими мережами, команда технічної підтримки, волонтери або персонал для управління заходом та забезпечення безпеки.

Час:

Кілька місяців на планування, 10 днів на проведення фестивалю та кілька днів на демонтаж обладнання.

Команда:

Художні керівники та куратори, технічні команди, координатори та менеджери заходів, команда з маркетингу та комунікацій, волонтери, фасилітатори та ведучі майстер-класів.

Аудиторія:

У 2020 році фестиваль відвідало приблизно 10 000 учасників, а в 2024 році, за оцінками, фестиваль відвідувало понад 10 000 осіб на день завдяки новому гібридному формату.

Контекст практики:

Загальний:

Дублінський фестиваль мистецтва та прав людини виник з нагальної потреби вирішити проблеми соціальної нерівності та порушень прав людини як на місцевому, так і на глобальному рівні. У час, коли такі проблеми, як дискримінація, соціальна ізоляція та несправедливість, залишаються

глибоко вкоріненими, фестиваль надає важливу платформу для підвищення обізнаності та спонукання до дій через художнє самовираження.

Специфічний:

Фестиваль виник завдяки співпраці місцевих митців, правозахисників та громадських організацій, які усвідомили силу мистецтва у боротьбі з несправедливістю та сприянні соціальним змінам. Його розвиток базувався на партисипативному підході, що передбачав залучення різних зацікавлених сторін до формування тем та програми фестивалю. Імпульсом для цього стало спільне бажання створити публічний простір, де можна було б почути голоси маргіналізованих груп і де мистецтво могло б слугувати каталізатором діалогу та розширення можливостей. З часом фестиваль еволюціонував, аби реагувати на сучасні проблеми у сфері прав людини, відображаючи поточну соціальну та політичну ситуацію та постійно адаптуючись завдяки відгукам учасників та глядачів. Таке партисипативне, вкорінене в спільноті походження забезпечує актуальність та впливовість фестивалю.

Цілі практики:

- Підвищити обізнаність з питань прав людини за допомогою різноманітних форм художнього самовираження.
- Сприяти діалогу та взаєморозумінню між різними спільнотами.
- Надати голос маргіналізованим групам, створивши їм платформу для самовираження.
- Надихнути на активну громадянську позицію та соціальну активність, пов'язуючи мистецтво з темами соціальної справедливості.
- Заохотити до роздумів та дій з питань прав людини та соціальної справедливості.
- Створити інклюзивні культурні простори для людей з різних середовищ.
- Сприяти емпатії, солідарності та співпраці через творчі заходи.
- Використати мистецтво як інструмент для позитивних соціальних змін.

Опис практики:

Дублінський фестиваль мистецтва та прав людини — це щорічний захід, який об'єднує широкий спектр творчих дисциплін, включаючи візуальне мистецтво, перформанс, кіно та цифрові медіа, з метою дослідження та висвітлення актуальних питань прав людини. Фестиваль створює інклюзивну платформу, де митці, активісти та громади беруть участь у змістовному діалозі та творчому самовираженні, сприяючи усвідомленню та емпатії щодо тем соціальної справедливості. Поєднуючи різноманітні форми мистецтва з захистом прав людини, фестиваль не тільки відзначає культурне розмаїття, але й заохочує до активної громадянської позиції та надихає на колективні дії для позитивних змін. Завдяки виставкам, перформансам, майстер-класам та дискусіям, що проводяться в різних місцях Дубліна, проект перетворює публічні простори на динамічні арени для роздумів, зв'язків та розширення можливостей.

Мистецький підхід:

Фестиваль використовує мультидисциплінарний та партисипативний творчий підхід, поєднуючи різні форми мистецтва, щоб залучити аудиторію до критичних дискусій про права людини. Він наголошує на співпраці між митцями, активістами та громадами, сприяючи створенню інклюзивного середовища, де творче самовираження стає каталізатором соціальних змін та громадянської активності.

Мистецькі інструменти:

Залежно від художньої техніки, інструменти включають традиційні матеріали, такі як фарби, полотна та скульптури для образотворчого мистецтва; камери та програмне забезпечення для редагування для кіно та цифрових медіа; звукове та освітлювальне обладнання для вистав; а також цифрові платформи для інтерактивних інсталяцій та віртуальної взаємодії.

Художні методи:

Фестиваль використовує різноманітні методи, такі як інсталяції, що створюються спеціально для конкретного місця, імерсивні перформанси, документальне та експериментальне кіно, інтерактивні майстер-класи та спільні творчі проекти для громади. Ці методи покликані спонукати до роздумів, заохочувати до участі та пов'язувати особисті історії з більш широкими темами прав людини, стимулюючи рефлексію та діалог серед різноманітної аудиторії.

Навчальний підхід:

Способи фіксації знань

- Обговорення та рефлексійні сесії після заходу за участю митців, організаторів та учасників для обміну досвідом та думками щодо тем, пов'язаних з правами людини.
- Документування шляхом створення відео- та фотоархівів для фіксації вистав, виставок та майстер-класів для подальшого перегляду та оцінки.
- Моніторинг активності в соціальних мережах, відстеження обговорень, поширень та коментарів, пов'язаних з фестивалем, з метою розуміння сприйняття та охоплення аудиторії.
- Панельні дискусії або сесії питань і відповідей після показів чи вистав, що заохочують до діалогу довкола питань прав людини та художнього самовираження.
- Неформальний зворотний зв'язок, зібраний волонтерами та персоналом, які взаємодіють з відвідувачами фестивалю протягом заходу.

Ключ до навчальних підходів

Експериментальне навчання

Учасники та глядачі безпосередньо взаємодіють з такими формами мистецтва, як вистави, виставки та майстер-класи, які досліджують питання прав людини, що дозволяє їм навчатися через особистий досвід та емоційний зв'язок.

Колективне навчання

Завдяки груповим дискусіям, панельним обговоренням та спільним майстер-класам, різноманітна аудиторія та митці діляться своїми поглядами та знаннями, сприяючи спільному розумінню викликів у сфері прав людини.

Трансформаційне навчання

Фестиваль заохочує до критичного осмислення та ставить під сумнів існуючі переконання щодо соціальної справедливості, надихаючи на зміни в ставленні та поведінці щодо прав людини.

Партисипативне навчання

Attendees are actively involved not only as spectators but as contributors in workshops, Учасники беруть активну участь не лише як глядачі, а й як учасники майстер-класів, дискусій та інтерактивних арт-об'єктів, що робить навчання двостороннім процесом.

Компетенції

Навички:

- Навички комунікації та діалогу через участь у дискусіях, семінарах та спільних проектах
- Критичне мислення та навички рефлексії для аналізу питань прав людини та їхнього соціального впливу
- Художнє самовираження в різних засобах масової інформації, включаючи візуальне мистецтво, кіно, перформанс тощо
- Організація заходів та спільна робота над проєктами в різноманітних командах
- Адвокація через творчу практику та залучення громадськості.

Знання:

- Усвідомлення принципів прав людини та сучасних викликів соціальної справедливості.
- Розуміння того, як мистецтво може слугувати потужним інструментом для захисту прав, підвищення обізнаності та сприяння соціальним змінам.
- Розуміння різноманітних культурних перспектив та досвіду, пов'язаних з правами людини.

Ставлення:

- Емпатія та солідарність по відношенню до маргіналізованих груп та захисників прав людини.
- Відкритість до різних точок зору та готовність до діалогу на основі поваги.
- Активна громадянська позиція, відчуття можливості сприяти позитивним соціальним змінам.

Як?

У зв'язку із неможливістю отримати інформацію від організаторів щодо організації саме цього фестивалю, наведені нижче кроки базуються на тому, як зазвичай створюються подібні фестивалі. Порядок кроків може змінюватися залежно від контексту, ресурсів та структури команди. Деякі кроки можна виконувати паралельно, залежно від часу та можливостей. Процес часто є нелінійним і повинен залишатися гнучким та реагувати на нові потреби та можливості.

Крок 1. Встановіть основні партнерські відносини.

Налагодьте співпрацю з відповідними організаціями та залучайте культурні установи та митців, щоб сформувати багатoproфільну команду організаторів. Різноманітна команда організаторів забезпечує багатогранність поглядів та формує легітимність і довіру між різними секторами. Це допомагає ефективно розподілити обов'язки, залучити ширші мережі та підвищити впізнаваність, охоплення та соціальний вплив фестивалю.

Крок 2. Визначте теми мистецтва та прав людини.

Виберіть теми, які резонують з актуальними проблемами прав людини та відповідають місії фестивалю. Ці теми можуть бути пов'язані з конкретними датами в календарі прав людини (такими як Міжнародний день прав людини, 10 грудня) або з річницею важливої історичної події. Вибір тем також може бути обумовлений поточними соціальними подіями або публічними дебатами. Найважливіше – вибрати теми, які є соціально актуальними та емоційно цікавими, залишаючи простір для критичного аналізу, а не лише для святкування.

Підберіть контент, який відображає ці теми через різні форми мистецтва.

Крок 3. Забезпечте фінансування та спонсорство.

Визначте потенційні джерела фінансування на ранній стадії планування. Це можуть бути гранти на підтримку мистецтва та культури, фонди з прав людини, програми місцевих органів влади та

спонсорська допомога від соціально відповідальних підприємств. Партнерство з посольствами, університетами або міжнародними організаціями також може забезпечити фінансову або матеріальну підтримку.

Краудфандингові кампанії можуть бути ефективним способом залучення громади та збору невеликих пожертв, одночасно формуючи інтерес до фестивалю на ранній стадії. Крім того, мобілізація волонтерів може допомогти зменшити витрати та посилити відчуття причетності громади.

Крок 4. Сплануйте програму фестивалю.

Розробіть різнопланову та інклюзивну програму, яка відображатиме обрані теми через різні художні форми. Це можуть бути виставки, перформанси, кінопокази, майстер-класи, панельні дискусії, флешмоби тощо. Конкретний склад програми залежатиме від можливостей вашої команди та наявного бюджету. Не обов'язково з самого початку створювати масштабний фестиваль – серія невеликих, але добре організованих заходів може мати більший вплив і допомогти залучити підтримку для майбутніх випусків.

Намагайтеся досягти балансу між відомими та молодими митцями, а також залучіть представників маргіналізованих груп. Розгляньте можливість поєднання офлайн- та онлайн-форматів, щоб збільшити доступність та охоплення аудиторії. Плануючи розклад, залиште час для неформального спілкування, рефлексії та діалогу, а не лише для виступів. Такі моменти часто створюють значущі зв'язки та посилюють вплив фестивалю.

Плануючи публічні заходи, особливо ті, що передбачають велике скупчення людей, необхідно оцінити та підготуватися до потенційних ризиків, включаючи травми, пожежі, неналежну поведінку або надзвичайні ситуації. Заздалегідь зв'яжіться з відповідними органами охорони громадського порядку, щоб подати необхідні повідомлення або отримати дозволи, а також переконайтеся, що місця проведення заходу обладнані базовою інфраструктурою безпеки (виходи, вогнегасники, аптечки першої допомоги). Призначте кваліфікований персонал або волонтерів для контролю за натовпом та дотриманням протоколів безпеки під час заходів.

Крок 5. Виберіть місця проведення та дати.

Вибирайте місця, які є доступними, зручними та підходять для запланованих заходів. Це можуть бути галереї, театри, громадські центри, бібліотеки, школи, відкриті громадські простори або онлайн-платформи. Переконайтеся, що фізичні простори відповідають стандартам доступності, є безпечними та розташовані в районах, до яких можна дістатися громадським транспортом.

Виберіть дати фестивалю та уникайте збігів з великими святами або подібними заходами в цьому районі. Якщо ваша програма включає заходи на відкритому повітрі, врахуйте погодні умови та підготуйте запасний план (наприклад, альтернативні варіанти в приміщенні або онлайн-формати). По можливості заздалегідь узгодьте з партнерами майданчики, щоб забезпечити їхню доступність, та вивчіть можливості отримання негрошового внеску, наприклад, безкоштовної або зниженої оренди приміщення, обладнання або персоналу.

Крок 6. Забезпечте промоцію фестивалю.

Розробіть чітку та послідовну комунікаційну стратегію, адаптовану до вашої аудиторії та наявних ресурсів. Використовуйте різні канали: соціальні мережі, місцеві та незалежні ЗМІ, розсилки, афіші, дошки оголошень у громаді та партнерські мережі, щоб охопити різні сегменти аудиторії.

Виділіть ключові події, митців та теми, щоб зацікавити аудиторію та полегшити їй орієнтацію в програмі. Діліться закулісним контентом та особистими історіями, щоб зробити повідомлення більш

людським та залучити аудиторію.

Партнерство з місцевими впливовими особами, активістами або артистами, які мають сильний вплив на громаду, може допомогти поширити ваше повідомлення серед нової аудиторії. Залучіть школи та університети, пропонуючи матеріали через їхні канали комунікації, студентські мережі або академічні відділи. Ви також можете представити окремі частини фестивалю, (дискусії або виставки) як освітні ресурси або приклади з практики, і запропонувати їх освітянам або молодіжним працівникам для використання на уроках чи семінарах.

Переконайтеся, що рекламні матеріали є доступними (використовуйте альтернативний текст, просту мову, субтитри для відео) та доступними кількома мовами, якщо ваша громада є багатомовною. Розгляньте можливість призначення відповідального за комунікацію або формування команди волонтерів для управління інформаційною кампанією протягом усього періоду підготовки до фестивалю.

Крок 7. Залучайте громаду.

Участь громади посилює актуальність фестивалю та сприяє формуванню відчуття причетності та приналежності. Залучайте місцеві громади не лише як глядачів, а й як активних учасників фестивалю. Це може включати спільну організацію заходів, проведення майстер-класів, виступи, волонтерську роботу або кураторство окремих частин програми. На початку процесу планування зверніться до громадських організацій, сусідських груп, шкіл та недостатньо представлених громад. Вислухайте їх ідеї та, за можливості, використовуйте існуючі місцеві ініціативи. Розгляньте можливість створення консультативної групи громади або запросіть місцевих представників до команди організаторів, пропонуючи різні рівні участі відповідно до їх можливостей та інтересів.

Крок 8. Оцінюйте та аналізуйте.

Після фестивалю знайдіть час, щоб оцінити, що вдалося, що можна покращити та який вплив мала подія. Зберіть відгуки учасників, глядачів, волонтерів та партнерів за допомогою опитувань, неформальних бесід або сесій для обміну думками.

Не зупиняйтеся на цифрах відвідуваності, враховуйте якість залучення, різноманітність представлених думок, доступність та емоційний або соціальний резонанс подій. Задokumentуйте результати, виклики та отриманий досвід для підготовки звітів, заявок на фінансування та майбутнього планування.

І святкуйте! По можливості поділіться своїми напрацюваннями з ширшою спільнотою – через звіт, дискусію або соціальні мережі, щоб забезпечити прозорість та заохотити до подальшого діалогу.

Історія з практики:

«У світі, де права людини продовжують зазнавати утисків, Дублінський фестиваль мистецтва та прав людини має на меті вшанувати людей, які відстоювали їх по всьому світу та протягом історії, а також підкреслити роль, яку можуть відігравати митці у просуванні більш справедливого суспільства». – Kevin Courtney, Irish Times

Source: Smashing Times

Retrieved: <https://smashingtimes.ie/dublin-arts-human-rights-festival-2024/>

Вплив:

Запланований вплив:

Фестиваль зумів підвищити обізнаність та поглибити розуміння громадськістю питань прав людини через художнє вираження, сприяючи розвитку емпатії та солідарності серед учасників

та глядачів. Він спонукав до активної громадянської позиції, надихаючи окремих осіб та громади до діалогу та дій на користь соціальної справедливості. Фестиваль також став платформою для зв'язків та співпраці між митцями та активістами.

Несподіваний вплив:

Фестиваль часто надихає на створення нових творчих колаборацій та громадських ініціатив, які виходять далеко за межі самого заходу. Іноді він несподівано приваблює різноманітну аудиторію, яка зазвичай не цікавиться темами прав людини.

Автори:

Smashing Times International Centre for the Arts and Equality and Front Line Defenders

Посилання

<https://smashingtimes.ie/dublin-arts-human-rights-festival-2024/>

Питання для рефлексії:

- Як я можу забезпечити, щоб художній контент змістовно відображав і підвищував обізнаність про актуальні проблеми прав людини?
- Яким чином мій проєкт може активно залучати та включати різноманітні спільноти, особливо ті, які найбільше стикаються з проблемами дотримання прав людини?
- Як я зможу збалансувати художнє вираження та освітній вплив, щоб надихнути як емоційний зв'язок, так і на критичне мислення?
- Які інтерактивні освітні або художні майстерні я можу організувати, щоб залучити аудиторію до змістовного діалогу та роздумів про теми програми?
- Як я можу створити безпечний та сприятливий простір для митців та учасників, щоб вони могли щиро проявити себе?
- Які партнерства та співпраці є необхідними для посилення впливу проєкту?
- Які стратегії я можу використовувати, щоб зробити фестиваль доступним та інклюзивним для широкої аудиторії, включаючи маргіналізовані групи?
- Як я оцінюватиму соціальний вплив проєкту, крім кількості відвідувачів, наприклад, зміни в обізнаності, ставленні або громадянській активності?

ПРОСВІТЛЕНИЙ ЄДИНОРІГ

Специфікація місії:

Покращення колективного ментального здоров'я і самопочуття

Використані художні техніки:

Цифрове мистецтво, вуличне мистецтво

Складність:

2 – легка

Матеріали:

Для проєкту не потрібно багато матеріалів: лише спеціальний папір для друку наклейок, програми графічного дизайну та редагування і принтер.

Ресурси:

Автори проєкту працювали на волонтерських засадах, тому фінансування не було. Перший етап розробки проєкту вимагає значних ресурсів: графічного дизайнера, вуличного художника та волонтерів для роботи з людьми. Якщо проєкт буде продовжено і будуть організовані майстер-класи з вуличного мистецтва, то знадобиться більше фінансування, пошук відповідних приміщень та вибір ефективних способів просування майстер-класів. Співпраця з різними НУО була б корисною, аби охопити більше людей.

Час:

Час був потрібен для зустрічей організаторів, під час яких обговорювалися ідеї, розроблялися наклейки, які згодом друкувалися, роздавалися людям на вулицях і розміщувалися на стінах і стовпах Тбілісі. Це не зайняло багато часу.

Однак, як уже згадувалося, якщо проєкт розвиватиметься далі і включатиме більше етапів, організаторам знадобиться більше часу для пошуку і забезпечення фінансування, організації майстер-класів, їх тестування і проведення. Час був би потрібен для пошуку відповідних партнерів для співпраці, просування майстер-класів, а також пошуку відповідних каналів для охоплення цільової аудиторії, яка могла б бути зацікавлена у вуличному мистецтві.

Команда:

Персонал складався з двох волонтерів.

Аудиторія:

Кожен, хто ходив вулицями Тбілісі, а також друзі та родичі організаторів проєкту.

Контекст практики:

Загальний

Економічна та політична ситуація в Грузії є досить складною. Правляча авторитарна політична партія посилює тиск на своїх опонентів та засоби масової інформації. Протестувальники та журналісти стикаються з жорстокими репресіями, арештами, зростаючими обмеженнями громадянських прав та свободи ЗМІ.

Рівень безробіття є високим, і багато громадян залишають країну в пошуках кращих можливостей

працевлаштування. Щороку населення зменшується. Крім того, численні російські та арабські компанії приїжджають і купують грузинську землю для різних цілей, таких як будівництво туристичної інфраструктури, елітного житла та сільське господарство. Це, в свою чергу, призводить до зростання цін на нерухомість, недоступності землі та витіснення місцевих мешканців через забудову територій.

Поточна економічна та політична ситуація в Грузії негативно впливає на психічне здоров'я населення, особливо серед молоді, сільських громад та представників робітничого класу. ЗМІ також відіграють свою роль, оскільки в основному поширюють лише негативні новини про те, що відбувається в країні. Люди відчують безнадію, розчарування та безсилля. Вони відчують, що не мають права голосу в будь-яких питаннях, що стосуються їхньої країни. У колективній свідомості панує атмосфера депресії.

Специфічний:

Організатори запустили проєкт у травні 2025 року, коли Ана щойно повернулася з Берліна, де брала участь у навчальному візиті проєкту Civic Art. Натхненна зустрічами з численними митцями та багатим вуличним мистецтвом Берліна, вона вирішила використати свіжонабуті знання, щоб змінити своє місто на краще.

Повернувшись додому, вона ще глибше усвідомила, який важкий емоційний тягар несуть мешканці Тбілісі. Тому разом з подругою вони вирішили щось з цим зробити. Друзі часто розмовляють і діляться новими ідеями про психічне здоров'я та духовний розвиток і болісно усвідомлюють зневіру свого народу. Тому вони вирішили перетворити свої спільні знання на персонажа і змусити цього персонажа розмовляти з людьми на вулицях. Їхня ідея полягала в тому, щоб допомогти появі позитивних думок у свідомості грузинського народу.

Цілі практики

- Покращити стан психічного здоров'я та емоційного благополуччя грузинів та поширювати ідеї про любов до себе та співчуття до себе.
- Змінити колективну свідомість грузинів, впроваджуючи позитивність у громадянську свідомість за допомогою простих, але значущих вуличних інтервенцій. Використовуючи мистецтво в повсякденних публічних просторах, це спонукає громадян зупинитися, замислитися над своїм психічним станом і визнати свою внутрішню цінність.
- Підвищити відчуття власної значущості в колективній свідомості через взаємодію зі наклейками та їхніми повідомленнями.
- Показати вплив невеликих жестів у публічних просторах.
- Познайомити жителів Тбілісі з силою вуличного мистецтва.
- Показати, що для громадянської творчості не потрібно багато ресурсів

Опис практики:

Проєкт «Просвітлений єдиноріг» використовує ігровий, позитивний стріт-арт у формі наклейок, щоб викликати невеликі моменти емоційного зв'язку та саморефлексії в публічних просторах. Вводячи м'які громадянські повідомлення в міський ландшафт, проєкт сприяє колективному психічному благополуччю, нагадує перехожим про їхню цінність і сприяє появі позитивного мислення у колективній свідомості.

Мистецький підхід

Проект «Просвітлений єдиноріг» використовував ігровий, доступний та емоційно привабливий художній підхід, що базується на вуличному мистецтві та цифровому дизайні. Були використані мікроінтервенції в публічному просторі, в даному випадку наклейки з написами, зробленими вручну, як м'який, але ефективний спосіб вплинути на суспільну свідомість та колективне емоційне благополуччя.

Проект отримав натхнення від берлінської вуличної арт-сцени та поєднав її з місцевим контекстом, з метою привернути увагу до проблеми психічного здоров'я в Грузії. Мистецький підхід був партисипативним та діалогічним, спрямованим не на шокування чи провокацію, а на м'яке налагодження зв'язку, підняття настрою та надання перехожим можливості для роздумів. Завдяки введенню символічного персонажа, єдинорога, проект використовував візуальне оповідання для створення відчуття магії, доброти та кольору в емоційно важкому міському середовищі.

Мистецькі інструменти

- Програмне забезпечення для цифрового дизайну (наприклад, Adobe Photoshop) для створення візуальних елементів та повідомлень.
- Матеріали для друку, такі як папір для наклейок та портативні засоби друку.
- Фізичні наклейки, що використовуються як основний носій інформації.
- Громадські міські поверхні (стіни, стовпи та повсякденні предмети, такі як ноутбуки чи телефони) як канва для поширення інформації.

Художні методи

- Вуличне мистецтво: розміщення наклейок у громадських місцях дозволило винести мистецтво за межі галерей і зробити його частиною повсякденного життя.
- Цифрове мистецтво: образ єдинорога та повідомлення були створені за допомогою цифрових інструментів, поєднуючи графічний дизайн та емоційний текст.
- Текстове візуальне мистецтво: кожна наклейка містила коротке повідомлення або запитання, покликане викликати емоційний відгук або спонукати до саморефлексії.
- Інтерактивна дистрибуція: Громадяни могли вибрати наклейку, яка їм сподобалася, що перетворило долучення до мистецтва на особисте рішення.
- Символічна візуальна розповідь: Єдиноріг слугував повторюваним символом, перетворюючи абстрактні поняття, такі як любов, унікальність або вдячність, на візуальну ідентичність.

Загалом, художня стратегія була простою, але потужною: використання гуманістичного візуального дизайну, короткого поетичного тексту та фізичної присутності в повсякденному просторі для руйнування негативних думок та ініціювання емоційного зцілення.

Навчальний підхід:

Способи фіксації знань

Хоча проект був неформальним і проводився на вулиці, завдяки взаємодії та рефлексії органічно виникло кілька значущих методів отримання знань:

Усний зворотний зв'язок і спонтанний діалог

Учасники та перехожі, які отримали наклейки, часто ділилися своїми емоційними реакціями, такими як посмішки, вдячність або короткі розмови про цитати. Ці моменти забезпечували зворотний зв'язок у реальному часі та емоційне розуміння резонансу проекту.

Особисті рефлексії

Окремі люди розміщували наклейки на видимому місці в особистих речах (гаманцях, чохлах для телефонів, холодильниках, зошитах), дозволяючи повідомленням стати частиною їхнього повсякденного життя. Таке розміщення заохочувало постійні особисті рефлексії та позитивні розмови із собою, демонструючи тонкий, але тривалий навчальний вплив.

Взаємний обмін “рівний-рівному” та неформальне поширення

Друзі та члени спільноти, які отримали наклейки, висловили бажання поділитися ними далі або започаткувати подібні ідеї. Ця форма навчання «рівний-рівному» показала, що проєкт викликав не тільки індивідуальну рефлексію, але й ланцюгову реакцію усвідомлення та залучення.

Сторітелінг та особисті історії

З’явилися історії, такі як історія жінки, хворої на рак, яку глибоко зворушила наклейка з написом «Дякую що ти є». Ці спільні історії стали наочним доказом емоційного навчання та зв’язку, підкреслюючи цінність малих жестів.

Рефлексія творців

Ініціатори проєкту самі взяли участь у рефлексійному діалозі про процес, результати та відгуки. Завдяки цьому вони поглибили своє розуміння громадянської активності, публічного мистецтва та емоційної сили творчого самовираження.

Навіть без формальних інструментів, таких як щоденники чи семінари, «Просвітлений єдиноріг» продемонстрував, що прості дії, емоційні реакції та спільні історії можуть бути потужними засобами для отримання знань у проєктах громадянського мистецтва.

Ключ до навчальних підходів:

Експериментальне навчання

Учасники навчалися, безпосередньо відчуваючи меседжі проєкту в реальних умовах, отримуючи наліпку з підбадьорливим написом, вирішуючи, де її розмістити, та розмірковуючи над її емоційним впливом. Таке практичне залучення дозволило їм опрацювати та засвоїти позитивні ідеї в контексті повсякденного життя.

Трансформаційне навчання

Деякі учасники описали тонкі, але значущі зміни у самосприйнятті та мисленні, наприклад, почали вірити у свою унікальність або відчувати себе більш помітними та цінованими. Ці внутрішні зміни вказують на процес трансформативного навчання, де особисті переконання переглядаються через емоційну та рефлексивну взаємодію з мистецтвом.

Партисипативне навчання

Проєкт спирався на людей не лише як на аудиторію, а як на співрозповсюджувачів та посланців. Друзі та волонтери ділилися наліпками з іншими, вибирали, де їх розміщувати, та ініціювали бесіди, перетворюючи навчання на спільний, партисипативний акт.

Тандемне навчання

Хоча це не було формалізовано, співпраця між двома авторками проєкту, одна з яких була досвідченою дизайнеркою, а інша — новачком у художньому активізмі, демонструє тандемне навчання в дії. Друга організаторка отримала нові уявлення про силу громадянського мистецтва, працюючи пліч-о-пліч зі своєю подругою.

Колективне навчання

Коли люди передавали наклейки іншим, давали відгуки та спостерігали за реакціями в публічних просторах, вони брали участь у колективному процесі навчання, де спільні емоційні реакції, цікавість і радість стали частиною ширшої соціальної обізнаності про психічне благополуччя та художній вираз.

Ці підходи до навчання працювали разом, щоб створити відкрите, орієнтоване на людину навчальне середовище, яке цінувало почуття, зв'язки та силу малих жестів, що спонукають до роздумів і діалогу.

Компетенції

Навички

- Громадянське самовираження через мистецтво – Учасники дізналися, як візуальне мистецтво (наприклад, наклейки) може нести громадянські повідомлення, заохочуючи громадську рефлексію та емоційне благополуччя.
- Символічна та емоційна комунікація – Читаючи та іноді вибираючи наклейки для демонстрації, люди брали участь у невербальному громадянському діалозі, що включав гумор, колір та емоційний резонанс.
- Критичне спостереження за публічним простором – Зустрічі зі стікерами з єдинорогами в несподіваних місцях загострили здатність учасників помічати, ставити під сумнів та інтерпретувати повідомлення в їхньому оточенні.

Знання

- Розуміння громадянського мистецтва як інструменту соціальних змін – Багато учасників, можливо, вперше зіткнулися з концепцією використання публічного мистецтва та вуличного мистецтва для вирішення питань психічного здоров'я, суспільного настрою та колективної свідомості.
- Усвідомлення вуличного мистецтва як засобу участі – Учасники зрозуміли, що мистецтво в публічному просторі може бути інклюзивним, недорогим і впливовим, навіть без офіційних виставок чи інституцій.
- Розуміння того, як можна сприяти емоційному благополуччю – Завдяки позитивним і рефлексивним повідомленням учасники ознайомилися з простими, але потужними ідеями з області захисту психічного здоров'я, любові до себе та усвідомленості.

Ставлення

- Відкритість до громадянського діалогу через мистецтво – Участь у проєкті сприяла більш відкритому ставленню до сприйняття та осмислення повідомлень громадянського мистецтва у публічному просторі.
- Розширення можливостей та особиста ініціатива – Деякі учасники висловили натхнення не тільки повідомленнями, але й ідеєю, що кожен може ініціювати щось подібне, перетворюючи їх із пасивних спостерігачів на потенційних творчих активістів.
- Вдячність за публічне, неінституційне мистецтво – Проєкт культивував відчуття, що значуще, орієнтоване на громадянське суспільство мистецтво не потребує галерей чи дозволів, а може існувати у повсякденних місцях.

Солідарність та усвідомлення спільноти – Послання на кшталт «Дякуємо за те,

що ви є» або «Сяйте! Ви нам потрібні!» нагадували людям про їхню цінність для спільноти, сприяючи формуванню громадянського, солідарного світогляду.

Як?

Крок 1. Зустріч з друзями та обговорення ідей.

Крок 2. Створення наліпок в Adobe Photoshop.

Крок 3. Візит до друкарні.

Крок 4. Роздача наліпок друзям та родичам.

Крок 5. Найскладніший крок — підходити до людей на вулицях Тбілісі та дарувати їм наліпки. А також наклеювати наліпки на стіни та стовпи по всьому місту.

Історія з практики:

Цитати на наліпках:

«Гей, ти! Ти ідеальний!»

«Гей, ти! Моє просвітлене око бачить твоє внутрішнє сонце!»

«Гей, ти! Людина! Ти знаєш, що ти особливий?»

«Гей, ти! Ти сяєш у кольоровому сонці?»

«Гей, ти! Світ потребує твоєї унікальності!»

«Гей, ти! Сяй! Звучи! Ми потребуємо тебе!»

«Гей, ти! Дякуємо за твоє існування!»

«Гей, ти! Що зробило тебе щасливим сьогодні?»

«Гей, ти! Чи знаєш ти, наскільки ти яскравий?»

«Гей, ти! Скільки разів ти сказав «дякую»?»

«Гей, ти! Чи відчував ти сьогодні магію у своєму подиху?»

«Гей, ти! Твоя присутність забарвлює повітря навколо тебе!»

Вплив:

Передбачуваний вплив проекту «Просвітлений єдиноріг» полягав у поліпшенні колективного психічного здоров'я мешканців Тбілісі шляхом створення моментів позитиву, саморефлексії та емоційного полегшення в публічних просторах. За допомогою грайливих, яскравих наліпок із позитивними повідомленнями організатори прагнули перервати негативні думки та нагадати людям про їхню внутрішню цінність та унікальність.

Проект представив грузинській спільноті силу громадянського мистецтва та мікроінтервенцій у публічному просторі в новому, зрозумілому для неї вигляді. Він сприяв підвищенню обізнаності про психічне здоров'я, любов до себе та переконання, що вуличне мистецтво може бути інструментом зцілення та соціальних змін. Він також познайомив грузинів із вуличним мистецтвом, оскільки ця форма мистецтва є майже невідомою і не представлена в їхній країні.

Проект показав, що навіть без інституційної підтримки громадянське мистецтво може стати значущою силою для зв'язку та трансформації. Його простота, емоційний резонанс та доступність роблять його легко відтворюваним в інших громадах.

Несподіваний вплив:

Емоційна глибина реакції громадськості перевершила очікування. Багато одержувачів поділилися особистими історіями про те, як повідомлення їх зворушили, наприклад, жінка, яка пережила рак і знайшла особливий сенс у наклейці з написом «Дякую за те, що ти є». Друг організатора, який раніше ніколи не вважав себе художником, завдяки проєкту надихнувся на дослідження творчого самовираження. Люди почали розміщувати наклейки на персональних речах, таких як гаманці, зошити та холодильники, перетворюючи їх на щоденні афірмації. Інші попросили розповсюдити наклейки в містах по всій Грузії.

Мабуть, найважливіше, що проєкт дав самим організаторам нову віру в трансформаційну силу мистецтва в малих масштабах. Він змінив їхнє бачення власного творчого потенціалу та надихнув на ідеї для майбутніх проєктів, зокрема майстер-класів та мистецтва, яке можна носити із собою. Проєкт не тільки покращив життя окремих людей, але й поклав початок ширшому руху громадянської творчості. Майбутні етапи можуть включати майстер-класи, обміни між поколіннями або молодіжні мистецькі акції, які розширять охоплення та поглиблять вплив «Просвітленого єдинорога».

Автори:

Ана Топурідзе, графічний дизайнер, та Сопіо Табагарі, керівник відділу стратегічного планування та проєктів

Посилання:

Оскільки проєкт стартував минулого місяця, посилань ще немає. Профілі в соціальних мережах, присвячені опису та просуванню цього проєкту, будуть створені найближчим часом.

ФОТО: СОПІО ТАБАГАРІ

Питання для рефлексії:

- Який невеликий, недорогий художній жест ви могли б внести в публічний простір, щоб позитивно вплинути на перехожих?
- Як ваш проєкт може відреагувати на конкретну емоційну або соціальну атмосферу у вашому місті чи громаді?
- Яким чином громадянське мистецтво може сприяти колективній турботі та психічному благополуччю?
- Які публічні повідомлення можуть найбільше резонувати з вашою аудиторією? Як ви їх створите?
- Які творчі формати (наприклад, наклейки, плакати, мурали, перформанси) є найбільш доступними та дієвими у вашому контексті?
- Як ви можете залучити людей, які не є митцями, або учасників, які беруть участь уперше, у значущий спосіб?
- Які місцеві простори (фізичні або цифрові) ви можете використовувати, щоб м'яко перервати звичний ритм життя людей і спонукати їх до роздумів?
- Як ви будете розпізнавати та збирати емоційний або соціальний досвід, який матиме місце під час проєкту?
- Які відгуки або реакції свідчитимуть про те, що ваша інтервенція мала вплив?
- Оскільки це перша фаза проєкту, які наступні кроки ви могли б зробити, щоб збільшити та поглибити його вплив (семінари, виставки, протести тощо)?
- Чи створили б ви семінари з вуличного мистецтва, щоб популяризувати цю форму мистецтва та залучити більше людей, і якщо так, то як би ви це зробили?
- Як би ви залучили та адаптували цей проєкт до різних цільових груп, з якими ви могли б працювати (молодь, учасники з інвалідністю, мігранти тощо)?

HAUSRAT

Специфікація місії:

Права людини, міграція, здоров'я і благополуччя, освіта, міжкультурність

Використані художні техніки: ●●●

Візуальне мистецтво, ручна робота, дизайн, партисипативне мистецтво

Складність:

4 – Складна

Ресурси:

Холістичне поєднання художньо-навчальних майстер-класів та тематичних екскурсій для взаємного вивчення домашнього середовища в шкільному контексті. Загалом було проведено чотири майстер-класи з метою створення унікальних предметів, які можна використовувати як предмети побуту. Художники-учасники розробили власні ідеї на тему предметів побуту в короткій концептуальній фазі, співпрацюючи з учнями для визначення цілей екскурсій.

Матеріали:

Папір та олівці для малювання та проектування, фарби та пензлі, муслін та клаптики тканини, картон та матеріали для вирізання.

Виготовлення ламп: кільця для ламп, термостійка фольга для ламп, скотч для ламп та старі тканини.

Штampi: картон, інструменти для вирізання, поролон та клей для рукоділля.

Подушки: муслін або однотонна тканина, швейна машина, нитки та швейне приладдя.

Час:

Проект реалізовувався протягом двох тижнів у рамках звичайної шкільної програми. Він розпочався з одноденного вступного заняття, під час якого були створені ескізи дизайну предметів побуту та визначені цілі екскурсії, а також проведено спільне знайомство учасників. У рамках повсякденних уроків німецької мови було виділено два-три дні для майстер-класів (виготовлення ламп, майстер-клас із штампування, пошиття подушок та виготовлення мисок), кожен з яких тривав приблизно три години на день. Для кожної екскурсії був запланований день проекту.

Команда:

Художні майстер-класи проводила команда митців, а екскурсії супроводжував шкільний вчитель.

Аудиторія:

12 підлітків з досвідом міграції, учні віком від 16 до 22 років у класі для біженців у старшій школі в Берліні.

Контекст практики:

Проект був реалізований у 2017 році і розроблений для шкільного контексту, а саме для класу, призначеного для прийому 12 підлітків з міграційним минулим у старшу школу, що підтримується Фондом культурної освіти Берліна. Старша школа імені Марселя Бройера має унікальний освітній профіль, орієнтований на дизайн, естетику та ремесла. В німецькій системі освіти спеціально створені класи для новоприбулих учнів-мігрантів, щоб полегшити їм доступ до освіти. Вони забезпечують інтенсивне вивчення мови, сприяють соціальній інтеграції, пропонують культурну орієнтацію та готують учнів до переходу в звичайні класи. Завдяки індивідуальній підтримці та співпраці з іншими установами вони значно покращують можливості для навчання та участі. Ці класи були створені в Німеччині на початку 2010-х років у відповідь на збільшення кількості біженців та зростання міграції. Вони були особливо підсилені з 2015 року, коли до Німеччини прибула велика кількість біженців, переважно з Сирії, Афганістану та інших кризових регіонів. Федеральні землі та муніципалітети згодом розробили різні моделі та концепції класів для новоприбулих іноземців, щоб надати цільову мовну та соціальну підтримку учням. Сьогодні вони є невід'ємною частиною німецької шкільної системи для інтеграції дітей та молоді з досвідом міграції.

Цілі практики:

Проект символічно супроводжував індивідуальний процес пошуку молодими людьми свого місця в житті, дозволяючи учасникам сприймати та використовувати місцеві можливості та ресурси. Індивідуальні шляхи навчання та розвиток перспектив, особливо щодо кар'єрного зростання, заохочувалися за допомогою художніх стратегій невеликими кроками.

Опис практики:

«Побутові предмети — це предмети, що є частиною домашнього декору, такі як меблі, килими та картини, а також необхідні речі, такі як посуд та одяг».

hausRAT працює на двох творчих рівнях:

haus (будинок) = створення домашнього затишку за допомогою художнього ремесла.

RAT = розширення можливостей, створення мереж, огляд місцевих зв'язків та професійних перспектив у сфері дизайну.

Кожен учасник вступних занять створив принаймні один індивідуальний предмет побуту, який має практичне застосування в повсякденному житті і водночас уособлює символічне створення цінності через мистецтво.

Поєднання практичного з естетичним:

Унікальний предмет, виготовлений вручну та придатний для використання є символічним супутником і водночас емоційним «маркером» повернення додому та налагодження домашнього затишку, а також, в контексті недавньої історії особи, відновлення зв'язку з домом як важливою складовою спокійного повсякденного життя. Молоді люди розвинули власну естетику та створили дизайнерські вироби у своєму унікальному візуальному стилі. Вони власноруч виготовили лампи, миски та подушки для щоденного використання відповідно до своїх ідей та уподобань. Роботи включали малювання, проектування, написи та розмальовування.

Загалом було проведено 4 майстер-класи. Були розроблені абажури, вилиті з гіпсу, розфарбовані та надруковані миски. Молоді люди розробили орнаменти та створили друкарські штампи. Окрім виконання ролі перекладача для арабомовних учасників, Нассер Алібрагім також художньо поєднав східну та європейську естетику.

На останньому семінарі учасники шили подушки та друкували на них саморобні штампи. Молоді біженці з 8 різних країн працювали з великим натхненням. Вони допомагали один одному і після завершення з радістю та вдячністю забрали додому свої саморобні унікальні вироби.

Деякі молоді люди принесли професійний досвід зі своїх країн і підтримали групу своїми вміннями.

Наприклад, серед нас були кваліфікований кравець та тесля.

RAT = Розширення можливостей, створення мереж, огляд місцевих можливостей для зв'язків та кар'єрних перспектив у творчій сфері: Ми провели загалом 4 екскурсії у форматі «рівний-рівному». Відвідали «Музей Пренцлауер Берг» на Дункерштрассе 77, проєкт «CUCULA», «Werkbundarchiv – Музей речей» у Кройцберзі та палац Шарлоттенбург. Екскурсія на Дункерштрассе 77.

«Майстер-тесля Брунцель будує орендований будинок» — це музей, що демонструє будівельні техніки та умови життя в Пренцлауер-Берзі близько 1900 року. Розташований у центрі житлового району навколо Гельмгольцплац, він і досі залишається одним із найбільш густонаселених житлових районів у районі Пренцлауер-Берг. Тут показано, як близько 1900 року була обставлена квартира у фасадній будівлі, що складалася з вітальні, спальні та кухні, а також надається інформація про різні умови життя мешканців фасадної та тильної будівель. Крім того, виставка присвячена таким аспектам, як імміграція до Берліна, розвиток і заселення житлового району Гельмгольцплац, а також умови життя і праці в північно-східній частині Берліна в той час.

Активні пенсіонери з організації «Herbstlaube» та Ради пенсіонерів Панкова супроводжують та проводять відвідувачів виставкою під час робочих годин – взаємодія з відвідувачами заохочується та є бажаною. Запланований візит до «Бермудського саду», тимчасового громадського саду, розташованого між художньою школою, притулком для біженців та офісною будівлею, який знаходився в декількох хвилинах ходьби від території школи, не відбувся, оскільки сад не існує з січня 2017 року через зміну умов власності. Натомість група відвідала палац Шарлоттенбург та його сади. Учасники брали участь у процесі прийняття рішення щодо альтернативного місця екскурсії та обрали палац. Серед інших цікавих моментів було відвідування «CUCULA – Підприємство біженців, що працює у сфері ремесел і дизайну».

Деякі з учасників мали досвід роботи у своїй країні і були дуже мотивовані відновити свою професійну діяльність. Налагодження контактів між керівником підприємством біженців та викладачем професійної школи і керівником майстерні середньої школи стало першим кроком і поштовхом для сталого обміну. Наприклад, виникла ідея взаємно пропонувати місця для стажування та організовувати обмін студентами.

Ми відвідали колекцію «Werkbundarchiv – Museum der Dinge» (Музей речей) у Кройцберзі. Werkbundarchiv – Museum der Dinge – це музей культури продуктів 20-го та 21-го століть, що характеризується промисловим масовим виробництвом та виробництвом товарів широкого вжитку.

Результати проєкту були представлені протягом двох днів під час днів відкритих дверей школи Marcel-Breuer. Усі створені роботи були представлені у вигляді виставкової інсталяції вздовж шкільного коридору під час щорічної екскурсії. Протягом обох днів було близько 1000 відвідувачів. У кімнаті, оформленій з картонних коробок, були представлені вироби ручної роботи, подушки-штампи та фотографії. Учасники спільно встановили інсталяцію в холі.

Мистецький підхід

Художній підхід, художні інструменти та методи

Проект, у своїй цілісній композиції, використовує різноманітні художні підходи, методи та інструменти, не лише надаючи учасникам можливість виразити свою творчість, але й зміцнюючи їхню особисту та культурну ідентичність через художнє ремесло. Водночас, він сприяє розширенню можливостей через мережування та кар'єрні перспективи у творчій сфері. Учасники створюють унікальні функціональні та символічні об'єкти, поєднуючи практичне з естетичним та створюючи емоційну цінність. Загалом було проведено чотири майстер-класи, на яких учасники виготовляли такі предмети, як лампи, миски та подушки. Ці майстер-класи сприяли практичному навчанню та розвитку рукодільних навичок. Кожен учасник розвивав власну естетику та дизайн у своїй особистій візуальній мові. Самостійне виготовлення друкарських штампів стало творчим способом розвитку власних дизайнів шляхом спрощення форм і кольорів до мотивів, які можна нанести на створені предмети. Методи дизайну, такі як малювання та

живопис, стали центральними компонентами творчого процесу, що дозволило учасникам вдосконалити свої навички художнього самовираження. Крім того, учасники отримали технічні знання про матеріали. Молоді люди використовували різні матеріали: гіпс для дизайну мисок, тканини та фарби для малювання та друку, а також різні інструменти для штампування та шиття.

Навчальний підхід:

Способи фіксації знань

Інтегративний підхід

Проект поєднує різні культурні перспективи, залучаючи художника в якості лінгвістичного посередника, який є мостом між східною та європейською естетикою.

Навчання «рівний-рівному»

Спільна робота та обмін знаннями і навичками між учасниками створюють підтримуюче навчальне середовище. Групова робота та колективне навчання є новими освітніми формами для багатьох молодих людей, оскільки вони не мали досвіду такого навчання в школі..

Екскурсії

Відвідування музеїв та культурних установ дає молоді можливість ознайомитися з різними аспектами мистецтва та дизайну, одночасно сприяючи розумінню місцевих «культурних об'єктів» та їхнього значення. Деякі учасники принесли з собою конкретний досвід роботи зі своїх країн, збагативши проект різноманітністю технік та підходів, зокрема навичками кравецької справи та столярства. Визнання цих навичок дозволило їм продемонструвати свої здібності в громаді, сприяючи успіху проекту та ставши значним досягненням для окремих учасників.

Публічні презентації

Дві презентації у вигляді просторових композицій були представлені для шкільної спільноти. Крім того, усім учасникам зробили фотографії з їх унікальними творами, а результати проекту були задокументовані у фотографіях для виставки. Усі учасники та учасниці змогли забрати додому свій унікальний функціональний виріб ручної роботи – лампу, миску або подушку. Ці предмети слугують символічними супутниками та емоційними «орієнтирами» для облаштування та адаптації до індивідуального повсякденного життя.

Ключ до навчальних підходів:

Тандемне навчання

Студенти з різними навичками та досвідом підтримували один одного протягом усього процесу, а більш досвідчені учасники, які раніше мали професійну підготовку (наприклад, кравецька справа, столярна справа), допомагали іншим під час майстер-класів.

Експериментальне навчання

Навчання відбувалося через практичне виготовлення художніх виробів, екскурсії та безпосередню взаємодію з матеріалами та простором.

Колективне навчання

Групові майстер-класи, спільна інсталяція та спільні екскурсії сприяли взаємному навчанню, командній роботі та солідарності.

Партисипативне навчання

Учасники активно брали участь у творчому процесі, обирали місця для екскурсій, розробляли власні візуальні стилі та спільно створювали фінальну виставку. Таке глибоке залучення дозволило їм відчувати відповідальність за власне навчання та особисто пов'язати себе з результатами.

Компетенції

Навички:

- Рукоділля та ремісничі навички: шиття, друк, виготовлення ламп, лиття чаш, виготовлення штампів
- Художні навички: малювання, живопис, створення власних мотивів та візуальних композицій
- Технічна обробка матеріалів: гіпс, текстиль, фарби, штампи, компоненти для виготовлення ламп

- Презентація та дизайн виставок: спільна підготовка публічної виставки
- Взаємодопомога та робота в команді: допомога іншим, обмін досвідом та навчання один в одного
- Міжкультурна комунікація

Знання:

- Розуміння місцевої культури та традицій вітчизняного дизайну
- Знання інструментів, матеріалів та художніх технік, що використовуються в дизайні на основі ремесел
- Уявлення про можливі напрямки кар'єри в дизайні, ремеслах та креативних галузях
- Орієнтація в німецькій системі освіти, особливо в системах професійної освіти

Ставлення:

- Самореалізація та впевненість у собі завдяки самостійній художній творчості
- Відкритість до міжкультурного обміну та різноманітних естетичних поглядів
- Цінування ручної праці та самовираження в повсякденних предметах
- Емоційне відновлення зв'язку з ідеєю «дому» та почуття приналежності

Як?

Крок 1. Оцінка потреб та визначення цілей:

Визначте цільову групу (у цьому випадку це новоприбулі молоді люди з досвідом біженства або міграції) та оцініть їхні потреби в освіті, інтеграції та творчому самовираженні. Для визначення цих потреб використовуйте прості інструменти, такі як неформальні бесіди, короткі опитування, вправи з малювання або обговорення в малих групах. Співпрацюйте з вчителями, соціальними працівниками або перекладачами, які добре знають цю групу.

Визначте чіткі цілі проєкту, які поєднують соціальні та мистецькі завдання, такі як посилення потенціалу, культурна орієнтація, емоційне благополуччя та розвиток практичних навичок. За можливості залучайте учасників до формування цілей, навіть на базовому рівні, щоб підвищити релевантність цілей та відчуття причетності.

Крок 2. Планування майстер-класів:

Визначте основну спрямованість кожного майстер-класу, виходячи з цілей проєкту та інтересів групи. У цій практиці учасники створювали предмети повсякденного вжитку – лампи, миски, подушки та штампи. Однак конкретні предмети можуть відрізнятися залежно від інтересів учасників та можливостей художників або фасилітаторів.

Виберіть предмети, які мають значення, є корисними та можуть бути виготовлені в межах доступного часу та ресурсів. Підготуйте детальний план кожного заняття, включаючи графік, необхідні матеріали та покрокові інструкції. Переконайтеся, що обрані техніки є безпечними та відповідають віку та досвіду групи.

Крок 3. Підбір фахівців:

Запросіть художників, майстрів або дизайнерів, які мають досвід роботи з молоддю та відкриті до спільної роботи, орієнтованої на процес. Важливо, щоб вони не тільки були майстерними у своїй справі, але й могли підтримати учасників у розвитку їхніх власних ідей. Переконайтеся, що команда є різноплановою та чутливою до культурних особливостей.

Якщо деякі учасники не володіють місцевою мовою, забезпечте перекладачів або двомовних фасилітаторів, щоб усі могли виконувати інструкції та повноцінно брати участь у процесі. У деяких випадках члени команди, які мають спільне культурне походження, також можуть виступати важливими посередниками під час процесу.

Крок 4. Проведення майстер-класів:

Організуйте майстер-класи в приміщенні, яке створює відчуття безпеки, затишку та зручності для роботи – наприклад, у шкільному кабінеті мистецтва або будинку культури. Почніть кожне заняття з короткого вступу або демонстрації, а потім проведіть учасників через практичні етапи, надаючи підтримку в разі потреби.

Залиште достатньо місця для експериментів та власних ідей. Деякі учасники можуть мати певні навички чи досвід, тож дайте їм можливість поділитися ними та допомогти іншим. Заохочуйте співпрацю, але поважайте індивідуальний стиль роботи. Переконайтеся, що всі матеріали та інструменти підготовлені заздалегідь, а розклад передбачає достатньо часу як для роботи, так і для неформального спілкування.

Крок 5. Творчий розвиток та власний дизайн:

Допоможіть учасникам розвинути власні ідеї щодо того, як повинні виглядати та відчуватися об'єкти. Надихайте їх та наводьте приклади, але не нав'язуйте єдино «правильне» рішення. Мета полягає в тому, щоб кожна людина створила щось, що відображає її смак, спогади або історію.

Заохочуйте учасників експериментувати з кольором, формою, текстурою та символікою. Для деяких це може бути першим досвідом роботи з певними матеріалами – дайте час на проби і помилки. За необхідності пропонуйте м'які рекомендації, але дозвольте учасникам самостійно приймати рішення щодо остаточного дизайну. Така свобода допомагає набуту впевненості та відчуття авторства.

Крок 6. Мережування та посилення потенціалу:

За можливості, плануйте екскурсії до місць, які можуть розширити кругозір учасників. Це можуть бути музеї, творчі студії, палаци культури чи місця реалізації проєктів громад. Такі візити дають змогу ознайомитися з місцевою історією, традиціями дизайну та можливими кар'єрними перспективами у сфері творчості.

Залучайте учасників до вибору місць для відвідування. Заохочуйте діалог з людьми, яких вони зустрінуть під час візитів: художниками, кураторами, освітянами чи майстрами. Ці зустрічі можуть надихнути на нові ідеї, зменшити дистанцію між «своїми» і «чужими» та допомогти учасникам уявити свої майбутні можливості.

Намагайтеся налагодити зв'язки між проєктом та місцевими організаціями або професійними закладами. Навіть неформальні контакти або перша розмова про стажування чи менторство можуть стати цінними кроками на шляху до довгострокової інтеграції.

Крок 7. Презентація результатів:

Організуйте фінальний захід, на якому учасники зможуть презентувати свої роботи. Це може бути частина дня відкритих дверей у школі, тимчасова виставка або проста презентація в класі. Оберіть формат, який буде доступним і святковим, а також підкреслить цінність виконаної роботи.

Залучіть учасників до облаштування приміщення та визначення способу демонстрації їхніх робіт. Заохочуйте їх пояснювати свої ідеї, якщо вони відчують себе комфортно. Запросіть однокласників, вчителів, родичів та гостей, щоб вони могли оцінити зусилля та креативність учасників. Добре підготовлена презентація може підвищити впевненість у собі та дати

відчуття завершеності та гордості.

Крок 8. Оцінка та зворотний зв'язок:

Після майстер-класів та фінальної презентації знайдіть час, щоб разом з групою обговорити процес. Створіть простір, де учасники зможуть поділитися тим, що їм сподобалося, що було для них складним та що вони навчилися. Це можна зробити за допомогою відкритої розмови, простих анкет для зворотного зв'язку або творчих форматів, таких як малювання чи письмо.

Також зберіть відгуки від мистецької команди, вчителів та партнерських організацій. Обговоріть, що вдалося, а що можна покращити. Ці висновки допоможуть вдосконалити майбутні проекти та краще відповідати потребам учасників.

Крок 9. Сталість та продовження:

Подумайте, як цей досвід можна продовжити після закінчення проекту. Які можливі варіанти подальших заходів? Додаткові семінари? Візити до професійно-технічних училищ? Неформальне менторство? Якщо можливо, сконтакуйте учасників із діючими місцевими програмами або мережами у сфері творчості чи освіти.

Задokumentуйте процес і результати таким чином, щоб інші могли з них повчитися: короткий письмовий звіт, фотогалерея, відео тощо. Поділіться ним зі школами, закладами культури та громадськими організаціями, щоб надихнути на подібні ініціативи та налагодити нові партнерські відносини.

Історія з практики:

Деякі лампи були прикрашені особистими символічними повідомленнями. Підліток написав вірш арабськими літерами своїй дівчині. Він втратив з нею зв'язок під час евакуації.

Вплив:

Всі саморобні унікальні вироби після презентації перед шкільною спільнотою учасники забрали додому і використовували у своєму особистому просторі. Проект забезпечив видимість для тих, хто брав у ньому участь, і був високо оцінений шкільною спільнотою та відвідувачами Дня відкритих дверей. Екскурсії не тільки розширили кругозір учасників, але й дозволили налагодити структурні зв'язки між школою та проектом. Особливо добре був сприйнятий візит до підприємства біженців «CUCULA» - інноваційного проекту, який пропонує біженцям перспективи через творчу та художньо-прикладну діяльність. Цей проект був заснований у Берліні в 2016 році у відповідь на зростання кількості біженців та необхідність їх інтеграції та участі в житті суспільства. Проект спрямований на біженців, особливо молодих дорослих, які бажають розпочати нове життя в Німеччині. Його мета – надати учасникам ремісничі навички та доступ до німецького суспільства і ринку праці через творчу роботу. Між супроводжуючим вчителем і соціальним працівником проекту CUCULA було укладено угоди щодо можливих майбутніх стажувань для учнів-учасників. Молоді люди були дуже мотивовані отримати там місце.

Автори:

РРозробка, концепція, документування та менеджмент проекту: Ева Рандельзофер

Залучені митці:

Ева Рандельзофер, Еллен Нонненмахер, Наталіє Еспіноза, Нассер Алібрахім

Посилання:

<https://www.bvka.org/einblicke/projekte/hausrat/>

<https://www.evarandelzhofer.com/projekte-bildung-1>

FOTO CREDITS: EVA RANDELZHOFFER

FOTO CREDITS: EVA RANDELZHOFFER

Питання для рефлексії:

- Цільова група: Чим потреби та інтереси учасників в іншій країні відрізняються від потреб та інтересів учасників у Німеччині? Які конкретні культурні, соціальні та економічні особливості необхідно врахувати?
- Культурна релевантність: Які місцеві традиції та ремісничі техніки є релевантними і як їх можна інтегрувати в творчу концепцію? Як ці традиції можуть вплинути на естетику та символізм вироблених предметів?
- Матеріали та ресурси: Які матеріали доступні в новому контексті і як їх можна творчо використовувати? Чи є місцеві ресурси або конкретні матеріали, які учасники могли б використовувати?
- Створення мереж: Які місцеві актори, організації або громади можуть бути залучені як партнери до проєкту? Як ці мережі можуть допомогти учасникам розвинути професійні перспективи у сфері дизайну?
- Розширення можливостей та участь: Як проєкт може забезпечити активну участь усіх учасників у творчому процесі та можливість внести свій індивідуальний досвід і навички? Які заходи можна вжити для вирішення питань динаміки влади та нерівності всередині групи?
- Інтеграція та взаємодія: Як можна сприяти взаємодії між молодими біженцями та місцевою молоддю? Які заходи можуть сприяти міжкультурному обміну та спільному розумінню?
- Оцінка та зворотний зв'язок: Які методи оцінки проєкту мають сенс у новому контексті? Як можна зібрати відгуки учасників та партнерів для постійного вдосконалення проєкту?
- Довгострокові перспективи: Як можна забезпечити стійкість результатів проєкту? Які можливості існують для продовження підтримки учасників та збереження їхніх мереж після завершення проєкту?
- Зв'язки з громадськістю: Як зробити проєкт помітним у новій громаді? Які комунікаційні стратегії є ефективними для презентації результатів проєкту та отримання зовнішньої підтримки?
- Інтеграція досвіду: Який досвід з країн походження учасників можна використати для збагачення творчого процесу? Як можна сприяти передачі знань між учасниками?

«ТРАНСФОРМЕР»

Специфікація місії:

Права людини, свобода висловлювань, освіта.

Використані художні техніки:

Візуальне мистецтво, література, партисипативне мистецтво, поетичний слем (змагання)

Складність:

4 – складна

Матеріали:

Набори матеріалів для творчості, ресурси для креативного письма та матеріали для інсталяцій, графічні витратні матеріали - фарби, маркери, пензлі, чорнило, клейка стрічка, папір.

Ресурси:

1 проєктний тиждень, інтегрований у шкільну програму, гонорари для митців.

Crew:

- Зовнішній персонал: загалом сім митців, серед яких п'ять поетів-слемерів, дизайнер у сфері комунікацій (Поль Борі) та графічний дизайнер.
- Внутрішній персонал: команда фахівців у сфері культури, приблизно 10 активних вчителів зі школи, які сприяли організації та координації проєкту та комунікації зі шкільною адміністрацією.

Аудиторія:

75 students aged 16 to 18 years, 1,000 visitors attended the open house, poetry slam workshops included the entire 11th-grade cohort, approximately 50 students.

Контекст практики:

Усі майстер-класи, крім майстер-класів з творчого письма та поетичного слему, проводилися під час проєктного тижня наприкінці навчального року, поза межами стандартної шкільної програми. Учні могли вільно обирати проєкти відповідно до своїх інтересів. Майстерні з творчого письма та поетичного слему проводилися щороку для всіх учнів 11 класів протягом 3–5 днів проєкту і завершувалися внутрішнім публічним слемом. Ініціатива належала викладацькому складу, який прагнув заохотити учнів до участі та їх ідентифікації з унікальним профілем школи. Проєкти, запропоновані під час проєктного тижня, мали бути тематично пов'язані між собою, водночас надаючи учням якомога більше творчої свободи та відповідальності. Школа також працювала в традиціях освіти Баугауза і шукала нові методи для сучасного впровадження цієї філософії в навчальну програму. Баугауз — це впливовий рух в історії мистецтва та дизайну, заснований у Німеччині в 1919 році. Він поєднував естетичні принципи з функціональним дизайном, прагнучи об'єднати мистецтво, ремесло та технологію. Його метою було вдосконалити предмети повсякденного вжитку за допомогою інноваційних методів дизайну, оптимально пристосовуючи їх до потреб користувачів. Однією з цілей школи, як середнього навчального закладу вищого

ступеня з деревообробної, скляної технології та дизайну, було поєднати традиційно окремі галузі образотворчого мистецтва, прикладного мистецтва та виконавського мистецтва в рамках звичайних занять, подібно до філософії Баугауза. Крім того, художні інноваційні методи в проєктній роботі мали на меті побудувати метафоричні мости до реального досвіду учнів.

Цілі практики:

Модерація та забезпечення видимості різних голосів у шкільній спільноті, а також відкриття простору для дискусій, що виходять за межі усталених рутин, за допомогою естетичних методів були головною метою просування демократії в освіті. Для досягнення цієї мети було вирішено використовувати різні художні форми самовираження в ігровій формі, щоб представити багатогранність та створити орієнтовані на процес інтерактивні простори для діалогу. Тематична рамка, подібна до філософії Баугауза, мала слугувати об'єднуючою структурою між окремими майстер-класами.

Таким чином, учні могли ділитися своїми поглядами, вчитися один у одного та надихати один одного. Іншим важливим аспектом було дати учням можливість висловитися за допомогою естетики, видимості та мови, що виходили за межі традиційних шкільних норм та очікувань. Це не тільки сприяло самовираженню, але й покращило комунікативні навички учнів як індивідуально, так і в групах. Таке середовище співпраці не лише зміцнило впевненість у собі та ідентичність кожного учня, але й сприяло формуванню спільноти та взаємному обміну. Однією з цілей було створення комплексного та насиченого змістом навчального середовища, яке сприяє позитивному шкільному клімату та формує атмосферу навчання, вільну від оцінок та тиску.

Опис практики:

Під девізом «Контрасти» студенти співпрацювали з митцями різних дисциплін, щоб створити нові, орієнтовані на процес діалогові простори. Відповідно до філософії Баугауза, традиційно розділені сфери образотворчого, прикладного та виконавського мистецтва були взаємопов'язані навіть у рамках звичайних занять.

На відміну від образу «квадратура кола», що є метафорою непереборного завдання, школа вирушила в подорож, щоб прокласти нові шляхи і, під девізом «Контрасти», пом'якшити та гармонізувати свою багатогранність, зробивши її видимою за допомогою естетичних форм презентації та рефлексії.

У майстерні «Гучні контрасти: чи справді ви сьогодні сварилися?» студенти разом із дизайнером Полом Беаурі розробили атмосферний простір для спілкування:

«Ви любите сваритися? Чому ми взагалі сваримося? Як можна сваритися правильно? І що відбувається після сварки?»

Результатом стала інтерактивна гра про культуру диспутів, розроблена як просторова інтервенція у шкільному дворіку, в яку можна було грати під час дня відкритих дверей.

На майстер-класі з графічним дизайнером Полом Паецелем учасники займалися друком, малюванням та дослідженням колористичних контрастів. Під час дня відкритих дверей було представлено обмежений тираж художніх принтів, виданих у вигляді книги.

31 травня 2018 року в школі Марселя Брейера відбувся поетичний слем. П'ять груп 11-класників старшої школи взяли участь у майстер-класах під керівництвом поетів-слемерів Фелікса Рьомера, Вольфа Гекекампа, Танасгола Саббаха, Лени Носке та Макса Гебхарда.

Мистецький підхід:

При плануванні майстер-класу під назвою «Контрасти» були використані різні художні методи, засоби та підходи:

Майстер-клас з творчого письма – поетичний слем:

Під керівництвом поетів-слемерів Фелікса Рьомера, Вольфа Гегекампа, Танасгола Саббаха, Лени Носке та Макса Гебхарда кожен учасник розробив власний текст на тему на власний вибір.

Крім того, для підготовки учасників до фінального слему неодноразово практикувалися імпровізація та театральні техніки, засновані на груповій динаміці. Деякі учні спочатку вагалися виступати, але в кінцевому підсумку всі вони представили свої тексти. Завдяки тісній співпраці з менторами поетичного слему, які підтримували кожного учня під час виступу, учасники змогли подолати свій страх вільно говорити перед аудиторією з мікрофоном.

Майстер-класи сприяли створенню атмосфери психологічної безпеки, що дозволило кожному зрости та розвинути свої навички. Команда зібрала обговорені теми й тексти та використала їх як джерело натхнення для майстерень із графічного дизайну.

Майстер-клас «Контраст» з експериментального графічного дизайну:

Під час майстер-класу, який провів графічний дизайнер Пол Паецзель, учасники мали можливість зануритися в різні художні практики, включаючи друк, малювання та дослідження контрастів кольорів. Пол ознайомив студентів з різними техніками, заохочуючи їх експериментувати з різними методами друку, що підкреслюють взаємодію кольорів і форм. Такий практичний підхід дозволив учасникам проявити свою креативність, одночасно вивчаючи основи графічного дизайну.

Учні виконували вправи з малювання, спрямовані на покращення розуміння композиції та теорії кольору. Їх заохочували критично мислити про взаємозв'язок кольорів та про те, як вони можуть викликати різні емоції та значення. Дослідження колірних контрастів допомогло їм створити візуально вражаючі роботи, які в кінцевому підсумку стали частиною їхніх художніх наративів.

Як підсумок, було випущено лімітовану серію художніх принтів, що демонструють роботи учнів та їх творчі експерименти. Ці принти були опубліковані у форматі книги, яка стала не лише матеріальним втіленням мистецького шляху школярів, а й способом поділитися своїми роботами з ширшою аудиторією. Книга була виставлена на видному місці під час дня відкритих дверей, де відвідувачі могли оцінити мистецькі досягнення школярів та дух співпраці, що панував під час майстер-класів. Цей досвід не лише вдосконалив навички учасників, а й виховав у них почуття гордості за свої творчі досягнення.

Майстер-клас «Гучні контрасти: чи справді ви сьогодні... сперечалися?»

Під час майстер-класу учні разом із дизайнером Полом Борі розробили атмосферний простір для спілкування:

«Ви любите сперечатися? Чому ми взагалі сперечаємося? Як можна сваритися правильно? І що відбувається після сварки?» Результатом стала інтерактивна гра про культуру суперечок, розроблена у вигляді просторової інсталяції у шкільному дворіку, в яку можна було грати під час дня відкритих дверей. Ігрові зони були позначені на підлозі клейкою стрічкою і були розроблені так, щоб по них можна було ходити, нагадуючи художню інсталяцію. Були сформульовані питання, що спонукали до роздумів про конструктивний зворотний зв'язок і культуру диспуту.

Навчальний підхід:

Особливо важливим був принцип добровільної участі в заходах протягом проєктного тижня та самоорганізація в малих групах.

Способи фіксації знань

На всіх майстер-класах фасилітатори не тільки надавали учасникам технічні інструкції, а й сприяли проведенню сесій зворотного зв'язку на рівних засадах. Наприкінці проєктного тижня результати проєкту були представлені та відсвятковані під час дня відкритих дверей, який відвідало близько 1000 осіб.

Ключ до навчальних підходів:

Експериментальне навчання:

Учні співпрацювали з митцями, просуваючи діалоговий підхід, заснований на співпраці. Цей метод заохочував учасників ділитися своїми ідеями та поглядами та активно залучатися до творчого процесу.

Інтерактивні майстер-класи:

Такі формати, як майстер-клас «Гучні контрасти: чи справді ви сьогодні... сварилися?» дозволили учням взяти участь в активному навчанні та рефлексії через дискусії та практичні вправи. Цей інтерактивний метод допоміг учасникам розглянути теми з різних сторін.

Естетична чутливість:

Завдяки залученню до естетики та творчих процесів учні навчилися розпізнавати та оцінювати візуальні та художні елементи, тим самим гостріше відчуючи естетику.

Інтерактивна творчість:

Розробка інтерактивних ігор, присвячених культурі суперечок, дала учням можливість створювати, випробовувати та застосовувати інноваційні та інтерактивні концепції у формі ігрової презентації.

Компетенції:

Самовираження:

- Творче письмо: Процес творчого письма, особливо в майстер-класах з поетичного слему, заохочував учнів висловлювати свої емоції та переживання, даючи їм можливість навчитися та застосувати стилістичні та наративні прийоми.

Сценічна майстерність:

- Учні практикували вільне висловлювання та імпровізацію перед аудиторією, що допомогло їм набути впевненості у своїх ораторських здібностях та співпрацювати без тиску очікувань щодо виступу.

Навички:

- Креативне письмо: Учні розвивали свої навички письма за допомогою різних художніх вправ.
- Малювання та живопис: Учасники займалися образотворчим мистецтвом, щоб покращити свої творчі здібності.

Презентація:

- Учні навчилися ефективно презентувати свої роботи, використовуючи навички, набуті під час майстер-класів.

Візуальна мова та композиція:

- Учні навчилися використовувати візуальну мову та композицію зображень, покращивши свою здатність передавати ідеї за допомогою мистецтва.

Художній вираз:

- Майстер-класи сприяли розвитку творчого мислення та здатності висловлювати ідеї як візуально, так і письмово, заохочуючи до широкого художнього пошуку.

Як?

Крок 1: Семінар з поетичного слему був інтегрований у програму стандартних уроків німецької мови для учнів, які брали участь у проєкті, і відбувся перед фінальним тижнем проєкту. Це дозволило перенести теми, підняті учнями у своїх текстах та презентаціях, на інші майстер-класи, наприклад, майстер-клас з графічного дизайну, та встановити відповідні зв'язки.

Крок 2: Внутрішня організація тижня проєкту: культурна команда, що складалася з багатьох викладачів, узгодила тему та взяла на себе відповідальність за внутрішню комунікацію в школі, зокрема домовленості з керівниками відділень про звільнення учнів під час проєктного тижня, координацію приміщень та комунікацію з учнівським колективом.

Також були проведені попередні наради з художниками-учасниками, на яких були обговорені основні деталі проведення заходу: ведення списків учасників, розклад занять, перерви та використання матеріалів.

Крок 3: Проведення проєктних днів.

Крок 4: В останній день — презентація результатів під час дня відкритих дверей.

Крок 5: Оцінка за допомогою анкет для збору відгуків учнів та ідей щодо вдосконалення майбутніх проєктів.

Історія з практики:

Пряма цитата студента після участі в майстер-класі з поетичного слему, проведеному в його класі: «Я думаю, що це чудово — мати можливість зазирнути в думки своїх однокласників».

Вплив:

Окрім сприяння творчості та самовираженню, у рамках щоденного шкільного життя було створено творчі простори. Творчі майстерні надали учням простір для експериментів та вираження своїх ідей і емоцій. Завдяки різним підходам і розмаїтим формам художнього самовираження (театр, творче письмо, образотворче мистецтво), учні змогли відкрити для себе нові способи самопрезентації та розкрити приховані таланти. Відкриті формати проєктів та міждисциплінарна співпраця зміцнили спільноту та командну роботу, що також знайшло відображення у публічних презентаціях. Співпраця між учнями, митцями та вчителями сприяла формуванню почуття приналежності до групи, оскільки всі учасники працювали над досягненням спільної мети. Це було особливо помітно під час дня відкритих дверей - кульмінаційної презентації проєктів. Спільний досвід та святкування результатів поза межами звичного шкільного розпорядку змінили атмосферу в школі, створивши середовище, яке сприяло інноваціям, відкритості та взаємній повазі. Між учнями встановилися нові зв'язки, а їхня здатність до дискусії була

підтримана в ігровій формі. Семінари сприяли обміну думками та обговоренню різних точок зору, що покращило комунікативні навички учнів та сприяло формуванню культури відкритості та поваги. Зокрема, майстер-класи, спрямовані на культуру дискусій, покращили розуміння дебатів на основі взаємоповаги та критичного мислення, що в довгостроковій перспективі позитивно вплинуло на культуру спілкування в шкільній спільноті. Семінари з поетичного слему були інтегровані в шкільний розклад, що призвело до стійкого оновлення профілю та культури школи. Це не тільки сприяло індивідуальному розвитку учнів, але й сприяло створенню живої шкільної культури діалогу. Участь у публічних заходах, таких як поетичний слем, дозволила учням набути впевненості в собі та покращила вміння виступати перед аудиторією.

Автори:

Команда культури школи Марселя Брейєра у співпраці з культурним агентом Евою Рандельцхофер
Учасники: поети-слемери Фелікс Рьомер, Вольф Гегекамп, Танасгол Саббах, Лена Носке та Макс Гебхард; дизайнер Пол Беаурі; графічний дизайнер Пол Паецель.

Посилання:

<http://www.kulturagenten-programm.de/laender/projekte/3/1427.html>

Питання для рефлексії:

Як теми та цілі проєкту узгоджуються з конкретним культурним, освітнім та соціальним контекстом нового середовища чи громади?

Які ресурси (такі як матеріали, фінансування та досвід) доступні в новому контексті та як їх можна використати для ефективного досягнення цілей проєкту?

Як ми можемо забезпечити, щоб учасники в новому контексті відчували мотивацію та були готові долучитися до проєкту, та які стратегії ми можемо впровадити для сприяння їх активній участі?

Хто є ключовими зацікавленими сторонами (освітяни, митці та лідери громади) у новому контексті та як ми можемо побудувати ефективні партнерства для посилення впливу проєкту?

Які показники та методи ми будемо використовувати для оцінки успішності проєкту в новому контексті та як ми можемо адаптувати проєкт на основі відгуків учасників та результатів, щоб краще відповідати місцевим потребам?

ЗАПОВНЮВАЧ ПАУЗИ

Специфікація місії:

навчання, свобода самовираження

Використані художні техніки:

Література, перформанс, хорова декламація, візуальне мистецтво, тимчасові інсталяції як порушення звичного порядку.

Складність:

3 – середня

Матеріали:

акулатура та старі тканини, пакувальні матеріали (сміттєві пакети), вовна та знайдені предмети.

Час:

4 проєктних дні

Команда:

2 митці

24 учні

Аудиторія:

24 students from the student-run company, adolescents aged 14 to 16, as well as all visitors to the cafeteria and staff working in the cafeteria.

Аудиторія:

24 учні з учнівської компанії, підлітки віком від 14 до 16 років, відвідувачі кафетерію та персонал, що працює в кафетерії.

Контекст практики:

У цьому контексті варто зазначити, що школу Райнхольда Бургера протягом чотирьох років супроводжувала культурна агентка Ева Рандельцгофер. Завдяки цьому стало можливим структурно впровадити художньо експериментальні та складні формати в повсякденне шкільне життя на сталих засадах. Освітньо-мистецькі проєкти сприяли створенню нових просторів для внутрішнього діалогу в межах школи.

Еллен Нонненмахер:

«Оскільки ми (Франц Йозеф Беккер, Еллен Нонненмахер) вже давно тісно й безперервно співпрацюємо зі школою та культурною агенткою, нам вдалося спільно й у діалозі з культурною агенткою, педагогічним колективом та адміністрацією школи розробити цей проєкт. До процесу також було залучено учнівську команду, яка керує шкільним кафетерієм — вони змогли поділитися своїми ідеями та дати зворотний зв'язок щодо наших задумів.

Проєкт виник із бажання зробити кафетерій корисним не лише під час прийому їжі: ми прагнули

перетворити його на гнучкий простір із різними можливостями використання завдяки тимчасовій інсталяції. Під час обговорень між вчителями, митцями та учнями народилася ідея створити різдвяне оформлення з тематикою “Читання”.»

Цілі практики:

Створити доступ до художніх методів роботи:

Ознайомитися з творчими стратегіями дуету митців Крісто і Жанни-Клод, зокрема з їхніми акціями з обгортання. Ці акції були адаптовані до Різдва та ритуалів обгортання подарунків і створення моментів сюрпризу. Ігрова взаємодія з багатошаровими значеннями та алюзіями на важливі моменти в історії мистецтва.

Всі роботи Крісто і Жанни-Клод є тимчасовими та ефемерними. Їхні інсталяції є швидкоплинними та мінливими. Їхнє мистецтво стимулює нове сприйняття знайомих пейзажів і ніколи не було призначене для постійної експозиції. Цей художній підхід було застосовано до перетворення кафетерію. Учасники навчилися порушувати повсякденне шкільне життя, рутину та звички за допомогою художніх методів. Було відкрито нові простори для діалогу та передано художні експериментальні методи роботи. Учні заохочували висловлювати себе, бути креативними, а також публічно демонструвати себе в шкільному співтоваристві.

Опис практики:

Дія 1: Наше Різдво

Як можна оформити кафетерій відповідно до сезону? Натхненні роботами Крісто і Жанни-Клод ([Christo and Jeanne-Claude](#)) та культурою різдвяних подарунків, ми обгорнули кафетерій: колони – подарунковим папером, стільці – декоративними срібними чохлами для сміттєвих пакетів, столи – зеленою та білою тканиною.

Обгортання абажурів створило нову атмосферу освітлення. Дверні ручки, обгорнуті вовною, надали приміщенню незвичайного тактильного відчуття. Для презентації учні з запрошених класів принесли «світло» у спочатку затемнену кімнату. Екрани їхніх мобільних телефонів слугували «свічками». Акустично Різдво було оформлено музикою блокфлейти, а карамелізовані мигдальні горішки поширювали святковий аромат.

Дія 2: «Нова Земля Читання»

Як можна використати кафетерій поза часом прийому їжі?

Шляхом перетворення його на тимчасовий простір під назвою «Нова Земля Читання». Ми створили конструкційні блоки з пакувальної плівки та списаних шкільних підручників. Ці блоки перетворювалися на сидіння та платформи. Із додаткових книжок була збудована колона.

Щодо читального матеріалу — ми запропонували як книжки, які учні зазвичай рідко беруть до рук з власної ініціативи (наприклад, кулінарні книги, посібники з виховання дітей, філософські праці, поетична збірка Гертруди Стайн), так і підліткову літературу, що справді резонує з учнями.

Учні створили читальний хор, який декламував тексти у різних темпах, ритмах і гучності. У невеликих групах вони розробляли власні стилі читання — наприклад, по-літерне читання або ритмічне читання по два слова. Під час обідньої перерви читальний хор виступав просто в кафетерії, сидячи на «книжкових» сидіннях, розміщених у їдальні.

Редизайни та перформативні втручання розкривають потенціал простору, яким щодня користуються всі. Учні та вчителі починають сприймати кафетерій по-новому — як простір, який можна змінювати й формувати. Завдяки цьому учасники та глядачі відкривають для себе нові можливості для дії. Розширюється шкільний запас художнього вираження.

Мистецький підхід

Проект включав інтервенційні дії, перформанси та тимчасові скульптурні й сценічні елементи. Ми надали матеріали, пропозиції щодо роботи з ними та цілі, на основі яких студенти розробили власні способи та форми взаємодії.

Франц Йозеф Бекер — актор і режисер. Працює з перформативними художніми інтервенціями в публічному просторі. Еллен Нонненмахер — художниця, працює в перформативній сфері.

Тема «Читання» художньо досліджувалась через вільну взаємодію з матеріалами для читання, виходячи за рамки стандартного підходу до текстів, що вимагається в школах. Це включало роботу з декламаційним хором, та свідоме використання мови як засобу читання та театральної підготовки.

Навчальний підхід:

Способи фіксації знань

Під час пленарного обговорення проєкт представляється та обговорюється у форматі дискусійного кола, де методично пояснюються окремі етапи роботи. У ході розмови ми з'ясовуємо, чи учні зрозуміли суть проєкту та методи роботи, враховуємо їхні пропозиції та зауваження й за потреби коригуємо окремі аспекти проєкту або розширюємо робочі підходи.

Після узгоджених проміжків часу або завершення певного етапу ми проводимо зворотній зв'язок — обговорюємо, що вдалося, і як рухаємося далі.

Як модератори, ми надаємо великого значення визнанню зусиль учнів (оплески, підкреслення вдалих або навіть невдалих, але сміливих спроб), щоб підтримати їх у новому навчальному середовищі, заохотити до експериментів і сприяти формуванню впевненості в собі.

Ключ до навчальних підходів:

Експериментальне навчання

У творчих процесах ми спрямовуємося на колективне навчання; учні за бажанням працюють у командах або індивідуально, якщо їм так зручніше. Робочий процес дозволяє експериментувати та робити помилки, що спонукає учнів розробляти власні рішення.

Участь у навчанні

Заохочуються власні ідеї та проєкти, які можуть бути інтегровані в загальну структуру проєкту.

Навчання, орієнтоване на процес

Після кожного етапу роботи проводяться раунди зворотного зв'язку, а під час обговорень можлива реорганізація груп та співпраця.

Можливість трансформаційного навчання

Компетенції

Навички

- Художній та просторовий дизайн: трансформація повсякденного середовища за допомогою матеріалів, світла, текстури та композиції
- Перформативна та вокальна практика: експерименти з голосом, ритмом та груповою присутністю в публічному просторі
- Комунікація та співпраця: участь у групових дискусіях, активне слухання, надання зворотного зв'язку та презентація ідей
- Групова динаміка та самоорганізація: оцінка власної ролі та внеску інших, розподіл завдань та підтримка командної роботи
- Практика рефлексії: постановка питань, спостереження за результатами, зупинка для оцінки та адаптація на основі рефлексії

Знання

- Стратегії тимчасового та інтервенційного мистецтва, включаючи роботи Крісто та Жанни-Клод
- Читання як художня та перформативна практика, що виходить за межі шкільної функції
- Розуміння того, як простір, ритуал та атмосфера можуть бути сформовані за допомогою творчої діяльності
- Знайомство з колективними творчими процесами та концепціями, такими як трансформація, багатошаровість та видимість

Ставлення

- Впевненість у собі, щоб займати простір, поважаючи та залишаючи місце для інших
- Відкритість до експериментів, недосконалості та змін під час творчого процесу
- Готовність розділяти відповідальність та брати участь у колективних рішеннях
- Цінування розмаїття думок, стилів та ролей у групі
- Цікавість та критичне мислення: готовність запитувати, спостерігати, слухати та відповідати

Як?

У цьому проєкті підхід полягав у тому, щоб навмисно представити учням перспективи та методи роботи, які, ймовірно, були їм незнайомі, або ж зробити знайоме новим через знеособлення. Ми фокусувались на методах, які можна швидко реалізувати і які мали б дати вагомні результати при низьких витратах: наприклад, покриття сміттєвими пакетами, затемнення освітлення, використання старих матеріалів, таких як книги та клапті вовни, а також використання мобільних телефонів як джерел світла.

Передумови:

Оскільки школа постійно співпрацює з культурною агенткою та зовнішніми партнерами, і вчителі, і учні були підготовлені та готові до цього виклику.

Важливим для проєкту було постійне спілкування з усіма учасниками, рефлексія щодо того, що відбулося, та коригування планування.

Кроки:

1. Зберіться в коло для обговорення. Почніть сесію з викладення загальних цілей проєкту або

конкретних завдань на день. Запросіть усіх поділитися думками або питаннями. За потреби, на цьому етапі можна прийняти колективні рішення.

2. Визначте часові рамки. Домовтеся, скільки триватиме робоча сесія. Тривалість можна скоригувати залежно від енергії групи або прогресу.
3. Поясніть методи та матеріали. Представте інструменти та техніки, які будуть використовуватися протягом дня. За необхідності продемонструйте їх та переконайтеся, що всі розуміють можливості та обмеження.
4. Креативна робоча сесія. Учасники працюють індивідуально або в групах над узгодженим творчим завданням. Дехто може віддати перевагу самостійній роботі, інші — співпраці. Мета — дослідити простір, матеріали та тему та відреагувати на них.
5. Зворотний зв'язок та планування. Зберіться разом, щоб обговорити, що було зроблено, що вийшло добре, що можна покращити та що робити далі. Це також створює простір для нових ідей або адаптацій.

(Повторіть або чергуйте кроки 4 і 5 за необхідності).

Заключний раунд:

Наприкінці кожного дня проведіть коротке обговорення, щоб проаналізувати досвід:

- Що ми зробили сьогодні?
- Що не вийшло?
- Що спрацювало або здалося значущим?
- Що варто спробувати завтра?

Історія з практики:

Еллен Нонненмахер:

Моя улюблена історія відображена на обкладинці документального фільму: після завершення проєкту приміщення потрібно було повернути до початкового стану. Демонтаж — це завжди найменш вдячна робота в проєкті. Невелика група студентів зголосилася це зробити. Розпаковуючи стільці, вони виявили, що поліетиленові пакети видають кумедні звуки, коли тріпочуть, і почали влаштовувати з ними своєрідний танець, який, природно, ставав дедалі бурхливішим. Зрештою утворилася велика купа матеріалів, в яку вони могли стрибати і порпатися. Несподівано і спонтанно вибухнула велика енергія і веселощі. Потім організоване прибирання і пакування пройшло гладко.

Вплив:

Залучені учні продемонстрували неабияку сміливість, виступаючи перед шкільною аудиторією з перформансами, які не відповідали звичним очікуванням їхнього середовища. У результаті розвинулася не лише їхня здатність до виразного самовираження та чуттєве сприйняття, а й зміцнилася впевненість у собі. Коментарі вчителів засвідчили, що вони не очікували подібного від учнів — однак ті змогли розкрити нові, раніше не помічені сильні сторони.

Автори:

Концепція та реалізація: Франц Йозеф Бекер, Еллен Нонненмахер

Посилання:

<http://www.kulturagenten-programm.de/laender/projekte/3/1047.html>

Фото: Еллен Нонненмахер

Питання для рефлексії:

- Які конкретні потреби чи бажання має цільова аудиторія в іншому контексті і як проєкт можна узгодити з ними?
- Які нові творчі підходи можна застосувати в іншому контексті, щоб тимчасово трансформувати простір?
- Як можна залучити додаткові групи (наприклад, вчителів, батьків, інших учнів) до процесу проєктування?
- Які інші матеріали та ресурси доступні в іншому контексті і як їх можна творчо використати?
- Які інші теми або концепції можна реалізувати замість ідеї Різдва та «нової землі читання»?
- Як зробити проєкт більш стійким і які екологічні матеріали можна використати?
- Якою мірою можна включити в дизайн сучасні технології або цифрові медіа, щоб створити інтерактивний досвід?
- Які культурні або місцеві елементи можна інтегрувати, щоб зробити кафетерій більш актуальним у новому контексті?
- Як можна зібрати відгуки користувачів про новий дизайн кафетерію та врахувати їх у майбутніх проєктах?
- Які інші аспекти просторового дизайну (наприклад, акустика, освітлення, ергономіка) слід врахувати в іншому контексті для покращення досвіду користувачів?

ДУМАЄМО РАЗОМ – ГРАЄМО РАЗОМ

Специфікація місії:

Міграція, освіта, міжкультурне спілкування, глобальне громадянство, форми участі

Використані художні техніки: ●●●●

Visual art, theatre, dance, digital art, [participatory art](#)

Складність:

5 – Дуже складна

Матеріали:

Витратні матеріали для творчої роботи (ручки, папір, картон, фарби, матеріали для малювання), матеріали для сценічного дизайну та виробництва, матеріали для костюмів, технічне обладнання, включаючи відеотехніку, зелений екран, камери, штативи, мікрофони, комп'ютери та програмне забезпечення для редагування.

Ресурси:

Гонорари для залучених митців та медіа-тренера. Митці, які брали участь у проєкті, раніше працювали викладачами німецької мови в цьому закладі, тому добре знали місцеві умови та соціальну роботу, що там проводилася. У будівлі було надано кілька приміщень для роботи. Соціальні працівники на місці сприяли поширенню інформації про програму в закладі, забезпечували регулярну участь дітей та підлітків, запрошували батьків на презентацію та супроводжували екскурсії.

Персонал:

Майстер-класи проводили три митці, які мають конкретні знання у сфері візуального мистецтва, театральної режисури та кіномонтажу, а також викладач з медіаосвіти.

Аудиторія:

24 дітей та підлітків віком від 8 до 14 років, які мають досвід міграції з семи різних країн походження.

Контекст практики:

Проєкт реалізовано в центрі розміщення біженців у берлінському районі Марцан. Об'єкт складається з двох колишніх офісних будівель із загальною кількістю 550 місць у сімейних та спільних кімнатах: це два шестиповерхові панельні будинки. Ділянка займає загальну площу 15 000 квадратних метрів. Зовнішній простір зарослий і нагадує занедбаний міський пустир, на якому є пісочниця, майданчик для гри в м'яч та різні місця для відпочинку.

Поштовхом для створення художнього освітнього проєкту став порожній павільйон, розташований неподалік від закладу, який планувалося активізувати за допомогою художніх акцій за участю громадськості. Група художників, відома як ZIP group, тимчасово відкрила там «Офіс радикальних мрій». Однією з цілей було оживити павільйон, розташований посеред великої площі в пішохідній зоні, за допомогою творчих заходів.

Одним із факторів, що вплинули на створення цього проєкту, розробленого під час кризи COVID-19, було явище ігнорування новин; люди уникали новин, оскільки були перевантажені одразу кількома кризами. Крім того, різноманітність доступу до різних засобів масової інформації та джерел інформації все більше призводить до поширення фейкових новин, які зазвичай є панічними та дезінформаційними у повсякденній мові.

Проєкт був профінансований «Global Village», Фондом перформативних мистецтв у Берліні, в рамках програми «Culture Strengthens».

Проєкт був реалізований у 2023 році і складався з 10 індивідуальних сесій протягом 5 тижнів, які завершилися проєктним тижнем.

Цілі практики:

Завдяки проєкту учасники змогли набутися навичок критичного ставлення до ЗМІ та розробити стратегії самореалізації, особистої ефективності та самоорганізації. Діти та підлітки віком від 8 до 14 років, які брали участь у проєкті, розширили свої горизонти в місті та зустрілися в модернованому середовищі. Зазвичай діти та підлітки проводять час, відпочиваючи в околицях пункту розміщення біженців та в коридорах закладу. Оскільки батьки зазвичай не мають часу та ресурсів для екскурсій чи подібних заходів під час канікул, ці події стали для них справжньою знахідкою.

Ще однією проблемою учасників було вивчення німецької мови та вихід із ізоляції та монотонності життя в центрі для біженців. Проєкт мав на меті заохотити дітей та підлітків до творчої взаємодії між собою та з навколишнім середовищем. Спільна робота з учасниками проєкту, які проживали в центрі, мала на меті подолати існуючі упередження, сприяти діалогу між ними та покращити взаєморозуміння. Творча робота та художнє самовираження в публічних просторах мали на меті допомогти дітям та підліткам самовиразитися та відкритися. Крім того, партисипативний підхід сприяв формуванню глибокого почуття особистої відповідальності. Зокрема, учасники, яким зазвичай було важко отримати доступ до культурних послуг, не тільки познайомилися з художніми та сучасними культурними форматами, але й отримали підтримку в подоланні своїх побоювань. Вони стали частиною цього процесу.

Створення позитивних новин дозволило дітям та підліткам зіткнутися з дискомфортними реаліями свого повсякденного життя, одночасно навчаючись позитивним механізмам подолання таких ситуацій. Завдяки роботі з медіа було розроблено програму новин та формати, які діти не тільки разом придумали, але й взяли на себе відповідальність за постановку та модерацію.

Опис практики:

На різних етапах проєкту троє митців спочатку встановлювали контакти з дітьми та підлітками і пропонували їм доступні методи творчої роботи після обіду, щоб знайти групу дітей та підлітків, які були б зацікавлені у розробці сценарію під час літніх канікул і захотіли б взяти активну участь як перед камерою, так і за нею. Крім того, ми організували кілька екскурсій, зокрема відвідали Німецьку кінотеку – музей кіно і телебачення, який на той час ще розташовувався на Потсдамер Плац, та відвідали кінотеатр. Ми переглянули фільм «Барбі» 2023 року, повнометражну стрічку Грети Гервіг, зняту з використанням великої кількості анімації.

Ми зосередилися на «Хороших новинах» і спільно створили проєкт зі сторітеллінгу як творчої

стратегії у форматі вигаданої новинної програми, яку модерували учасники. За допомогою технології зеленого екрану зображення порожнього сусіднього павільйону в Геллерсдорфі було розміщено на тлі сцен фільму, перетворивши його на місце дії вигаданої історії, представлені в програмі новин як абсолютно нова актуальна подія.

Для досягнення цієї мети ми разом з дітьми та підлітками розробили колективну лабораторію майбутнього, в якій використовували методи сторітеллінгу та інсценування на основі принципу участі. Це передбачало поєднання форм класичного театру з підходами медіаосвіти. Були задіяні такі творчі стратегії, як публічні виступи, рольові ігри, імпрровізаційний театр, творче письмо та сторітеллінг.

На завершальному етапі індивідуальні сюжетні лінії злилися в колективне бачення – вигадане зображення кращого світу, представлене у форматі програми новин. Учасники одночасно виступали в ролі авторів, акторів та коментаторів.

Ми вирішили проблему втечі від новин та фейкових новин, спрямувавши увагу на «хороші новини» та використовуючи сторітеллінг як творчу стратегію у форматі вигаданої програми новин.

Натхненні вигаданою розповіддю журналіста Р. Робертса «Птахи не існують», яка у 2018 році стала вірусною як конспірологічна теорія і переросла в активістський рух, ми співпрацювали з учасниками, щоб створити вигадані «фейкові новини». Ми також ознайомили їх з поняттям фальсифікації як художнього прийому. Використовуючи медіастратегії фейкових новин, ми розробили сцену, яка відображає позитивні зміни як «наступний можливий» результат.

Ми інсценували медіа-образи кращого світу, які в кінцевому підсумку були віддзеркалені та опубліковані як «хороші новини» на завершальному етапі проєкту. Фраза «fake it till you make it» («прикидайся, поки не досягнеш») була використана як психологічний метод для навчання новим навичкам і технікам. Заклик «прикидайся!» був спрямований на історії, які як колективні наративи, наповнені баченням, дають гумористичний імпульс для змін.

Мистецький підхід

У трьох фазах проєкту були використані такі мистецькі стратегії, як публічні виступи, рольові ігри, імпрровізаційний театр, творче письмо та сторітеллінг. Спільний сторітеллінг та театральні заходи стали своєрідним соціальним клеєм, що дозволив не тільки перекласти невербальні повідомлення, а й створити колективну мову та засоби вираження. На основі цього ми розробили інтерактивну казку, написану простою мовою, яка стала основою для програми новин. Так ми подолали бар'єри і зняли напругу через гру.

Важливу роль у проєкті відіграло використання технології зеленого екрану. Завершена коротка історія була знята в імпрровізованій студії із зеленим екраном у притулку для біженців. Згодом один із митців змонтував відзнятий матеріал, інсценізувавши павільйон як штучно створений простір, що одночасно виступає ілюзійним середовищем і художнім візійним простором.

Щоб забезпечити анонімність учасників, ми обрали менш складну сценографію, використовуючи прості реквізити – перуки та саморобні маски тварин. Такий підхід дозволив приховати особистості дітей і підлітків у цифровому просторі, тим самим забезпечивши їхній захист.

Завдяки партисипативній роботі над сценічними елементами, що базувалась на принципах

діалогу, повсякденне життя дітей та підлітків було інтегровано в проєкт в ігровій формі. Ми використовували як методи театру імпровізації, так і цифрові медіа-технології для створення фільмів. Митці, які реалізували проєкт у команді, є експертами в галузі партисипативних, експериментальних дослідницьких практик. Зі своєю творчою перспективою митці підходять до театру як науковці в лабораторії з відкритим процесом, використовуючи ситуативні та контекстуальні методи, що сприяють ціннісному розширенню можливостей.

За допомогою імпровізаційних технік та концепції Театру пригноблених були відібрані спільні теми, а учасники отримали можливість краще сприймати та представляти себе. Театр пригноблених (ТП) описує театральні форми, які бразильський театральний діяч Аугусто Боал вперше розробив у 1970-х роках, спочатку в Бразилії, а потім у Європі. Учасників заохочували експериментувати з формами самоорганізації та співпраці, налагоджувати контакти, спільно творити та навчатися. Практична робота також стосувалася аспектів медіаосвіти.

Митці-учасники проєкту розглядають кожне місце та контекст як унікальні і взаємодіють з усіма учасниками за допомогою дослідницьких та партисипативних методів у відкритому процесі проектування. Тематика та зміст проєкту розроблялися спільно з учасниками в експериментальному та відкритому форматі. Через запитання та діяльність відкривалися й досліджувалися нові простори для взаємодії.

Театральні майстерні з низьким порогом входу на початку проєкту дали змогу поступово сформувати зацікавленість учасників. Вони сприяли взаємному знайомству та м'якому входженню в заявлену тему. Мобільний формат проєкту (безпосередньо в місцях проживання), а також спільна робота на відкритому повітрі допомагали налагоджувати зв'язок між фахівцями та учасниками.

Для створення спільної історії ми використовували методи креативного письма й малювання. Сторітелінг став форматом так званої «лабораторії майбутнього». Зміст медіаосвітньої частини проєкту передавався через підхід *learning by doing* – навчання через практику – з повним уникненням традиційного фронтального викладання.

На етапі медіапродакшену свідомо обрали мінімалістичний підхід, без використання громіздкого обладнання. Теми, пов'язані з гендером, не нав'язувалися штучно, а з'являлися природно – в процесі роботи. Це було помітно вже в команді педагогів і волонтерів, які мали різноманітний особистий досвід у питаннях гендеру, сексуальної орієнтації, віку, стилю життя та походження.

Навчальний підхід:

Способи отримання знань

Навчання відбувалося безперервно через неформальне осмислення та практичну діяльність. Кожна сесія включала обговорення у формі діалогу та обмін думками, під час яких учасники могли висловити свої почуття, поділитися тим, що вони дізналися, та висловити побажання щодо подальшого навчання. Творчі результати, такі як малюнки, короткі сценарії та сценки, стали як засобами самовираження, так і свідченням навчання. На пізніших етапах сам процес створення відео став колективним моментом рефлексії та синтезу. Художники сприяли обміну думками в групі та заохочували учасників до взаємного зворотного зв'язку в безпечній та дружній атмосфері.

Завдяки творчій грі з жанром програми новин учасники навчилися аналізувати, ставити під сумнів та реконструювати наративи, що є базовими кроками на шляху до медіаграмотності.

Ключ до навчальних підходів

У рамках відкритого творчого процесу було реалізовано партисипативне навчання, навчання на основі досвіду та колективне навчання, що сприяло підвищенню обізнаності про медіакомпетенції. Сюди увійшли деконструкція ілюзій у кіно та просвіта щодо фейкових новин, які стали зрозумілими завдяки практичному застосуванню.

Партисипативне навчання: Молоді учасники брали участь у спільному створенні тем, сюжетних ліній, ролей та візуального стилю вигаданої програми новин. Вони приймали ключові рішення протягом усього процесу та активно формували напрямок проекту.

Експериментальне навчання: Навчання відбувалося через безпосереднє залучення до художніх інструментів та медіа-продакшену в режимі реального часу. Діти досліджували театр, медіа та розповідь не через лекції, а через практичну діяльність, творчість та виступи.

Колективне навчання: Більшість процесів були спільними – від імпровізаційних вправ до зйомок фінального відео. Групові дискусії, спільне вирішення проблем та спільна творчість сприяли взаємній підтримці та горизонтальному навчанню.

Дослідницьке навчання: Відкритий формат дозволив проводити ігрові експерименти та відкриття. Молоді люди досліджували різні можливості, випробовували ідеї та коригували їх у процесі роботи.

Компетенції

Навички

- Креативний сторітелінг та написання сценаріїв, розробка вигаданих сюжетів, діалогів та структур для сценічних новинних форматів
- Медіапродакшн та перформанс, гра перед камерою, експерименти з рольовими іграми, підтримка основних процесів створення відео
- Творче самовираження, включаючи вираження емоцій, досвіду та сподівань за допомогою малювання, імпровізації та письма
- Комунікація та робота в команді, співпраця в групах, внесення ідей, активне слухання, спільне створення спільних результатів
- Рефлексивна практика, визнання власного прогресу, формулювання відгуків
- Вдосконалення німецької мови, включаючи розширення словникового запасу та впевненості у практичному застосуванні під час розповіді, дискусії та виступу

Знання

- Розуміння того, як створюються новини та як вони формують сприйняття, розпізнавання упередженості, дезінформації та наративної рамки
- Механізми фейкових новин
- Практики прикладного театру (включаючи Театр пригноблених) як інструменти самовираження, діалогу та соціальної рефлексії
- Візуальна розповідь та техніки зеленого екрану
- Соціальне та культурне розмаїття

Ставлення

- Впевненість у самовираженні
- Толерантність і терпіння
- Відкритість до різних точок зору, темпів співпраці та різноманітних стилів роботи
- Емпатія
- Готовність проявляти ініціативу, брати активну участь і підтримувати інших у досягненні спільних цілей

Як?

Проект складався з трьох етапів. Перший етап був спрямований на ознайомлення учасників з темою через низькопорогові практики, які допомогли учасникам м'яко зануритися в процес. На другому етапі спільні історії були перетворені на потенційні «фейкові заголовки». У цей період також створювалися сценографія, сценарії та костюми. Третій етап, проєктний тиждень під час літніх канікул, була повністю присвячена фінальній постановці та медіапродакшну.

Для реалізації проєкту поза канікулярним періодом було заплановано десять сесій тривалістю по чотири години, які розподілялися впродовж приблизно п'яти-семи тижнів. Щотижня відбувалася принаймні одна, а часто — дві зустрічі в другій половині дня. Такий формат забезпечував безперервну залученість і підтримував динаміку процесу. Такий розподіл був свідомо обраний на основі досвіду попередніх проєктів, де стало очевидно, що лише одна зустріч на тиждень ускладнює підтримку стабільного інтересу дітей і підлітків, особливо якщо хтось пропускав заняття й змушений був наново включатися після двотижневої перерви.

Після цих десяти сесій відбулася інтенсивна фаза у перший тиждень літніх канікул – у її межах учасники працювали загалом 6 годин.

На фінальному спільному показі було презентовано імпровізований короткометражний анімаційний фільм.

Крок 1: Дослідження середовища та потреб цільової групи. Початковим етапом було ознайомлення з контекстом і виявлення потреб цільової аудиторії.

Крок 2: Розробка концепції та залучення фінансування

На цьому етапі відбувалося проєктування ініціативи та пошук необхідних ресурсів для її реалізації.

Крок 3: Реалізація – проєкт структуровано в три фази:

Фаза 1 – Підбір замість кастингу:

Низькопорогові театральні й педагогічні майстерні стали не лише засобом знайомства між учасниками, а й способом м'якого входження в проєкт. Унікальний мобільний формат – коли перша фаза відбувалась у громадському житлі та павільйоні в Геллерсдорфі – забезпечив широкий доступ і дав змогу швидко й безпосередньо налагодити стосунки між фахівцями та учасниками. Художня гра стала спільною основою та засобом комунікації.

Фаза 2 – Лабораторія колективного сторітелінгу:

У груповій роботі створювалися історії за допомогою методів креативного письма – як візійні рефлексії на тему змін і трансформацій. Ці історії були інсценізовані у форматі вигаданого випуску новин. У цій фазі також уперше торкнулися аспектів медіаосвіти: що таке фейкові новини? Як розпізнати правдиву інформацію? Розрізнялися медійні та художні стратегії, з акцентом на символічне сторітелінг-повідомлення, яке також може стати вірусним.

Фаза 3 – Постановка та зйомка короткометражного фільму:

Зйомки відбувалися в одному з приміщень у центрі проживання біженців, де ми облаштували просту мобільну студію з зеленим фоном. За сюжетом, історія розгорталася у павільйоні в Геллерсдорфі. Цей павільйон став сценічним простором, який за допомогою технологій зеленого фону та фотографічних прийомів був художньо інтегрований у фонове зображення фільму як ілюзія.

У форматі програми новин з самостійною модерацією учасників події, що виглядали як справжні, були подані в художній обгортці. На відміну від справжніх фейкових новин, мистецька “обманка” була навмисно розкритою як естетична стратегія.

Крок 4: Монтаж фільму та подальша робота

На цьому етапі відбувався монтаж відзнятого матеріалу, а також проведення завершальних активностей із учасниками.

Крок 5: Презентація та публікація

Останній крок передбачав презентацію завершеного проєкту та його оприлюднення з метою поширення результатів для ширшої аудиторії.

Історія з практики:

[Think common, play common! Final GoodNews Film](#) / [Думаємо разом, граємо разом! Фінальна версія фільму GoodNews](#)

Автори:

Діти та підлітки, а також їхні батьки та співробітники закладу були дуже горді результатом і відсвяткували його під час спільної презентації. Навіть ті учасники, які з того часу переїхали до іншого закладу, були проінформовані через неформальні канали і взяли участь у презентації. Усі учасники в тимчасово визначеному просторі досвіду відчували, як форми самоорганізації та співпраці можуть привести до спільного відчуття колективного успіху.

Authors:

Розробка проєкту: Ева Рандельцгофер у співпраці з Давидом Фішером

Учасники: Аніс Хамдун, Георгіос Кехагіас, Ева Рандельцгофер

Партнери:

Stadt|RaumMuseum e. V.

NESWA e. V. (Нове об'єднання жінок та активісток)

Соціальне житло для біженців на вулиці Біттерфельдер Штрассе

EJF (Євангелічна молодіжна та соціальна організація)

Links:

[Думаємо разом – граємо разом! – StadtRaumMuseum](#)

[Веб-сайт Еви Рандельцгофер](#) [Сторінка проєкту](#)

[Думаємо разом, граємо разом! Фінальна версія фільму GoodNews](#)

FOTO CREDITS: EVA RANDELZHOFFER

Питання для роздумів щодо конкретного завдання для читача:

1. Які конкретні художні методи, що були успішними в описаному проєкті, можна застосувати в інших контекстах (наприклад, у школах, молодіжних центрах, громадах)?
2. Які інші теми, подібні до відмови від новин, можна було б розглянути та деконструювати за допомогою художніх методів? Які теми є актуальними на даний момент?
3. Чи простіше реалізувати проєкт в умовах розвитку штучного інтелекту та смартфонів? Як діти та підлітки можуть стати медіаторами, використовуючи найпростіші інструменти, такі як смартфони та штучний інтелект?
4. Яким чином концепція «Лабораторії майбутнього» може бути використана в інших проєктах для розробки креативних візій майбутнього?
5. Як використані мистецькі стратегії (такі як перформанс, рольові ігри чи сторітеллінг) можуть бути адаптовані до різних цільових груп чи тем?

**МІСІЯ:
ПРАВА ЛЮДИНИ/
АКТИВНЕ
ГРОМАДЯНСТВО**

ВАКУУМ ВЛАДИ: ТЕАТРАЛЬНИЙ ЕКСПЕРИМЕНТ ЗА ВІДСУТНОСТІ КЕРІВНИКА

Специфікація місії:

Цифрове мистецтво, влада та владні структури, експеримент із демократією, участь дітей, інституційна критика, театр/перформанс, освітні заклади, авторитет і лідерство, ієрархії, вимисел проти реальності, соціальні гарячі точки, різноманіття, інтеграція, штучний інтелект, спостереження, процеси ухвалення рішень, шкільна спільнота, комунікація, статус і престиж, втрата контролю, трансформативне мистецтво.

Використані художні техніки:

- Інсталяція (постійна довгострокова інсталяція в адміністративному приміщенні)
- Перформанс (9-тижневий театральний довгостроковий експеримент)
- Партисипативне мистецтво (несвідоме включення усього шкільного колективу) Концептуальне мистецтво (систематичне стирання межі між вигадкою та реальністю)
- Соціальне мистецтво (пряме втручання в реальні суспільні структури)
- Процесуальне мистецтво (динамічний розвиток протягом трьох місяців)
- Документальне мистецтво (супровід у ЗМІ та архівування)

Складність:

5 – Дуже складна

Чому:

Реалізація проєкту вимагала кількох місяців таємної підготовки за участі команди з шести професійних митців, скоординованої співпраці з адміністрацією школи та органами шкільного контролю, постійного втручання в повсякденну діяльність однієї з найбільших шкіл Гамбурга — з 1 800 учнями та 300 працівниками. Упродовж дев'яти тижнів необхідно було підтримувати складну вигадану реальність, яка щодня потребувала нових імпровізацій і реакцій, причому більшість учасників не знали, що беруть участь в артпроєкті.

Аудиторія:

Уся шкільна спільнота початкової та середньої школи Alter Teichweg у районі Гамбург-Дульсберг: 1800 учнів віком від 6 до 18 років, їхні батьки з понад 80 країн світу, а також 300 працівників (учителі, адміністрація, технічний персонал, працівники кафетерію).

Контекст практики:

Загальний:

Проєкт реалізовувався з січня по березень 2025 року в Гамбурзі – в період активних суспільних дискусій щодо участі в управлінні освітніми закладами, демократичної освіти та впровадження штучного інтелекту в школах.

Початкова та середня школа Alter Teichweg розташована в районі Дульсберг – соціально вразливого середовищі, де значна частина родин отримує соціальну допомогу, де спостерігається високий рівень безробіття та обмежені освітні перспективи. Багато родин мають міграційне походження й майже не стикаються з експериментальним театром або сучасним мистецтвом. Діти та підлітки рідко мають відчуття, що поза школою їхню думкучують, а ідеї сприймають серйозно.

Саме в такому середовищі проєкт справив особливо потужний вплив. Цей час був позначений загальносуспільними роздумами про авторитет, лідерство та роль інституцій у демократичних процесах.

Специфічний:

Ідея проєкту виникла на основі тривалої, заснованої на довірі співпраці між культурним агентом Маттіасом Фогелем та школою. Коли популярний і активний директор школи Бйорн Ленґвенус запланував тримісячну творчу відпустку в Новій Зеландії, Фогель побачив у цьому унікальну можливість для експерименту з темою влади та лідерства.

Концепція проєкту була розроблена у співпраці з командою професійних театральних діячів, які мали досвід реалізації партисипативних і критичних до інституцій проєктів. Імпульсом стала потреба зробити видимими та поставити під сумнів ті владні структури освітнього закладу, які зазвичай залишаються невидимими, а також дослідити: хто насправді ухвалює рішення і за якими критеріями.

Цілі практики:

Проєкт «Вакуум влади» мав на меті не просто теоретично обговорити владні структури всередині великого освітнього закладу, а зробити їх відчутними – через експеримент і художнє осмислення. Тимчасова передача керівництва школою черепасі, трьом учням початкової школи, а згодом – штучному інтелекту, дозволила винести в центр уваги фундаментальні суспільні питання:

Хто ухвалює рішення за нас і за якими критеріями? Як ми розподіляємо владу в демократичних інституціях? Як ми можемо серйозно сприймати дітей і молодь та інтегрувати їх у процеси прийняття рішень? Особливою метою проєкту було надати дітям і підліткам школи Alter Teichweg – які зазвичай мають мало голосу в суспільстві – реальне відчуття того, що їхню думкучують, їхні інтереси помічають, а їхні ідеї можуть бути втілені. Через поєднання мистецтва, освіти й сміливого експерименту проєкт прагнув відкрити нові простори можливостей.

Опис практики:

Мистецький підхід:

Мистецький проєкт функціонував як перманентна інсталяція, що повністю трансформувала директорський кабінет у сцену – приміщення було повністю очищене, залишили лише дерево бонсай та акваріум у центрі. На відміну від класичних театральних вистав із чітким поділом на сцену та глядача, ця інсталяція діяла постійно й розмито, інтегруючись у життя всієї шкільної спільноти. Проєкт застосовував ефекти відчуження, свідомо розмиваючи межу між вигадкою й реальністю – спочатку ніхто не знав, чи це справжні кадрові зміни, чи художній експеримент.

Перформативні елементи включали справжні адміністративні дії: розсилки електронних листів учительському складу, оголошення по гучномовцю, планування зустрічей, звернення до шкільної спільноти, зміни на сайті школи та пости в соцмережах. Партисипативні методи залучили всю

шкільну спільноту як несвідомих учасників перформансу – кожна реакція ставала його частиною. Медійні стратегії розширили охоплення: проєкт з'явився в Instagram, LinkedIn, а також привернув увагу дитячої інформаційної програми LOGO. Проєкт свідомо працював з ефектами дезорієнтації та невизначеності як художніми засобами, щоби зробити видимими автоматизовані реакції на авторитет

Навчальний підхід:

Способи фіксації знань:

Результати навчання фіксувалися через різноманітні формати документування й рефлексії. Відомий режисер Мартін Д'Коста супроводжував увесь проєкт і створив захопливий 20-хвилинний документальний фільм, який зафіксував емоційні реакції учасників і суспільну динаміку. Після повернення директора відбулася майже 90-хвилинна глибока дискусія з усього педагогічним колективом, у якій прозвучали як схвальні, так і критичні думки. Медійна реакція – від локальних газет до дитячої інформаційної програми LOGO – започаткувала широку суспільну дискусію про владу, участь і роль мистецтва в освітніх інституціях. Публікації в соцмережах від імені «дитячого керівництва» були поширені й прокоментовані сотні разів, породивши суспільні дебати. Тривалі обговорення серед учителів та батьків засвідчили, що проєкт порушив глибші питання щодо ієрархій та процесів ухвалення рішень у школі.

Ключ до навчальних підходів:

- Навчання через досвід: Усі учасники безпосередньо й фізично відчували, що таке владні структури – як це, коли отримуєш або втрачаєш вплив і простір для творчості.
- Трансформаційне навчання: Проєкт змушував критично осмислювати наявні структури влади та ставити під сумнів ієрархії, що сприймаються як «природні».
- Колективне навчання: Уся шкільна спільнота пройшла спільний процес навчання про владу, комунікацію та прийняття рішень.
- Партисипативне навчання: Особливо три учні початкової школи на практиці відчували справжню участь і співпричетність, оскільки їм дозволили ухвалювати реальні рішення, які були втілені.
- Навчання на основі конфліктів: Інтенсивні емоційні реакції створювали ситуації, у яких необхідно було осмислювати конфлікти та вчитися розуміти інші точки зору.

Компетенції:

Навички:

- Критичне мислення стосовно владних структур та ієрархій
- Навички комунікації в конфліктних ситуаціях
- Компетенція участі та демократична участь
- Медіаграмотність через роботу з соціальними медіа та публічною увагою
- Толерантність до неоднозначності в незрозумілих ситуаціях
- Здатність до рефлексії щодо власних реакцій та емоцій.

Знання:

- Глибше розуміння владних структур в інституціях

- Уявлення про демократичні процеси та прийняття рішень
- Знання про роль статусу та престижу в соціальних системах
- Уявлення про те, що школи функціонують як «особливі біотопи» з неформальними ієрархіями.

Ставлення:

- Сміливість критикувати існуючі структури
- Відкритість до альтернативних точок зору та нетрадиційних рішень
- Емпатія до різних позицій у владних відносинах
- Готовність до саморефлексії щодо власних привілеїв та реакцій
- Повага до думок та ідей дітей та молоді.

Як?

1. Налагодження довіри та розробка ідеї: багаторічна співпраця між культурним агентом та школою створила основу довіри для ризикованого експерименту
2. Розробка секретної концепції: спільне планування з командою професійних художників протягом декількох місяців, розробка трифазної концепції з різними «наступниками»
3. Стратегічна ініціатива: Заздалегідь було поінформовано лише кількох ключових осіб: заступника директора, шкільного інспектора, шкільного прибиральника, керівника шкільного офісу – всі інші нічого не знали
4. Фаза 1 – Черепаха (січень): Повне звільнення кабінету директора, встановлення акваріума та бонсаю, оголошення про призначення нової директорки Гонзали Цайдлер-Брак без згадки про мистецький проєкт
5. Етап 2 – Дитяче керівництво (лютий): після «відставки» черепахи, вступ на посаду Марселя (10), Єріни (10) та Селін (9), негайне впровадження дитячих реформ (скасування домашніх завдань, дозвіл носити капелюхи, щоденна картопля фрі), висвітлення в ЗМІ LOGO
6. Етап 3 — ШІ (березень): «Втручання» шкільної адміністрації, встановлення штучного інтелекту Kl.nd 1.4.0 з тоталітарними планами спостереження як ескалація роздратування
7. Розв'язка та рефлексія: повернення директора, широка дискусія з викладачами, документація досвіду, прем'єра документального фільму

Історія з практики:

«Я сам пережив ключовий момент, коли Бйорн передав мені головний ключ від школи. У цій маленькій металевій штуці раптом відкрився цілий космос можливостей. Творча енергія буквально поколювала у пальцях. А повернення ключа згодом відчувалося як невеличка ампутація. Навіть прибирання директорського кабінету означало водночас — звільнити своє привілейоване робоче місце.»

(Маттіас Фогель)

Особливо зворушливою стала сцена, коли троє учнів початкової школи відкрили своє перше засідання педагогічної ради. З власноруч виготовленими бейджами та серйозними обличчями вони звернулися з промовою до 300 дорослих працівників. Марсель гордо проголосив:

«Ми скасували домашні завдання, бо навчатися можна й без стресу!»

Реакції в залі коливалися від зворушених усмішок до розгубленого похитування головами.

Одна з колег згодом поділилася своїм досвідом:

“Це було неприємно – раптом більше не бути в курсі подій. Наче я стала просто звичайною підлеглою, а не важливою особою в шкільній ієрархії”.

Вплив:

Очікуваний вплив:

Проект досяг своєї мети – зробити видимими владні структури та започаткувати широку дискусію про участь і демократію в освітніх закладах. Діти вперше на практиці відчули справжню творчу силу й побачили, як їхні ідеї втілюються. Шкільна спільнота стала більш чутливою до значення ієрархій та неформальних владних механізмів.

Несподіваний вплив:

Емоційна сила реакцій здивувала навіть досвідчену мистецьку команду. Особливо гостро реагували педагоги, які обіймають функціональні посади, – тимчасова втрата близькості до влади викликала сильні емоції. Проект продемонстрував, наскільки статус і престиж у школі часто визначаються через неформальний доступ до керівництва. Усвідомлення того, що навіть очевидно вигаданий експеримент може викликати справжнє відчуття втрати впливу, підкреслило силу мистецьких інтервенцій.

Медійна увага перевершила всі очікування – від сюжету у дитячій новинній програмі LOGO до сотень поширень у соціальних мережах. Проект по-різному сприймали: його називали і «зворушливим бешкетом», і «надзвичайно захопливим експериментом демократії». Водночас почалися постійні дискусії про межі мистецтва, легітимність таких експериментів і запитання: коли мистецтво перестає бути нешкідливим?

Той факт, що навіть 90-хвилинна дискусія й офіційне вибачення не змогли повністю згладити наслідки, засвідчив довготривалий характер запущених процесів рефлексії..

Автори:

Основна творча команда: Матіас Фогель (культурний агент, юрист і кінорежисер), Керстін Стеєб (оперний режисер), Антонія Рефюс (театральний режисер), Софія Хуссейн (театральний режисер), Ганне Ленце-Лаух (художник по костюмах і сценічний дизайнер), Леоні Аппольд (художник по костюмах і сценічний дизайнер), Мартін Д'Коста (кінорежисер-документаліст).
Партнери по співпраці в установі: Ян Поль (заступник директора), Еккарт Кунце (дидактичний керівник), Жанетт Райзер (шкільний інспектор), керівник шкільного офісу, прибиральник, керівник кафетерію

Посилання:

<https://kulturagenten-hamburg.de/projekte/das-machtvakuum/>

<https://www.instagram.com/p/DGX8BbIMGL-/?hl=de>

https://www.linkedin.com/search/results/all/?fetchDeterministicClustersOnly=true&heroEntityKey=urn%3Aai%3Aorganization%3A105547877&keywords=kulturagent*innen%20hamburg&-origin=RICH_QUERY_TYPEAHEAD_HISTORY&position=0&searchId=740e7417-8378-4410-910a-3f85c101cc47&sid=%402Z&spellCorrectionEnabled=true

Фінансування: Проектний фонд «Культура і школа Гамбурга»

Прем'єра документального фільму: літо 2025 року

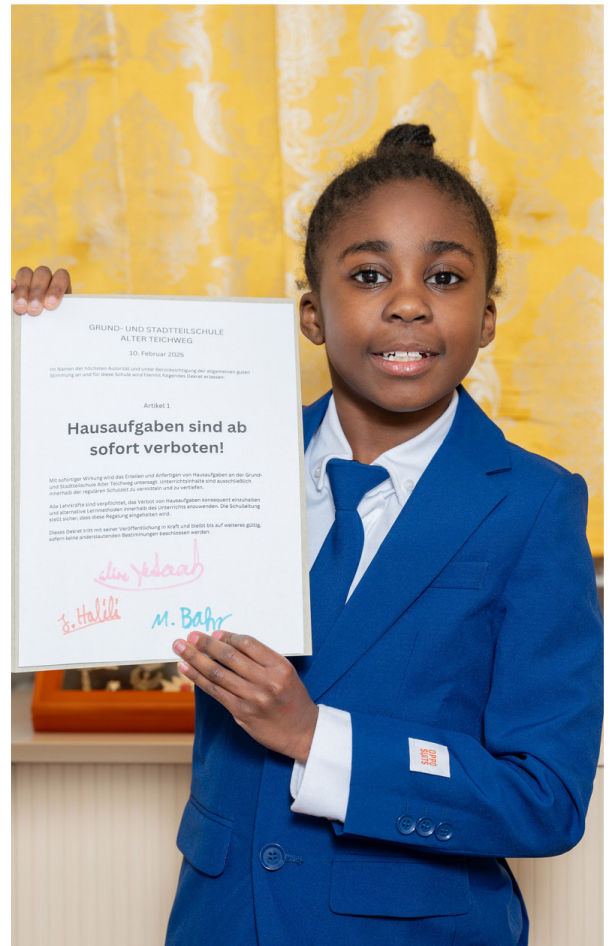

FOTO KREDITS: NILS ROHDE & MATTHIAS VOGEL

(C) KULTURAGENT*INNEN HAMBURG E.V.

LINKS PRESSE VERÖFFENTLICHUNGEN:

[HTTPS://WWW.YOUTUBE.COM/LIVE/IIDE6AMG1J8](https://www.youtube.com/live/IIDE6AMG1J8)

Питання для рефлексії:

- Які владні структури у вашій установі ви вважаєте очевидними, але насправді можуть бути піддані сумніву? Як би ви почувалися, якби вони раптово змінилися?
- Коли ви думаєте про свою емоційну реакцію на такі експерименти, що це говорить про ваше ставлення до влади, статусу та привілеїв?
- Як ми можемо забезпечити реальну участь та співучасть дітей та молоді, не ставлячи під загрозу перевірені структури? Де пролягає межа між участю та відповідальністю?
- Яку роль може і повинно відігравати мистецтво в інституціях? Коли, на вашу думку, «невинні витівки» переходять у проблематичне порушення меж?
- Як ви поведетеся, коли межа між вигадкою та реальністю стирається? Які гарантії вам потрібні, щоб брати участь в експериментальних процесах

**МІСІЯ:
АКТИВНЕ
ГРОМАДЯНСТВО**

КНИЖКОВА ВЕЧІРКА З ДЕРЕВОМ

Специфікація місії:

участь у житті громади, громадянська активність, міжособистісні стосунки, здоров'я та добробут

Використані художні техніки:

Література, перформанс

Складність:

2 – проста

Час:

Основна складність полягала у доступності учасників, оскільки практика проводилася на добровільних засадах і всі мали інші професійні зобов'язання.

Організація - Інша складність полягала у виборі книги (оскільки організатори мали дотримуватися італійського законодавства про авторське право), репетиціях, визначенні тем для обговорення та проведенні самого заходу

Матеріали та ресурси:

Книги було легко дістати, а якщо захід проводився під деревом Пампуело, то все було ще простіше, оскільки там були стільці і місце було дуже зручним. Зазвичай організаторам не потрібні були підсилювачі, але якщо вони були потрібні, то вони мали портативний мікрофон з динаміком. Для більших заходів це було складніше. Наприклад, на пляжі був потрібен мегафон. Якщо потрібне було підсилення звуку, то воно мало бути на батарейках, а не на розетці.

Команда

У підготовку та проведення сесії залучаються кілька фасилітаторів, а для підготовки місця проведення (принесення стільців тощо) потрібно ще кілька волонтерів.

Аудиторія:

Під час пандемії італійський уряд ввів суворі карантинні обмеження. Це негативно позначилося на психічному здоров'ї та самопочутті населення, особливо людей похилого віку. Після скасування карантину люди мали труднощі з поверненням до звичного життя та спілкуванням з іншими.

Контекст практики:

Загальний::

Під час пандемії італійський уряд ввів суворі карантинні обмеження. Це негативно позначилося на психічному здоров'ї та самопочутті населення, особливо людей похилого віку. Після скасування карантину люди мали труднощі з поверненням до звичного життя та спілкуванням з іншими.

В. Специфічний:

Після скасування карантину в Римі Крістіна Кау, активістка та засновниця ініціативи UN Pensiero Per, висунула ідею створити місце, де люди могли б зустрічатися, спілкуватися, обмінюватися

думками та проводити час разом — все те, що було так потрібно в той час. Це була неформальна та спонтанна ініціатива, вона не отримувала жодного фінансування і все відбувалося на волонтерських засадах. Пізніше, завдяки своїй любові до читання вголос для громади, до неї приєдналася Барбара Сброкка з організації Blu Shabaka APS разом з кількома іншими завзятими активістами. Ця волонтерська ініціатива зростала і розширювалася протягом наступних 4 років. Зараз заходи з читання вголос поширилися на інші райони Риму та його околиці, а також на інші країни, наприклад, Берлін. Ці заходи також стали частиною інших проєктів активістів, присвячених таким темам, як захист громадянських прав та політична активність.

Проєкт розпочався в районі Остія на околиці Рима. Крістіна почала доглядати за перехрестям в Остії, де стояло прекрасне дерево, оточене сміттям і занедбане. Вона вирішила прибрати територію і створити історію для дерева. Вона вигадала легенду про дерево, яке назвала Пампуело. Пампуело приїхав з Південної Америки, яку покинув в пошуках місця для життя, місця з добрими душами. Він подорожував по всьому світу і нарешті прибув до Остії, де вирішив пустити коріння і стати прекрасним деревом. Дерево розташоване на розі двох вулиць і завдяки Крістині стало місцем зустрічі людей. Згодом вона почала приносити до дерева книги і вішати їх на гілки. Вона написала історію Пампуело і створила плакат, який тепер постійно висить там, розкриваючи свою історію всім, хто бажає її прочитати.

Згодом, за допомогою місцевої громади, Крістіна почала організовувати заходи під назвою «Книжкова вечірка з деревом», і тепер там навіть є лавки та стільці, а гілки дерева створюють прохолодну тінь для відвідувачів заходу.

Іноді ці заходи рекламували офіційно, а іноді вони просто відбувалися спонтанно, природно. Хтось мав книгу і починав читати. Завжди були люди, які проходили повз і іноді приєднувалися. Це місце також стало місцем, де літні люди можуть прийти і відпочити, оскільки тут є де посидіти. Куточок Пампуело став органічним місцем, де люди можуть зустрічатися і просто бути.

Цілі практики:

- Створення та зміцнення спільноти мікрорайону, допомога в її розвитку та відчутті єдності в час, коли соціальна ізоляція, спричинена пандемією та карантинном, загрожувала змусити людей забути, що все це означає.
- Формування нових зв'язків та міжособистісних стосунків. Допомога людям у пізнанні один одного та відновленні взаємодії. Нагадування їм про те, що означає бути фізично присутнім поруч з кимось іншим.
- Переосмислення соціальних навичок, таких як ведення переговорів, обговорення, пошук компромісів, активне слухання, емпатія та відкритість до досвіду інших.
- Створення простору та заохочення людей ділитися своїми емоціями, думками та думками.
- Повернення потужної практики читання вголос для звичайних людей, а не тільки для професійних акторів.
- Покращення загального самопочуття учасників

Мистецький підхід:

Літературно-перформативний підхід, заснований на усному тлумаченні літератури. Читання вголос розглядається як перформативний акт, що поєднує силу літературного тексту з інтимністю

голосу та фізичної присутності.

Центральним елементом художнього підходу є перформативне читання як громадянський ритуал – використання живого слова для стимулювання роздумів, емоційного зв'язку та діалогу в публічному, орієнтованому на спільноту просторі.

Мистецькі інструменти:

Активне слухання, голос, книги, простір.

Активне слухання є головною умовою для того, щоб подія мала вплив. Хоча організатори свідомо не навчали цій навичці, з часом вони помітили її формування: щоразу публіка ставала все більш присутньою й уважною. Голос використовується для того, щоб оживити літературу та встановити емоційний і соціальний зв'язок між людьми. Організатори використовують свій голос не лише для передачі тексту, а й для створення спільної атмосфери, ритму та емоційного тону, який запрошує до присутності та глибокого слухання. Голос перетворює публічні простори на інтимні спільні простори. Він також слугує інструментом ненасильницького громадянського висловлювання, дозволяючи читачам м'яко, але сильно говорити про соціальні теми, права людини чи емоційний досвід.

Локація – ріг вулиці, де росте дерево Пампуело – є художнім інструментом сама по собі. Те, що колись було занедбаним, захаращеним сміттям громадським місцем, перетворилося на точку зустрічі для місцевих мешканців, зміцнюючи їхнє відчуття спільноти та сприяючи налагодженню взаємозв'язків між людьми.

Художні методи:

Читання вголос, сторітелінг і дискусія

Читання вголос: Проєкт повертає практику читання вголос як щось доступне кожному, а не лише підготовленим акторам чи професіоналам сцени. Проводячи відкриті публічні заходи, на яких читають книжки в повсякденному міському середовищі, ініціатива кидає виклик уявленню про те, що лише фахівці можуть «давати голос» літературі. Це демократизує сторітелінг, підкреслюючи: кожен голос має значення, а читання вголос — це спільна культурна та громадянська практика, а не сценічний виступ для обраних.

Навчальний підхід:

Способи фіксації знань

Дискусія - Учасники часто включалися в розмови, спровоковані прочитаними текстами, ділилися особистими роздумами, емоціями й дотичними історіями. Спонтанний характер зустрічей заохочував людей до вільного самовираження. Інтерактивність обговорень і постійне повернення учасників дозволяли організаторам адаптуватися до потреб групи, що підтверджувало: процес особистого й колективного навчання дійсно відбувається.

Зворотний зв'язок - Зазвичай був миттєвим і щирим: учасники усміхалися, дякували організаторам і висловлювали бажання повернутися. Це емоційне залучення та регулярний інтерес свідчили про глибокий, трансформаційний характер навчання. Хоча формальної системи оцінювання (на кшталт письмових відгуків чи щоденників) не існувало, такі неформальні обміни ставали природними моментами зворотного зв'язку, коли організатори могли спостерігати емоційні реакції, уважність і поступове зростання зацікавленості.

Повторна участь - Регулярне повернення на події дозволяло учасникам поглиблювати зв'язок із громадою.

Соціальна взаємодія - Неформальне спілкування та обмін історіями з іншими під час заходів додатково зміцнювали навчальний ефект.

Ключ до навчальних підходів:

Партисипативне навчання: Учасники брали активну участь у процесі: вибирали книги, читали вголос та брали участь в обговореннях. Така інклюзивна організація спонукала всіх, незалежно від походження чи рівня навичок, висловлювати свою думку та ділитися роздумами.

Трансформаційне навчання: Після ізоляції, спричиненої пандемією, багато учасників відчули зміну у своїх стосунках з іншими. Відновлення зв'язків через спільні історії, живі зустрічі та емоційний самовираження допомогло відновити почуття довіри, присутності та приналежності, змінивши їхнє уявлення про спільноту та міжлюдські стосунки.

Колективне навчання: завдяки взаємному обміну, діалогу, активному слуханню та рефлексії учасники знову навчилися бути разом, розуміти та відчувати себе комфортно в компанії один одного, налагоджувати зв'язки та розвивати почуття спільності.

Експериментальне навчання: навчання відбувалося не на теоретичному рівні, а через безпосередній досвід: читання вголос на публіці, реагування на оточення та спонтанна взаємодія. Учасники навчалися, діючи, відчуваючи та повністю занурюючись у момент.

Компетенції

- Розбудова спільноти: Учасники розвинули здатність зміцнювати соціальні зв'язки та створювати інклюзивні простори, що сприяють формуванню почуття приналежності.
- Громадянське самовираження: За допомогою сторітелінгу та діалогу учасники практикували представлення особистих та колективних досвідів, що мають значення в соціальному та політичному контексті.
- Емпатія та солідарність: Спільний досвід слухання та рефлексії сприяв формуванню емпатії, солідарності та відкритості до інших.
- Активна громадянська позиція: Учасники навчилися мирно та конструктивно брати участь у громадському житті, використовуючи мистецтво як засіб для підвищення обізнаності та налагодження зв'язків між людьми.

Навички:

- Активне, уважне та емпатичне слухання під час читання та обговорень
- Спільне розповідання історій, спільне створення наративів та залучення аудиторії
- Використання мистецтва та читання для ненасильницького протесту та соціального зв'язку

Знання:

- Культурна та літературна обізнаність, знайомство з класичною літературою та сучасними історіями, пов'язаними із соціальною справедливістю
- Розуміння соціальних проблем, пов'язаних з ідентичністю, міграцією та викликами для громади
- Юридична обізнаність у сфері авторського права

- Соціальний контекст: обізнаність про місцеві соціальні та екологічні проблеми, такі як приватизація портів та її наслідки.

Ставлення:

- Солідарність громади, сприяння почуттю приналежності через спільний культурний досвід
- Відкритість до автентичного вираження емоцій та прийняття недосконалості
- Прихильність до мирної громадянської активності
- Повага до культурної спадщини
- Цінування читання вголос як традиційної практики, що об'єднує людей.

Як?

Крок 1. Організатори зустрічаються особисто або обговорюють деталі в спільному чаті WhatsApp, щоб визначити дату наступної книжкової зустрічі. Зазвичай події відбуваються раз на місяць. Проводиться мозковий штурм стосовно того, книжку або громадянську тему варто підняти. Часто організовують цілу серію заходів навколо одного автора. У минулому працювали з творами Родарі, Джинзбург, Сапієнці, Кальвіно та інших.

Крок 2. Організатори зустрічаються один або два рази, щоб обрати уривки з книжки, які читатимуть уголос, та провести репетицію.

Крок 3. Просування події. Інформація про захід зазвичай поширюється через соціальні мережі. Велике значення має також ефект «сарафанного радіо», особливо тому, що багато учасників — це люди літнього віку, які не користуються технологіями.

Крок 4. Підготовка простору. Організатори приносять достатньо стільців, а іноді — частування та безалкогольні напої для гостей.

Крок 5. Проведення заходу. Спочатку учасникам розповідають трохи про автора, після чого відбувається читання вголос, обговорення, запитання та коментарі. Після офіційної частини люди залишаються поспілкуватися, провести час разом і встановити нові зв'язки.

Історія з практики

Барбара Сброкка з організації Blu Shabaka APS, одна зі співорганізаторок:

«Ми можемо сміятися разом, можемо думати разом, можемо ділитися емоціями. І це справді відчувається. Зворотний зв'язок, який ми отримуємо – усі посміхаються, усі щиро дякують. Їм цікаво, коли буде наступна зустріч, коли це знову відбудеться, бо люди хочуть бути разом. У суспільстві дуже багато самотності, ізоляції, відчуття відірваності. А це дуже простий, але водночас змістовний, розумний спосіб бути разом.

Для слухачів це не пасивна участь, це не як дивитися телевізор. Ми – люди, ми поруч, і вони можуть ділитися з нами своїми емоціями, думками. Вони реагують, вони можуть самі почитати, розповісти власну історію, пов'язану з прочитаним. Це просто. І це безкоштовно».

Крістіна Кау, засновниця ініціативи:

«Куточок Пампуело – це самоврядний літературний простір, який народився як форма протидії занедбаному стану столітнього дерева, що росло на цій клумбі. Колись це місце було завалене громіздким сміттям, але завдяки постійній турботі й прибиранню простір поступово перетворився на куточок для вільного обміну книжками й зустрічей із мешканцями району Остіа в Римі».

Вплив:

Очікуваний вплив:

- Посилення спільноти району шляхом формування почуття єдності та приналежності.
- Поширення досвіду цієї практики серед різних груп, включаючи людей похилого віку, меншини та осіб з нейрорізноманітністю.
- Заохочення невіртуальних, особистих соціальних взаємодій, які допомагають подолати ізоляцію, самотність та покращити самопочуття учасників.
- Допомога людям відновити соціальні зв'язки та навчитися знову спілкуватися.
- Сприяння активній участі через спільне читання та діалог, що дозволяє людям висловлювати емоції, думки та історії.
- Посилення присутності та уважності через практику читання вголос, що також сприяє особистому розвитку, наприклад, подоланню самоосуду та підвищенню впевненості в собі.
- Відродження культурної практики читання вголос як спільної, інклюзивної діяльності, доступної для всіх, а не тільки для професіоналів.
- Використання елементів розповіді та театральних елементів для творчого та емоційного залучення учасників, сприяння розвитку емпатії та зв'язків
- Надання людям безкоштовного, простого та змістовного способу збиратися, ділитися та відчувати себе частиною спільноти, що надає підтримку.

Несподіваний вплив:

Помітили, що під час цих заходів усі посміхалися. Відгуки, які отримали організатори, були надзвичайно позитивними; усі дякували їм і питали, коли і де буде наступний захід.

У міру того, як проєкт розвивався, він почав долучатися до протестних акцій, пов'язаних із правозахисною діяльністю та політичним активізмом. Одна з таких подій відбулася у берлінському метро – флешмоб у 2023 році, спрямований на підтримку відомого італійського політика, який зазнав тяжкої несправедливості. Читання книжки проходило трьома мовами. Інша акція з читання вголос була організована на пляжі на околиці Рима. Це було частиною протесту – сидячого страйку та флешмобу – проти ув'язнення того самого політика. Кожен міг принести книгу і прочитати щось, пов'язане з цією справою. Найближча акція з читання вголос відбудеться в порту, оскільки його приватизують без консультацій з населенням. Ця акція протесту також має на меті привернути увагу до проблеми забруднення навколишнього середовища туристичними круїзами.

Помітне зростання здатності учасників до активного слухання. Хоча активне слухання не було явною метою організаторів, з часом учасники стали більш залученими та уважними, створюючи з кожним новим зібранням більш присутню та згуртовану аудиторію.

Автори:

Крістіна Кау, засновниця UN Pensiero Per, активної, вільної та солідарної ініціативи, спрямованої на колективну участь.

Барбара Сброкка з організації Blu Shabaka APS та колективу «I poeti del Parco».

Посилання:

<https://www.facebook.com/UnPensieroPer>

Питання для рефлексії:

- Яку спільноту ви сподіваєтеся створити або зміцнити за допомогою читання вголос? (Подумайте про емоційні та соціальні зв'язки, які ви хочете розвинути).
- Як ви можете зробити проєкт інклюзивним і доступним для різних учасників (наприклад, людей похилого віку, людей з нейрорізноманіттям, мігрантів)? (Врахуйте фізичний доступ, мову, культурне походження та впевненість у читанні).
- Чи створюєте ви простір, який заохочує як слухання, так і участь? (Чи є середовище безпечним і привітним для людей, щоб вони могли висловлювати емоції або робити свій внесок?)
- Як ви будете обирати тексти і які цінності вони відображають? (Чи обираєте ви літературу, яка резонує з місцевими реаліями, політичним контекстом або соціальними боротьбами?)
- Як ви будете балансувати між спонтанністю та структурою під час зустрічей? (Чи будуть ваші заходи неформальними чи організованими заздалегідь і чому?)
- Яким чином ви можете забезпечити безперервність та стійкість проєкту, якщо у вас немає зовнішнього фінансування? (Подумайте про мотивацію волонтерів, партнерства або залучення громади.)
- Яку роль відіграє сторітеллінг або спільне читання у подоланні травми, протестах або активізмі у вашому контексті? (Подумайте про силу голосу, присутності та колективного обміну.)

ДОНАУВЕЛЛЕ (DONAUWELLE)

Специфікація місії:

Політична активність, розширення прав і можливостей, зміцнення громади

Використані художні техніки:

Література, медіа, журналістика.

Складність:

4 – досить складна

Матеріали:

Ручка та папір для письма, графічна програма та принтер

Ресурси:

Місце для проведення семінарів та нарад персоналу.

Час:

Випуск одного номера займає близько 3-4 місяців

Команда:

Волонтери, 2 редактори, перекладачі, ілюстратор та графічний дизайнер.

Аудиторія:

У випуску кожного номера беруть участь від п'яти до десяти мешканців району. Щодо читачів газети, то значна частина мешканців району мають мігрантське походження. З цієї причини номери зазвичай перекладаються турецькою та арабською мовами. Кожен номер газети друкується тиражем 2000 примірників.

Контекст практики:

Загальний:

Історично в районі Донаукіц-Норд проживають переважно представники нижчих соціально-економічних верств населення. Крім того, значна частина мешканців – це мігранти з низьким рівнем доходів, багато з яких не володіють німецькою мовою і не мають дозволу на проживання або офіційних документів. Це ускладнює їх інтеграцію в суспільство. Крім того, район переживає процес джентрифікації, що створює додаткові проблеми для місцевих мешканців.

Специфічний:

Quartiersmanagement (управління районами) у Берліні – це міська програма, спрямована на підтримку та зміцнення соціально незахищених районів. Програма співфінансується Сенатом Берліна. Вона підтримує місцеві проєкти, що покращують освіту, зайнятість, інтеграцію, житлові умови та стан публічних просторів. Програма координує роботу мешканців, місцевих інституцій та міської адміністрації для вирішення проблем конкретних районів та залучення місцевих

громад до облаштування свого району.

Проект «Donauwelle» розпочався як результат співпраці між цією програмою та асоціацією Schillerwerkstatt e.V. Імпульсом для його створення стала необхідність заохотити мешканців району до участі в місцевій політиці, надати їм можливість брати участь у вирішенні питань, що стосуються їхнього повсякденного життя, та зміцнити місцеву громаду.

Цілі практики:

1. Сприяти громадянській та політичній освіті шляхом заохочення участі місцевих жителів, особливо з маргіналізованих груп, за допомогою доступних форматів для підняття актуальних питань, спільного розроблення рішень та участі в демократичних процесах, таких як петиції та ініціативи на рівні мікрорайонів.
2. Впровадити підхід до журналістики, що базується на участі, з метою розвитку критичного мислення та надання нефахівцям можливості спільно створювати публічні наративи.
3. Сприяти розбудові громад та соціальній інклюзії шляхом зміцнення сусідських зв'язків, забезпечення участі різних груп населення, включаючи мігрантів, літніх мешканців та дітей, а також сприяння міжкультурному обміну та обміну між поколіннями.
4. Підтримувати творчу самореалізацію за допомогою доступних креативних форматів, таких як сторітелінг, колажі, комікси та фотографія, заохочуючи до участі навіть тих, хто не впевнений у своїх письменницьких здібностях.
5. Сприяти культурному різноманіттю та багатомовності шляхом перекладу вибраних матеріалів турецькою та арабською мовами та висвітлення альтернативних культурних наративів на такі теми, як старіння та самотність.
6. Посилити розширення можливостей шляхом підвищення видимості, публікуючи матеріали мешканців у друкованому вигляді, сприяючи визнанню, гордості та посиленню почуття причетності, що заохочує до подальшої участі.

Опис практики:

Проект «Donauwelle» – це газета для мешканців району, яка має на меті активізувати громадянську участь, політичну активність та розширити можливості громади. Вона висвітлює місцеві проблеми, такі як джентрифікація та соціальна інклюзія, за допомогою розповідей, ілюстрацій та колективного редагування. «Donauwelle» зміцнює зв'язки між мешканцями району та дає їм можливість висловитися, перетворюючи творчу самореалізацію на потужний інструмент соціальних змін та активної громадянської позиції.

Мистецький підхід:

Мистецтво участі

Основним мистецьким підходом, який використовується в проєкті «Donauwelle», є мистецтво участі. У створенні кожного випуску газети беруть активну участь мешканці району. Участь є відкритою, гнучкою та неієрархічною; долучитися може будь-хто з громади, незалежно від походження, мовних навичок чи творчого досвіду. Застосовується такий підхід тому, що багато мешканців, особливо мігранти або люди з нижчим рівнем освіти, можуть відчувати себе виключеними з офіційних

політичних чи культурних просторів. Участь через мистецтво пропонує доступний та мотивуючий підхід. Вона також змінює роль мистецтва з продукту, створеного професіоналами, на колективний процес створення сенсу та формування ідентичності. Це дозволяє різним членам громади творчо, спільно та змістовно залучатися до соціальних та політичних питань.

Через семінари та відкриті редакційні наради мешканці діляться своїми історіями, малюнками, фотографіями та ідеями. Дітей запрошують виразити себе через малюнки, а літні учасники пишуть колонки на основі своїх спогадів. Остаточне редагування відбувається в групах, де всі учасники обговорюють, коментують та голосують за матеріали, які будуть опубліковані.

Люди, які спочатку приходять просто поділитися ідеями, часто стають постійними дописувачами.

Мистецтво для критичного осмислення

Другий ключовий художній підхід – використання мистецтва як інструменту для критичного осмислення місцевої політики, міського розвитку, соціальних питань, ідентичності тощо. Газета відображає реальні події в районі та дозволяє визнати точки зору, які часто не представлені в ЗМІ.

Оскільки район стикається з такими проблемами, як джентрифікація, погана інфраструктура та забруднення навколишнього середовища, мистецтво надає мешканцям району простір для представлення своїх історій, думок та рішень цих проблем.

Кожен випуск спрямований на тему, пов'язану з місцевим контекстом, наприклад, транспорт, сміття, школи або самотність.

Мешканці критично розмірковують над цими проблемами за допомогою текстів, ілюстрацій, інтерв'ю та фотографій. Висвітлюються різні точки зору, наприклад, турецький мешканець, який ставить під сумнів західні уявлення про самотність, або діти, які мріють про кращу школу. Остаточна версія видання є багатомовною (німецька, турецька, арабська), щоб забезпечити її доступність для якомога ширшої аудиторії.

Поєднуючи партисипативні процеси з критичним художнім осмисленням, «Donauwelle» дає мешканцям можливість стати авторами своїх історій і агентами місцевих змін. Проект перетворює творче самовираження на інструмент громадянської участі.

Мистецькі інструменти та методи:

Сторітелінг, ілюстрація, редагування та фотографія використовуються як інструменти та методи.

Мистецькі методи:

Сторітелінг:

Сторітелінг є основним мистецьким методом проєкту. Учасники діляться своїм життєвим досвідом, спостереженнями та емоціями в письмовій формі, часто поєднуючи наратив, думку, спогади та журналістський стиль. Сторітелінг забезпечує емоційний резонанс та доступність, висвітлює маргіналізовані перспективи, будує міст між особистим досвідом та публічним дискурсом.

Ілюстрація

Ілюстрація використовується як доповнюючий або альтернативний метод вираження, особливо для тих, хто не дуже впевнено володіє письмовою мовою. Учасники надають власноруч створені ілюстрації, комікси, візуальні метафори та дитячі малюнки, висловлюючи свої погляди за допомогою уяви, а не слів. Візуальне відображення спогадів літніх учасників проєкту поєднує минуле і сьогодення.

Спільне редагування:

Редагування відбувається колективно. Учасників запрошують читати, критикувати та голосувати за поданий контент. Це включає раунди зворотного зв'язку, під час яких усі коментують тон, чіткість та доступність, а також обговорюють, як сформулювати чутливі або спірні питання. Редагування стає художнім та громадянським інструментом для діалогу та колективного авторства.

Мистецькі інструменти та методи:

Способи отримання знань:

Спільні сесії редагування: Після того, як автори подають свої тексти, всі учасники, як основна команда, так і сусіди, збираються, щоб прочитати, прокоментувати та спільно сформувати зміст. Ці сесії слугують майданчиком для рефлексії, де учасники дають і отримують відгуки від колег та порівнюють точки зору. Обговорення та відгуки: Кожен випуск газети формується в результаті декількох раундів зустрічей, на яких сусіди обмінюються своїм життєвим досвідом, проблемами та думками. Ці дискусії є неформальним, але ефективним інструментом для рефлексії, що допомагає учасникам краще усвідомити свою соціальну реальність та навчитися її формулювати. Громадянська активність як доказ навчання: Конкретні результати, такі як організація мешканцями прибирання вулиць або ініціювання петицій щодо політик після ознайомлення з випуском газети або участі в його створенні, є потужними індикаторами прикладного навчання та підвищення громадянських компетенцій.

Ключ до навчальних підходів:

Проект «Donauwelle» об'єднує кілька підходів неформальної та громадянської освіти, які сприяють як особистому розвитку, так і зміцненню громади:

1. Партисипативне навчання

Сусіди не є пасивними отримувачами інформації, а активно долучаються до формування змісту та напрямків розвитку газети. Від вибору тем до написання текстів та створення візуальних матеріалів – учасники формують навчальне середовище на основі власного життєвого досвіду. Такий підхід підвищує відчуття причетності, актуальність та мотивацію до навчання.

2. Колективне навчання

Процес створення є свідомо колективним. Люди з різним досвідом збираються разом, обмінюються знаннями та розмірковують над внеском один одного. Цей взаємний обмін формує спільне розуміння проблем громади та сприяє солідарності, емпатії та критичному мисленню.

3. Трансформаційне навчання

Рефлексуючи над проблемами громади (наприклад, джентрифікація, сміття, виключення), учасники запрошуються поставити під сумнів існуючі уявлення та розвинути нові перспективи. Процес публічного висловлення своїх занепокоєнь та усвідомлення, що до них ставляться серйозно, надає людям сили, підвищує їхню суб'єктність та трансформує їхні стосунки з оточенням і суспільством.

Компетенції

Навички

- Комунікація та самовираження: Учасники навчилися висловлювати свої ідеї, думки та досвід за допомогою письма, ілюстрацій, фотографії та інших творчих форматів. Багато людей були залучені до сторітелінгу або створювали візуальні матеріали (колажі, малюнки),

вдосконалюючи свої навички спілкування в публічних або напівпублічних просторах.

- Редакційна та медіаграмотність: завдяки ознайомленню з процесом створення газети, презентації ідей, спільного написання текстів та редагування учасники отримали уявлення про те, як формуються ЗМІ, що сприяє розвитку критичного усвідомлення медіа-наративів та структури влади.
- Співпраця на основі участі: робота з сусідами, які мають різні погляди, вимагала переговорів, активного слухання та спільного прийняття рішень (наприклад, вибір тем, перегляд матеріалів інших учасників).

Знання

- Розуміння місцевих громадських проблем: Учасники поглибили своє розуміння проблем на рівні мікрорайону (наприклад, транспорт, поводження з відходами, джентрифікація) та їхнього зв'язку з ширшими політичними та соціальними структурами.
- Розуміння демократичної та громадянської участі: Проєкт дав учасникам змогу побачити, як їхні голоси можуть впливати на суспільний дискурс. Наприклад, після опублікування тематичних питань було сформовано кілька ініціатив у районі (зокрема, лобіювання створення вулиці без автомобілів), що свідчить про зростання розуміння того, як можуть починатися громадянські зміни.
- Усвідомлення культурного різноманіття: Завдяки багатомовному контенту та міжкультурному діалогу учасники розвинули усвідомлення різних точок зору та практик щодо таких питань, як громада, самотність або старіння.

Ставлення

- Розширення можливостей та активність: Учасники відчули цінність своїх внесків, які були опубліковані та стали видимими, що посилює почуття приналежності та активності. Багато хто відчув більшу впевненість у тому, щоб публічно ділитися своїми думками та ініціювати громадянські дії.
- Емпатія та інклюзивність: Зустріч з різними точками зору (наприклад, погляди літніх людей, мігрантів) допомогла розвинути емпатію та більш включне ставлення до різних членів громади..

Як?

Крок 1: Розробка теми

Відкрита зустріч редакції з місцевими мешканцями використовується для визначення ключових тем: що важливо для району? Які теми є актуальними для поточного випуску?

Крок 2: Мобільна редакційна група

Редакційна команда виходить на вулиці з мобільним редакційним візком, збираючи думки та точки зору мешканців та місцевих експертів з обраної теми.

Крок 3: Дослідження

Для підготовки до публікації збираються, перевіряються та обговорюються факти, дані та особисті історії, пов'язані з темою.

Крок 4: Підготовка

Навколо окремих статей та результатів робочих зустрічей формуються робочі групи. Ці групи

відповідають за написання текстів, проведення інтерв'ю та фотографування.

Крок 5: Редагування

Проекти текстів та зображень друкуються та колективно переглядаються під час остаточної редакційної наради. Матеріали обговорюються, редагуються, скорочуються та коригуються за необхідності.

Крок 6: Остаточне редагування

Відгуки та пропозиції щодо редагування спільно обговорюються та впроваджуються. Обрані тексти перекладаються. Професійний редактор перевіряє зміст, щоб забезпечити чіткість та зрозумілість.

Крок 7: Дизайн

Графічний дизайнер макетує всі матеріали, розробляє кілька варіантів обкладинки та загальної колірної гами. Редакційна колегія обирає остаточний варіант, який потім надсилається до друку.

Крок 8: Розповсюдження

2000 свіжонадрукованих примірників «Donauwellen» забираються та розповсюджуються по всьому району, прямо в руки читачів..

Історія з практики:

Іріт Могілевський, ілюстратор «Donauwelle»:

«Життя – це не футбольний матч. Це не війна між світлом і темрявою, добром і злом. Життя – це щось невиразне, невловиме, неоднозначне. Стати на один бік, дивитися на світ з індивідуалістичної точки зору, закриваючись від досвіду інших живих істот, – це не просто сумно, це прямий шлях до катастрофи. Коли ми не можемо знайти спільну мову з іншими, ми відчуваємося абсолютно самотніми, відчуженими і нещасними. Ми стаємо егоїстичними, носячи своє егоїстичне ставлення до себе як знак честі. Ми завдаємо болю іншим, тому що їхній біль для нас нічого не означає. Їхній біль не може нас зачепити. І тому люди навколо нас пристосовуються, стають більш байдужими, відвертають свою увагу, будують стіни та інші захисні механізми. Деякі реагують агресивно, завдають болю у відповідь. Так починається цикл помсти: образа, помста, образа, помста... око за око, і весь світ сліпий.

А тепер давайте перемотаємо стрічку назад. Давайте згадаємо все, що ми думаємо, що знаємо. Забудемо все, чого нас вчили. Забудемо, що колись ми думали, що біле – це протилежність чорного, світло – це протилежність темряви, велике – це протилежність малого. Забудемо, звідки ми родом і яке ім'я нам дала мати. Давайте згадаємо лише те, що ми живі, в людському тілі, повільно вдихаємо і видихаємо...»

Джерело: Schillerwerkstatt

Режим доступу: Schillerwerkstatt

Вплив:

Запланований вплив:

- Мешканці стають більш залученими до вирішення питань свого району та місцевої політики, що сприяє формуванню активної громадянської позиції.
- Учасники набувають впевненості та навичок у самовираженні,

критичному мисленні, сторітелінгу та співпраці.

- Зміцнюється місцева ідентичність та почуття приналежності, особливо серед новоприбулих та маргіналізованих груп.
- Створення інклюзивних просторів для діалогу, що сприяють культурному обміну, взаєморозумінню та повазі між різними членами громади.
- Заохочення зв'язків між поколіннями та згуртованості громади, подолання розриву між різними віковими групами та групами з різним походженням.
- Надання мешканцям можливості діяти колективно, відстоювати свої потреби та впливати на позитивні зміни в їхньому районі.
- Підвищення обізнаності про соціальні та політичні проблеми, що впливають на громаду, та заохочення до постійного навчання та участі в житті громади після завершення проєкту..

Несподіваний вплив:

- Створення ініціативних груп у мікрорайонах (для прибирання сміття, подання петицій щодо дорожнього руху тощо).
- Конфлікти чи критика призводять до нових пропозицій та поглядів (наприклад, читач не згоден і долучається до обговорення, висловлюючи власну думку).
- Мешканці також впізнають організаторів проєктів та взаємодіють з ними, що допомагає їм відчувати себе частиною громади.
- Діти та люди похилого віку відчують себе включеними та цінованими завдяки спеціальним формам участі..

Автори:

Команда Schillerwerkstatt: Стефані Баттісті, Яель Паріш, Катрін Фрідманн, Іріт Могілевський

Посилання:

<https://www.schillerwerkstatt.de/>

Онлайн-версії всіх випусків: [Kiezredaktion der Donauwelle - Schillerwerkstatt](#)

Питання для рефлексії:

1. Кого не чути і чому? (Як ви будете залучати недостатньо представлені або маргіналізовані групи мешканців (наприклад, тих, хто не є носіями мови, літніх людей, молодь) таким чином, щоб вони почувалися комфортно і зацікавлені?)
2. Що насправді означає участь у вашому контексті? (Учасники будуть формувати зміст, процес чи і те, і інше?)
3. Чи є засіб мистецтва, який ви плануєте використовувати, зручним для учасників проєкту? (Чи є обрані вами художні засоби (наприклад, письмо, малювання, фотографія) доступними для вашої аудиторії з точки зору навичок, мови та впевненості?)
4. Які місцеві проблеми ви хочете вирішити? (Які нагальні соціальні проблеми існують у вашому районі і як ваш проєкт може стати каталізатором місцевих змін?)
5. Як ви будете підтримувати відносини з громадою після вирішення окремої проблеми або завершення виставки? (Які структури або процедури ви можете створити, щоб залучити людей, особливо тих, хто зазвичай не бере участі в громадських ініціативах?)
6. Чи готові ви відмовитися від частини контролю? (Партисипативне мистецтво означає прийняття непередбачуваності. Як ви будете створювати простір для конфліктів, розбіжностей або радикально різних поглядів?)

ЛІНОЛЕУМ ЕКСПРЕС

Специфікація місії:

Демократичне розширення прав і можливостей, політична активність, протестне мистецтво, добробут, фокус

Використані художні техніки:

Ліногравюра, візуальне мистецтво, стріт-арт

Складність:

2 - легка

Учасникам легко навчити базової техніки (як тримати ніж, як користуватися матеріалами тощо). Все, що їм потрібно, - це віра у власні сили та вміння оволодіти цією навичкою.

Матеріали: лінолеум (100% натуральний або м'який, що містить пластик), ножі для різання, друкарський верстат.

Ресурси:

Співпраця з відповідними асоціаціями для залучення бажаної цільової групи. Щодо приміщення, то потрібні закриті приміщення на випадок дощової погоди та відповідні місця з великим пішохідним трафіком для проведення майстер-класів на відкритому повітрі.

Час:

Since it's a mobile workshop, the setup doesn't require much time. One should account for the fact that once people immerse themselves in the process, the workshops can extend up to five hours.

Crew:

Even just one person is enough to guide the workshops. Once some of the participants learn the skills, they can continue teaching it to others.

Audience:

Практика підходить для широкого кола аудиторій, від дітей до дорослих. Серед учасників були політичні активісти, молодь із соціально неблагополучних районів, митці з СДУГ або просто перехожі — дорослі, сім'ї з дітьми, які мали трохи вільного часу. Кількість учасників була різною: зазвичай 10–12 осіб, але залежно від завантаженості місця проведення та відведеного часу вона могла бути значно більшою.

Контекст практики:

Загальний:

Проект реалізовувався в умовах політичної напруженості, зокрема підйому ультраправої партії «Альтернатива для Німеччини» (AfD), яка користувалася дедалі більшою підтримкою молоді. Це супроводжувалося загальним відчуттям політичної пасивності та відстороненості громадськості. Багато людей, здавалося, зневірилися в активній участі в суспільному житті та відчували байдужість. Проект став відповіддю на цю атмосферу, запропонувавши альтернативний простір для самовираження, рефлексії та неформальної політичної освіти, особливо для молоді, яка

відчувала себе відірваною від основного політичного дискурсу. Крім того, в ширшому контексті існувала глибока занепокоєність зростанням впливу правих сил у секторі молодіжної роботи в Східній Німеччині, особливо через історичні прогалини в післявоєнній денацифікації. Тому було надзвичайно важливо забезпечити ідеологічну безпеку та інклюзивність мережі.

Специфічний:

Проект виник з необхідності реагувати на політичні події та соціальну несправедливість, що відбувалися на той час. Імпульсом для Люка стало бажання використати ліногравюру, щоб мотивувати громадськість до активнішої політичної діяльності. Концепція проекту сформувалася, коли він зв'язався з мережею однодумців — політичних активістів, соціальних працівників та молодіжних лідерів у Берліні та Лейпцигу. Ці люди, багато з яких мали досвід роботи в НУО, допомогли йому з фінансуванням проекту, розширенням аудиторії та логістикою.

Цілі практики:

1. Розвивати політичну свідомість, активізм та критичне мислення через доступні процеси художньої творчості.
2. Надати учасникам можливість виражати незгоду та переживання щодо суспільних проблем за допомогою ліногравюри.
3. Розвивати художні та технічні навички в ліногравюрі для використання в спонтанних публічних просторах.
4. Забезпечити медитативну, практичну творчу діяльність, яка допомагає учасникам заспокоїтися, відновити концентрацію та емоційну стійкість.
5. Пропагувати мистецтво як механізм подолання труднощів, що надає психологічне полегшення та можливість висловити громадянську позицію.
6. Популяризувати ліногравюру як терапевтичний та творчий інструмент.

Опис практики:

Проект «Лінолеум експрес», розроблений у відповідь на політичну апатію, сприяє активній громадянській позиції, політичному самовираженню та емоційній стійкості через спонтанне, практичне мистецтво.

На майстер-класах використовуються техніки ліногравюри для залучення учасників до створення протестного мистецтва, заохочуючи самовираження, критичне мислення та громадянський діалог. Процес легкий у навчанні, недорогий і глибоко медитативний, що робить його особливо ефективним для людей з СДУГ або емоційним стресом.

Незалежно від того, чи проходять майстер-класи на жвавих вулицях, чи в громадських центрах, вони відкриті для людей будь-якого віку та ґрунтуються на взаємному навчанні, співпраці та інклюзивності. Основна місія проекту – поєднати мистецьку творчість із політичною свідомістю, перетворюючи тротуари на студії, а принти – на потужні публічні меседжі.

Мистецький підхід:

«Лінолеум експрес» використовує активістський і спонтанний творчий підхід, заснований на доступності, актуальності та залученні вулиці. Мета – забезпечити швидке колективне створення мистецтва у відповідь на політичні чи соціальні події. Підхід є як партисипативним,

так і мобільним, підкреслюючи демократизацію протестного мистецтва.

Мистецькі інструменти::

- Мистецькі інструменти:
- Лінолеум та інструменти для різьблення для друку.
- Портативний друкарський верстат або обладнання для створення на місці.
- Мобільний візок для транспортування матеріалів у громадських місцях.

Художні методи:

- Рельєфний друк: використання ліногравюри для створення фокусу, спокою та стану потоку.
- Вуличні майстерні: винесення мистецтва безпосередньо у публічний простір.
- Спонтанне протестне мистецтво: створення принтів у реальному часі для негайної політичної реакції.
- Спільний дизайн: учасники спільно створюють слогани, символи та повідомлення.
- Практичний обмін навичками: навчання на місці навичкам, які легко опанувати.

Навчальний підхід::

Способи отримання знань

Спонтанні дискусії під час і після сесій дозволили учасникам поміркувати над політичними меседжами та емоційними реакціями, викликаними творчим процесом. Спостереження за реакціями перехожих у громадських місцях дало можливість отримати миттєвий зворотний зв'язок від реального світу. Обмін досвідом між учасниками відбувався природно, оскільки вони навчали один одного техніці ліногравюри. Коли люди поверталися на наступні сесії, виникали групові дискусії, під час яких вони часто обговорювали те, чого навчилися, що їх надихнуло або як вони використовували свої роботи після сесій. Емоції оброблялися через тактильну роботу та зосереджену увагу. Учасники знайшли моменти спокою та ясності, що було дуже цінним для тих, хто бореться з СДУГ.

Ключ до навчальних підходів:

Експериментальне навчання було центральним, оскільки учасники вирізали, друкували та фізично створювали матеріали для протесту, навчаючись на практиці в режимі реального часу. Партисипативне навчання мало місце тоді, коли окремі особи формували зміст майстер-класів через власні меседжі та політичні висловлювання.

Колективне навчання відбувалося у спільних публічних просторах, де відбувався вільний обмін ідеями, інструментами та техніками.

Трансформаційне навчання відбувалося тоді, коли люди отримували нові уявлення про активізм, самовираження та свою роль у суспільстві.

Тандемне навчання мало місце тоді, коли учасники навчали один одного навичкам ліногравюри.

Компетенції

Навички

- Візуальне самовираження за допомогою ліногравюри

- Основні техніки дизайну та ручного друку
- Розробка повідомлень та написання слоганів
- Залучення громадськості та вуличний активізм

Знання

- Усвідомлення впливу ліногравюри на самопочуття
- Розуміння того, як мистецтво може бути використане для громадянського самовираження
- Розуміння політичних процесів та публічного дискурсу

Ставлення

- Впевненість у самовираженні
- Розширення можливостей через творчість
- Підвищення політичної свідомості та критичного мислення
- Відкритість до співпраці та інклюзивного діалогу

Як?

Крок 1. Забезпечте співпрацю з необхідними партнерами для отримання фінансування проєкту та забезпечення його поширення. Узгодьте цілі проєкту та цільову аудиторію.

Крок 2. Знайдіть відповідне приміщення. Якщо це захід на відкритому повітрі, бажано, щоб це була жвава пішохідна зона.

Крок 3. Проведіть майстер-клас(и). Якщо учасників більше 10, потрібно 2 фасилітатори.

Крок 4. Оцініть успішність проєкту, використовуючи відгуки фасилітаторів, учасників та громадськості

Історія з практики:

Відгуки учасників:

«Це було неймовірно, я ніколи не думав, що за допомогою такої простої техніки можна створити щось настільки складне!

«Це набагато простіше в організації та виконанні, ніж трафаретний друк, і набагато цікавіше!»

«Тепер я хочу цим займатися постійно! Це було дуже надихаюче, і я нарешті зміг зосередитися на чомусь більше ніж на 5 хвилин, не нудьгуючи і не задаючи собі питань!»

Вплив:

Очікуваний вплив:

- Креативне розширення можливостей: Надання людям, особливо молоді та маргіналізованим групам, можливості самовираження за допомогою ліногравюри та друку.
- Покращення концентрації та спокою: Допомога людям, особливо тим, хто страждає на СДУГ або травми, зосередитися та розслабитися за допомогою медитативного процесу різання та друку, одночасно активуючи обидві півкулі мозку.
- Доступне навчання навичкам: Навчання простій, відтворюваній техніці, яку можна використовувати самостійно або передавати іншим («усі навчають одне одного»).
- Підвищення самооцінки та ініціативності: Підсилення віри учасників

у свої творчі здібності, незалежно від попереднього досвіду.

- Мотивація до політичної активності: Заохочення учасників до підвищення політичної свідомості та активності через усвідомлення, що вони мають що сказати і як це сказати.
- Політичне самовираження: надання активістам інструментів для швидкого та спонтанного створення матеріалів для протестів у публічному просторі.
- Поєднання мистецтва та громадянського життя: перетворення художньої творчості на частину публічного простору, а не обмеження її музеями чи елітними просторами.

Несподіваний вплив:

- Формування нових колективів: деякі учасники настільки надихнулися, що створили власні друкарські групи або проєкти.
- Подальша індивідуальна практика: учасники продовжили займатися ліногравюрою самостійно після закінчення майстер-класів, іноді створюючи сотні відбитків (наприклад, масове виробництво різдвяних листівок).
- Соціальний ефект: навички передавалися дітям, одноліткам та місцевим мережам, поширюючи творчість за межі початкового кола проєкту.
- Цифрова взаємодія: учасники почали ділитися своїми роботами в соціальних мережах, збільшуючи їхню видимість та поширюючи громадянські повідомлення.
- Терапевтичні результати: учасники відчули глибоке емоційне звільнення та рефлексію навіть без офіційної терапевтичної підтримки, особливо в громадах, що зазнали травм.

Автори:

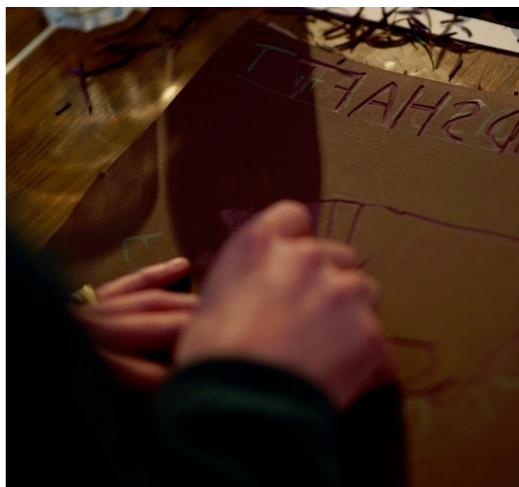
Люк Ваттендорф, продакт-дизайнер із соціальним підходом.

Посилання:

linoleumexpress.wordpress.com та luec.carbonmade.com

ФОТО: ЛЮК ВАТТЕНДОРФ

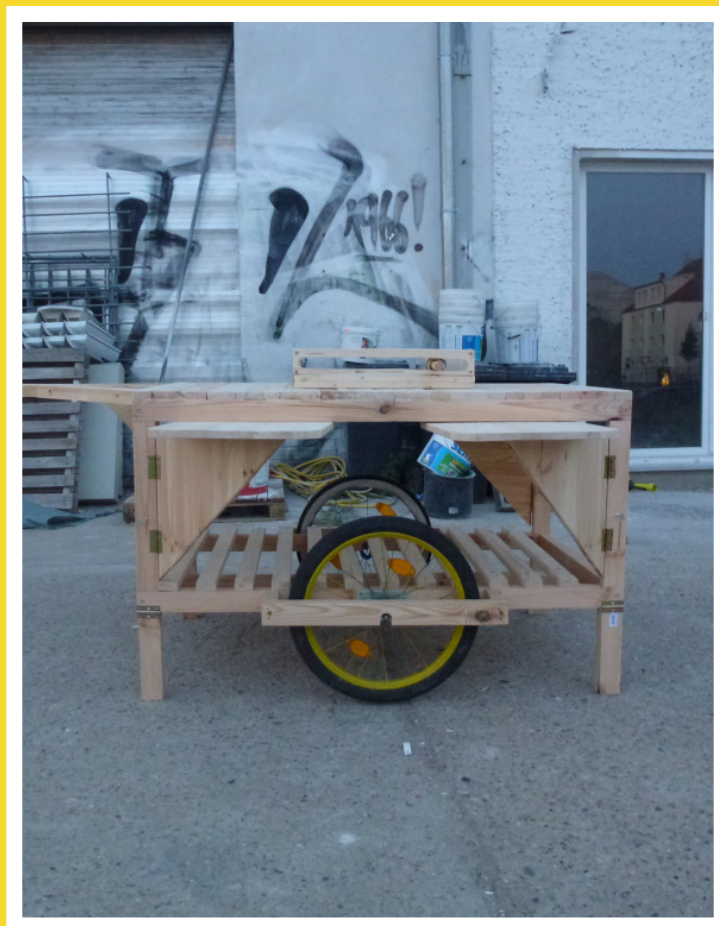

ФОТО: ЛЮК ВАТТЕНДОРФ

Питання для рефлексії:

1. Як художні техніки друку, такі як ліногравюра, можуть бути використані для стимулювання публічного обговорення політичних або соціальних питань?
2. Яким чином можна організувати арт-майстерні, щоб залучити та реалізувати потенціал людей, які не вважають себе художниками?
3. Які партнери (асоціації, НУО тощо) можуть знадобитися для залучення конкретних цільових груп (наприклад, маргіналізованої молоді)?
4. Які структури підтримки (простір, фінансування, фасилітатори) необхідні для того, щоб такий проєкт був доступним і стійким?
5. Як ваш проєкт може створити ефект хвилі за межами мастеркласу, наприклад, виставки, публікації або активістські акції?
6. Як ви будете мотивувати учасників бути достатньо допитливими та відкритими, щоб долучитися до мастеркласів, яку цінність ви їм запропонуєте?

МИСТЕЦТВО, ПЕРЕМІЩЕННЯ ТА ВРАЗЛИВІСТЬ. ФОТОГРАФУЮЧИ БАРСЕЛОНУ З ЇЇ ОКОЛИЦЬ

Специфікація місії:

Соціальна інклюзія, громадянська активність, гуманізація психіатричної допомоги

Використані художні техніки:

Візуальне мистецтво, медіа, цифрове мистецтво

Складність:

4 – досить складно

Матеріали

Для реалізації проєкту необхідні різноманітні матеріали, зокрема аналогові фотоапарати, фотоапарати Polaroid та матеріали для проявлення (рідини, фотопапір). Також необхідні матеріали для фінальної виставки: рами, проектори тощо.

Ресурси

Проєкт потребує приміщень для проведення майстер-класів та фінальної виставки. Він також залежить від фінансових ресурсів, які були отримані завдяки Фундації la Caixa (Fundación la Caixa) та її гранту «Мистецтво для змін» («Arts for Change»). Було забезпечено безкоштовну співпрацю з Громадським центром Pati Llimona в Барселоні та з Девідом Жарке, який запропонував свій вітрильник Ikigai для морських прогулянок.

Час

Проєкт вимагає часу для відбору учасників та формування чотирьох груп для проведення майстер-класів, а також часу для створення художніх робіт, виставки і, найголовніше, для роботи з різними людьми, які долучилися до проєкту.

Команда

У проєкті бере участь різноманітна група людей: члени команди Radio Nikosia, художники, психологи та волонтери. Проєкт вимагає високого рівня координації та комунікації між усіма учасниками.

Аудиторія:

- Люди, що мають або не мають психіатричних діагнозів.
- Люди та установи, що працюють у сфері психічного здоров'я та мають потребу в гуманізації психіатричної допомоги.
- Громадськість, заохочення громадянської участі через лекції та виставки.

Контекст практики:

Загальний:

Ця практика з'явилася в післяпандемічному міському контексті, що характеризувався посиленням соціальної нерівності, проблемами психічного здоров'я та тривалими дебатами щодо інклюзії та публічного простору. Барселона, місто, відоме своєю яскравою культурною сценою та різноманітним населенням, стала сприятливим ґрунтом для художніх експериментів та роботи з громадою, особливо в маргіналізованих міських районах.

Специфічний:

Проект «Мистецтво, дислокація та вразливість. Фотографуючи Барселону з її околиць», що працює на перетині мистецтва, соціальної активності та захисту ментального здоров'я, відображає ширші соціально-політичні зусилля в Іспанії, спрямовані на дестигматизацію психічних захворювань, просування культури участі та повернення периферійних міських просторів як зон творчості та приналежності.

Проект був розроблений у Барселоні, Іспанія, у 2023 році. Був запущений після відбору та фінансування в рамках гранту Art for Change від Fundació «la Caixa», який підтримує мистецькі ініціативи з сильним соціальним впливом.

Співпраця об'єднала іспанську фотожурналістку Кінтіну Валеро та Radio Nikosia, культурну асоціацію, що складається з людей з діагнозом психічного захворювання та без нього. Їхня спільна робота була спрямована на використання фотографії та аудіовізуальних засобів як інструментів для розширення можливостей, колективного самовираження та емоційного зцілення.

Проект також отримав підтримку від місцевих інституцій, таких як Громадський центр Паті Лімона, який надав приміщення для майстер-класів з аналогової фотографії та провів фінальну виставку. Крім того, за підтримки Девіда Жарке, який надав свій човен «Ikigaï» як місце для натхнення та зв'язку з природою, були організовані терапевтичні сесії з вітрильного спорту.

Цілі практики:

- Підвищити обізнаність, сприяти громадянській освіті та активізму
- Кинути виклик стереотипам щодо психічного здоров'я та змінити уявлення про нього, обмінюючись історіями, що надихають інших. За допомогою цих візуальних розповідей ми прагнули викликати співчуття, подолати стигматизацію та змінити суспільне сприйняття на більш гуманне та співчутливе розуміння психічного здоров'я.
- Створити інтерактивні фотографічні майстерні та простори, що сприяють рефлексії, критичному мисленню та активному слуханню.
- Організувати лекції з підвищення обізнаності в установах, університетах, школах, громадських центрах та на конференціях. Ці заходи стали платформами для поширення результатів проекту, заохочення діалогу та сприяння залученню громади.

Для охоплення ширшої та різноманітнішої аудиторії, твори мистецтва були представлені на виставці в Барселоні та поширені через медіаканали, зокрема вебсайт Radio Nikosia та національні ЗМІ, такі як La Vanguardia.

Опис практики:

Проект використовує етичну фотографію та аудіовізуальні засоби масової інформації для залучення осіб з різним досвідом психічного здоров'я до спільного створення мистецтва, сприяючи соціальній інклюзії та розкриттю потенціалу. Завдяки поєднанню майстер-класів з аналогової фотографії, морських екскурсій та колективних рефлексій учасники активно формують наративи, що кидають виклик стигматизації психічного здоров'я та сприяють розвитку стійкості.

Мистецький підхід:

Етичне партисипативне створення образів та мистецтво.

Цей підхід заохочує навчання через досвід, конструктивну критику та позитивні дискусії. Він базується на п'яти ключових принципах:

- Інклюзія: посилення голосів тих, хто є менш помітними в наших громадах.
- Слухання: налагодження діалогу, спільних дій та аналізу за ініціативою громади.
- Переосмислення: дослідження та переосмислення ідентичностей та складних питань.
- Привласнення: надання учасникам можливості контролювати свої наративи та визначати рішення.
- Трансформація: об'єднання людей, зцілення особистих та колективних травм і сприяння примиренню.

Мистецькі інструменти:

- Фотографія (аналогові камери, камери Polaroid, мобільні телефони)
- Відеозапис (для документування, розповіді історій та аудіовізуальних робіт)

Artistic methods:

Етичний сторітелінг, свідомо комунікація, морські екскурсії, майстер-класи з аналогової фотографії. Основними інструментами є етичний сторітелінг та свідомо комунікація. Творчий та гуманістичний процес вважається таким же важливим, як і кінцевий продукт. Проект спрямований на зміцнення впевненості та мотивації учасників, використовуючи як успіхи, так і помилки як інструменти навчання та самореалізації.

Морські екскурсії використовувалися як творчий та терапевтичний метод для розширення способів бачення, мовлення, слухання та творення.

Під час майстер-класів з аналогової фотографії заохочувалася колективна участь через створення спільних зображень, які згодом були відібрані для фінальної виставки. Після кожного майстер-класу проводилися групові сесії для обміну особистим досвідом та творчими техніками. Учасники активно залучалися до художнього процесу, а їхні потреби ретельно враховувалися. Основною ідеєю було поекспериментувати з різними засобами фотографії та задокументувати творчий шлях. Крім того, команда Radio Nikosia надавала учасникам постійну психологічну підтримку, забезпечуючи безпечне та сприятливе середовище протягом усього проекту.

Навчальний підхід

Способи отримання знань

Групові дискусії та особисті рефлексії:

Після кожного майстер-класу, незалежно від того, чи то була фотографія, вітрильний спорт чи аналогова фотографія, проводилися групові дискусії, під час яких учасники обмінювалися особистим досвідом та аналізували емоційний і творчий процес. Ці діалоги допомогли зробити навчання наочним і змістовним.

Виставка:

Виставка стала потужним інструментом для закріплення знань, перетворивши особистий і колективний досвід учасників на спільну публічну розповідь. Вона дозволила їм побачити свої роботи в контексті, оцінені та інтерпретовані іншими, що підтвердило цінність їхніх творчих зусиль та емоційної подорожі. Під час підготовки та кураторства виставки учасники заглибилися в рефлексію щодо свого навчання, прийняли рішення щодо того, що показати і чому, а також практикували критичне мислення, сторітелінг та співпрацю. Презентація своїх робіт перед аудиторією також сприяла зміцненню впевненості, гордості та почуття ідентичності і громадянської активності.

Ключ до навчальних підходів

Партисипативне навчання було центральним, з активною участю окремих учасників у розробці майстер-класів, спільному створенні контенту та впливі на остаточну виставку. Саме їхні голоси й досвід визначали напрям мистецького й освітнього процесу.

Експериментальне навчання відбувалося через практичні заняття, такі як аналогова фотографія, морські екскурсії та проявлення плівки. Учасники навчалися, діючи, рефлексуючи та повертаючись до вже вивченого.

Трансформаційне навчання заохочувалося через критичну рефлексію та сторітелінг, що допомагало учасникам кинути виклик внутрішнім стереотипам, переосмислити особисті історії та розвинути нові способи бачення себе та світу.

Колективне навчання відбувалося під час групових занять, де учасники обмінювалися досвідом, художніми техніками та зворотним зв'язком. Це спілкування створило сильне почуття спільноти та взаємної підтримки.

Компетенції

Навички

- Аналогова фотографія та аудіовізуальне мистецтво (зйомка, проявлення плівки, монтаж)
- Сторітелінг та самовираження за допомогою візуальних засобів
- Комунікація та робота в групі
- Спостережливість (особливо під час морських подорожей)

Знання

- Розуміння проблем психічного здоров'я з власного досвіду та з точки зору інших
- Розуміння громадянської активності та ролі публічного мистецтва в соціальних змінах
- Мистецтво як засіб соціальної інклюзії, зцілення та активізму

Ставлення

- Емпатія та відкритість до досвіду інших
- Впевненість у своїй здатності робити внесок у мистецтво та суспільство

- Критичне усвідомлення стереотипів та стигматизації
- Почуття приналежності та громадянської відповідальності
- Цікавість та мотивація продовжувати навчатися та виражати себе через мистецтво

Як?

Крок 1. Початкова фаза:

Спираючись на партисипативні методики, та уважно слухаючи учасників, художниця Кінтіна Валеро розробила майстер-класи з аналогової фотографії для культурної асоціації Radio Nikosia, працюючи з людьми як з діагнозом психічного розладу, так і без нього.

Цей етап включав зустрічі між художницею Кінтіною Валеро, асоціацією Radio Nikosia та фахівцями-партнерами для обміну ідеями та розробки інноваційних, креативних підходів із використанням методологій участі, розробки платформ комунікації та оцінки, а також відбору та інтеграції учасників у проєкт, планування та розподіл ролей у майстернях.

Етап 2. Етап реалізації:

Польові дослідження та майстер-класи проводилися в просторі Red Sin Gravedad радіостанції Radio Nikosia в Барселоні. Вони включали екскурсії містом та морські прогулянки з Масною вздовж узбережжя Барселони. Цей етап включав майстер-класи з основ фотографії та техніки редагування, щотижневі заняття з мистецтва з постійним діалогом між художниками та учасниками, щомісячні оцінки та консолідацію проєкту, а також створення фінальної серії фотографій та аудіовізуальних робіт.

Було проведено чотири морські екскурсії на яхті Девіда Жарке, що відправлялася з порту Масною до Барселони. Під час цих екскурсій учасники керували яхтою, а також фотографували на компактні чорно-білі плівкові камери та мобільні телефони. Наприкінці кожної екскурсії група обмінювалася враженнями.

У Барселоні було проведено дві екскурсії, під час яких учасники використовували аналогові компактні фотоапарати та мобільні телефони для відеозапису.

У громадському центрі Pati Llimona Civic Center відбулося чотири майстер-класи з проявлення плівки. Крім того, для створення портретів учасників використовували фотоапарат Polaroid. Кожна екскурсія завершувалася обговоренням вражень.

Етап 3. Постпродакшн та виставка:

Були проведені майстер-класи з редагування та остаточного відбору зображень. Остаточна підготовка до виставки включала друк 100 чорно-білих фотографій різних розмірів на художньому папері. Двадцять вибраних робіт були виставлені в залі Sala Ruines у Громадському центрі Pati Llimona в Барселоні. Зображення супроводжувалися текстами каталонською та іспанською мовами. Виставка була відкрита в Громадському центрі Pati Llimona 21 березня 2024 року і тривала до 17 квітня 2024 року.

На екрані в Sala Ruines, який було видно з вулиці, було показано аудіовізуальну роботу, присвячену морю, яка супроводжувалася голосом за кадром і віршем, написаним художником Крісом Інкою, натхненним Барселоною.

Інший аудіовізуальний твір, що складався з відео та фотографій, зроблених колективом Radio Nikosia, які документували творчий процес, був доступний за QR-кодом на виставці та включений у вигляді цифрового файлу.

Цей етап проєкту включав:

- Підготовка виставки: друк фотографій, монтаж відео та встановлення інсталяції.
- Розробка та поширення результатів проєкту через вебсайти, соціальні мережі, радіопрограми та журнали. Співпраця включала Громадський центр Pati Llimona, Radio Nikosia, міська рада Барселони, La Vanguardia та Fundación "la Caixa."
- Організація виставки та її відкриття.
- Організація лекцій та заходів у приміщеннях партнерів проєкту, державних та приватних установах, включаючи Universidad de Catalunya та Universidad Rovira I Virgili в Італії.
- Подальше поширення результатів проєкту через онлайн-платформи та ЗМІ після виставки.

Крок 4. Оцінка:

Останній етап проєкту включав постійну оцінку на всіх етапах проєкту, що завершилася комплексним підсумковим оцінюванням. Поточна оцінка сесій проводилася художницею Кінтіною Валеро у тісній співпраці з учасниками та Radio Nikosia з метою вдосконалення творчого процесу та взаємодії учасників.

Історія з практики

Нижче наведено уривок вірша, написаного художником Крісом Інкою з колективу Radio Nikosia, натхненного нашим проєктом та Барселоною. Цей вірш прозвучав у виконанні Кріса Інки у відео, створеному колективом Radio Nikosia, та показаному під час виставки проєкту в Salas Ruines Громадського центру Pati Llimona.

Це місто меж
Кріс Інка (переклад)
Це місто меж,
це місто прірви —
наша душа залишилася
на краю пейзажу,
де дерево,
де вікно.
Де місця, де ми зітхали,
залишилися позначеними,
де ми цілувалися,
де ми плакали.
На якій вулиці,
в якому морі,
на якому асфальті
дихало поруч з нами.
Ми дивимося на це лабіринтове місто,
на вітрини магазинів,
що ув'язнюють кохання, яке колись минуло,
порожню відповідь
на питання, хто ми є
і куди ми йдемо.

Це місто,
прекрасне і жахливе,
ми живемо в ньому, як у неіснуючому місці,
що дихає
в нашому маленькому червоному серці.
Місто безладу,
місто світла,
місто, що зникло,
переповнене туристами
і порожніми фонтанами.
Де ми можемо розміститися,
щоб побачити тебе по-іншому?
Де ми можемо покласти те, що відчуваємо,
щоб ти не розірвало нас на шматки?
Ми дивимося на твоє море —
яке для мене є океаном —
твої гори,
що оточують нас.
І з твоїх висот,
з твоїх віддалених місць,
я вірю,
що ми все ще любимо тебе,
навіть залишаючись
в'язнями
твого шуму,
твого диму,
твого поспіху.....

Вплив:

На учасників

Робота в галузі психічного здоров'я вимагає серйозної концентрації на відновленні зв'язків між постраждалими особами та їхніми громадами. Основним очікуваним результатом проєкту було відновлення міжособистісних просторів за допомогою мистецтва та фотографії, сприяння обміну життєвим досвідом та зміцнення зв'язків між людьми та їхнім оточенням.

Проєкт сприяв розвитку нового погляду на оточення, що стало потенційним шляхом до соціальної реінтеграції. Особливо позитивний вплив на учасників мали морські екскурсії, які створили простір для розширення їхнього світогляду та відчуттів завдяки зв'язку з морем та зміцненню взаємозв'язків із містом.

Розширення можливостей було досягнуто завдяки опануванню художніх технік. Особливо успішним виявилось використання компактних аналогових фотоапаратів, оскільки багато учасників ніколи раніше не мали досвіду роботи з ними. Головною метою було створення значущих зображень, насолоджуючись творчим процесом з різних точок зору. Використання аналогових камер та чорно-білої плівки покращило навички учасників у фотографії, спостережливість, пам'ять та здатність до рефлексії.

Групові виїзди, особливо на вітрильнику, сприяли створенню теплих і незабутніх моментів, заохочуючи командну роботу через створення зображень, музику та навчання навігації. Ця творча

стимуляція надихнула учасників, багато з яких висловили бажання взяти участь у подальших проєктах з аналогової фотографії.

Було помічено значне підвищення впевненості в собі, оскільки учасники розвинули нові художні навички, що, в свою чергу, стало формою соціалізації, зосередженої на професійній фотографічній ідентичності, а не на ярликах психічного здоров'я.

На митців та освітян:

Проєкт створив синергію та нові зв'язки в просторі повноцінного громадянства. Він сприяв деконструкції стигматизації, роблячи видимими та нормалізуючи відмінності в ширшому соціальному середовищі. Він також розширив культурний та художній резонанс, необхідний для гуманізації психічного здоров'я.

Створюючи та розширюючи простори для визнання, проєкт підвищив самооцінку учасників. Він сприяв формуванню глибокого відчуття значущості роботи, що має сильний соціальний вплив на осіб, які живуть із психічними розладами та функціональною різноманітністю.

Участь у заходах у нових середовищах також сприяла вивченню нових технік та соціальних навичок серед учасників із проблемами психічного здоров'я.

Автори:

Координатори проєкту

Кінтіна Валеро (художниця) та Фабіана Россарола (Радіо Нікосія)

Кінтіна Валеро — іспанська фотографка, художниця та викладачка, яка мешкає в Іспанії.

Кінтіна, любителька кочового життя, визначає себе як фотографиня-мігрантка, яка протягом майже двох десятиліть використовує свої зображення, щоб пролити світло на переміщення осіб та громад, які перебувають під загрозою соціального виключення. У своїх розслідуваннях вона досліджує, як фотографувати соціально-економічні та екологічні наслідки цих діаспор. Її фоторепортажі публікувалися у Financial Times, The Guardian, Sunday Times, BBC, Internationale, Stern Magazine, El País, La Vanguardia та XL Semanal.

З 2015 року разом із своїм мистецьким колективом Food of War вона бере участь у розробці та управлінні мистецьких і освітніх проєктів, що рефлексують на тему споживання їжі, довкілля та міжнародних конфліктів. Кінтіна має великий досвід роботи із соціально виключеними громадами через інтерактивні фотографічні майстерні. Колектив, що складається з п'яти міжнародних митців, виставлявся в Україні, Великій Британії, Німеччині, Італії, Колумбії, Бразилії, Перу та Мексиці.

www.quintinavalero.com

Nikosia — це платформа, колектив та асоціація, до якої входять люди як з діагностованим досвідом страждань, так і без нього. Серед них — художники, економісти, філологи, письменники, поети, дієтологи, спеціалісти з критичного мислення, психологи, педагоги, антропологи та багато інших. Вона заявляє про себе як про соціальний простір, де боротьба протистоїть вимушеній ексклюзивності на основі ідентичності, натомість відкриваючись до плюралізму, необхідного в будь-якій зустрічі, що прагне вирішити складні питання.

Nikosia — це, перш за все, політична територія: асамблея, мережа спільних просторів турботи та систем підтримки; семінари, що проводяться в культурних центрах, радіопрограми та інтервенції, літературні, аудіовізуальні, академічні постановки тощо. Загалом, це ніщо інше, як моменти зустрічі та колективної творчості, до яких підходять з чутливістю до міжсуб'єктивного — на перетині особистого та спільного, з чесним ставленням до суб'єктивності іншого. Тут індивідуальне символічне вираження

кожної людини є настільки ж важливим, як і колективне вироблення сенсу та взаємодія.

www.radionikosia.org

Учасники проєкту:

Марта, Вікторія, Майра, Хаві Кстусет, Франсеск, Мерседес, Клара, DjMartin, Ізраїль, Лаура П, Лаура, Лола, Наталі, Дженні, Девід, Есперанса, Санті, Шейла, Марія Просперіна, Марсела, Таня, Глорія, Луїза, Кріс Інка та Танія Кінтана.

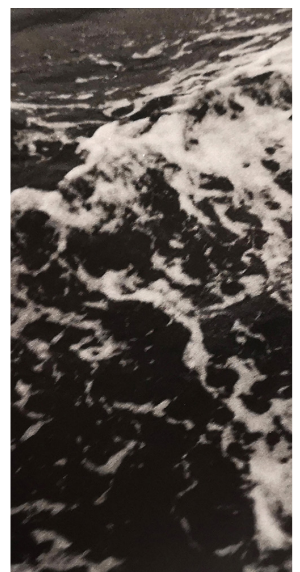
Посилання:

- <https://youtu.be/bDu-LzliQwQ>
- <https://youtu.be/XS8v2LIBDs>
- [Lección de cordura de pacientes mentales en el mar](#)
- [\[Exposició\] ARTE, DISLOCAMIENTO Y VULNERABILIDAD: FOTOGRAFIAR BARCELONA DESDE SUS ORILLAS - Ràdio Nikosia i Quintina Valero - Centre Cívic PATI LLIMONA](#)
- https://ajuntament.barcelona.cat/agendajove/es/detall/exposicio-arte-dislocamiento-y-vulnerabilidad-fotografiar-barcelona-desde-sus-orillas_99400724459.html
- <https://www.youtube.com/watch?v=gP5YX6kOfQ>
- [Art for Change impulsa en Cataluña ocho nuevos proyectos artísticos de transformación social para colectivos en situación de vulnerabilidad – NewsTerceraEdad](#)

ФОТО: QUINTINA VALERO & RADIO NIKOSIA SOCIOCULTURAL ASSOCIATION

ΦΟΤΟ: KQUINTINA VALERO & RADIO NIKOSIA SOCIOCULTURAL ASSOCIATION

ΦΟΤΟ: QUINTINA VALERO & RADIO NIKOSIA SOCIOCULTURAL ASSOCIATION

Reflection questions regarding the specific mission for the reader:

1. How can participatory art practices, like analog photography, create spaces for empowerment and social connection among marginalised communities?
2. In what ways can creative collaboration help challenge and transform prevailing stereotypes about mental health?
3. How might engaging with nature and unconventional learning environments (such as sailing excursions) influence personal healing and group dynamics?
4. What responsibilities do artists and cultural organisations have in promoting ethical storytelling and amplifying underrepresented voices?
5. How can the process of collective art-making foster empathy, resilience and a sense of belonging within diverse communities?

СОЦІАЛЬНЕ ВУЛИЧНЕ МИСТЕЦТВО: СМІТТЄВІ БАКИ У ФОРМІ СОМБРЕРО В БУДАПЕШТІ (УГОРЩИНА)

Специфікація місії:

Соціальна свідомість, солідарність, безпосередня дія, соціальна інклюзія, екологія, перепланування громадських просторів, соціальне вуличне мистецтво

Використані художні техніки: ●●●

Візуальне мистецтво, вуличне мистецтво, переробка.

Складність:

2-3 – нижній поріг середньої складності

Ресурси:

Графічний дизайнер, простір для майстер-класів, хтось, хто вміє майструвати.

Матеріали:

Дерево, гвинти, різні металеві елементи, міцний клей, принтер (з відповідним папером для друку наклейок великих розмірів), балончики з фарбою для графіті, ножиці, малярський скотч, папір, олівець і ручка, рулетка.

Час:

Підготовка проєкту зайняла близько тижня, а реалізація – один вечір. Після цього довелося внести деякі корективи, що не зайняло багато часу.

Команда:

Невелика команда волонтерів. Це може зробити навіть одна людина, але з більшою кількістю людей це цікавіше та ефективніше.

Аудиторія:

Оскільки кінцевий продукт призначений для осіб, які бажають здати використані пляшки та бляшанки, а обране місце розташування є транспортним вузлом із парком та дитячим майданчиком поблизу, оточеним три- п'ятиповерховими житловими будинками, проєкт спрямований як на місцевих мешканців, так і на перехожих, заохочуючи їх до благодійності на користь менш захищених верств населення.

Інша ключова цільова група – бездомні та інші особи, які перебувають у скрутному соціальному або фінансовому становищі, для яких збір порожніх пляшок і банок є значним додатковим доходом, часто необхідним для того, щоб прожити місяць. Цих людей часто можна побачити в місті з великими сміттєвими пакетами або візками, які нишпорять у громадських сміттєвих

баках і контейнерах у пошуках повернених предметів.

Проект також має на меті залучити всіх, хто має бажання повторити цю ідею та перетворити свою солідарність на дії та практичні рішення. Ми тут, щоб підтримати їх та об'єднати, тим самим сприяючи співпраці між громадами.

Контекст практики:

Загальний:

Ця практика з'явилася у відповідь на зростаючу ізоляцію міських жителів та необхідність посилення солідарності, особливо щодо бездомних. У великих містах, сформованих швидким темпом та капіталістичним способом життя, люди часто живуть відірваними один від одного, що створює більшу потребу в ініціативах, які сприяють соціальним зв'язкам та взаємній турботі. На проект також вплинула зміна політики: уряд запровадив невелику компенсацію за повернення пляшок та банок з-під напоїв, що ще більше стимулювало їх збір. Однак навіть до цієї зміни збір пляшок, особливо алюмінієвих банок, вже був поширеною стратегією виживання для багатьох бездомних людей через їхню матеріальну цінність. Крім того, організація Вероніки має давні традиції надихання на кращі практики, які переосмислюють і перетворюють публічні простори на платформи для громадянської активності та соціальної солідарності.

Специфічний:

Ідея прийшла до Вероніки як імпульс близько трьох років тому, і здалася дуже очевидною. Зазвичай вона вважає за краще розробляти такі проекти з самого початку на основі партисипативного процесу, але в цьому випадку шлях був чітким, і вона вирішила діяти швидко.

Вероніка давно спостерігала, як люди шукають у громадських смітниках щось придатне для використання, і помітила, як часто мешканці реагують на безлад з роздратуванням, часто звинувачуючи в цьому бездомних.

Ця видима напруга в громадських місцях спонукала її знайти конструктивне рішення.

Окрім своєї ролі активістки, вона також є обраною членкинею ради свого району. Протягом наступних років вона неодноразово намагалася переконати муніципалітет підтримати цю ідею. Вона подала кілька пропозицій і виступила з кількома промовами, прагнучи ініціювати та профінансувати пілотний проект через місцеву раду як жест солідарності. На жаль, керівництво постійно відхиляло її пропозиції.

Зрештою, вона вирішила взяти справу в свої руки і самостійно побудувати прототип. На щастя, її політична партія має тісні зв'язки зі стріт-артом, що дало їй легкий доступ до багатьох необхідних ресурсів. Як палка громадська діячка, вона зібрала невелику команду таких самих ентузіастів. І так проект нарешті втілюється в життя.

Вони не просили офіційного дозволу на реалізацію проекту і не шкодують про це. Зрештою, влада не створила проблем, що тільки підтверджує: конкретні дії, особливо коли вони випливають із добрих намірів, часто дають результат. Проект реалізовано в місці, яке часто відвідують люди, тож він доступний для багатьох.

Окрім практичного рішення, проект також містить чіткий політичний меседж про активну громадянську позицію: ми можемо створювати корисні, солідарні ініціативи з мінімальними

ресурсами, не натрапляючи на бюрократичні перепони. Іноді, замість того щоб починати з ризикованих процесів отримання дозволів, ефективніше продемонструвати хорошу ідею в дії, щось, чого раніше не було і що згодом може навіть бути прийнято.

З економічного погляду, це типова низькобюджетна ініціатива, яка доводить, що значний вплив не обов'язково має супроводжуватися високими витратами.

Цілі практики:

1. Заохочення до прямої громадянської участі та активної громадянської позиції шляхом надання людям можливості діяти так, як вони вважають за потрібне, і досягати результатів.
2. Надання безпосередньої допомоги бездомним.
3. Сприяння налагодженню зв'язків між людьми з різних соціальних верств.
4. Перетворення солідарності на конкретні дії, спрямовані на інтеграцію.
5. Заохочення екологічного мислення.
6. Переосмислення громадських просторів завдяки людській творчості та колективній турботі.

Опис практики:

Цей соціально ангажований проєкт вуличного мистецтва, Social Streetart – Sombrero Garbage Bins, поєднує креативне втручання в міський простір із потужним посланням солідарності та активної громадянської позиції. Проєкт, розроблений і реалізований у Будапешті, перетворює звичайні сміттєві баки на гумористичні, привабливі інсталяції, які заохочують місцевих мешканців здавати використані пляшки та бляшанки для збору бездомними.

Натхненний необхідністю протидіяти міській ізоляції та соціальній напрузі навколо бездомності, проєкт повертає публічний простір як місце для емпатії, інклюзії та екологічної свідомості. Перетворюючи вуличний смітник на барвистий витвір мистецтва у вигляді «сомбреро», команда використала візуальні та вуличні художні техніки, такі як графіті, спеціальні наклейки та дерев'яні конструкції ручної роботи, щоб поєднати функціональність із креативністю.

Нескладний і недорогий, але багатий на зміст, проєкт демонструє, що конкретні дії, дизайн, ініційований громадянами, та спонтанна солідарність можуть змінити як світогляд, так і міське середовище.

Мистецький підхід:

Проєкт базується на мистецькому підході, орієнтованому на громаду, який активно залучає місцевих жителів, перехожих та маргіналізовані групи до спільного досвіду використання публічного простору. Такий підхід сприяє формуванню відчуття приналежності та солідарності, перетворюючи повсякденні міські об'єкти на доступні символи інклюзії та підтримки. Мистецтво використовується як інструмент для зміцнення зв'язків у громаді, підвищення соціальної свідомості та натхнення до безпосередніх дій. Проєкт демонструє, як мистецтво, орієнтоване на громаду, може перетворити публічне середовище та сприяти соціальній згуртованості.

Мистецькі інструменти:

Фарби для графіті, наклейки, дерево та гвинти для виготовлення кріплення у формі сомбреро, різні металеві елементи, міцний клей та основні інструменти для ручної роботи (ножиці, вимірвальні інструменти, олівці)

Художні методи:

Переробка та повторне використання: використання існуючої міської інфраструктури (сміттєвих баків) як художнього матеріалу.

Втручання в публічний простір: встановлення об'єктів безпосередньо в живих публічних місцях для залучення різноманітної аудиторії.

Навчальний підхід:

Способи отримання знань

Навчання відбувається через різні канали, що відображають як безпосередню участь, так і ширшу взаємодію громади. Активне використання контейнера за новим призначенням, а саме для збору порожніх пляшок і банок для бездомних, є конкретним доказом зміни поведінки та соціального впливу. Спостереження за реакцією перехожих, які часто виявляють цікавість, посміхаються або вступають у розмову, дає миттєвий неформальний зворотний зв'язок щодо успіху проєкту.

Окрім особистих реакцій, проєкт викликав значний діалог в Інтернеті. Дописи в блогах, оновлення у Facebook та публічна промова на засіданні міської ради допомогли розповісти про історію та цілі проєкту ширшій аудиторії. Ентузіасти з числа перехожих ще більше розширили його охоплення, розмістивши фотографії та позитивні коментарі в соціальних мережах, що сприяло подальшому поширенню інформації.

Ключ до навчальних підходів:

Трансформаційне навчання: Проєкт запрошує людей переосмислювати та активно змінювати свої громадські простори, заохочуючи їх дивитися на міське середовище очима людей, які перебувають у зовсім інших життєвих обставинах. Він підкреслює, як творчі дії можуть подолати ізоляцію та побудувати значущі зв'язки всередині громади.

Партисипативне навчання проявляється у тому, що громада охоче приймає перероблені сміттєві баки та інтегрує їх нове використання у повсякденне життя. Коли мешканці та перехожі активно викидають порожні пляшки та бляшанки, вони переходять від пасивного спостереження до активної солідарності, безпосередньо підтримуючи бездомних.

Компетенції

Навички:

- Візуальне самовираження через участь у вуличному мистецтві та креативному міському дизайні

- Практичні навички: малювання, складання та пристосування предметів щоденного вжитку
- Співпраця та спільне творення, особливо під час участі у спільних проектах з перепланування
- Вирішення проблем шляхом переосмислення громадських просторів для вирішення соціальних або екологічних викликів
- Громадянська участь через ініціативи у місцевих громадах

Знання:

- Усвідомлення проблеми бездомності та соціальної ізоляції в міських умовах
- Розуміння систем переробки відходів та того, як збір пляшок/банок допомагає вразливим верствам населення
- Знання альтернативних способів використання громадської інфраструктури, що спонукає до переосмислення звичних елементів міста
- Розуміння активної громадянської позиції, демонстрація того, як дії окремої людини можуть сприяти загальному благополуччю
- Визнання емоційного та символічного впливу мистецтва в громадських місцях

Ставлення:

- Емпатія та солідарність з людьми, які потерпають від бездомності або фінансових труднощів
- Почуття спільної відповідальності за громадські простори та соціальні виклики
- Відкритість до неінституційних форм змін, включаючи прямі дії та ініціативи «зроби сам»
- Готовність брати участь, навіть без попереднього художнього чи технічного досвіду
- Підвищена впевненість у власній здатності змінити ситуацію на краще за допомогою невеликих творчих дій
- Радість та гра, сприйняття міського простору як місця для значущих і позитивних зустрічей

Як?

Крок 1. Дослідіть своє оточення і запитайте себе, чи можете ви знайти інше застосування для елементів у громадських місцях, що вас оточують.

Крок 2. Намалюйте ескіз візуальної ідеї для графічного дизайнера.

Крок 3. Виміряйте розміри смітника.

Крок 4. Виберіть матеріали (фарбу, наклейки та дерево).

Крок 5. Підготуйте необхідні матеріали в майстерні.

Крок 6. Винесіть матеріали на вулицю. Спочатку почистіть і пофарбуйте смітник, а потім наклейте наклейки та капелюх.

Крок 7. Можливо, знадобляться деякі остаточні корективи. Можливо, доведеться змінити

Історія з практики:

«Громадські місця — це ваші власні простори, які ви можете формувати, перетворювати та використовувати відповідно до своїх бажань та бажань інших. Ви маєте право діяти, якщо у вас є ідея солідарності. Не соромтеся робити світ кращим». Вероніка Юхас, організаторка проєкту

«Суспільство є таким, яким ми його робимо». Натхненню філософією Убунту
«Субота створена для людини, а не людина для суботи». Біблія, Євангеліє від Марка

Вплив

Очікуваний вплив

Проект успішно заохотив членів місцевої громади використовувати прикрашені контейнери для утилізації порожніх пляшок та банок, тим самим безпосередньо підтримуючи бездомних, які заробляють на життя збором таких відходів. Завдяки тому, що контейнери стали більш помітними та привабливими, проект сприяв зміцненню солідарності та практичній допомозі в міському середовищі, а також активізації громадянської позиції та екологічної свідомості.

Несподіваний вплив:

Контейнери привернули увагу не тільки в безпосередній близькості від місця їх розміщення, але й за межами району, а перехожі ділилися фотографіями та позитивними коментарями в соціальних мережах, таких як Facebook, тим самим розширюючи охоплення проекту та викликаючи цікавість

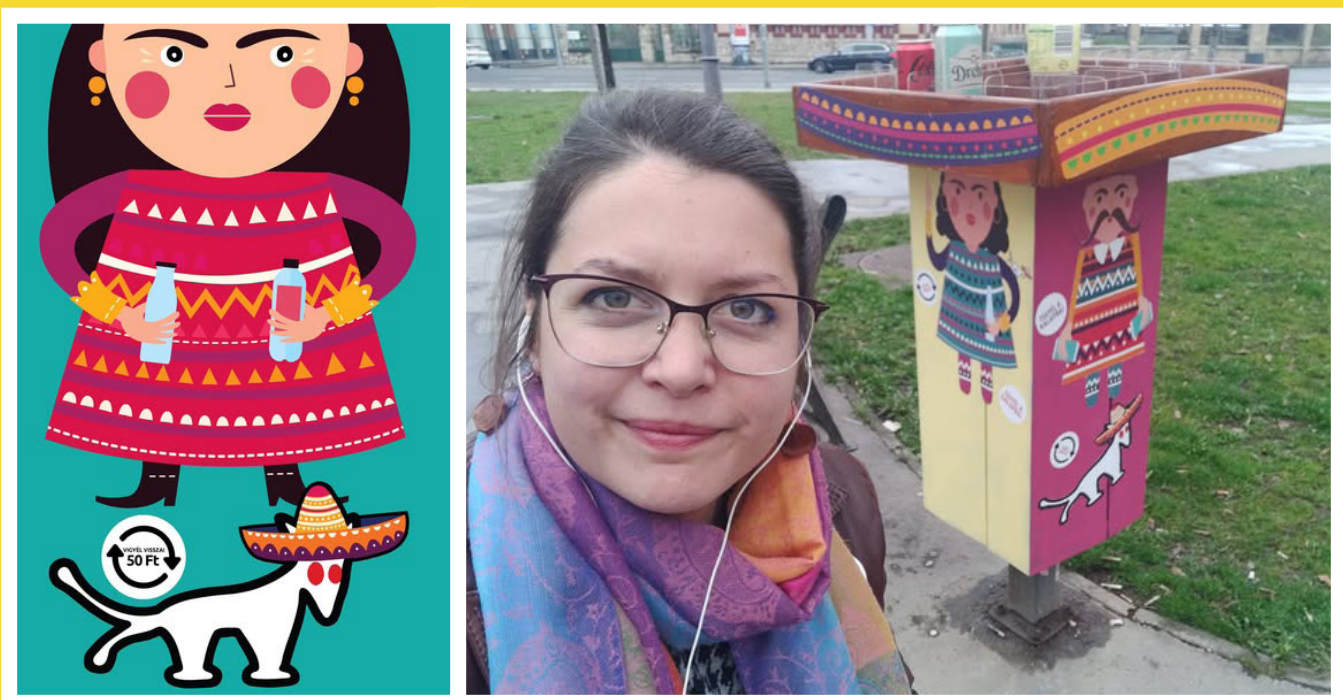
Автори:

Вероніка Юхас (Угорщина), Хуан Перуча-Каннадас (Іспанія)

Посилання

[Szociális streetart a II. kerületben: kukára szerelhető sörösdobozgyűjtőt készítettünk – Kétfarkú Kutya Párt](#)

ФОТО: ВЕРОНИКА ЮХ. SZ

Питання для рефлексії:

- Чи можливо використати людську креативність для посилення соціальної інклюзії?
- Яким чином (вуличне) мистецтво може додати іншого значення громадським просторам?
- Яким чином соціальну чутливість та вуличне мистецтво можна поєднати для практичних цілей?
- Якими простими способами ви, як громадянин чи громадянка, можете сприяти соціальній інклюзії, використовуючи мінімальний бюджет та зусилля?
- Чи може творча співпраця на волонтерських засадах змінити наше суспільство або наші місцеві громади?
- Дослідіть громадські простори навколо вас: чи бачите ви для них інше застосування?
- Чи надихають вас форми та використання громадських просторів? Якщо так, що могло б підвищити загальну задоволеність вас та інших, наприклад, шляхом перепрофілювання?
- Якщо у вас є така ідея, чиї навички можуть знадобитися для її реалізації?
- Чи можете ви дозволити собі погодитися з думкою, що громадські простори є також вашими просторами, які ви можете «займати» та спільно створювати?

«БУДЬ ЛЮДИНОЮ» (ЦИТАТА МАРГО ФРІДЛЕНДЕР)

Специфікація місії:

Політична освіта, форми участі, культура пам'яті

Використані художні техніки:

Перформанс у публічному просторі, біографічний театр за Марселем Кремером, інтерактивний флешмоб

Складність:

5 – дуже складна

Матеріали:

Кожен учень приніс шматок крейди та два невеликі камінці. Під час підготовчих занять усі учасниці та учасники дослідили імена одного або двох євреїв з Берліна, які загинули в Аушвіці, включаючи дату їх смерті та коротку інформацію про їхнє життя. Ці біографічні дані були використані у виставі.

Звукова система з бездротовим мікрофоном та аудіофайл «Поліморфія» Кшиштофа Пендерецького – дозвіл польських органів влади на публічне виконання у визначеному місці.

Час:

Тривалість, включаючи підготовчі заняття, екскурсії та проїзд: 5 днів. Вистава на місці тривала 25 хвилин, на що слід виділити щонайменше годину.

Команда:

У проєкті, окрім організаторки та викладачки-наставниці Ліане Матерн, взяли участь двоє митців, двоє спікерів із Будинку конференції у Ванзее та загалом семеро вчителів із трьох шкіл. Безпосередньо на місці, у Кракові, до команди також долучилися додаткові митці, відповідальні за звук, відеозйомку та аерозйомку, а також поліцейські.

Цільова група:

60 учнів, а також перехожі та відвідувачі площі Героїв Гетто. У співпраці з німецькими та польськими митцями, групою німецьких студентів та польськими студентами.

Захід було профінансовано трьома школами-учасницями та організаціями, що їх підтримують, а також коштами, отриманими від Сенату Берліна асоціацією «Будуючи мости» для меморіальних поїздок.

Аудиторія:

60 учнів віком від 15 до 20 років із трьох середніх шкіл Берліна: ISS Heinz Brandt, ISS Rheinhold Burger та Oberstufenzentrum Max Bill.

Контекст практики:

Загальний:

Протягом двох днів занять у середній школі імені Макса Білля учні ознайомилися з історичним контекстом Голокосту, особливо стосовно колишнього концтабору Аушвіц. Участь у проєкті була добровільною для учнів, які могли вибрати один із проєктів у рамках звичайних занять. Один день було заплановано на поїздку до Кракова 25 січня 2025 року, відвідування меморіального комплексу в Аушвіці 26 січня 2025 року, виставу на місці подій, а ввечері – повернення до Берліна.

Місце: Площа Героїв Гетта у Підгуржі, Краків

Специфічний:

Ідея виникла в результаті підсумкової конференції «ConAct», спрямованої на встановлення нових партнерських відносин між німецькими та ізраїльськими організаціями, що займаються питаннями соціального захисту молоді та просвітницькою роботою, участь в якій організаторка Ліане Матерн взяла в листопаді 2024 року.

Під час обміну думками щодо бажання зробити поїздки до меморіальних місць більш сучасними, художніми та інтерактивними, виникла ідея співпраці з художниками Гайді Зенгерле та Францем-Йозефом Беккером, відомими завдяки своїй багаторічній спільній роботі над проєктом у Rheinhold-Burger-Oberschule.

«Площа Героїв Гетто» у Кракові була обрана як відповідне місце для перформансу завдяки своєму історичному значенню та художньому оформленню, яке вшановує пам'ять майже 70 000 депортованих з Краківського гетто.

Це місце розташоване поблизу колишнього єврейського гетто в районі Подгуже, яке відігравало важливу роль під час нацистської окупації. Меморіал складається з 70 стаціонарних масивних залізних стільців, кожен з яких символізує 1000 депортованих євреїв. Розташування стільців відображає місце колишнього гетто та ілюструє порожні місця, залишені переслідуваними та вбитими євреями. На площі збирали переважно євреїв, які жили в краківському гетто, перед депортацією. Подія відбулася 27 січня 2025 року, в 80-ту річницю визволення Аушвіца. Меморіал, відкритий у 2005 році, є вражаючим символом пам'яті про трагедію Голокосту та страждання єврейської громади Кракова.

Під час дослідження того, як взаємодіяти з меморіалом, було зазначено, що встановлені стільці також повинні використовуватися за призначенням, що, в свою чергу, сприяло розробці перформансу.

Подальші ідеї для розвитку проєкту виникли, зокрема, з огляду на єврейські традиції, пов'язані з кладовищами — такі як звичай залишати камінці на могилах під час відвідин або вшанування пам'яті через Stolpersteine (камені спотикання).

Особливу увагу партнери присвятили рефлексії та інформуванню: шанобливе ставлення до культури пам'яті та питання: «Як слід поводитися на території цього меморіалу, зважаючи на людей, які тут були вбиті?»

Концепція вистави була адаптована та модифікована спільно з учнями, а також проведена репетиція у імпровізованій формі.

Перформанс у публічному просторі був заздалегідь зареєстрований у міській адміністрації Кракова, схвалений нею та контрольований поліцією на місці з метою забезпечення безпеки, що

допомогло учням відчутися себе захищеними з точки зору закону та сприяло їхній довірі до акції. Запланований обмін з польськими учнями не зміг відбутися цього року через зимові канікули в Польщі.

Цілі практики

Загальною метою є інтерактивне й колективне залучення перехожих та учнів до рефлексії й емпатії, щоби через мистецькі засоби та викликані емоції передати й висловити те, що складно досягнути. Залучені учні навчаються самовираженню та усвідомлюють власний вплив у публічному просторі. У період зростання ксенофобії щодо меншин у Німеччині акція в Кракові сприяє взаєморозумінню між народами і є жестом пам'яті.

Учні замислюються над історією Третього рейху та Голокосту. Вони також розглядають питання про те, яким може бути шанобливе ставлення до цієї теми.

Опис практики:

З нагоди 80-ї річниці визволення Аушвіца було розроблено та підготовлено інтерактивну виставу під назвою «Будь людиною», в якій взяли участь 60 студентів та багатопрофільна команда з трьох художників і викладачів. Амбітною метою вистави було її публічне виконання.

26 січня 2025 року на площі Героїв Гетто в районі Подгуже в Кракові відбувся інтерактивний флешмоб за участю всіх учасників.

Назва вистави – цитата Марго Фрідлендер, яка пережила Голокост і була його очевидцею, і яка своєю діяльністю активно пропагувала культуру пам'яті серед молоді в Німеччині.

Інтерактивний флешмоб залучає глядачів і включає читання імен депортованих осіб. У театральних майстернях під керівництвом художника Франца Беккера було підготовлено 20 учнів, які взяли участь у виступі в публічному просторі. Для опрацювання теми культури пам'яті було використано метод біографічного театру за Марселем Кремером. Музичний супровід створив Крістоф Тендерецький.

У рамках меморіальної поїздки до Аушвіца, організованої у співпраці з некомерційною організацією «Будуючи мости», взяли участь 60 учнів з трьох берлінських шкіл: ISS Heinz Brandt, OSZ Max Bill та ISS Reinhold Burger. Група складалася з двох 10-х класів з підлітками віком від 15 до 16 років, а також 11-го класу з учнями віком від 16 до 18 років.

Деталі:

Ім'я депортованого було написано крейдою на стільці, на який поклали два камені.

Перформанс складається з чотирьох етапів і завершується моментом роздумів.

Початок перформансу:

Подія починається з того, що певна кількість учнів непомітно розосереджується по території. Під звуки музики «Поліморфія» Кшиштофа Пендерецького, яка створює атмосферу напруженості та невідкладності, учні заповнюють територію. Вони займають місця на заздалегідь обраних стільцях, які символічно представляють вшанованих євреїв.

Фаза 1: Початок флешмобу

У цій першій фазі, що починається з музики, простір перетворюється з місця, де люди займаються своїми повсякденними справами, на динамічне зібрання школярів, які діють з чіткою метою. Цей початковий рух є вирішальним і служить сигналом для аудиторії.

Фаза 2: Тиша і повідомлення

Після зупинки музики настає фаза тиші, яка дає глядачам час для роздумів. З гучномовців лунає повідомлення трьома мовами – німецькою, англійською та польською: «Ich sage nur: Seid Menschen!», «I'm just saying: Be human!» та «Mówię tylko: bądź człowiekiem!». Ці повідомлення закликають присутніх діяти. Учні підходять до людей навколо себе, простягають їм руки і кажуть: «Довірся мені і йди за мною!». Кожен німецький учень має завдання провести одну людину до свого стільця.

Фаза 3: Вшанування пам'яті та називання імен

Коли гості підходять до стільця, цей момент ілюструє глибокий зв'язок між минулим і сьогоденням. Берлінський учень пише крейдою на стільці ім'я єврейського чоловіка чи жінки з Берліна і подає гостю принесений камінь. Цей символічний жест демонструє повагу і пам'ять про померлих євреїв. Учні передають це невербально за допомогою зорового контакту і жестів, запрошуючи своїх гостей також покласти камінь на стілець.

Етап 4: Повернення імен

На останньому етапі імена повертаються. Кожен учень чітко і голосно промовляє ім'я, дату смерті та місце смерті (Аушвіц) єврея з Берліна через мікрофон, який символічно передається від стільця до стільця. Це не тільки символізує повернення ідентичності, але й є актом пам'яті та поваги.

Завершення

Вистава закінчується потужним моментом роздумів і тиші. На цьому етапі учасники та глядачі можуть закарбувати в пам'яті значення того, що відбулося, і перейнятися глибокими емоціями та думками, викликаними виставою.

Ця зворушлива подія є не тільки вшануванням пам'яті, а й закликом до роздумів про людяність, індивідуальну відповідальність і важливість пам'яті про минуле.

Мистецький підхід

За допомогою художнього вираження та досвіду створюється зв'язок між історичним минулим і сучасними художніми засобами (флешмоб, перформанс), що залучає молоде покоління і спонукає його до участі, а також служить досвідом сталого розвитку у формі культури пам'яті.

Використані техніки: інтерактивність, звукова інсталяція, перформанс, документація (відео).

Біографічний театр за Марселем Кремером: студентам було поставлено завдання за допомогою веб-сайту stolpersteine.de вибрати особу, яка загинула в Аушвіці, і відтворити інформацію, викладену там, у вигляді короткої біографії, встановивши зв'язок із людиною, яку вшановують.

Імпровізація з внутрішньою тестовою аудиторією для перевірки та забезпечення впливу.

Іммерсивний театр: іммерсивний театр — це вид театру, в якому глядачі беруть активну участь у виставі. На відміну від традиційного театру, де глядачі просто дивляться, в іммерсивному театрі вони часто можуть досліджувати оточення, взаємодіяти з акторами та іншими глядачами і переживати історію по-своєму. Мета — занурити глядачів у дію і змусити їх відчувати себе частиною історії, а не просто глядачами.

Навчальний підхід:

Способи отримання знань

Поїздки до меморіальних місць базуються на принципах освіти про Голокост. Це означає, що участь є добровільною, а поїздки супроводжуються педагогічною підготовкою, реалізацією та подальшою роботою. Увага спрямована не на передачу сухих фактів, а на формування емпатії, історичного розуміння та критичного мислення. Поїздки мають на меті дати учням можливість не тільки пізнати події Голокосту, а й емоційно та особисто їх осмислити. Тому під час поїздки ми використовуємо методи, які дозволяють учням висловити та опрацювати свої враження особисто, наприклад, вести індивідуальні відеощоденники або брати участь у перформансах.

Ключ до навчальних підходів

Партисипативне навчання:

Підхід, що полягає у спільній розробці та реалізації перформансу з учнями під час екскурсії до місця пам'яті, має на меті представити їхню роботу з пам'яттю у публічному просторі. Перформанс створюється таким чином, щоб до нього могли долучитися якомога більше учасників і кожен міг знайти спосіб самовираження, який йому підходить. Бар'єри для учнів мінімізовані. Усі учасники (включно з дорослими супроводжувачами) вчать один від одного, дають поради, обмінюються думками та заохочують один одного до реалізації перформансу. Культура пам'яті стає не лише теоретичним заняттям завдяки перформансу; індивідуальні думки та почуття щодо Голокосту можна висловити особисто та представити колективно як група. Незалежно від того, чи є хтось соціально скутий або має фізичні чи мовні обмеження, у виставі можуть взяти участь усі, включаючи перехожих і туристів, оскільки вона переважно базується на жестах і міміці.

Експериментальне навчання та навчання через досвід:

Для Кракова близькість до меморіалу Аушвіц означає, що в місто приїжджають переважно німецькі школярі, які швидко доїжджають до Аушвіца і знову виїжджають. Ми хотіли представити себе як німецький шкільний клас через розробку та презентацію перформансу в Кракові і «залишити щось» після себе.

Ми хотіли «показати своє обличчя» як група і символічно «простягнути руку» (як жест примирення), щоб показати, що хоча ми не несемо відповідальності за те, що сталося, ми визнаємо відповідальність за те, щоб такі події не повторилися.

Було застосовано тандемне навчання, досвідне навчання, трансформативне навчання, колективне навчання та партисипативне навчання.

Компетенції:

Навички:

- Емпатична комунікація та присутність у публічному просторі, використання жестів, міміки та невербальної взаємодії для вираження емоцій та змісту
- Спільне створення перформансів, співтворчість та виступи в скоординованій групі, балансування особистої ініціативи з колективним ритмом та намірами
- Біографічний та історичний сторітелінг за допомогою художніх форм, дослідження реальних особистостей та передача їхніх історій з точністю та емоційною глибиною
- Практикування солідарності в публічному просторі, створення моментів спільної

відповідальності та колективної пам'яті

Знання:

- Базові знання про націонал-соціалізм, передача знань про історичне місце Аушвіц (чому саме це місце, історія місця як австрійських казарм до його перетворення на музей)
- Міжкультурні відмінності в культурі пам'яті (як культура пам'яті про Голокост загалом і про Аушвіц зокрема відрізняється в Польщі, Ізраїлі та Німеччині і чому)
- Усвідомлення несправедливості, демократичних цінностей та відданості правам людини
- Правила поведінки в меморіальному комплексі концтабору: яка поведінка є прийнятною, а яка ні (наприклад, селфі, дрес-код).

Ставлення:

- Критичне ставлення до націонал-соціалізму
- Міжкультурний інтерес і розуміння, особливо щодо німецько-польських відносин
- Відчуття відповідальності: що означає для німецького підлітка відвідати Аушвіц?
- Повага до людської гідності та пам'яті
- Прихильність до миру, справедливості, інклюзивності та критичної пам'яті як основи більш гуманного суспільства
- Міжкультурна чутливість та розуміння різних способів пам'яті та скорботи, особливо в різних національних і культурних контекстах

Як?

Підготовчий етап:

Дозвіл на проведення перформансу на площі слід отримати заздалегідь.

Дні 1 і 2

Під час дводенних вступних семінарів учасники дослідили історію меморіалу. Це дало змогу сформулювати численні ідеї для розробки проєкту, зокрема пов'язані з єврейськими звичаями на кладовищах. Під час відвідувань родичі кладуть камені на могили своїх померлих. Іншим аспектом є вшанування пам'яті за допомогою «Stolpersteine».

«Stolpersteine» — це меморіальні плити, які кладуть перед останніми вільно обраними місцями проживання жертв націонал-соціалізму. Їхня головна мета — нагадати людям про цих жертв і зберегти історію Голокосту. Ці невеликі квадратні мідні таблички вбудовані в тротуар і вшановують пам'ять людей, яких переслідували і вбили через їхнє походження, релігію, політичні переконання або сексуальну орієнтацію.

Наразі в Німеччині та інших європейських країнах встановлено тисячі Stolpersteine. Проєкт перетворився на одну з найбільших децентралізованих меморіальних ініціатив і сприяє подальшим дискусіям про культуру пам'яті та поведінки з нацистським минулим.

У рамках проєкту учасники досліджували імена одного або двох євреїв-берлінців, які загинули в Аушвіці. Вони також записали дату смерті та, якщо було можливо, коротку інформацію про їхнє життя. Для дослідження використовувався веб-сайт ([Stolpersteine Finden](#) | [Stolpersteine in Berlin](#)).

Під час дводенного вступного семінару було проведено тренінг з імпровізації та творчого письма в різних формах, включаючи роботу в малих і великих групах, що сприяло згуртуванню команди.

Історія з практики:

Під час семінару також обговорювалася тема війни, зокрема, наскільки зухвало і необережно з боку людей, які ніколи не переживали війну, говорити про масштаби та наслідки воєнних травм і судити про них. У цьому контексті присутнім студентам було поставлено запитання, чи хтось із них коли-небудь переживав війну, після чого один зі студентів, український біженець, вийшов вперед, щоб поділитися своєю історією. У цей момент у кімнаті запала тиша, і всі уважно слухали.

Після того, як він поділився своїми переживаннями, інші студенти з вдячністю аплодували його виступу. Після семінару цей студент пояснив, що буде активно брати участь у виставі, бо зрозумів її послання. На виставу вплинула промова Астрід Ліндгрєн «Ніколи насильству», виголошена з нагоди вручення Премії миру німецьких книготорговців у 1978 році, яка стала джерелом натхнення не в останню чергу тому, що в ній важливу роль відіграє камінь.

Ось уривок з кінця промови:

«...Тим, хто так голосно закликає до суворішої дисципліни і жорсткішого контролю, я хотіла б розповісти про те, що колись сказала мені одна стара жінка. Вона була молодою матір'ю в ті часи, коли люди ще вірили в біблійне прислів'я: «Хто щадить різку, той шкодить дитині».

В глибині душі вона, мабуть, зовсім не вірила в це, але одного дня її маленький син зробив щось, за що, на її думку, заслуговував на побиття, перше в своєму житті. Вона сказала йому піти в сад і знайти палицю, яку він мав принести їй.

Хлопчик пішов і довго не повертався. Нарешті він повернувся з плачем і сказав: «Я не знайшов палиці, але ось камінь, ти можеш кинути його в мене». У той момент мати теж почала плакати, бо раптом побачила все очима дитини. Дитина, мабуть, подумала: «Мама дійсно хоче мене скривдити, і вона може це зробити навіть каменем».

Вона взяла сина на руки, і вони разом плакали деякий час. Потім вона поклала камінь на полицю в кухні, де він залишився на згадку про обіцянку, яку вона дала собі в той момент: «НІ НАСИЛЬСТВУ!»...

Фільм: «Біла стрічка» («Das weiße Band») Міхаеля Ханеке

Фільм жорстоко зображує, як фізичні та психологічні покарання молодого покоління на початку 20 століття заклали основу для сліпої конформності наступних воєнних поколінь (Перша та Друга світові війни) і розкриває одну з причин, чому маси можуть бути мобілізовані на неправильну поведінку.

Іншими словами: як насильство породжує насильство.

Цитата: «Будьте людьми» та інтерв'ю з Маргот Фрідлендер

Вірш: «Смерть — майстер з Німеччини» (Пауль Целан)

Вплив:

Мета полягала в тому, щоб учні усвідомили, що євреї з Берліна були депортовані до Аушвіца проти своєї волі, що берлінці не могли реалізувати своє право на самовизначення в Берліні і що вони, як молодь 2025 року, мають можливість відновити імена колишніх мешканців Берліна, тим самим вшановуючи їх пам'ять.

Педагоги, які брали участь у проекті, були приємно здивовані поведінкою та реакцією своїх учнів. Крім того, вони самі були здивовані тим, наскільки їх зворушила вистава: на інтелектуальному рівні вони мали всі фактичні знання про те, що сталося під час Голокосту. Однак висловлення

цього у виставі, у публічному просторі, глибоко вразило їх особисто і надовго.

Участь та відгуки польських учасників, таких як художники, звукорежисери та оператори, а також різні польські голоси, були однозначно позитивними. Оператор та звукорежисер запевнили нас, що ніколи раніше не брали участі в подібних заходах. Вони були дуже вражені, особливо тим, що виставу представили німецькі учні.

Ми сподівалися, що перехожі та туристи долучаться до вистави, відповідаючи на запитання учнів або самостійно. Ця надія виправдалася: багато туристів та перехожих зупинялися, знімали на камери або просто дивилися. Тут стало очевидно, що молодшим глядачам було складніше долучитися. Дорослі туристи та перехожі (віком близько 40 років і старші) легше інтегрувалися з учнями. Особливо виділялася пара туристів, які брали дуже активну участь самостійно; наприклад, вони налагодили власне спілкування зі школярами, розмовляючи з ними.

Одна жінка навіть заплакала і сказала, що її це зворушило. Вона подякувала учням за виступ і за те, що дозволили їй взяти участь.

Несподіваним було те, що частина учнів не взяла участі і залишилася осторонь. Подальші розмови про це були цікавими: вони часто говорили, що вагалися або пропустили музичний сигнал. Однак під час рефлексії ці учні майже одностайно заявили, що наступного разу вони вирішать взяти участь у виставі і подолають свої комплекси, оскільки переконалися у впливі вистави на людей на площі.

Автори:

Ліане Матерн, Гайді Зенгерле, Франц-Йозеф Бекер

Художній колектив «polymat berlin», три різні берлінські школи: ISS Heinz Brandt, OSZ Max Bill, ISS Rheinhold Burger у співпраці з некомерційною організацією «Building Bridges».

Посилання:

www.bbridges.de

Домашня сторінка Stolpersteine

<https://www.stolpersteine-berlin.de/de/stolpersteine-finden>

ФОТО: ХАЙДІ ЗІГЕРЛЕ

Питання для рефлексії:

- У які контексти можна перенести ці підходи?
- Як можна забезпечити безпечні умови для учнів або всіх учасників, які дають простір для роздумів, а також для несподіваних почуттів та емоцій?
- Оригінальна концепція розроблена з урахуванням особливостей шкільного середовища та є досить складною. У яких менших умовах можна застосувати її окремі елементи в подібній або спрощеній формі?

МАНДРУЮЧІ ВІТАЛЬНІ

Специфікація місії:

Збалансовані та якісні громадські простори, активна участь у суспільному житті, залучення громади, боротьба з засміченням та управління відходами у громадських місцях.

Використані художні техніки ●●

Публічна інтервенція, вуличне мистецтво, реляційне мистецтво

Складність:

3 – середня

Примітка: матеріали є дуже доступними. Встановлення може вимагати певних зусиль і допомоги, залежно від того, де буде облаштовано «вітальню».

Матеріали і ресурси:

Базові та легкодоступні матеріали, такі як килими, столи, стільці, книги, фоторамки, рослини та вази. Залежно від умов на місці, можуть знадобитися засоби для прибирання, включаючи мішки для сміття, рукавички та відра.

Час:

Необхідний час залежить від контексту. У описаному випадку підготовчі заходи (такі як щотижневі майстер-класи) тривали дев'ять місяців, а сама вітальня була створена і використовувалася під час фестивалю в районі.

Команда:

Волонтери та члени громади за підтримки місцевих організаторів. Кількість та ролі можуть відрізнятися залежно від обраного місця та масштабу заходу.

Аудиторія:

Мешканці району, без обмежень за гендером, віком чи походженням.

Контекст практики:

Ініціатива була реалізована в маргіналізованому районі міста з високим рівнем бідності, соціальними проблемами та неналежними житловими умовами. Мешканці району – переважно мігранти, багато з них – представники другого або третього покоління. У районі є два притулки для біженців та два соціальні житлові об'єкти, що обслуговують громади ромів та сінті. На вулицях району також проживає багато бездомних. У цьому районі співіснують різні релігії та культурні традиції, але бракує місць та можливостей для взаємодії.

Практика була реалізована в рамках фестивалю району, організованого місцевим центром, який за дев'ять місяців до заходу почав проводити щотижневі заходи.

Практика підходить для впровадження в більшості інших контекстів.

Цілі практики:

Створення тимчасової вітальні в громадському просторі залучає громаду до спільних творчих зусиль та підвищує обізнаність про якість та використання спільних міських просторів.

Опис практики:

Мистецький підхід

Практика ґрунтується на переконанні, що вулиці та площі, як громадські простори, належать усім, і саме тому всі повинні дбати про них і мати право голосу в питаннях їхнього облаштування та управління. Вона використовує підхід вуличного мистецтва, застосовуючи креативні інтервенції для трансформації громадського простору як спосіб повернути відчуття спільної власності та привернути увагу до цих питань. Створюючи колективно щось тимчасове, але ретельно продумане, проєкт також є потужним прикладом соціально ангажованого мистецтва, де процес, участь і контекст є не менш важливими, а то й важливішими за кінцевий результат.

Ця практика також діє на символічному рівні, граючи з контрастами та іронією, надаючи повсякденній реальності поетичного відтінку.

Навчальний підхід:

Способи отримання знань

Навчання в рамках практики «Мандруючі вітальні» відбувається через колективні дискусії, неформальний обмін думками та рефлексивний діалог під час і після спільного творчого процесу. Оформлення простору та спільне проживання в ньому спонукають до спонтанних розмов, які допомагають учасникам висловити свої враження та спостереження. Символічний характер діяльності (наприклад, ходіння босоніж, спільне користування предметами) сприяє емоційній залученості, завдяки чому особисті рефлексії стають природною частиною процесу.

Ключ до навчальних підходів

«Мандруючі вітальні» – це колективний та партисипативний процес, який передбачає навчання через досвід, а також партисипативне та трансформативне навчання, що базується на критичній педагогіці та навчанні, заснованому на мистецтві. Беручи участь у спільному створенні вітальні, учасники створюють зв'язки та розвивають почуття приналежності до місця. Співпраця також сприяє взаємній повазі, спільній відповідальності та визнанню різних форм знань (культурних, емпіричних та технічних).

Навчання через досвід

Учасники навчалися, активно залучаючись до практичного процесу перетворення громадського простору. Прибирання, меблювання та декорування скверу дали можливість поміркувати над своїм оточенням та своєю роллю в ньому через безпосередні дії.

Трансформаційне навчання

Переосмисливши занедбаний громадський простір як спільну вітальню, учасники змінили своє сприйняття громадського простору, сформувавши нове ставлення до власності, догляду та приналежності до спільноти.

Колективне навчання

Практика базувалася на співпраці та спільному творенні. Учасники працювали разом, щоб

побудувати та заселити вітальню, навчаючись один у одного та формуючи нові соціальні зв'язки завдяки спільним зусиллям.

Партисипативне навчання

Усі учасники внесли свій вклад у формування простору, принісши особисті речі та ідеї. Цей інклюзивний підхід дав змогу учасникам побачити свій внесок у кінцевому результаті, що посилило їхню активність та спільну відповідальність.

Компетенції

Навички

- Спільне планування та просторове проектування, організація, облаштування та оздоблення громадського простору
- Креативне вирішення проблем: адаптація до обмежень громадського простору та наявних ресурсів для реалізації спільного бачення
- Навички комунікації та переговорів, включаючи обмін ідеями, вміння слухати інших та пошук спільних точок дотику в процесі прийняття рішень

Знання

- Розуміння громадського простору як громадянської та культурної арени
- Усвідомлення того, як спільні простори відображають соціальні цінності, динаміку влади та можливості для взаємодії
- Усвідомлення різноманітності життєвого досвіду, традицій та повсякденних практик
- Усвідомлення цінності матеріалів та їх повторного використання.

Ставлення

- Почуття спільної відповідальності за спільні простори
- Повага до різноманітності, цінування різних культурних поглядів та особистого внеску в колективний процес
- Готовність до взаємодії та ініціативи
- Цікавість та відкритість до творчих експериментів

Як?

Перш за все, важливо вибрати правильне місце і час для практики. Слід врахувати такі моменти: з якими цільовими групами ми хочемо працювати і яка з них найкраще відповідає нашій освітній меті (наприклад, ми можемо вибрати площу, яка має особливе значення завдяки своїй назві або історії, місце, яке потребує уваги та догляду, дитячий майданчик, який потребує ремонту).

У випадку, який ми описуємо, ми вирішили створити нашу вітальню на площі, яка з трьох боків огорожена і зазвичай використовується для сміттєвих пакетів або великих побутових відходів.

Першим кроком було зібрати волонтерів для прибирання території, використовуючи відповідні та безпечні матеріали (сміттєві баки, рукавички, відра).

Переконавшись, що місце безпечне і чисте (немає скла, бляшанок, металевих елементів...), ми почали облаштовувати простір, використовуючи килими, столи, стільці та предмети побуту, такі як книги, фоторамки, телефони, рослини та вази...

Кожна людина може принести щось для спільної вітальні та прикрасити її разом з іншими.

Коли приміщення повністю «обставлено», вітальня готова до використання, щоб приймати нових людей і проводити зустрічі.

Кава та печиво або навіть спільні трапези – це також заходи, які можна організувати в рамках цієї практики.

Історія з практики:

Затишна атмосфера приміщення відбивалася в природному інстинкті всіх присутніх зняти взуття перед тим, як «увійти» до вітальні. Ходіння босоніж стало метафорою, що символізувала вразливість, відчуття безпеки та повагу до спільно створеного простору.

Вплив:

Відтворення в публічному просторі приміщення, яке традиційно є приватним, інтимним і затишним, таким як вітальня, стирає межу між приватним і публічним, посилюючи сильний сигнал: публічні простори повинні бути такими ж гостинними, безпечними і придатними для життя, як і наші домівки. Це закликає мешканців повернути публічний простір як спільну «вітальню», де кожен має своє місце.

Вітальні також є простором для розмов і зустрічей: так само, як і в будинках, вітальня в публічному просторі створює невимушену і знайому атмосферу, тимчасова вітальня сприяє спонтанним зустрічам, діалогу та взаємодії між різними групами людей, які в іншому випадку, можливо, ніколи б не спілкувалися між собою.

Тимчасовий характер цієї практики також має довгостроковий трансформаційний вплив: граючи з різними символами, поєднуючи приватну та публічну сфери та змінюючи «нормальність» просторів, якими ми щодня ходимо, ця інсталяція порушує звичний уклад життя та запрошує людей подивитися на своє оточення по-новому, посіявши ідею, що публічні простори можуть і повинні формуватися та доглядатися колективно.

Автори:

Zuhause Kollektiv

Посилання:

[Instagram - zuhause_kollektiv](#)

ΦΟΤΟ: ZUHAUSE KOLLEKTIV

**МІСІЯ:
МІЖСЕКТОРАЛЬНИЙ
ДІАЛОГ**

АРТИСТАНІЯ

Специфікація місії:

Розвиток потенціалу, артivism, навчання протягом життя, креативність, транскультурність, спільне навчання, соціальна інклюзія

Використані художні техніки

Перформанс, театр, візуальне мистецтво, мультимедіа, переробка, діджитал

Складність:

4 – досить складно

Проекти Артистанії є досить складними через їхній мультидисциплінарний, колаборативний та орієнтований на громаду характер. Планування, координація та супровід вимагають значних зусиль та досвіду.

Матеріали:

Утилізовані матеріали, художні матеріали, цифрове обладнання, матеріали для інсталяцій та перформансів.

Ресурси:

Креативні простори всередині приміщень та поза ними, доступ до технічного обладнання, місцевих мереж та партнерств, фінансові ресурси часто є обмеженими, що вимагає винахідливих, недорогих рішень та спільного використання ресурсів.

Час:

Проекти зазвичай тривають кілька тижнів або місяців, особливо якщо вони передбачають спільну творчість з громадою, майстер-класи з вразливими або різномірними групами, створення спеціальних інсталяцій або вуличні перформанси. Вони також включають час для рефлексії, зворотного зв'язку та документації.

Команда:

Міждисциплінарні митці та фасилітатори, які пройшли навчання з неформальної освіти та методів участі, місцеві волонтери та технічні експерти.

Аудиторія:

Аудиторія є різноманітною, як з точки зору тих, хто бере активну участь, так і тих, хто відвідує вистави або виставки. Учасники, переважно діти та дорослі, походять з різних соціокультурних середовищ, що сприяє взаємній співпраці та взаєморозумінню. Багато з них мають обмежений доступ до культурної або художньої освіти і часто не мають досвіду творчого самовираження. Аудиторія, яка відвідує публічні презентації Artistania, такі як паради, виставки або театральні вистави, є настільки ж різноманітною і включає як громади з їхнього району, так і з інших районів.

Контекст практики:

Загальний:

У 2012 році, коли була заснована Артистанія, бракувало інклюзивних творчих просторів, особливо для представників маргіналізованих спільнот та людей з обмеженим доступом до формальної освіти або світу мистецтва.

Специфічний:

Початкова ідея виникла у співпраці, базуючись на переконанні, що мистецтво може бути як інструментом соціальних змін, так і платформою для взаємного навчання. Перші проекти були дуже інтерактивними, залучаючи мешканців району до спільного творення інсталяцій, організації перформансів та майстер-класів. Підхід залишився глибоко орієнтованим на громаду та процес, гнучко реагуючи на потреби, досвід та внесок учасників, а не нав'язуючи заздалегідь визначені результати. Таке походження відображає чіткий намір сприяти транскультурному обміну, вирішувати проблеми соціального виключення та активізувати громадянську участь через мистецьке самовираження.

Цілі практики:

Створити безпечний простір для творчих пошуків

За допомогою майстер-класів, з виготовлення масок, лялькового театру, вуличного мистецтва та драматичного мистецтва, Артистанія створює середовище, де учасники можуть вільно експериментувати, обмінюватися думками та разом розмірковувати над різноманітними темами, такими як екологія, рівність та соціальна справедливість.

Сприяти формуванню позитивного уявлення про себе та соціальних навичок

Мистецькі практики використовуються для зміцнення самосвідомості, впевненості, емпатії та соціальної компетентності учасників, надаючи їм можливість позитивно впливати на оточення.

Заохочувати транскультурну творчість та взаємне навчання

Об'єднуючи людей з різних культурних та соціальних середовищ, організація просуває ідею, що культурне розмаїття стимулює творчість. Її проекти реалізують транскультурну співпрацю, долаючи процеси виключення.

Сприяти участі, толерантності та залученню громади

Артистанія підтримує залучення громади через некомерційні мистецькі проекти, заохочуючи учасників до співпраці в публічних виступах, виставках та майстер-класах. Це формує почуття приналежності, поваги та спільної відповідальності в місцевому контексті.

Надати учасникам можливість спільно творити суспільне життя

Їхнє бачення включає підтримку громадської майстерні, яка сприяє міждисциплінарній практиці та дає учасникам можливість активно долучатися до трансформації міста та культурного життя через мистецькі ініціативи на рівні мікрорайонів.

Опис практики:

Артистанія – це соціально-культурна мистецька ініціатива, яка створює інклюзивні, партисипативні мистецькі проекти, спрямовані на розширення можливостей, міжкультурний обмін та творче самовираження.

Працюючи з дітьми, молоддю та маргіналізованими громадами, Артистанія поєднує художні дисципліни, такі як театр, візуальне мистецтво, сторітеллінг та ремесла, з навчальними методами для сприяння соціальному діалогу та спільному творенню. Проєкти зазвичай передбачають спільні процеси, під час яких учасники разом проєктують, створюють та реалізують свої ідеї, розвиваючи впевненість у собі, критичне мислення та активну громадянську позицію. Завдяки творчому дослідженню та ігровому навчанню Артистанія створює безпечні простори, де визнаються та цінуються різноманітні ідентичності, а художнє самовираження стає інструментом для соціальної взаємодії та трансформації.

Мистецький підхід:

Артистанія сповідує мистецький підхід, заснований на участі громади, який цінує спільну творчість, колективну уяву та розширення можливостей через мистецтво. Проєкти ґрунтуються на соціально ангажованій мистецькій практиці, часто поєднуючи різні дисципліни, такі як театр, перформанс, ляльковий театр, візуальне мистецтво, вторинне використання та сторітеллінг, щоб створити інклюзивні та доступні мистецькі досвіди.

Мистецькі інструменти:

Дуже різноманітні і часто включають повсякденні або перероблені матеріали (картон, текстиль, дерево, пластик), а також фарби, глину, пап'є-маше та матеріали для рукоділля. Крім того, використовуються перформативні інструменти, такі як маски, костюми, ляльки та музичні інструменти, виготовлені учасниками спільних майстер-класів.

Художні методи:

До них належать імпровізація, сторітеллінг, виготовлення масок, ляльок, спільне створення муралів та інсталяцій для конкретних місць. Ці методи покликані сприяти самовираженню, емоційному дослідженню та культурному обміну, а також формувати почуття приналежності та колективної власності до публічних культурних просторів.

Навчальний підхід:

Способи отримання знань

- Групові обговорення, під час яких учасники розмірковують над своїм досвідом, викликами та емоційними враженнями, отриманими в процесі творчої роботи.
- Регулярний усний та письмовий зворотній зв'язок для оцінки вражень учасників від процесу та отриманих знань.
- Взаємний обмін думками, що сприяє колективному навчанню завдяки перегляду та обговоренню виступів, творів мистецтва або історій один одного.
- Публічні презентації або виступи, які слугують не лише місцем для обміну результатами, а й для підтвердження навчального процесу перед аудиторією.
- Оцінка після заходу, під час якої організатори збирають враження або відгуки, щоб зрозуміти ширший вплив досвіду в емоційному, художньому та соціальному плані.

Ключ до навчальних підходів:

Експериментальне навчання: Учасники навчаються на практиці, через практичне створення, рух і виступ. Такий підхід дозволяє глибше емоційно та інтелектуально зв'язатися з дослідницькими

темами, такими як ідентичність, інклюзія або спільнота.

Трансформаційне навчання: Залучаючись до мистецтва в соціально свідомій структурі, учасники заохочуються до рефлексії, зростання та бачення себе та інших з нових перспектив.

Колективне навчання: Групові заходи та спільні художні процеси сприяють обміну навчальним досвідом. Учасники діляться своїми ідеями та талантами, одночасно знайомлячись із різноманітними поглядами інших, що зміцнює уявлення про спільноту як співтворця.

Партисипативне навчання: Кожен проєкт створюється разом із учасниками та для них. Їх запрошують до формування змісту, тем та кінцевих результатів. Таке включення забезпечує актуальність та розширення можливостей для всіх учасників.

Тандемне навчання: Художники, фасилітатори та учасники часто навчаються один в одного, незважаючи на різницю у віці, культурному та соціальному походженні та досвіді. Такий обмін між поколіннями та культурами збагачує процес навчання та будує мости між спільнотами.

Компетенції

Навички

- Креативне самовираження: через перформанс, експерименти «зроби сам», візуальне мистецтво, розповіді та інше учасники вчаться передавати особистий досвід і погляди.
- Спільне творення: робота в різноманітних групах сприяє розвитку командної роботи, вміння слухати, вести переговори та спільно творити.
- Практичні художні навички: такі як скульптура, виготовлення костюмів, розпис стін, виготовлення масок та рух.
- Комунікативні навички: вербальні та невербальні, що розвиваються через обмін, виступи та взаємодію з іншими.

Знання:

- Культурна обізнаність: розуміння різноманітних культурних наративів через діалог.
- Мистецтво як інструмент змін: вивчення того, як творчі методи можуть впливати на громадську думку, політику та залучення громади.

Ставлення:

- Емпатія та відкритість: до досвіду та самовираження інших, особливо тих, хто відрізняється від нас.
- Впевненість та ініціативність: розвиток відчуття власного голосу, ідей та здатності впливати.
- Відповідальність та турбота: про громаду, публічний простір та соціальні проблеми, що досліджуються.
- Готовність до гри та цікавість: виховання радісного, дослідницького мислення, що сприяє навчанню та залученню протягом усього життя.

Як?

Крок 1. Дослідження громади та контексту

Розуміння культурного, соціального та політичного контексту громади, з якою хочеться працювати, з фокусом на різноманітності та потребах інклюзії.

Крок 2. Спільна розробка концепції

Артизанія залучає місцевих митців, членів громади та зацікавлені сторони до мозкового штурму та формування цілей проєкту та художнього підходу, щоб забезпечити його актуальність та спільне створення.

Крок 3. Збір ресурсів та партнерства

Вони забезпечують приміщення, матеріали (часто екологічні або перероблені) та партнерства з місцевими установами, такими як школи, громадські центри та молодіжні організації.

Крок 4. Розробка інтерактивних майстер-класів

Проект побудований на інтерактивних, неформальних методиках навчання, поєднуючи різні художні техніки (візуальні, цифрові, перформанс) та форми культурного самовираження.

Крок 5. Набір та навчання фасилітаторів

Для супроводу учасників залучаються або проходять навчання досвідчені фасилітатори з мистецькою освітою та досвідом роботи в сфері міжкультурної освіти.

Крок 6. Реалізація: мистецькі заходи та діалог

Учасники беруть участь у творчих сесіях, що сприяють міжкультурному діалогу та самовираженню, часто використовуючи змішані медіа, перформанс або цифрове мистецтво.

Крок 7. Постійний аналіз та адаптація

Завдяки зворотньому зв'язку, дискусіям та спостереженням проєкт розвивається відповідно до потреб учасників та нових ідей.

Крок 8. Документування та поширення

Результати (художні твори, перформанси, виставки) поширюються серед широкої громадськості з метою просування соціальних цінностей та заохочення до подальшої участі.

Крок 9. Сталий розвиток та навчання протягом життя

Артистанія прагне створити постійні можливості для участі після завершення проєкту, наголошуючи на розширенні можливостей громади та культурному обміні.

Історія з практики:

«Ми віримо, що свобода висловлювання необхідна для розвитку суспільства, а також дуже важливо, щоб у людей був простір для самовираження, для висловлення своїх проблем, радості, смутку, щоб вони могли ідентифікувати себе всередині себе, а не бути лише частиною великої маси, з якою ми часто стикаємося. Для мене дуже важливим є те, що ми не проповідуємо, не навчаємо і не передаємо послання як месія чи визволитель світу. Це скоріше скромна ідея натхнення однієї людини, яка має здоровий глузд і перебуває в гармонії з собою, і цього вже достатньо, щоб передати цю енергію іншим».

Саба Церетелі, співзасновник і арт-директор Артистанії

Вплив:

Очікуваний вплив:

Артистанія прагне створити інклюзивні простори, де люди різного віку та незалежно від їхнього соціально-культурного походження можуть творчо самовиражатися, досліджувати соціальні проблеми та будувати міцніші зв'язки з іншими. Проєкти організації спрямовані на розвиток емпатії, міжкультурного діалогу та громадянської активності через використання партисипативного мистецтва як інструменту для особистісного та колективного розвитку. Артистанія також прагне активізувати публічні простори та зробити мистецтво більш доступним, заохочуючи громади до співтворчості, а не пасивного споживання.

Несподіваний вплив:

Окрім своїх структурованих цілей, проекти Артистанії викликали спонтанні прояви солідарності, тривалі дружні стосунки та постійні творчі ініціативи, започатковані колишніми учасниками. Деякі люди завдяки участі в проєктах відкрили в собі нові таланти та хобі, а інші відзначають підвищення впевненості в собі та емоційне зцілення. Присутність Артистанії в місцевих громадах також привернула увагу ширшої аудиторії та інституцій, що призвело до співпраці та більшої видимості культурного активізму, ніж очікувалося на початку.

Автори:

Клер Шоле, Саба Церетелі, Тим'Арт, Міріам Аберкане, Фіона Келлі, Патрісія Морозан

Посилання:

[Artistania](https://artistania.org/)

Питання для рефлексії:

1. Як ваш проєкт формує справжній транскультурний обмін?
2. Ви створюєте простори, де різні культурні вирази не тільки співіснують, але й надихають та трансформують одне одного?
3. Яким чином ви розмиваєте межі між «митцем» і «немитцем»?
4. Як ви залучаєте людей, які не вважають себе митцями, і надаєте їм можливість творити та самовиражатися?
5. Чи доступні творчі процеси у вашому проєкті для тих, хто часто залишається осторонь культурного життя?
6. Чи розглядали ви можливість роботи з ізольованими групами, сусідськими громадами або тими, хто раніше не мав доступу до мистецтва?
7. Чи використовує ваш проєкт мистецтво для значущого виклику соціальним проблемам?
8. Як ваші художні рішення відображають або протистоять таким темам, як кліматична справедливість, соціальна несправедливість або нерівність?
9. Як ви будете підтримувати навчання протягом усього життя через ваш проєкт?
10. Які кроки ви зробите, щоб учасники не тільки творили, але й зростали в самосвідомості, емпатії та творчій впевненості?
11. Яку спільноту ви будете через свою мистецьку діяльність?
12. Чи культивує ваш проєкт активно доброту, турботу та взаємну відповідальність серед різних учасників?

ВІД СЕРЦЯ ДО СЕРЦЯ

Специфікація місії:

Міжкультурний діалог, солідарність

Використані художні техніки ●

Візуальне мистецтво

Складність:

4 – досить складна

Матеріали:

Проект вимагає широкого спектру матеріалів, таких як художні матеріали (фарби, маркери, олівці тощо), предмети культури для рукоділля (такі як, традиційні іграшки, зірки) та матеріали для виставки. Потреба у високоякісних матеріалах для виставкового простору (освітлення, дошки для демонстрації тощо) додає складності.

Ресурси:

Проект передбачає міжнародну співпрацю, що вимагає координації ресурсів у різних країнах. Це включає забезпечення фінансування, організацію поїздок та логістики, а також забезпечення наявності відповідних приміщень та місць для проведення семінарів та виставок.

Час:

Проект складається з декількох етапів: майстер-класи, створення творів мистецтва, організація виставки та забезпечення подальших заходів. Кожен етап вимагає ретельного планування та узгодження термінів для забезпечення безперебійного виконання, особливо при роботі з дітьми та міжнародними партнерами.

Команда:

Потрібен різноманітний персонал, включаючи художників, педагогів, волонтерів та менеджерів проекту для супервізії та супроводу заходів. Управління міжнародною співпрацею між художниками та культурними інституціями вимагає навичок координації та комунікації, а також глибокого розуміння місцевого контексту в кожній проєктній країні.

Аудиторія:

Діти, що живуть в умовах війни (віком 3-12 років), внутрішньо переміщені особи

Контекст практики:

Загальний:

Проект було започатковано у 2022 році, коли повномасштабне вторгнення росії в Україну викликала хвилю підтримки з усього світу, зокрема з Японії. Політична ситуація в Україні, особливо війна, вимагала не лише емоційної підтримки, а й активних гуманітарних зусиль для надання

допомоги постраждалим. З огляду на велику кількість біженців, які були змушені покинути свої домівки, існувала нагальна потреба в культурній інтеграції та адаптації, щоб допомогти їм відновити почуття приналежності до громади. Серед гуманітарних ініціатив важливу роль відіграли культурні проєкти, спрямовані на підтримку дітей та молоді, які стали основою для розвитку творчих можливостей та психологічного відновлення в складних умовах.

Виділення коштів на гуманітарні ініціативи, зокрема культурні, стало ключовим елементом цього процесу. За підтримки міжнародних партнерів, таких як Японія, були створені можливості для проведення мистецьких заходів, майстер-класів та виставок, які не тільки допомогли дітям впоратися з цим складним періодом, але й сприяли їх адаптації до нових обставин. Ця ініціатива надала не тільки матеріальну підтримку, але й цінний інструмент для налагодження культурних зв'язків та подолання психологічних бар'єрів.

Культурна співпраця між Україною та Японією стала важливою частиною цього процесу, надавши платформу для обміну творчими досягненнями та досвідом між двома народами в цей складний період.

Специфічний:

Ідея цієї ініціативи виникла після початку повномасштабної війни, яку росія розпочала проти України у 2022 році, коли японські митці та громадськість шукали спосіб висловити свою солідарність з українським народом. Рушійною силою проєкту стало глибоке бажання підтримати дітей, які постраждали від війни, та допомогти їм відчувати підтримку з-за кордону. Метою було використати універсальну мову мистецтва, щоб об'єднати дітей з різних країн і дати їм можливість висловити свої емоції та переживання.

Проєкт було започатковано японськими митцями, які звернулися до японських дітей із закликом створити малюнки для українських дітей. Це була форма колективної співтворчості, де участь у творчому процесі стала актом підтримки та солідарності через мистецтво. Такий підхід впливав із бажання об'єднати громади через спільні дії, де кожен і кожна могли долучитися до глобальної ініціативи, незалежно від відстані чи політичних кордонів.

У відповідь українські діти разом з художниками підготували роботи для японських дітей на знак вдячності за їхню солідарність. В результаті було сформовано спільну виставку, на якій були представлені роботи українських та японських дітей. Виставка стала не тільки символом творчого обміну, а й потужною демонстрацією глибоких зв'язків між дітьми з різних культур. Через свої роботи учасники змогли висловити спільні сподівання на мир і взаєморозуміння, довівши, що мистецтво може бути важливим інструментом для подолання бар'єрів і створення справжньої солідарності між народами.

Згодом проєкт розширився і включав майстер-класи для українських дітей та їхніх батьків, організовані за підтримки українських митців. Хоча японські митці не брали безпосередньої участі в майстер-класах, вони відіграли важливу роль в організації виставки для збору коштів в Японії. На виставці були представлені роботи дітей, а зібрані кошти були передані Фондації АртРеспект з України, яка відповідала за організацію майстер-класів. Ці кошти допомогли продовжити проєкт, створивши нові можливості для художнього самовираження та психологічного відновлення дітей, які постраждали від війни.

Основною метою майстер-класів було створення терапевтичного середовища для дітей війни та внутрішньо переміщених осіб, використовуючи мистецтво як засіб емоційного самовираження та зцілення. Майстер-класи, спрямовані на традиційне українське народне мистецтво, надали дітям можливість зайнятися такими видами діяльності, як малювання, вишивка та рукоділля, що дозволило їм знову відчувати зв'язок зі своєю культурною спадщиною. Для батьків майстер-класи стали нагодою зблизитися зі своїми дітьми та разом взяти участь у творчих заняттях, зміцнивши сімейні зв'язки та сформувавши почуття спільності в умовах вимушеного переселення та конфлікту. Ці заняття, що стали своєрідною формою арт-терапії, дали дітям емоційне полегшення

та сприяли їхньому одужанню завдяки творчому самовираженню.

Цілі практики:

Метою ініціативи є надання емоційної підтримки та допомоги у відновленні дітей, які постраждали від війни. Проєкт спрямований на творчу самореалізацію, сприяння розвитку почуття солідарності та культурного обміну між Україною та Японією. Крім того, він має на меті сприяти розвитку мистецтва та культурного взаєморозуміння, допомагаючи дітям відновити зв'язок зі своєю спадщиною, зміцнюючи сімейні та громадські зв'язки.

Опис практики:

Мистецький підхід:

Проєкт використовує мистецтво як засіб колективного самовираження, що дозволяє дітям, особливо тим, які постраждали від війни, висловити свої емоції та переживання. Основним засобом вираження були малюнки, виконані традиційними матеріалами, такими як фарби, фломастери, олівці та акварель. Працюючи у вільному стилі, діти мали можливість відобразити свої внутрішні почуття та сподівання, висловивши їх у спосіб, який не можна передати словами. Такий підхід мав на меті надати дітям можливість терапевтичного виходу для своїх емоцій, сприяючи формуванню відчуття власної значущості та контролю в період потрясінь.

Окрім малювання, майстер-класи в Україні включали елементи української культурної спадщини, такі як створення різдвяних зірок, літографій та народних іграшок. Ці заняття дали дітям не тільки можливість проявити свою творчість, але й поглибити зв'язок зі своїми культурними коренями.

Займаючись традиційними українськими ремеслами, діти та їхні батьки мали змогу дослідити свою спадщину, створюючи значущі твори, що відображали їхній зв'язок з ідентичністю та історією. Такий підхід збагатив їхні художні навички, водночас допомагаючи зберегти та передати культурні традиції в період невизначеності.

Окрім створення своїх творів, групові обговорення дали дітям можливість поділитися своїми думками та роздумами про значення їхніх робіт. Вони сприяли емоційній підтримці та поглибленню зв'язків між учасниками.

Кульмінацією проєкту стала виставка у Львівському палаці мистецтв, де було представлено понад 100 робіт дітей з України, Польщі, Великої Британії, Австралії, Таїланду та Японії. Діти створили свої роботи, використовуючи різні художні техніки, що дозволило їм вільно виразити свої мрії, емоції та сподівання на мир. За допомогою гри кольорів вони змогли дослідити свій внутрішній світ і розвинути уяву, що стало важливим етапом у формуванні їхньої творчої особистості.

Роботи, представлені на виставці, стали щирими посланнями миру та дружби між народами. Головним посланням було те, що за допомогою мистецтва ми можемо не тільки передавати емоції, а й сприяти міжкультурному діалогу, встановлюючи взаєморозуміння та підтримку між людьми. Однією з родзинок виставки стали архівні роботи молодих художників Львівської школи емоційного живопису В. Патійка, які додали виставці додаткової глибини. Цей проєкт став можливим завдяки підтримці студії ArtKawado (Японія) та багатьох інших партнерів, а також значному внеску волонтерів, які допомогли створити атмосферу святкової творчості для дітей та їхніх батьків.

Навчальний підхід:

Способи отримання знань

Рефлексія щодо самовираження через розвиток особистого стилю була ключовим аспектом проєкту. Кожен твір мистецтва, з одного боку, відображав особисті емоції та досвід дітей, а з іншого – демонстрував еволюцію їхнього творчого стилю. Під час презентації своїх робіт діти пояснювали, що вони намагалися виразити через мистецтво. Це не тільки сприяло розвитку

їхніх комунікативних навичок, а й допомогло закріпити знання, отримані під час презентації своїх ідей. Розповідаючи про свої роботи, діти вдосконалювали навички самовираження та розвивали критичне мислення щодо власних творів у творчому контексті.

Після майстер-класів були організовані групові дискусії, під час яких учасники обмінювалися враженнями про процес та роботи інших. Ці рефлексії сприяли колективному навчанню та взаємній підтримці, що є важливими аспектами розвитку творчих навичок. Завдяки такому обміну діти отримали нові ідеї, розширили кругозір та відкрили для себе нові підходи до власної творчості.

Зворотній зв'язок від групи та дорослих був спрямований на виявлення унікальності кожної роботи, підкреслення індивідуальності кожного твору. Такий підхід допоміг дітям усвідомити цінність власного творчого самовираження та зрозуміти, як їхні роботи можуть передавати щось особливе. Наголошуючи на унікальності творів кожної дитини, зворотній зв'язок не тільки давав визнання їхнім творчим зусиллям, а й підкреслював важливість власного голосу у творчому процесі.

Ключ до навчальних підходів:

Навчання через досвід: проєкт був побудований на принципі навчання через досвід, де дітям була надана можливість безпосередньо зануритися в процес створення творів мистецтва. Завдяки досвіду малювання, виготовлення предметів народної творчості та участі в майстер-класах учасники набули нових знань і навичок, що дозволило їм розвинути свою творчість на практиці.

Трансформаційне навчання: діти пройшли трансформаційний процес, під час якого їхні емоції та переживання, пов'язані з війною та життєвими труднощами, знайшли вираження в мистецтві. Такий підхід допоміг дітям змінити своє сприйняття світу, глибоко осмислити власний досвід і перетворити ці емоції на позитивні творчі результати.

Колективне навчання: Проєкт також сприяв колективному навчанню, в рамках якого діти спільно працювали над створенням серії мистецьких творів та брали участь у групових дискусіях. Взаємодія у групі дозволила дітям обмінюватися ідеями та вдосконалювати свої навички завдяки співпраці та взаємній підтримці, посилюючи їхнє почуття спільності та спільного навчання.

Компетенції

Навички

- Вміння виражати думки, емоції та досвід за допомогою візуального мистецтва, набуваючи впевненості у перетворенні внутрішнього світу на творчі форми
- Оволодіння різноманітними художніми техніками та стилями, розвиток уяви, експериментування та самовираження
- Участь у спільній творчості, вміння ділитися ідеями, давати та отримувати конструктивний зворотний зв'язок, працювати над досягненням спільних цілей у групі
- Розвиток навичок усного спілкування через презентацію та обговорення власних творчих робіт
- Набуття технічної майстерності в малюванні, літографії та традиційному виготовленні іграшок шляхом практичних занять з різними матеріалами та інструментами
- Надання та отримання конструктивного зворотнього зв'язку, обмін ідеями та робота над досягненням спільних творчих цілей у сприятливому середовищі.

Знання

- Нові знання про різні художні техніки, включаючи малювання, живопис, літографію та традиційні народні ремесла

- Поглиблене розуміння різних творчих процесів та матеріалів, що дає можливість досліджувати та застосовувати різноманітні техніки у роботі
- Здоровий спосіб вираження та обробки емоцій, конструктивне управління почуттями за допомогою мистецтва та передача ідей через мистецтво
- Розширення знань про художні традиції України та інших країн у контексті світової художньої практики
- Поглиблення обізнаності про різні культури, сприяння розвитку емпатії та міжкультурного розуміння.

Ставлення

- Відкрите та гнучке ставлення до творчості, експериментування з різними матеріалами та техніками, що допомогло увійти у процес художнього пошуку без страху помилитися
- Емпатія та розуміння почуттів і поглядів однолітків
- Цінування культурного розмаїття, оскільки проєкт включав різні культурні елементи
- Впевненість у самовираженні під час створення та презентації своїх творчих робіт.

Як?

Крок 1. Ініціювання проєкту

Першим кроком в ініціюванні проєкту є визначення конкретних потреб цільової групи. Розуміючи ці потреби, можна визначити теми та цілі проєкту, гарантуючи, що він буде спрямований на вирішення найактуальніших проблем учасників, буде дійсно актуальним для їхнього досвіду та відповідатиме емоційним, психологічним і культурним потребам цільової групи.

Наступним кроком є вибір теми проєкту та пошук надійних партнерів. Послідовність цих кроків може відрізнятися залежно від конкретної ситуації: ви можете мати хороших партнерів і вибрати тему разом, або ви можете шукати партнерів, які працюють з бажаною темою. У будь-якому випадку, тема повинна бути універсальною та значущою для різних країн і культур, сприяти об'єднанню учасників з різних куточків світу та допомагати партнерам узгодити цілі проєкту з культурними цінностями та потребами цільової групи.

Особливо ефективними є такі теми, як мир, солідарність або права дитини, оскільки вони знаходять відгук у різних аудиторій і створюють потужний спільний художній посил. Партнерами можуть бути культурні установи, художні студії, школи та неурядові організації. Залучення міжнародних партнерів є особливо важливим для створення мультикультурного підходу, який збагатить проєкт і розширить його охоплення.

Наступним кроком є забезпечення необхідних матеріалів, ресурсів та відповідного приміщення для проєктної діяльності. Це включає організацію приміщення, збір необхідних матеріалів для творчості та забезпечення достатніх ресурсів для ефективного проведення майстер-класів та виставки. Також важливо залучити партнерів, волонтерів та митців, які допоможуть у проведенні занять та нададуть свою експертизу, забезпечивши безперебійний хід заходів та максимальну користь від досвіду для учасників.

Крок 2. Залучення учасників та створення середовища

Друге завдання полягає у налагодженні ефективної комунікації з дітьми та їхніми батьками, чіткому поясненні мети та значення проєкту, формуванні впевненості у тому, що кожен і кожна може зробити свій внесок і отримати користь. Ця початкова комунікація закладає основу для активної участі, допомагає учасникам відчувати себе в курсі подій та з ентузіазмом долучитися до проєкту.

Не менш важливо створити безпечне та сприятливе середовище. Під час перших зустрічей необхідно створити атмосферу довіри, в якій діти можуть вільно експериментувати з мистецтвом і висловлювати свої емоції. Середовище має бути комфортним і вільним від осуду, щоб діти почувалися в безпеці під час творчих пошуків. Це сприяє формуванню почуття безпеки, яке є надзвичайно важливим для емоційного самовираження, особливо для дітей, які пережили травму або вимушене переселення.

Підтримка та мотивація з боку волонтерів та кураторів відіграють ключову роль на цьому етапі. Вони повинні активно заохочувати дітей, надаючи їм поради та конструктивний зворотний зв'язок, що сприяє підвищенню впевненості та творчості. Емоційна підтримка та конструктивні поради допомагають дітям не тільки розвивати свої творчі здібності, а й відчувати себе впевненими у своїх силах, щоб продовжувати самовиражатися протягом усього проєкту.

Крок 3. Проведення майстер-класів, створення робіт

Третій крок спрямований на основну частину проєкту – супровід учасників у процесі створення робіт. Важливо створити структуроване, але гнучке середовище, де діти можуть досліджувати різні художні техніки та інструменти, такі як малювання, живопис, літографія, виготовлення народних іграшок тощо, залежно від залученого художника. Зрештою, майстер-класи повинні дати учасникам можливість вільно висловлювати свої емоції та переживання, експериментуючи з різними матеріалами та стилями. Ця творча свобода допомагає дітям налагодити зв'язок зі своїми внутрішніми почуттями та дає їм можливість розвинути свій унікальний художній голос.

Майстер-класи не повинні проводитися одночасно, а краще у вигляді серії занять, кожне з яких спрямоване на різні художні техніки. Наприклад, одна серія майстер-класів може бути присвячена малюванню, а інша – літографії, народним іграшкам або іншим видам мистецтва. Це дозволяє дітям досліджувати різні форми самовираження і підтримує їх зацікавленість під час експериментів з новими методами. Розклад занять повинен бути достатньо гнучким, щоб враховувати змінні потреби та творчі інтереси учасників.

Склад учасників також може змінюватися від сесії до сесії. Це може бути пов'язано з різними причинами, такими як наявність вільного часу або особисті уподобання. Розмаїття учасників кожного майстер-класу може збагатити досвід, оскільки діти вчатьсЯ один у одного та обмінюються різними точками зору. Протягом майстер-класів волонтери, художники та фасилітатори повинні надавати дітям допомогу та підтримку, заохочуючи їх до пошуку та пропонуючи конструктивні коментарі, щоб допомогти дітям вдосконалити свої навички.

Ці заняття повинні підкреслювати важливість самовираження та особистої інтерпретації, дозволяючи дітям ділитися своїми історіями через роботи.

Крім того, важливо створювати атмосферу співпраці під час майстер-класів. Поки кожна дитина працює над своїм індивідуальним виробом, групові дискусії та обмін думками можуть збагатити досвід, дозволяючи учасникам обдумати свою роботу, поділитися ідеями та підбадьорити один одного. Це почуття спільності та спільної мети покращує загальний досвід навчання, заохочуючи дітей відкрито та впевнено висловлювати себе.

Крок 4. Виставка

Під час організації виставки важливо забезпечити, щоб вона стала значущим досвідом як для учасників, так і для відвідувачів. Місце проведення має відповідати концепції проєкту та бути доступним для всіх учасників. Це може бути культурний центр, художня галерея або інше відповідне приміщення, яке дозволяє представити твори мистецтва в найкращому вигляді. Відповідно до партисипативного підходу, концепцію виставки слід розробити спільно з учасниками, кураторською командою та волонтерами, де діти мають таке саме право голосу, як і дорослі. Концепція визначає, як будуть експонуватися роботи, і включає організацію розміщення, вибір відповідного освітлення та забезпечення простору для взаємодії відвідувачів з творами. Дуже важливо організувати виставку так, щоб роботи дітей були добре видні та легко доступні для огляду. Куратори та діти повинні співпрацювати над оформленням, щоб простір відображав значення кожного твору мистецтва. Виставка повинна слугувати не тільки місцем для демонстрації робіт, а й платформою для взаємодії, де учасники можуть пояснити свої твори та поділитися з відвідувачами значенням своїх творів.

Під час виставки юні художники мають можливість представити свої роботи глядачам, пояснивши, що вони хотіли виразити через свої твори. Це допомагає їм розвинути як творчі, так і комунікативні навички, оскільки вони вчаться висловлювати свої ідеї в публічному просторі. Цей процес також підвищує їхню впевненість у собі та дозволяє зрозуміти, як їхні роботи можуть впливати на інших. Для підвищення видимості та привернення більшої уваги до виставки важливо залучити засоби масової інформації. Це можуть бути місцеві новини, соціальні мережі, блоги та інші канали, які можуть допомогти поширити інформацію про проєкт та виставку. Фото- та відеофіксація виставки дозволить задокументувати важливі моменти, створити медіа-контент, який можна буде згодом поширити для просування проєкту.

Для більшого залучення аудиторії можна запровадити інтерактивні елементи, такі як творчі майстерні, де відвідувачі, особливо діти, можуть взяти участь у процесі творчості. Це дає відвідувачам можливість не тільки спостерігати за творами мистецтва, але й активно брати участь у творчому процесі разом з учасниками, що сприяє глибшому зв'язку з виставкою.

Також дуже важливо підтримувати контакт з міжнародними партнерами протягом усього проєкту. Інформування їх про хід та результати проєкту гарантує, що вони залишатимуться залученими та зацікавленими. Заохочення партнерів до участі допомагає підтримувати їхній ентузіазм та підкреслює глобальний характер співпраці. Міжнародні партнери також можуть організувати дзеркальні виставки у своїх країнах з одночасним відкриттям онлайн, що забезпечить ширшу платформу для обміну дитячими творами мистецтва та поглиблення культурного обміну. Така

постійна співпраця забезпечує безперервний потік ідей, відгуків та підтримки між країнами, розширюючи охоплення та вплив проєкту.

Крок 5. Подальші дії

Після виставки важливо продовжувати підтримувати учасників. Додаткові заходи, під час яких діти можуть продовжувати працювати над новими проєктами, можуть включати спільні мистецькі проєкти або подальші заняття, що заохочують учасників продовжувати досліджувати свою творчість.

З огляду на різноманітність учасників майстер-класів, наступні заходи мають бути гнучкими та доступними. Це можуть бути факультативні творчі сесії, де діти можуть працювати над новими проєктами у своєму темпі, або навіть неформальні онлайн-зустрічі, де учасники можуть поділитися своїми досягненнями, поставити питання та отримати відгуки у зручний для них час.

Ідея полягає в тому, щоб зберегти невимушену та відкриту атмосферу, що дозволить дітям продовжувати творчо виражати себе, не відчуваючи тиску через жорсткий графік. Проведення періодичних групових дискусій, під час яких діти можуть обговорити свою роботу та поділитися новими ідеями, допоможе зберегти відчуття спільноти.

Крім того, для підтримки зацікавленості можна організувати спільні відвідування музеїв або культурних заходів, де діти зможуть отримати нові художні та культурні враження. Ці виїзди можуть бути організовані у вигляді неформальних зустрічей, на які запрошуються діти та їхні батьки, що ще більше зміцнить зв'язок між учасниками та заохотить сім'ї долучатися до творчого процесу. Такий підхід дозволяє продовжувати навчання та взаємодію, зберігаючи при цьому невимушену, приємну атмосферу.

Крім того, можна створити онлайн-платформи або групові чати, щоб підтримувати зв'язок між учасниками, даючи їм можливість допомагати один одному та продовжувати творчий шлях у своєму темпі.

Історія з практики:

Ольга Луковська, директорка Фундації «АртРеспект»:

Моя співпраця з Японією розпочалася у 2002 році, коли за підтримки моїх друзів Оксани Вітер, Тараса Пелеха та Місако Кавадо я представила свою виставку гобеленів. Тоді мало хто знав, де знаходиться Україна, а сьогодні, завдяки таким проєктам, про нашу країну знають усі!

Мені також пощастило побувати на яскравому Тобако фестивалі у Хадано сіті (префектура Канагава) і разом з Місако Кавадо та мером міста Масаказу Такахаші представляти у головній галереї Хадано українсько-японську виставку дитячої творчості.

Це був важливий крок у розвитку співпраці, де японські та українські діти мали можливість продемонструвати свої роботи, підтримуючи один одного у творчості та взаєморозумінні. Цей проєкт підтримує взаємні культурні зв'язки, а також став чудовою нагодою для японців дізнатися більше про українські традиції та культуру. Одним із прикладів є майстер-клас для школярів, де діти не тільки створили декоративні стрітенські свічки, а й поглибили своє розуміння релігійних свят та українських традицій.

Цей захід, проведений за підтримки Фундації «АртРеспект» та японської громади міста Хадано, став важливим елементом культурного обміну та сприяв розвитку творчих здібностей дітей. Майстер-класи продемонстрували, як мистецтво може не тільки передавати творчість, але й

зміцнювати зв'язки між народами, що переживають складні часи. Ми дякуємо Збройним Силам України за те, що дають нам можливість жити і творити!

Вплив:

Основним очікуваним результатом проєкту є розвиток творчих і комунікативних навичок у дітей, а також їх емоційний ріст через самовираження в мистецтві. Діти отримують можливість не тільки створювати художні твори, а й висловлювати свої емоції, переживання та мрії, що є надзвичайно важливим для їхнього психоемоційного розвитку, особливо в часи стресу та війни. Проєкт спрямований на підвищення самооцінки дітей та розвиток їхнього творчого потенціалу. Для освітян та митців цей проєкт є можливістю поглибити свої професійні навички, розробляючи нові методи навчання через мистецтво, а також залучаючи дітей до творчого процесу та рефлексії. Вони отримують цінний досвід роботи з різними віковими групами та культурами, розширюючи свої педагогічні та освітні підходи. Для митців це також можливість передати свої навички та знання молодому поколінню, формуючи нові культурні зв'язки.

На рівні громади проєкт відіграє важливу роль у зміцненні її згуртованості. Працюючи разом над творчими проєктами, діти налагоджують зв'язки між собою, зміцнюючи соціальну структуру громади. Для ВПО така взаємодія є засобом інтеграції в ширше суспільство, допомагає їм відчувати себе частиною громади та цінованими членами суспільства. За допомогою мистецтва вони можуть виразити свої переживання та виклики, а також брати участь у колективних творчих і культурних заходах громади.

Проєкт також сприяє зміцненню загальної солідарності в громаді, створюючи спільний простір для взаєморозуміння та підтримки. Діти з різних середовищ – як місцеві, так і ВПО – мають можливість спілкуватися, ділитися історіями та вчитися одне в одного, що поглиблює їхню емпатію та сприяє єдності.

Про аудиторію: Виставка та творчі заходи мають на меті не тільки продемонструвати роботи дітей, а й створити простір для взаємодії з аудиторією. Відвідувачі виставок можуть бути здивовані та натхненні роботами дітей, отримавши нове бачення дитячої творчості та емоційного самовираження. Це також може змінити сприйняття мистецтва як інструменту для вирішення соціальних та психологічних проблем, сприяючи розширенню свідомості та емпатії.

Проєкт розпочався з того, що японські діти створили малюнки для українських дітей, щоб висловити солідарність під час війни. Цей простий жест доброти мав значний вплив на обидві групи. Для українських дітей отримання цих малюнків допомогло їм відчувати підтримку та зв'язок з іншими, подарувавши їм затишок у важкі часи. Для японських дітей створення малюнків дозволило висловити співчуття та зрозуміти труднощі інших, навіть перебуваючи далеко. Цей обмін став цінним способом емоційного та культурного зв'язку для обох груп, використовуючи мистецтво як засіб взаємної підтримки.

У міру розвитку проєкту українські діти відповіли японським дітям, створивши для них малюнки, продовживши цикл взаємної підтримки. Цей постійний обмін не тільки зміцнив емоційні зв'язки, але й поглибив розуміння культур та досвіду один одного. Завдяки цьому процесу діти на власному досвіді переконалися в силі мистецтва, яке здатне подолати розбіжності між людьми з різних культур і сприяти солідарності навіть у найскладніші часи.

Одним із несподіваних ефектів ініціативи стало те, що дорослі стали більш відкритими до творчості дітей і почали цінувати її за емоційну глибину та щирість. Ця зміна поглядів допомогла

змінити ставлення до дитячих художніх робіт, які часто недооцінюють як наївні або прості. Насправді ці роботи несуть потужне послання миру, надії та єдності, демонструючи, що дитяче мистецтво може бути глибокою і значущою формою самовираження.

Автор:

Ольга Луковська, директорка Фондації «АртРеспект»

Посилання:

They were too long to be placed here

Питання для рефлексії:

Як можна використовувати мистецтво як інструмент для побудови міжнародної солідарності та подолання культурних розбіжностей, особливо в кризові часи?

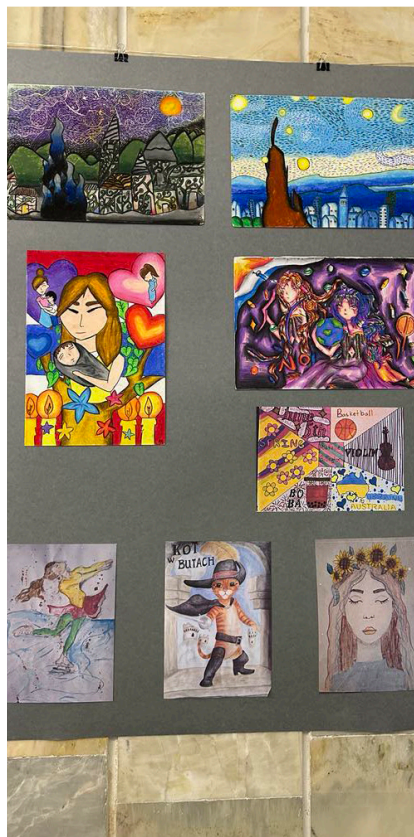
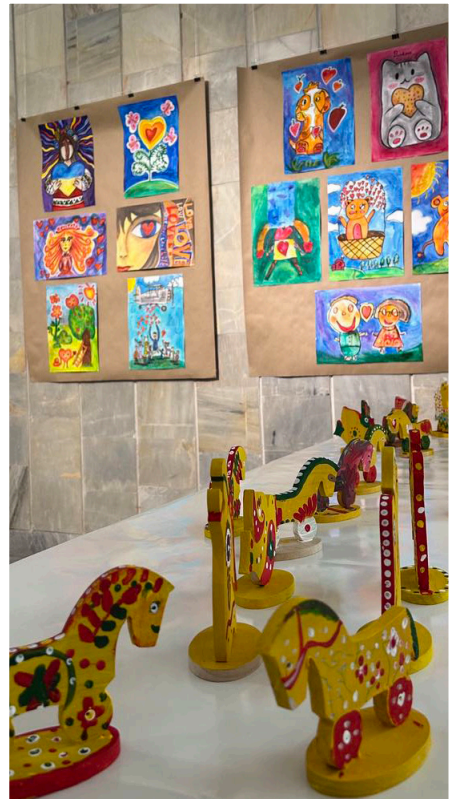
Яким чином такі творчі проєкти можуть допомогти дітям висловлювати свої емоції, розвивати свою ідентичність та сприяти миру в глобальному масштабі?

Як ми можемо забезпечити, щоб такі проєкти продовжували сприяти розвитку довгострокових відносин та співпраці між різними громадами та культурами?

Яку роль відіграють освітяни та митці у сприянні змістовному обміну між різними культурами через художнє самовираження і як вони можуть продовжувати підтримувати ці зусилля?

Як уроки, винесені з цього проєкту, можуть бути застосовані до інших глобальних ініціатив, спрямованих на сприяння миру та взаєморозумінню через мистецтво?

- <https://www.facebook.com/artsrespect/posts/pfbid02Hj8tVptwUSLXvHNKyRY5hCBCi7QsJF24dKYBJjqYmtYiZANgdv5zxc2kGq1etLkVl>
- <https://www.facebook.com/artsrespect/posts/pfbid02tJztUE7WqWbc5q5RkaSztvLjvjwnswzqtxsJXfeNPiCcKJh2PzymJhGmTvNLRvy1l>
- <https://www.facebook.com/artsrespect/posts/pfbid02n5J3BknrEm8YnJMqqJq7sKyqJECyhtf4oi3o7KQYnz2LkThMdhaWYo87C5cBFv2Tl>

Reflection questions regarding the specific mission for the reader:

- How can art be used as a tool for building international solidarity and bridging cultural divides, especially in times of crisis?
- In what ways can creative projects like this one empower children to express their emotions, develop their identity and promote peace on a global scale?
- How can we ensure that projects like this continue to foster long-term relationships and collaboration between diverse communities and cultures?
- What role do educators and artists play in facilitating meaningful exchanges between different cultures through artistic expression and how can they continue to support these efforts?
- How can the lessons learned from this project be applied to other global initiatives aimed at promoting peace and understanding through art?

THEATER DER KLEINEN FORM

(ТЕАТР МАЛИХ ФОРМ)

Специфікація місії:

Критичне мислення, самовираження, дослідження себе, емпатія, розвиток потенціалу, уява, креативність

Використані художні техніки:

Театр, перформанс

Складність:

3 – середня

Матеріали:

Тканини, швейні приладдя та реквізит для створення костюмів та ляльок.

Ресурси:

відповідне приміщення для майстер-класу з достатньою кількістю місця для руху та творчої діяльності, а також доступ до театрального обладнання, такого як освітлення чи звук, якщо необхідні вистави.

Час:

Майстер-клас може тривати від одного дня до декількох тижнів.

Команда:

Досвідчені фасилітатори або тренери, які володіють театральними та освітніми методами. Зазвичай для ефективного керівництва процесом достатньо невеликої команди з 2 осіб.

Аудиторія:

У театрі є достатньо місць для 55 осіб на виставу. У театральних заходах беруть участь діти віком від 3 років з батьками або без них. Програма розрахована на дитячі садки та шкільні групи у будні дні та на сім'ї у вихідні.

Контекст практики:

Загальний:

Театр малих форм був заснований понад 20 років тому, з твердим переконанням у силі театру як інструменту емоційного, соціального та творчого розвитку дітей. Тоді багато дітей у Берліні не мали просторів для змістовного художнього самовираження та партисипативного навчання.

Специфічний:

Засновницею театру є Евелін Геллер, яка після закінчення Академії драматичного мистецтва імені Ернста Буша відчувала натхнення від впливу цього виду мистецтва на молоду аудиторію. Вона

захотіла продовжити роботу з соціальними проблемами, з якими стикаються діти. Концепція була розроблена спільно, сформована роками практичної роботи з дітьми з різних верств суспільства. Команда визнала, що багато дітей отримують величезну користь від простору, де вони можуть вільно самовиражатися, досліджувати соціальні теми, такі як справедливість, здоровий спосіб життя, інклюзія, та набувати впевненості в собі через гру та сторітелінг.

Геллер свідомо вирішила створити невеликий театр, щоб зробити свою роботу більш особистою та інтимною. Її театр прагне до значущого та безпосереднього зв'язку з дітьми, де сторітелінг та театр маріонеток використовуються як інструменти для розвитку уяви, емпатії та ігрового навчання.

Участь дітей у проєкті гарантує, що вони не є лише пасивними слухачами, а активними творцями театрального процесу, які вносять у вистави свої ідеї, досвід та історії. Цей акцент на співтворчості та розвитку потенціалу з самого початку залишається центральним у проєкті.

Цілі практики:

1. Розвивати критичне мислення, емпатію та самовираження через творчу театральну роботу з дітьми.
2. Створити безпечне, інклюзивне та ігрове середовище, де діти можуть досліджувати світ навколо себе та всередині себе через ляльковий театр, рух, розповіді та імпровізацію.
3. Підтримувати цілісний розвиток дітей шляхом покращення їхніх комунікативних навичок, емоційного інтелекту та впевненості в собі.
4. Заохочувати співпрацю, повагу до різноманіття та творче мислення.
5. Надати дітям можливість краще розуміти соціальні виклики, такі як екологічні проблеми.

Опис практики:

Театр малих форм (Theater der kleinen Form) пропонує інклюзивні, партисипативні театральні проєкти для дітей, які поєднують художнє самовираження із соціальним навчанням. Практика, що базується на імпровізаційних методах, заснованих на процесі, залучає дітей до соціальних тем, таких як екологічні проблеми, розвиває емпатію та дозволяє їм виразити себе через театр маріонеток, перформанс та рольові ігри.

Практика заохочує творчу свободу та емоційний інтелект. Забезпечуючи безпечний простір для співпраці, вона дає дітям, незалежно від їхнього походження, можливість виразити себе в ігровій, але змістовній формі.

Мистецький підхід:

Практика використовує інтерактивний та орієнтований на процес театральний підхід, де творчість, вираження емоцій та самопізнання мають пріоритет над досконалістю виконання. Акцент робиться на створенні безпечного та творчого простору, де діти можуть вільно досліджувати особисті та соціальні теми.

Мистецькі інструменти:

- Костюми та реквізит (ручної роботи або імпровізовані)
- Музичні інструменти та голос
- Ляльки

Художні методи:

- Імпровізаційний театр та театр маріонеток: заохочення до спонтанного сторітелінгу та розвитку персонажів
- Рольові ігри: допомога дітям у дослідженні різних точок зору та емоцій
- Сторітелінг: використання особистих або колективних історій для створення вистави

Навчальний підхід:

Способи отримання знань

Рефлексія: Після занять або виступів діти збираються разом, щоб поділитися своїми думками, відчуттями та враженнями, що сприяє відкритому спілкуванню та самоусвідомленню.

Виступи: Публічні виступи дають дітям можливість творчо виразити те, що вони вивчили, а реакція аудиторії забезпечує миттєвий зворотний зв'язок та підкріплення.

Ключ до навчальних підходів:

Експериментальне навчання: діти навчаються, активно беручи участь у іграх та виставах з маріонетками, що дозволяє їм відкривати для себе нові поняття через безпосередній досвід та рефлексію.

Партисипативне навчання: цей процес заохочує дітей до співпраці, вибору та творчого внеску, сприяючи формуванню відчуття відповідальності та активної участі у процесі навчання.

Колективне навчання: Групові заняття та вистави сприяють розвитку командної роботи, спільному вирішенню проблем та соціальній взаємодії, допомагаючи дітям вчитися один у одного та разом.

Трансформаційне навчання: Досліджуючи емоції, ідентичність та історії, діти можуть розвинути нові погляди на себе та інших, що сприяє особистісному зростанню та більшій емпатії.

Тандемне навчання: Більш досвідчені або впевнені в собі діти підтримують однолітків під час занять, що сприяє взаємному навчанню в сприятливому середовищі.

Компетенції

Навички

- Креативність та уявлення, генерування оригінальних ідей та перетворення їх у виразні форми
- Імпровізація, спонтанна реакція в образі, розвиток сцен в реальному часі та адаптація до динаміки групи
- Техніки лялькового театру (голос, жести та маніпуляції)
- Розповідь історій та розвиток сюжету
- Навички виступу та презентації, здатність чітко та впевнено висловлювати думки перед аудиторією

Знання

- Розуміння виразних можливостей театру для дослідження емоцій, ідентичності та соціальних тем
- Усвідомлення соціальних проблем, що досліджуються за допомогою театру (наприклад, навколишнє середовище, справедливість, інклюзія)
- Розуміння ролі театру як засобу самовираження, емпатії та соціального діалогу
- Знання основного театрального словника, структур та процесів

Ставлення

- Емпатія, чуйність до емоцій та переживань інших, як у розповідях, так і в груповій роботі
- Впевненість у собі та готовність ризикувати в мистецтві
- Відкритість до різноманіття, повага до різних досвідів, поглядів та способів самовираження в спільному творчому процесі

Як?

Крок 1. Визначте цілі та тему

Уточніть цілі (наприклад, соціальна інклюзія, самовираження) та оберіть теми, що відповідають контексту учасників.

Крок 2. Сформууйте команду

Зберіть фасилітаторів, які мають досвід у театральній педагогіці та методах залучення учасників. За потреби залучіть волонтерів або співпрацівників.

Крок 3. Забезпечте ресурси та приміщення

Знайдіть підходяще приміщення для репетицій/вистав, де є місце для руху та необхідне технічне обладнання.

Крок 4. Сплануйте структуру майстер-класу

Розробіть заняття театру маріонеток, адаптовані до потреб учасників та цілей проєкту.

Крок 5. Знайдіть учасників

Залучіть цільові групи – дітей, молодь або дорослих, особливо тих, хто належить до маргіналізованих груп або груп з неоднорідним соціокультурним контекстом.

Крок 6. Проведіть інтерактивні майстер-класи

Сприяйте спільній творчості коротких театральних п'єс, заохочуючи самовираження та групову взаємодію.

Крок 7. Репетируйте та вдосконалюйте вистави

Підтримуйте учасників у репетиціях та розробці вистав, сприяючи розвитку впевненості та відповідальності.

Крок 8. Презентуйте фінальну виставу

Покажіть роботу глядачам, після чого можна провести обговорення або рефлексію.

Крок 10. Зберігайте досвід та відгуки

Зберігайте відгуки, рефлексії та документуйте процес, щоб оцінити вплив та вдосконалити майбутні проєкти.

Історія з практики:

«Те, що ми розуміємо в дитинстві, залишається з нами на все життя. І я думаю, що за допомогою ляльок, театру, мистецтва ми можемо вплинути на майбутнє покоління». Катерина Магденко, учасниця та художниця.

«Театр маріонеток – це найбагатша і найкреативніша форма сценічного мистецтва, яка дозволяє відобразити нашу реальність. Все стає можливим, ми втрачаємо опору і відчуваємо легкість у думках. Глядачі отримують можливість використовувати свою уяву і разом розгадувати події. А діти в цьому – чемпіони світу!» Автор невідомий.

Джерело: Theater der kleinen Form

Посилання:

<https://www.theatre-der-kleinen-form.de/ueberuns.htm>

Вплив:

Очікуваний вплив:

Основний вплив, Театру малих форм на дітей, полягає у підтримці їхнього емоційного, соціального та когнітивного розвитку шляхом залучення їх до історій, що відображають різноманітні реалії життя та заохочують критичне мислення. Вистави мають на меті створити простір, де діти почуваються поміченими та представленими. Використовуючи доступну мову, інтерактивні формати та персонажів, з якими діти можуть себе ототожнити, театр розвиває емпатію та емоційний інтелект. Театрові вдається посіяти насіння розуміння та співчуття в ранньому віці, допомагаючи дітям вирости соціально свідомими та відкритими людьми.

Несподіваний вплив:

Окрім впливу на дітей, вистави також кидають виклик поглядам батьків, педагогів та вихователів, які дивуються, наскільки сильно вистави резонують з ними. Це, в свою чергу, може призвести до зміни підходу до обговорення соціальних тем з дітьми та учнями.

Автори:

Евелін Геллер – сертифікована лялькарка, драматургиня та художня керівниця

Посилання:

<https://www.theatre-der-kleinen-form.de/>

Питання для рефлексії:

1. Як ви можете використовувати театр маріонеток або візуальний сторітелінг, щоб допомогти дітям досліджувати складні соціальні теми, такі як різноманітність, справедливість або відчуття приналежності, у спосіб, який відповідає їхньому віку, але водночас спонукає до роздумів?
2. Які культурні або соціальні реалії вашої громади діти вже можуть відчувати на власному досвіді, але рідко бачать у історіях, які їм розповідають?
3. Як ви можете забезпечити, щоб ваш проєкт відображав перехресні реалії (наприклад, різне походження, здібності, мови, динаміку сімейних відносин)?
4. Як можна використовувати театр маріонеток не тільки для розваги, а й як інструмент для розвитку емпатії та висвітлення невидимих голосів?
5. Як створити простір для вистави або майстер-класу, де діти почуватимуться в безпеці та матимуть можливість поділитися своїми історіями та інтерпретаціями, незалежно від їхнього походження чи ідентичності?
6. Як залучити батьків, освітян або членів громади до діалогу, натхненного виставою, щоб розмова про соціальні теми продовжувалася поза межами театру?

IDISCOVER - МАСКИ ТА ІДЕНТИЧНІСТЬ

Специфікація місії:

Ідентичність, самопізнання та самовираження, приналежність, зв'язок, інклюзивність

Використані художні техніки:

Театр, перформанс

Складність:

3 – середня

Матеріали:

Для виготовлення масок були потрібні клоунські носи, глина, клей для паперу, старі газети, фарба та прикраси. Для рефлексії використовували папір та ручки.

Клоунські носи було легко замовити в Інтернеті, однак виготовлення масок було досить складним завданням, оскільки все потрібно було робити вручну.

Ресурси:

Для проведення майстер-класів потрібно тепле, затишне приміщення з безпечною підлогою для руху, а також доступ до музики для підтримки творчої активності.

Час:

Проект тривав 5 тижнів по вихідних. Важливо було проводити майстер-класи у вихідні, щоб учасники мали змогу прийти. Заздалегідь заплануйте достатньо часу для обговорення тем, які ви хочете порушити на майстер-класах, наприклад, гендер, етнічна ідентичність тощо, а також переконайтеся, що тренери чутливі до питань різноманітності.

Команда:

тренери, які добре знаються на методиці театру масок та клоунаді. Для проведення майстер-класу для 10 учасників достатньо одного тренера, хоча бажано мати двох.

Аудиторія:

Цільовою групою були мігранти першого та другого покоління. У майстер-класі взяли участь приблизно 10 молодих людей віком 20-35 років. Вони були абсолютно початківцями і не мали мистецького досвіду.

Контекст практики:

Загальний:

Проект IDiscover – Маски та ідентичність виник у відповідь на складні проблеми ідентичності, з якими стикаються мігранти першого та другого покоління, особливо молоді люди, які намагаються знайти своє місце між культурною спадщиною та очікуваннями суспільства країни проживання. Ці люди часто стикаються з внутрішніми та зовнішніми протиріччями: тиском асиміляції та необхідністю погодити різні культурні впливи. Багато хто з них виростає, не відчуючи повної

приналежності до своєї батьківщини і не відчуваючи повного прийняття в своєму поточному соціальному оточенні. Це відчуття «ні тут, ні там» може призвести до розгубленості, низької самооцінки або фрагментації ідентичності.

Майстер-класи були розроблені як творчий, підтримуючий простір для дослідження цих внутрішніх конфліктів за допомогою руху, гри та виготовлення масок. Проєкт став для учасників необхідним місцем для самопізнання, налагодження зв'язків та інклюзії за допомогою мистецтва.

Специфічний:

Ідея прийшла до Омара, коли він розмовляв зі своїм другом про те, чому експресивні маски майже завжди білі. Оскільки він є людиною кольорової раси, він не міг по-справжньому ідентифікувати себе з білою маскою, оскільки вона не відображала його ідентичності. Цей брак репрезентації призвів до питання, чи може створення масок у широкій колірній гамі надати людям кольорової раси більш значущий спосіб взаємодії з театром масок і чи вплине це, в свою чергу, на їхнє відчуття ідентичності.

Хоча початковий поштовх був особистим, проєкт швидко перетворився на спільний та інклюзивний простір для людей з різним досвідом, де вони можуть збиратися разом і досліджувати ідентичність через творчість та гру.

Цілі практики:

Створити підтримуючий, творчий та ігровий простір, де учасники могли б займатися як творчими пошуками, так і глибокими особистими рефлексіями.

Сприяти самопізнанню та самовираженню через художній процес створення масок та театральної імпровізації. Процес створення та оживлення власноруч виготовленої маски став для учасників метафорою та інструментом доступу до тих частин своєї ідентичності, які інакше могли б залишитися невисловленими або невидимими, та їх вираження.

Створити відчуття приналежності та зв'язку між учасниками з різним культурним, етнічним та особистим досвідом. Завдяки спільним іграм та рефлексії, майстер-клас заохочував емпатію, колективне навчання та міжкультурний діалог.

Поставити під сумнів домінуючі норми репрезентації, особливо щодо раси та ідентичності в традиційному експресивному театрі масок. Проєкт поставив під сумнів, чому експресивні маски зазвичай білі, та запропонував ідею створення більш репрезентативних, інклюзивних форм вираження.

Сприяти інклюзії та видимості маргіналізованих ідентичностей, пропонуючи учасникам, багато з яких не мали попереднього творчого досвіду, простір, де їх бачать, чують і визнають такими, якими вони є.

Заохотити міжкультурну солідарність, запросивши до творчого простору різноманітні голоси та історії.

Дослідити ідентичність як еволюційне та багатогарне поняття, визнаючи, що багато людей, особливо ті, хто має мігрантське походження, мають складні ідентичності, сформовані під впливом різних культурних наративів.

Надати учасникам інструменти для саморефлексії та постійного особистого розвитку за допомогою творчих та освітніх методів, включаючи перформанс, діалог та зворотний зв'язок.

Опис практики:

IDiscover – Маски та ідентичність – це серія творчих майстер-класів для громади, що поєднує виготовлення масок, клоунаду та театр для дослідження тем ідентичності, приналежності та інклюзії. Розроблена переважно для мігрантів першого та другого покоління, які не мають попереднього творчого досвіду, ця практика пропонує безпечний та ігровий простір для самопізнання та самовираження. Завдяки практичному створенню персоналізованих масок та

імпровізації за підтримки тренерів учасники розмірковують над складністю своєї ідентичності, сформованої культурою, міграцією та соціальними очікуваннями. Проєкт, заснований на місії активного громадянства, надає учасникам можливість повернути собі право на репрезентацію, налагодити зв'язки попри відмінності та використовувати креативність як інструмент для особистісного зростання та соціальної інклюзії.

Мистецький підхід:

Мистецький підхід, заснований на громаді, з використанням театру як інклюзивного та ігрового інструменту для самопізнання та соціальної взаємодії. Акцент робився не на художній досконалості, а на особистому самовираженні та колективній творчості. Мистецтво слугувало інструментом для сприяння діалогу, відчуттю приналежності та формуванню ідентичності серед учасників та учасниць з різним досвідом та походженням.

Мистецькі інструменти:

- Клоунські носи (для ігор та відтворення персонажів)
- Глина, старі газети, клей для паперу та фарби (для створення масок)
- Музика (для підтримки руху, ритму та настрою)
- Ручки та папір (для рефлексій та ведення щоденника)

Художні методи:

Виготовлення масок – моделювання та розфарбовування масок дозволило учасникам символічно та візуально виразити частину своєї ідентичності.

Імпровізація та театр масок – учасники використовували свої маски в індивідуальних та групових вправах, щоб дослідити, як ідентичність може змінюватися та розширюватися.

Клоунада – була представлена як інструмент для вираження вразливості, спонтанності та емоцій, що допомагає учасникам позбутися страху та відкрити свою справжність.

Інтерактивний перформанс – підсумковий обмін враженнями підкреслив згуртованість групи та дав учасникам можливість поділитися з іншими тим, що вони дізналися про себе.

Навчальний підхід:

Способи отримання знань

-

Ключ до навчальних підходів

Експериментальне навчання було центральним, оскільки учасники та учасниці активно брали участь у створенні масок, імпровізували з ними та розмірковували над власним досвідом. Навчання відбувалося через практику, формування, гру та вираження ідентичності за допомогою різних театральних та перформативних вправ.

Трансформативне навчання відбувалося, коли учасники та учасниці знаходили нові перспективи для розуміння того, ким вони є. Вони отримали нове розуміння себе та інших. Творчий процес спонукав їх розкрити та проаналізувати ті частини своєї ідентичності, які ще не знайшли вираження.

Партисипативне навчання було очевидним у тому, як група спільно створювала досвід. Учасники та учасниці принесли свої власні історії, ідеї та емоції, впливаючи на атмосферу та хід сесій.

Навчання було колективним та спільним.

Колективне навчання розвивалося через спільні ігри та групові виступи. Взаємодіючи, учасники та учасниці досліджували, як їхня ідентичність пов'язана з ідентичністю інших, сприяючи розвитку емпатії, солідарності та взаємної поваги.

Тандемне навчання природно виникло в неформальному спілкуванні між учасниками та учасницями, багато з яких мали різне походження. Завдяки співпраці та діалогу вони вчилися на досвіді та перспективах один одного.

Компетенції'

Майстер-класи сприяли розвитку низки компетенцій у сфері громадянського мистецтва, які дали учасникам можливість більш свідомо взаємодіяти з собою, іншими людьми та своїми громадами за допомогою творчого самовираження.

Навички

- самовираження через рух і перформанс
- основи виготовлення масок і техніки дизайну
- імпровізація
- активне слухання
- публічні виступи
- сторітелінг

Знання

- розуміння ролі масок у театральних традиціях
- сила гри та веселощів
- різноманітність ідентичностей
- як мистецтво може бути інструментом діалогу та інклюзії

Ставлення

- відкритість, емпатія та цікавість, особливо до власної складної ідентичності та ідентичності інших
- довіра, грайливість та сміливість бути вразливим у груповому середовищі
- почуття приналежності та визнання того, що їхні голоси та творчий внесок мають значення для формування інклюзивних, партисипативних мистецьких просторів, хоча вони не мали попереднього досвіду

Як?

Етапи проекту складаються з розробки та дизайну масок, а потім застосування ігрових вправ на основі театру масок, що досліджують тему ідентичності, спочатку індивідуально, а потім у групі.

Крок 1. Знайомство

Учасники знайомляться між собою та починають досліджувати тему ідентичності за допомогою ігрових і рефлексивних театральних вправ, що сприяють встановленню довіри та надихають на особистісні відкриття.

Крок 2. Створення масок

Учасники переходять до творчого процесу: проектування, формування та розфарбовування власних масок. Цей практичний етап створення масок учасниками поглиблює зв'язок з їхньою ідентичністю, перетворюючи внутрішні переживання на візуальну форму.

Крок 3. Індивідуальне дослідження

З готовими масками учасники починають імпровізувати та взаємодіяти зі своїми творіннями. Це індивідуальне дослідження допомагає їм втілити та виразити аспекти своєї особистої ідентичності в безпечний, підтримуваний та творчий спосіб.

Крок 4. Групова взаємодія

Використовуючи маски, учасники беруть участь в інтерактивних групових вправах, фокусуючись на темах приналежності та зв'язку. Через спільну гру вони досліджують, як індивідуальні ідентичності пов'язані в колективному контексті.

Крок 5. Фінальний виступ та рефлексія

Семінар завершується колективним виступом, за яким слідує рефлексія, оцінка та урочисте закриття. Учасники згадують свою подорож і розмірковують над тим, як реалізувати свої ідеї в майбутньому.

Історія з практики:

Омар Махмуд:

«Учасники отримали задоволення від усього процесу: від виготовлення масок, надання їм значення, перших взаємодій, розробки індивідуальних та групових презентацій до фінального виступу та рефлексії щодо процесу. Складність та різноманітність етапів дозволяють учасникам зануритися в процес та дослідити, що для них означає ідентичність і як вони можуть розвинути почуття приналежності та довірливих стосунків з іншими.

Майстер-клас став чудовою нагодою дослідити тему солідарності з точки зору «Хто я є» та «Як я хочу пов'язати себе з іншими». Він дав багато можливостей для рефлексії над досвідом нашого життя та побачити, які потреби, мрії та бажання живуть у нас і як солідарність та емпатія можуть стати основою для зв'язку».

Джерело: SALTO-YOUTH

Посилання:

https://www.salto-youth.net/downloads/toolbox_tool_download-file-2826/Solidarity_Alliance_Guidebook.pdf

Вплив:

Очікуваний вплив:

Завдяки виготовленню масок та театральним виставам учасники отримали глибше самоусвідомлення та набули впевненості у своїй унікальній ідентичності та історії. Учасники усвідомили, як гра та веселощі можуть стати потужним інструментом для дослідження більш серйозних тем, таких як глибші шари їхньої ідентичності. Вони отримали доступ до емоцій, історій та аспектів себе, які можуть бути важкими для вираження в повсякденному житті.

Вони відчули посилене почуття приналежності. Було створено зв'язок і солідарність у різноманітній групі. Проєкт заохочував активну громадянську позицію, надаючи можливість людям ділитися своїми історіями та конструктивно взаємодіяти з іншими.

Несподіваний вплив:

Креативний формат надихнув учасників, які раніше не мали творчого досвіду, продовжувати досліджувати театр і виготовлення масок як інструменти особистого зростання та соціальної активності. Іноді проєкт кидав виклик упередженням учасників або викликав емоційні реакції, що призводило до несподіваних, але цінних дискусій про ідентичність, приналежність та соціальні бар'єри.

Автор:

Омар Махмуд

Посилання:

https://www.salto-youth.net/downloads/toolbox_tool_download-file-2826/Solidarity_Alliance_Guidebook.pdf

Питання для рефлексії:

- Як створити безпечний та привітний простір, який заохочує учасників з різних середовищ відкрито досліджувати та виражати свою ідентичність?
- Яким чином виготовлення масок та театральні вистави можуть допомогти учасникам втілити та осмислити складний досвід культурної приналежності та самовираження?
- Як ви забезпечите, щоб голоси, погляди та потреби маргіналізованих груп, таких як мігранти першого та другого покоління або люди з іншим кольором шкіри, були значущо представлені в центрі вашого проєкту?
- Які стратегії ви можете використовувати для збалансування художньої творчості з глибшим особистим і соціальним дослідженням в умовах обмеженого часу та ресурсів?
- Як процес спільного створення та виконання може сприяти формуванню почуття спільності, приналежності та активної громадянської позиції серед учасників?
- Як ви будете збирати та використовувати відгуки та рефлексії учасників для адаптації та поглиблення навчального досвіду протягом проєкту?
- Які партнерства або місцеві мережі ви можете залучити для підтримки охоплення, інклюзивності та сталого розвитку проєкту?
- Як ви можете підготуватися до потенційних викликів, пов'язаних із чутливістю до ідентичності, культурними відмінностями та динамікою сил у групі?
- Яким чином ваш проєкт може сприяти ширшим дискусіям про ідентичність та інклюзивність у вашій громаді?

ДОДАТОК А: ОГЛЯД ПРОЄКТУ

ПРО ПРОЄКТ:

Проект CivicArt представляє інноваційний підхід до громадянської освіти, покликаний підвищити потенціал молодіжних організацій в Україні та Грузії шляхом інтеграції мистецьких практик. Ця ініціатива визнає мистецтво не лише як засіб творчого самовираження, а й як потужний освітній інструмент, здатний сприяти формуванню активної громадянської позиції та демократичної активності серед молоді.

Бачення та підхід проєкту

В основі проєкту CivicArt лежить прагнення подолати розрив між мистецькою креативністю та громадянською відповідальністю шляхом використання найкращих європейських практик з Німеччини та Іспанії, ретельно адаптованих до місцевих умов України та Грузії. Такий міжкультурний підхід гарантує, що освітні інструменти є інноваційними та культурно релевантними, створюючи значущі навчальні досвіди, які резонують з різними аудиторіями.

Методологія проєкту базується на переконанні, що громадянська освіта на основі мистецтва може змінити розуміння молодими людьми демократичних принципів та їх залучення до демократичного процесу. Інтегруючи мистецькі практики в неформальну освіту, CivicArt створює простір для творчого самовираження, одночасно розвиваючи критичне мислення, культурну свідомість та активну участь у громадському житті.

Ключові цілі

Проект переслідує п'ять ключових цілей, які лежать в основі всіх заходів та результатів:

Методологічне збагачення: CivicArt працює над вдосконаленням методології громадянської освіти шляхом органічного поєднання творчих практик, створюючи нові шляхи навчання та залучення, що виходять за межі традиційних освітніх підходів.

Нарощування потенціалу: Проєкт безпосередньо зміцнює компетентності 26 молодіжних працівників з України та Грузії, надаючи їм практичні навички використання мистецтва як навчального інструменту для громадянської освіти.

Міжсекторальна співпраця: Сприяючи співпраці між молодіжними НУО, мистецькими спілками та закладами формальної освіти, CivicArt просуває цілісний підхід до громадянської освіти, який використовує різноманітний досвід та перспективи.

Розширення мережі: Ініціатива активно працює над розширенням мережі партнерських організацій, сприяючи міжнародній співпраці та обміну передовим досвідом між країнами.

Мультиплікативний ефект: Завдяки стратегічному поширенню інноваційних освітніх матеріалів CivicArt прагне охопити щонайменше 5 000 представників різних секторів, забезпечуючи вплив проєкту далеко за межі його безпосередніх учасників.

Структура та реалізація проєкту

CivicArt розгортається у три етапи, кожен з яких базується на попередньому, створюючи комплексний процес навчання та імплементації:

Перший етап спрямований на дослідження та адаптацію, аналіз європейських практик у сфері громадянської освіти на основі мистецтва та їх пристосування до контексту України та Грузії. На цьому етапі створюється дана збірка практик CivicArt, яка слугує основою для подальшої розробки.

Другий етап зосереджений на розбудові потенціалу та розробці інструментів. Партнери співпрацюють над створенням методичного посібника з громадянської освіти через мистецтво та проводять навчальні курси для молодіжних працівників, забезпечуючи ефективне впровадження інноваційних практик у реальних умовах.

Етап 3 зосереджений на практичному впровадженні та сталому розвитку. Молодіжні працівники

застосовують свої новонабуті навички в місцевих, мистецтвом заходах з громадянської освіти через мистецтво, які підтримуються комплексною кампанією в соціальних мережах. Створення мережі CivicArt Alliance забезпечує довгострокову стабільність та постійну міжнародну співпрацю.

Очікуваний ефект і довготривалий вплив

Проект CivicArt покликаний створити тривалі зміни на багатьох рівнях. Для окремих учасників він пропонує нові навички, перспективи та можливості для творчої громадянської активності. Для організацій він забезпечує розширення можливостей, мереж та інноваційних методологій. Для громад він сприяє вихованню більш залучених, поінформованих та активних молодих громадян. Зобов'язання проекту щодо доступності через ліцензування Creative Commons та багатомовні переклади гарантує, що його переваги виходять за межі безпосередніх учасників. Створюючи ресурси англійською, українською, грузинською, німецькою та іспанською мовами, CivicArt будує мости між мовними та культурними кордонами.

Цільові спільноти

CivicArt безпосередньо допомагає молодіжним працівникам, які шукають інноваційні підходи до освіти, молодим людям, які прагнуть значущої громадянської активності, молодим митцям, які хочуть розширити свій соціальний вплив, та представникам офіційних освітніх установ, зацікавленим у вдосконаленні своїх програм громадянської освіти. Завдяки таким різноманітним бенефіціарам проект створює багату екосистему навчання, творчості та громадянської участі. Проект відповідає Європейським цілям у сфері молодіжної політики та Стратегії ЄС щодо молоді, сприяючи ширшому руху до розширення можливостей молоді через інноваційні практики громадянської освіти. Документуючи та поширюючи ці практики, CivicArt стає частиною зростаючих міжнародних зусиль, спрямованих на переосмислення того, як ми готуємо молодь до активного громадянства в демократичних суспільствах.

Консорціум проекту:

[Регіональний благодійний фонд «Резонанс»](#) (Україна)

Гергарт (Грузія)

<https://www.linkedin.com/company/gergart>

<https://www.facebook.com/GergArt.NGO/>

[KulturNest eV](#). (Німеччина)

[Асоціація міжнародних ініціатив співпраці Летура](#) (Іспанія)

Додатковий матеріал: Документальний фільм з Берліна

Додатковим ресурсом є фільм, опублікований на каналі YouTube, який є збіркою інтерв'ю з художниками та творчими колективами в Берліні. Він був записаний під час навчальної поїздки в рамках проекту в березні 2025 року. Переглянувши фільм, ви почуєте і побачите різні простори та підходи до громадсько-орієнтованих мистецьких практик.

Фільм доступний за посиланням: [\[https://youtu.be/zH2o1p-UKA\]](https://youtu.be/zH2o1p-UKA)

Запрошуємо вас до взаємодії: якщо вас щось зацікавило, напишіть коментар під фільмом. Давайте разом створювати світ!

ДОДАТОК Б: СЛОВНИК ТЕРМІНІВ

ART TECHNIQUES COLOR CODES:

- Ленд-арт ●
- Рециклінг ●
- Візуальне мистецтво ●
- Архітектура ●
- Дизайн ●
- Перформанс ●
- Цифрове мистецтво (діджитал-арт) ●
- Медіа-арт ●
- Вуличне мистецтво (стріт-арт) ●
- Інсталяції ●
- Література і журналістика ●
- Театр ●
- Танець ●
- Реляційне мистецтво ●
- Мистецтво участі ●
- Концептуальне мистецтво ●
- Мистецтво соціальної практики ●
- Процес-арт ●
- Документальне мистецтво ●

Ленд-арт

ЗАГАЛЬНИЙ ОПИС

Ленд-арт, також відомий як Earth Art (мистецтво Землі), — це техніка і рух, спрямований на створення мистецтва в природі з використанням таких матеріалів, як камені, дерева, пісок, вода та все інше, що є в ландшафті, де воно створюється. Він виник як бунт проти комерціалізації мистецтва, оскільки ці твори неможливо купити.

Іншими причинами є екологічні причини та заклик до шанування природи. Цей вид мистецтва змінюється під впливом природних сил, запрошуючи глядачів до споглядання природної, швидкоплинної сутності всіх речей.

ТИПИ:

1. Твори ленд-арту, що вимагають глибоких змін ландшафту з використанням важкої техніки для копання та переміщення землі з метою створення довговічних масивних скульптур.
2. Твори мистецтва, створені без зміни ландшафту. Використовуються листя, лід та інші природні матеріали, що з часом зникають.

КОМЕНТАРІ ДЛЯ ПОЧАТКІВЦІВ:

Поважайте і не нищьте природу, де ви створюєте свої твори мистецтва. Почніть з найпростіших матеріалів, які можете знайти. Розташуйте їх у візерунки і грайте з повтореннями, щоб створити візуальну привабливість. Подумайте про повідомлення, яке ви хочете передати. Пам'ятайте про швидкоплинність вашої роботи.

ДЖЕРЕЛА:

[What Is Land Art? | The Utah Museum of Fine Arts](#)

[Land art | Tate](#)

[Land Art: Where Art and Nature Become One for a Brief Moment in Time | Sound of Life](#)

Рециклінг

ЗАГАЛЬНИЙ ОПИС:

Рециклінг — це техніка мистецтва, в якій використовуються відходи, такі як пляшки, меблі, текстиль тощо для створення естетично привабливих творів мистецтва. Ця техніка має багато переваг: вона не тільки підвищує обізнаність про екологічне, стале життя та спонукає глядачів переосмислити власне ставлення до відходів, але й розвиває креативність, винахідливість та нестандартне мислення. Дивлячись на викинутий стіл і думаючи, як створити з нього щось нове, ви розвиваєте як практичні, так і художні навички.

ВИДИ:

Арт-рециклінг та даунсайклінг. Арт-рециклінг — це використання викинутих матеріалів для створення чогось нового та красивого. Даунсайклінг — це розкладання матеріалів на простіші компоненти, а потім створення чогось нового, але невпізанного порівняно з оригінальним продуктом.

КОМЕНТАРІ ДЛЯ ПОЧАТКІВЦІВ:

Озирніться навколо і почніть з найпоширеніших відходів, таких як рулони туалетного паперу, пляшки та газети. Використовуйте те, що вже є у вас. Якщо для створення мистецтва з перероблених матеріалів доведеться купувати нові предмети, це суперечить самій ідеї. Далі дозвольте матеріалам надихнути вас — дайте волю фантазії і проявіть креативність у тому, чим ці матеріали можуть стати. Ви можете створити колаж, скульптуру, фреску або щось функціональне, наприклад лампу.

ДЖЕРЕЛА:

[Watson & Wolfe - Recycled Art - a form of Environmental Activism](#)

[The Artling - 10 Artists Creating Recycled & Eco-Conscious Art](#)

[“Artistic Waste”- The Other Side of the Art-Making Process | by Jiaxin Li Dani | Medium](#)

Візуальне мистецтво ●

ЗАГАЛЬНИЙ ОПИС:

Візуальне мистецтво охоплює всі види мистецтва, які в першу чергу призначені для сприйняття за допомогою зору. Деякі з них розраховані на те, щоб бути зрозумілими так, як це задумував художник, інші ж дають глядачеві свободу інтерпретації. У будь-якому випадку, вони можуть нести в собі потужний заряд. Вони можуть мати сильний особистий, емоційний, терапевтичний або освітній вплив, який залишається з глядачем надовго після перегляду.

ВИДИ:

Існує безліч видів візуального мистецтва, таких як живопис, графіка, скульптура, фотографія, мурали, відеоарт, цифрові медіа та інші.

КОМЕНТАРІ ДЛЯ ПОЧАТКІВЦІВ: Подумайте, який вид візуального мистецтва вам найбільше подобається. Подумайте, що ви хочете створити і яке повідомлення ви хочете передати. Розгляньте можливість звернення за допомогою до зовнішніх джерел, наприклад, до інтернет-уроків або до реального викладача, який навчить вас основам техніки. Не розчаровуйтеся через початкові невдачі, їх не можна уникнути. Головне, щоб вам подобався сам процес.

ДЖЕРЕЛА:

[What is Visual Art? Complete Guide for Beginners, Students, and Aspiring Artists | by Malcolm Fernandes | Medium](#)

[The Importance of Visual Arts and Creativity in Education - Radford College](#)

Архітектура ●

ЗАГАЛЬНИЙ ОПИС:

Архітектура вважається мистецтвом, оскільки вона створює сенсорний досвід. Вона може виражати ідеї та цінності, пробуджувати емоції, такі як трепет і спокій, як і будь-який інший твір мистецтва. Крім того, вона поєднує естетичне вираження з функціональним дизайном. Вона використовує матеріали, світло, форми та простір для створення конструкцій, які є одночасно функціональними та візуально привабливими.

ТИПИ:

Протягом століть з'явилося багато типів або стилів архітектури: класичний, готичний, модерн, ар-нуво, бароко тощо.

КОМЕНТАРІ ДЛЯ ПОЧАТКІВЦІВ:

Почніть з вивчення творчості відомих архітекторів та особливостей їхніх робіт. Спостерігайте за будівлями навколо вас. Подумайте, як вони використовують форми, пропорції та світло. Спробуйте намалювати їх. Вивчіть основи дизайну.

ДЖЕРЕЛА:

[Art Miami Magazine - Architecture as an Artistic Expression](#)

[Public Delivery - The relationship between architecture and art](#)

Дизайн ●

ЗАГАЛЬНИЙ ОПИС: Існує багато суперечок щодо того, чи є дизайн формою мистецтва. Ми дотримуємося думки, що це так, оскільки він пробуджує в глядачі щось, що виходить за межі простої поваги до функціональності продукту. Дизайн поєднує мистецтво та функціональність. Це засіб вираження, який має на меті вплинути на сприйняття реципієнта.

ВИДИ:

Існує безліч видів дизайну: графічний дизайн, ілюстраційний дизайн, веб-дизайн, дизайн інтер'єру, дизайн одягу та багато інших.

КОМЕНТАРІ ДЛЯ ПОЧАТКІВЦІВ:

Вивчіть теорію кольорів та принципи дизайну, такі як баланс, контраст, вирівнювання, пробіли та ієрархія. Почніть з малого, обмежте себе кількома кольорами, шрифтами та іншими елементами. Не перевантажуйте свій дизайн – завжди пам'ятайте про глядачів та про те, що їм подобається. Попросіть інших висловити свою думку про ваш дизайн – навіть професіонали так роблять.

ДЖЕРЕЛА:

[Design 101: A Beginner's Guide to the Various Types of Design - Unlimited Graphic Design Service](#)

[Design... is it art? - Artsper Magazine](#)

Перформанс ●

ЗАГАЛЬНИЙ ОПИС:

Перформанс — це мистецтво, в якому художник використовує своє тіло, голос або будь-які предмети та інсталяції. Він складається з чотирьох елементів: часу, простору, присутності виконавця (навіть цифрової) та взаємодії з аудиторією. Перформанс може відбуватися за сценарієм або бути імпровізованим. Він може проходити будь-де і тривати скільки завгодно (згадайте перформанс Марини Абрамович у галереї МоМА, який тривав 736 годин і 30 хвилин). Це скоріше подія, ніж продукт, який можна забрати з собою і розглядати (якщо тільки його не записали).

ВИДИ

Під поняття «перформанс» підпадають багато видів мистецтва: музика, танець, театр, стендап-комедія, циркове мистецтво, пантоміма тощо.

КОМЕНТАРІ ДЛЯ ПОЧАТКІВЦІВ

Зосередьтеся на тому виді перформансу, який справив на вас найбільше враження, і почніть з нього. Вам навіть не потрібно вивчати техніку; можна бути автентичним і природним. Почніть з експериментів і дослідження емоцій, ідей або ситуацій, які, на вашу думку, варті уваги. Подумайте, яке повідомлення ви хочете передати. Наважтеся бути вразливим і відкритим. Почніть з виступів перед людьми, з якими ви відчуваєтеся найкомфортніше, наприклад, перед родиною та друзями.

ДЖЕРЕЛА:

[How Performance Art Took Over the Art World | Art for Sale | Artspace](#)

[Smarthistory – Performance art, an introduction](#)

Цифрове мистецтво (діджитал-арт) ●

Цифрове мистецтво визначається використанням цифрових технологій (таких як ілюстрації, малюнки, фотографії та відео) для створення, перетворення або демонстрації творів мистецтва. Хоча для цього потрібні серйозні творчі та технічні навички, цей вид мистецтва має кілька переваг, таких як гнучкість, швидкість, доступність, економічність та мінімальні витрати матеріалів.

ВИДИ

цифровий малюнок, цифровий живопис, анімація, піксельне мистецтво, векторний живопис, 3D-моделювання, фотоживопис, цифровий колаж тощо.

КОМЕНТАРІ ДЛЯ ПОЧАТКІВЦІВ Існує багато програм, інструментів штучного інтелекту та онлайн-програм, які дозволяють створювати цифрове мистецтво. Найпоширенішим є Adobe Photoshop. Існує безліч онлайн-підручників з його використання. Потім вам залишається лише вибрати інструменти та пензлі, і можна починати.

ДЖЕРЕЛА:

[Skill Share- Exploring the Various Types of Digital Art](#)

[What is Digital Art? | Digital Painting & Drawing Guide | Adobe](#)

Media-art ●

ЗАГАЛЬНИЙ ОПИС:

Головною особливістю медіа-арту, який також називають новим медіа-артом, є поєднання художніх ідей з новітніми технологіями, такими як віртуальна реальність, комп'ютерна анімація, 3D-друк, алгоритми, кодування, біотехнології, робототехніка, а також Інтернет. Художники впливають на технології, з якими працюють, і зазнають їхнього впливу. Чотири основи медіа-арту — це цифрові технології, мультимедіа, інтерактивність та цифрова культура. Таким чином, окрім використання нових технологій, ця форма мистецтва поєднує кілька видів медіа. Вона покликана бути інтерактивною або експериментальною, надаючи глядачеві активну роль. Медіа-арт досліджує цифрову культуру, тобто вплив нових медіа на наше життя, суспільство та ідентичність.

ВИДИ

віртуальне мистецтво, цифрове мистецтво, інтерактивне мистецтво, звукове мистецтво, інтернет-мистецтво тощо.

КОМЕНТАРІ ДЛЯ ПОЧАТКІВЦІВ Опануйте кілька технологій на свій вибір і подумайте, як можна поєднати кілька форм медіа, щоб створити твір мистецтва, який не тільки передає повідомлення, але й дозволяє учасникам взаємодіяти з ним.

ДЖЕРЕЛА:

[New Media Art : What it is and How to Create It! - HeavyM Blog](#)
[Introduction to New Media Art](#)

Вуличне мистецтво (street-art) ●

ЗАГАЛЬНИЙ ОПИС:

Стріт-арт — це будь-який твір мистецтва, створений у громадських місцях, іноді без офіційного дозволу. Він спонукає громадськість замислитися над своїм посланням, яке зазвичай стосується соціальних, громадянських або політичних тем. Стріт-арт не має встановлених правил — він заохочує творчу свободу, де все можливо.

ВИДИ: графіті, скульптура, наклейки, мурали, різьблення, плакати, відеопроєкції

КОМЕНТАРІ ДЛЯ ПОЧАТКІВЦІВ: Окрім очевидної необхідності розвивати певні навички, вам потрібно бути пристрасним і автентичним. Ви повинні вміти розповісти історію, яку громадськість зможе зрозуміти і яка її зворушить.

ДЖЕРЕЛА:

[Street and Graffiti Art | The Art Story](#)
[What Is Street Art? | Estetika: The European Journal of Aesthetics](#)

Інсталяції ●

ЗАГАЛЬНИЙ ОПИС:

Мистецтво інсталяцій передбачає використання об'єктів у просторі; ці два елементи і складають саме твір мистецтва. Інсталяції представлені у 3D-форматі і вимагають активної участі глядача — увійшовши в їхній простір, можна побачити твір мистецтва з різних ракурсів, кожен з яких створює нове враження. Інсталяції часто задіюють не лише зорові органи чуттів.

ВИДИ:

інсталяції, прив'язані до конкретного місця, інтерактивні, імерсивні, мультимедійні, концептуальні та екологічні.

КОМЕНТАРІ ДЛЯ ПОЧАТКІВЦІВ:

Вибирайте довговічні матеріали, щоб не турбуватися про несподівані ремонти. Водночас враховуйте необхідність регулярної заміни окремих частин інсталяції, тому переконайтеся, що вони недорогі і що ви можете легко дістати їх із середини інсталяції. Випробовуйте всі прототипи, які ви створюєте, і пам'ятайте про безпеку глядачів.

ДЖЕРЕЛА:

[Interactive Art Installations: 6 Tips for a Flawless Project](#)

[What Is Installation Art and How Does It Transform Our Perception?](#)

Література і журналістика ●

ЗАГАЛЬНИЙ ОПИС:

Література передбачає творче використання мови для передачі досвіду, ідей, емоцій та думок. Письменник використовує слова як символи, які потім інтерпретуються читачем. У цьому сенсі література вимагає активної участі читача, залучення його когнітивних здібностей, уяви та особистого досвіду.

ВИДИ:

поезія, романи, драма, оповідання, документальна література.

КОМЕНТАРІ ДЛЯ ПОЧАТКІВЦІВ:

Почніть з того, що ви вже знаєте, з теми, яка вас захоплює. Насолоджуйтесь процесом і не турбуйтеся про якість. Вивчіть правила правопису. Багато читайте і вивчайте письменників, чий стиль вас вразив. Складіть графік регулярних занять письмом. Чим більше ви будете писати, тим краще ви будете писати.

ДЖЕРЕЛА:

[Literature as an Art Form: The Eternal Symphony of Words](#)

[The Art of Literature and the Science of Literature - The American Scholar](#)

Театр ●

ЗАГАЛЬНИЙ ОПИС:

Театр — це поєднання кількох художніх технік: літератури, перформансу, танцю, музики тощо. Він має колективний характер і зазвичай передбачає поєднання слів, тіла, голосу, емоцій, костюмів та реквізиту для передачі універсальних тем людського досвіду та соціальних взаємодій. Театр має на меті як розважати, так і навчати. Крім того, він може бути інструментом соціальних змін або відображенням історичного періоду.

ВИДИ:

Традиційний, експериментальний, фізичний, класичний, імпровізаційний, музичний, тіньовий, вуличний, інтерактивний, ляльковий театр.

КОМЕНТАРІ ДЛЯ ПОЧАТКІВЦІВ:

Відвідайте акторські курси, щоб зрозуміти, як використовувати голос, присутність, тіло, виражати емоції, різні техніки тощо. Приєднуйтеся до місцевої театральної групи. Дивіться багато вистав і

фільмів. Тренуйтеся запам'ятовувати сценарії. Не бійтеся відкриватися і робити помилки перед людьми.

ДЖЕРЕЛА:

[THEATRE An Introduction Theatre is a collaborative art form which combines words, voice, movement and visual elements to express](#)

[Introduction Into Theater Arts: Definition, History, & More](#)

Танець

ЗАГАЛЬНИЙ ОПИС:

Танець — це потужна художня техніка, універсальна мова, яка передає емоції, історії та ідеї без використання слів. За допомогою візуально привабливих, хореографічних або імпровізованих рухів він залучає глядача і пробуджує щось глибоке всередині нього. Використовуючи елементи повторення, ритму, синхронізації, формацій, освітлення та костюмів, хореограф і танцюристи створюють трансцендентний досвід, хоча кожен глядач інтерпретує його по-своєму.

ВИДИ:

Це, безперечно, найбільш різноманітний вид мистецтва; існує стільки видів танцю, скільки країн і культур у світі! Танець можна класифікувати на класичний/традиційний, сучасний та вуличний/соціальний, і це далеко не вичерпний перелік.

КОМЕНТАРІ ДЛЯ ПОЧАТКІВЦІВ:

Подумайте, який тип музики та рухів вам найбільше подобається. Подивіться різні стилі танцю наживо або в Інтернеті та виберіть той, який прискорює ваше серцебиття. Вивчіть основи та регулярно тренуйтеся. Не забувайте отримувати задоволення.

ДЖЕРЕЛА:

[The Art of Dance; Choreography, Movements & History](#)

[Dance as Art: The Expressive Movement of the Soul - IDO](#)

Реляційне мистецтво

ЗАГАЛЬНИЙ ОПИС:

Реляційне мистецтво або реляційна естетика — це форма мистецтва, ключовим компонентом якої є соціальна взаємодія. Воно має на меті відтворити людські відносини та їхній соціальний контекст. Воно існує завдяки залученню та внеску аудиторії, а його результати є непередбачуваними. Прикладом є робота Рікріта Тіраванія «Без назви (Безкоштовно/Нерухомо)», де він готує їжу та ділиться нею з глядачами, перетворюючи галерею на спільний простір для соціальної взаємодії та спільного досвіду.

ВИДИ:

інтерактивні інсталяції, скульптури, що передбачають участь глядачів, вуличні інтерв'ю, міські інтервенції, події тощо

КОМЕНТАРІ ДЛЯ ПОЧАТКІВЦІВ:

Щоб створити реляційне мистецтво, спочатку потрібно зрозуміти його ключові принципи: соціальна взаємодія, участь аудиторії, розмивання меж між мистецтвом і реальністю, а також спрямування на процес, а не на продукт. Спочатку обміркуйте, яку соціальну тему ви хочете дослідити. Далі розробіть концепцію. Потім знайдіть відповідне місце та матеріали. Нарешті,

почніть і спостерігайте, що відбувається.

ДЖЕРЕЛА:

[What Is Relational Aesthetics? | TheCollector](#)

[Relational Aesthetics Movement Overview | TheArtStory](#)

Мистецтво участі ●

ЗАГАЛЬНИЙ ОПИС

Ключовою передумовою цього виду мистецтва є активна участь глядачів. Глядачі не є пасивними спостерігачами, а стають співтворцями. Найважливіше — це співпраця та соціальні зв'язки, що виникають між учасниками під час спільної діяльності. Художник не перебуває в центрі уваги, а виконує роль фасилітатора. Прикладами мистецтва участі є інтерактивні інсталяції, публічні скульптури та мистецькі проекти у громадах.

ВИДИ

Громадське мистецтво, активістське мистецтво, публічне мистецтво нового жанру, діалогічне мистецтво

КОМЕНТАРІ ДЛЯ ПОЧАТКІВЦІВ

Визначтеся з приводом або громадською проблемою, яку ви хочете дослідити. Подумайте, як ви можете залучити аудиторію та заохотити демократичну співпрацю та взаємодію. Дайте чіткі інструкції та попросіть учасників про зворотний зв'язок. Використовуйте його для вдосконалення проекту.

ДЖЕРЕЛА:

[Participatory Arts – Participedia](#)

[Participatory art | MoMA](#)

Концептуальне мистецтво ●

ЗАГАЛЬНИЙ ОПИС:

Концептуальне мистецтво — це вид мистецтва, в якому ідея або концепція та процес її втілення є важливішими за створений об'єкт. На відміну від музиканта чи художника, які обмежені своїми інструментами, концептуальний художник використовує будь-які матеріали чи інструменти, які найкраще підходять для вираження його ідеї; кінцевий продукт може варіюватися від перформансу до повсякденного предмета.

ВИДИ:

перформанс, відеоарт, інсталяції, живопис, фотографія, література, ленд-арт, предмети побуту.

КОМЕНТАРІ ДЛЯ ПОЧАТКІВЦІВ:

Мета концептуального мистецтва — не виглядати красиво, а змусити вас задуматися. Спробуйте вгадати, що хотів сказати художник. Те, як ви сприймаєте і інтерпретуєте його твір, так само важливо, як і первинний задум художника.

ДЖЕРЕЛА:

[Conceptual Art: Development and Evolution - Artland Magazine](#)

[Conceptual Art Movement Overview | TheArtStory](#)

Мистецтво соціальної практики ●

ЗАГАЛЬНИЙ ОПИС:

Мистецтво соціальної практики, також відоме як соціально ангажоване мистецтво, спрямоване на співпрацю та соціальну взаємодію між його творцями. Його основною метою є не створення мистецтва, а побудова спільноти та дослідження соціальних проблем. Основна увага приділяється процесу та заохоченню соціальних змін.

ВИДИ: освітнє мистецтво, інтервенції, терапевтичне мистецтво, діалогічне мистецтво, артivism, партисипативне мистецтво, мистецтво спільноти.

КОМЕНТАРІ ДЛЯ ПОЧАТКІВЦІВ:

Мистецтво соціальної практики менше стосується твору мистецтва, а більше взаємодії та співпраці людей. Немає нічого страшного, якщо воно не схоже на традиційне мистецтво; важливий процес об'єднання людей та натхнення до змін.

ДЖЕРЕЛА:

[Social Practice Art Movement Overview | TheArtStory](#)

[Learn More Series: Introduction to Social Practice Art: Engaging Communities and Promoting Social Change](#)

Процес-арт ●

ЗАГАЛЬНИЙ ОПИС

У процес-арті найважливішим є сам процес творення, а не кінцевий результат. Саме творчий процес стає твором мистецтва. Процес-арт цінує непередбачуваність — випадковості вітаються. Твір може бути незавершеним, а сліди роботи залишаються видимими. Він може змінюватися з часом через руйнування. Усі ідеї вітаються.

ВИДИ: матеріальне, часове, спільне, задокументоване

КОМЕНТАРІ ДЛЯ ПОЧАТКІВЦІВ:

Не переймайтеся кінцевим результатом, а дозвольте матеріалам вести вас. Приймайте все, що відбувається.

ДЖЕРЕЛА:

[An Introduction to Process Art \(Or, How Minimalism Went From Pretty to Gritty\) | Art for Sale | Artspace](#)

[Process art | The Guggenheim Museums and Foundation](#)

Документальне мистецтво

ЗАГАЛЬНИЙ ОПИС:

Документальне мистецтво – це художня техніка, яка використовує творче вираження для представлення реальних подій, людей та соціальних ситуацій. Воно базується на дослідженні, спостереженні та правдивому відображенні. Часто використовує свідчення, архівні матеріали, фотографії та відео для створення художніх творів, які інформують, навчають та підвищують обізнаність про соціальні, історичні або політичні питання. Художники виступають одночасно творцями та дослідниками. Ця форма мистецтва поєднує журналістику, активізм та мистецтво, запрошуючи глядачів не тільки спостерігати, а й замислитися та діяти.

ВИДИ:

фотографія, відео, інсталяція, перформанс, інтерв'ю та ін.

КОМЕНТАРІ ДЛЯ ПОЧАТКІВЦІВ:

Почніть з питання, яке вас турбує. Використовуйте будь-яке доступне обладнання, наприклад смартфон або ноутбук. Спрямуйте свою роботу на правдиве відображення проблеми, але не соромтеся додавати власні коментарі, емоції та переконання. Будьте етичними у своїх висловлюваннях і створіть безпечний простір, де інші зможуть поділитися своїми історіями. Поєднуйте різні види мистецтва (фотографію, звук, письмо), якщо вважаєте, що це допоможе краще донести ваше повідомлення.

ДЖЕРЕЛА:

<https://mspace.lib.umanitoba.ca> - Theoretical and Practical Definitions of Documentary Art in Canadian Archives (pdf)

[Between Frames - Documentary Art & Journalism](#)

ПРО АВТОРІВ

[Ева Рандельцгофер](#) — незалежна художниця, кураторка, лекторка та викладачка мистецтва, яка також працює системною консультанткою в процесах змін і трансформацій. Її місія полягає в дослідженні питання: «Чого можна досягти за допомогою мистецьких стратегій у немистецьких контекстах?».

Вона описує свою методологію як «соціальні виміри естетичного апропріації світу». Ці процеси, які вона розробляє та сприяє їх реалізації, супроводжують її кураторську практику.

У своїй художній роботі Ева розробляє сайт-специфічні та партисипативні проєкти, які не тільки відображають історію місця, але й активізують невикористані ресурси та потенціал. За допомогою міждисциплінарних підходів вона створює видимі та відчутні зміни як у просторовому, так і в системному контексті.

Ева вивчала мистецтво та архітектуру в Кассельській вищій школі мистецтв, отримала диплом

з живопису та ступінь магістра мистецтв у контексті в Берлінському університеті мистецтв. В рамках програми «Культурні агенти для творчих шкіл» вона працювала культуральною агенткою та фасилітаторкою процесів, підтримуючи чотири школи у розробці культурного профілю школи за допомогою двадцяти двох партисипативних проєктів.

ПУБЛІКАЦІЇ:

Формати та методи: [Die Wochenwand](#)

Рефлексія: [“Whose Project Is It Anyway?”](#)

Питання авторства в партисипативних мистецьких проєктах

ВИКЛАДАЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ:

2022 Семінар та менторство в Берлінському університеті мистецтв (UdK Berlin), «Різноманітність у діалозі — загальні студії Берлінського університету мистецтв», за фінансування NEUSTART Culture

2021 Консультації з питань навчальної програми для [«Художні інтервенції в культурній освіті»](#), сертифікаційний курс в Університеті Гільдесгайма, в рамках команди культурних агентів

2015 Концептуалізація та спільне проектування заходу «7 auf einen Streich» у співпраці з Моною Яс та Карстеном Кремером, Kunsthochschule Weißensee

[Татьяна Глоговац](#) – тренерка з неформальної освіти, письменниця, викладачка англійської мови та інструкторка йоги. Вона має дві магістерські ступені: одну з методики викладання англійської мови, іншу – з гуманітарних наук у галузі філології. Татьяна працювала письменницею та дослідницею в різних проєктах з неформальної освіти, спрямованих на партисипативне мистецтво, розвиток емоційного інтелекту дітей та молоді, а також розвиток компетентностей тренерів. Як викладачка та інструкторка йоги, вона твердо вірить у силу гуманістичної освіти і ставиться до кожного учня як до унікальної та цінної особистості. Її письменницька та дослідницька робота зосереджена переважно на благополуччі та допомозі іншим жити здоровішим і більш змістовним життям. Зараз вона пише книгу про навчання підлітків благополуччю.

[Лорена Терзі](#) — художниця, молодіжна працівниця та координаторка проєктів, має ступінь магістра з історії мистецтва та критики, наразі навчається на курсах трансформаційного коучингу. Працює в різних соціальних організаціях, проводить майстер-класи та фасилітацію процесів, спрямованих на креативне навчання, DIY та DIT, усвідомлення публічних просторів та сталий розвиток.

Є співзасновницею та членкинею правління KulturNest e.V. та координаторкою проєктів у соціальному цирку CABUWAZI.

У своїй практиці вона досліджує різні засоби вираження, від графіки до текстильного мистецтва, від вуличних інтервенцій до фотографії та сторітеллінгу, як засоби взаємодії з людьми та інструменти для побудови спільноти та сприяння самореалізації. Вона вірить у девіз «gentileza

gera gentileza» (доброта породжує доброту) та у силу артivismу та креативності у формуванні навколишнього світу.

НАД ПОСІБНИКОМ ПРАЦЮВАЛИ:

Над посібником працювали:

Структура посібника: Дагна Гмітровіч

Редагування: Елізабет Фрейзер, Олена Грабовська

Переклад українською: Світлана Овчаренко

Науковий редактор українського видання: Ольга Луковська

Консультанти: Марія Ясеновська, Катерина Дайнеко

Дизайн: [Лариса Мамонова](#)

БІЛЬШЕ МАТЕРІАЛІВ:

[Künstlerische Interventionen – Erkenntnisse eines Pilotkurses zur Weiterbildung von Künstler*innen in der Kulturellen Bildung | kubi-online](#)

[Review – Künstlerische Interventionen](#)

Partners:

NE G G Y Z J A Y G K S M O R K U I

 Co-funded by
the European Union